

BURMISTRZ GMINY MOSINA

**STUDIUM UWARUNKWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY MOSINA**

MOSINA 2022

Spis treści

1. WPROWADZENIE	5
1.1. PODSTAWA PRAWNA, CEL I ZAKRES OPRACOWANIA	5
1.2. MATERIAŁY WYJŚCIOWE	6
2. UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY MOSINA	8
2.1. INFORMACJE OGÓLNE O GMINIE	8
2.1.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE	8
2.1.2. RYS HISTORYCZNY	10
2.1.3. STRUKTURA OSADNICZA	20
2.1.4. WŁASNOŚĆ GRUNTÓW	21
2.2. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	22
2.2.1. RZEŻBA TERENU	22
2.2.2. CHARAKTERYSTYKA GEOLOGICZNA	27
2.2.3. WYSTĘPOWANIE ZŁÓŻ	28
2.2.4. OBSZARY I TERENY GÓRNICZE	29
2.2.5. WODY POWIERZCHNIOWE I ZAGROŻENIE POWODZIOWE	29
2.2.6. WODY PODZIEMNE	32
2.2.7. KLIMAT LOKALNY	33
2.2.8. GLEBY	34
2.2.9. ŚWIAT PRZYRODY	35
2.2.10. FORMY OCHRONY PRZYRODY	38
2.3. OCENA STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	41
2.3.1. OCENA STOPNIA DEGRADACJI ŚRODOWISKA I IDENTYFIKACJA ZAGROŻEŃ	41
2.3.2. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	42
2.3.3. HAŁAS	44
2.3.4. WODY POWIERZCHNIOWE	45
2.3.5. WODY PODZIEMNE	47
2.3.6. JAKOŚĆ GLEB	47
2.3.7. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	47
2.4. ŚRODOWISKO KULTUROWE	48
2.4.1. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE	49
2.4.2. ZABYTKI WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW	49
2.4.3. GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW	50
2.4.4. CMENTARZE	51
2.4.5. PARKI	51
2.4.6. INNE OBIEKTY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO	51
2.5. REKOMENDACJE I WNIOSKI ZAWARTE W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLENIA PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH	52
2.6. SYSTEM KOMUNIKACYJNY	52
2.6.1. TRANSPORT DROGOWY	52
2.6.2. TRANSPORT KOLEJOWY	53
2.6.3. KOMUNIKACJA AUTOBUSOWA	53
2.6.4. KOMUNIKACJA PIESZA I ROWEROWA	54
2.6.5. TRANSPORT WODNY	54
2.7. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	55
2.7.1. WODOCIĄGI I KANALIZACJA	55
2.7.2. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ	57

2.7.3.	ZAOPATRZENIE W CIEPŁO	58
2.7.4.	ZAOPATRZENIE W GAZ	58
2.7.5.	GOSPODARKA ODPADAMI	59
2.7.6.	WYKORZYSTANIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII	60
2.8.	UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE	60
2.8.1.	DEMOGRAFIA	60
2.8.2.	PROGNOZA DEMOGRAFICZNA	70
2.8.3.	MIESZKALNICTWO	72
2.8.4.	RYNEK PRACY I STRUKTURA GOSPODARCZA	77
2.8.5.	OŚWIATA I USŁUGI PUBLICZNE	84
2.8.6.	OPIEKA ZDROWOTNA	87
2.8.7.	POMOC SPOŁECZNA	88
2.8.8.	SPORT I REKREACJA	88
2.8.9.	FINANSE	89
2.9.	WALORY TURYSTYCZNE GMINY MOSINA	96
2.9.1.	SZLAKI TURYSTYCZNE PIESZE	96
2.9.2.	TRASY TURYSTYKI ROWEROWEJ I KONNEJ	97
2.9.3.	FORMY TURYSTYKI	99
2.9.4.	BAZA NOCLEGOWA	99
3.	KIERUNKI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY MOSINA	101
3.1.	CELE POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY	101
3.2.	PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO	102
3.3.	ZAKTUALIZOWANA STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO DO 2030 ROKU	103
3.4.	FUNKCJE TERENÓW I ZASADY ICH ZAGOSPODAROWANIA	103
3.4.1.	USTALENIA OGÓLNE	103
3.4.2.	TERENY MIESZKANIOWE	104
3.4.3.	TERENY INWESTYCYJNE	106
3.4.4.	TURYSTYKA	106
3.4.5.	ROLNICTWO I LEŚNICTWO	106
3.4.6.	PRZESTRZENIE PUBLICZNE	107
3.4.7.	REALIZACJA STUDIUM	107
3.4.8.	KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW	108
3.5.	OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	127
3.5.1.	OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY O OCHRONIE PRZYRODY	127
3.5.2.	OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ	127
3.5.3.	OCHRONA WÓD	128
3.5.4.	POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	129
3.5.5.	OCHRONA GLEB I POWIERZCHNI ZIEMI	129
3.5.6.	OCHRONA LUDZI I ŚRODOWISKA KULTUROWEGO	129
3.5.7.	OCHRONA PRZED POWODZIĄ	129
3.6.	OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	130
3.7.	KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI	132
3.7.1.	TRANSPORT DROGOWY	132
3.7.2.	PLAN ZRÓWNOWAŻONEJ MOBILNOŚCI MIEJSKIEJ MIEJSKIEGO DLA OBSZARU FUNKCJONALNEGO POZNANIA	134
3.7.3.	POLITYKA PARKINGOWA	134
3.7.4.	TRANSPORT KOLEJOWY	135
3.7.5.	TRANSPORT WODNY	135

3.8. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	136
3.8.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ	136
3.8.2. ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW	137
3.8.3. GAZOWNICTWO	138
3.8.4. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ	139
3.8.5. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII	139
3.8.6. GOSPODARKA ODPADAMI	139
3.8.7. TELEKOMUNIKACJA	140
3.9. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM	140
3.10. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA	140
3.11. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	141
3.12. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE	142
3.13. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	142
3.14. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	143
3.14.1. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ	143
3.14.2. OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	144
3.15. OBSZARY ZDEGRADOWANE	144
3.16. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH	145
3.17. OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM	145
3.18. OBSZARY, KTÓRE NIE ZOSTAŁY W STUDIUM OKREŚLONE	146
3.19. BILANS ZAGOSPODAROWANIA TERENU	147
3.19.1. MAKSYMALNE W SKALI GMINY ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWĄ ZABUDOWĘ	148
3.19.2. CHŁONNOŚĆ POŁOŻONYCH NA TERENIE GMINY OBSZARÓW O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ	151
3.19.3. CHŁONNOŚĆ POŁOŻONYCH NA TERENIE GMINY OBSZARÓW PRZEZNACZONYCH W PLANACH MIEJSCOWYCH POD ZABUDOWĘ	152
3.19.4. PORÓWNANIE ZAPOTRZEBOWANIA NA ZABUDOWĘ Z OBLICZENIAMI DOTYCZĄCYMI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURY I USTALENIAMI PLANÓW MIEJSCOWYCH	154
3.19.5. MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ INWESTYCJI SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY	155
3.19.6. POTRZEBY INWESTYCYJNE GMINY WYNIKAJĄCE Z KONIECZNOŚCI REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH, ZWIĄZANE Z LOKALIZACJĄ NOWEJ ZABUDOWY	156
3.19.7. BILANS ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW W STUDIUM	157
4. SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM	159

1. Wprowadzenie

1.1. Podstawa prawna, cel i zakres opracowania

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest podstawowym dokumentem określającym politykę przestrzenną gminy, a kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej należy do jej zadań własnych. Studium sporządza się dla obszaru w granicach administracyjnych gminy. Jego ustalenia są wiążące przy sporządzaniu planów miejscowych.

Zakres merytoryczny studium ustala ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r. poz. 293 ze zm.), a także rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004 r. Nr 118, poz. 1233).

Obowiązujące do chwili uchwalenia niniejszego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Mosina zostało przyjęte uchwałą Nr LVI/386/10 Rady Miejskiej w Mosinie z dnia 25 lutego 2010 r.

Niniejsze Studium... zostało zainicjowane uchwałą Nr XL/272/13 Rady Miejskiej w Mosinie z dnia 27 lutego 2013 r. Przedmiotem opracowania Studium jest diagnoza zagospodarowania przestrzennego oraz określenie założeń polityki przestrzennej gminy Mosina.

Studium składa się z części opisującej uwarunkowania rozwoju przestrzennego Gminy oraz części wyznaczającej kierunki zagospodarowania przestrzennego. Integralny element studium stanowią załączniki rysunkowe „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego” oraz „Kierunki rozwoju przestrzennego” przedstawiające ustalenia w formie graficznej, opracowane w skali 1:10 000.

Całość Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Mosina stanowią zatem:

1. Uchwała Rady Miejskiej w Mosinie w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Mosina z załącznikami:
 - 1) załącznik nr 1: tekst Studium pt. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Mosina”, składający się z części opisującej uwarunkowania rozwoju przestrzennego Gminy oraz części wyznaczającej kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy;
 - 2) załącznik nr 2: rysunek Studium pt. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Mosina” – kierunki rozwoju przestrzennego”, w skali 1:10 000;
 - 3) załącznik nr 3: rysunek Studium pt. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Mosina” – uwarunkowania rozwoju przestrzennego”, w skali 1:10 000;
 - 4) załącznik nr 4: rozstrzygnięcie Rady Miejskiej w Mosinie o sposobie rozpatrzenia nieuwzględnionych uwag, złożonych podczas wyłożenia projektu studium do publicznego wglądu.
2. Dokumentacja formalnoprawna Studium, zawierająca dokumenty potwierdzające prace planistyczne związane z wymaganą przepisami procedurą opracowania Studium.

Zmiana studium została opracowana przez pracownię Q7 Grupa Projektowa w składzie:

- mgr inż. Wojciech Kotla,
- mgr inż. Grzegorz Szewczyk,

- mgr inż. Sławomir Górowski,
- mgr inż. Rafał Odachowski,
- mgr inż. Monika Krużołek.

1.2. Materiały wyjściowe

Na potrzeby przygotowania niniejszego dokumentu wykorzystano następujące opracowania i materiały:

1. Uchwała Nr XL/272/13 Rady Miejskiej w Mosinie z dnia 27 lutego 2013 r. o przystąpieniu do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Mosina.
2. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Mosina” przyjęte Uchwałą Nr LVI/386/10 Rady Miejskiej w Mosinie z dnia 25 lutego 2010 r.
3. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego, uchwalony przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwałą Nr V/70/19 z dnia 25 marca 2019 r.
4. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku, uchwalona przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwałą Nr XVI/287/20 z dnia 27 stycznia 2020 r.
5. Strategia Rozwoju Powiatu Poznańskiego do 2030 roku przyjęta uchwałą Nr XXXIII/479/V/2017 Rady Powiatu w Poznaniu z dnia 25 października 2017 roku.
6. „Strategia Rozwoju Gminy Mosina Mosina 2020+”, przyjęta uchwałą Nr LV/383/14 Rady Miejskiej w Mosinie z dnia 30 stycznia 2014 r.
7. Koncepcja Zrównoważonego Transportu na terenie Mikroregionu WPN, Poznań, maj 2015 r.
8. Strategia zrównoważonego rozwoju turystyki i rekreacji oraz koncepcja produktu turystycznego Mikroregionu Wielkopolskiego Parku Narodowego, Fundacja „Partnerzy dla Samorządu”, Poznań 2015 r.
9. „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Mosina na lata 2019-2022 z perspektywą na lata 2023-2026”, Zakład Analiz Środowiskowych Ekoprecyzja, Mosina, październik 2019 r.
10. Opracowanie ekofizjograficzne do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy MOSINA, A. Rybczyński, G. Harke, Poznań 2008 r.
11. Standardowe formularze danych obszarów Natura 2000 udostępnione na portalu natura2000.gdos.gov.pl.
12. Dane z Bazy Danych Lokalnych GUS z 2010–2019 r.
13. Aktualne opracowania planistyczne gminy udostępnione przez Urząd Miejski w Mosinie.
14. Stan środowiska w Wielkopolsce Raport 2017, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska Poznaniu, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Poznań 2017 r.
15. Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska zamieszczony w serwisie crfop.gdos.gov.pl.
16. Zestawienie dróg administrowanych przez Zarząd Dróg Powiatowych w Poznaniu na terenie gmin Mosina zamieszczony w serwisie www.zdpp.bip.net.pl.
17. Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu 31.12.2019 r., Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2020 r.
18. Opracowania kartograficzne i inne dane zamieszczone na serwisie

geoportal.gov.pl.

19. Informacje zamieszczone w serwisie internetowym Państwowego Instytutu Geologicznego geoportal.pgi.gov.pl.
20. Informacje zamieszczone na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Mosinie bip.mosina.pl.
21. Aktualne akty prawne pochodzące z bazy umieszczonej na stronie internetowej isap.sejm.gov.pl.
22. Koncepcja programowo-przestrzenna wschodniej obwodnicy miasta Mosina – etap I, łącząca ulicę Mocka w Mosinie (droga wojewódzka nr 431 Kórnik – Mosina – Stęszew) z ulicą Powstańców Wielkopolskich w Nowinkach – Drużynie (droga powiatowa nr 2465P Mosina – Czempiń) z przeprawą mostową przez Kanał Mosiński.
23. Koncepcja programowo-przestrzenna wschodniej obwodnicy miasta Mosina – etap II, łącząca ulicę Powstańców Wielkopolskich w Nowinkach – Drużynie (droga powiatowa 2465P Mosina – Czempiń) z drogą wojewódzką nr 431 Kórnik – Mosina – Stęszew w Dymaczewie Nowym i Dymaczewie Starym z przeprawą mostową przez Kanał Mosiński.
24. Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mosina na lata 2020-2023 przyjęty uchwałą Nr XXXVI/290/20 Rady Miejskiej w Mosinie z dnia 26 listopada 2020 r. (Dz. U. Woj. Wielk. z 2020 r., poz. 9711).

2. Uwarunkowania rozwoju przestrzennego Gminy Mosina

2.1. Informacje ogólne o gminie

2.1.1. Położenie administracyjne i geograficzne

Gmina miejsko-wiejska Mosina położona jest w centralnej części województwa wielkopolskiego oraz w południowej części powiatu poznańskiego, przy granicy z powiatami śremskim i kościańskim. Graniczy z gminą Brodnica położoną w powiecie śremskim, gminą Czempień położoną w powiecie kościańskim oraz gminami: Komorniki, Kórnik, Luboń, Puszczykowo, Stęszew położonymi w powiecie poznańskim, a także miastem na prawach powiatu – Poznaniem.

Siedziba gminy, miasto Mosina oddalone jest od stolicy województwa wielkopolskiego – Poznania o około 18 km na południe. Powierzchnia całej gminy według GUS wynosi około 172 km². Powierzchnia samego miasta Mosina wynosi około 13,5 km².

W skład gminy Mosina wchodzi 31 wsi i przysiółków, w tym 21 sołectw:

- Babki, Kubalin, Głuszyna Leśna,
- Baranówko,
- Borkowice, Bolesławiec,
- Czapury,
- Daszewice,
- Drużyna, Nowinki,
- Dymaczewo Nowe,
- Dymaczewo Stare,
- Krajkowo, Baranowo,
- Krosno,
- Krosinko, Ludwikowo,
- Mieczewo,
- Pecna, Konstantynowo,
- Radzewice,
- Rogalin,
- Rogalinek,
- Sasinowo,
- Sowinki, Sowiniec,
- Świątniki,
- Wiórek,
- Żabinko.

Wielkość sołectw na terenie gminy waha się od 2,72 km² (Sowinki) do 20,1 km² (Krajkowo, Baranowo).

Mosina jako miasto podzielona jest z kolei na 7 osiedli:

- Śródmieście,
- Czarnokurz,
- Przy Strzelnicy,
- Za Barwą,
- Nowe Krosno,
- Za Moreną,
- Nad Jeziorem.

Geograficznie według podziału Niziny Wielkopolskiej na jednostki geomorfologiczne B. Krygowskiego obszar gminy Mosina należy do trzech regionów: Wysoczyzny Poznańskiej, Wysoczyzny Gnieźnieńskiej i Pradoliny Warszawsko-

-Berlińskiej. Północno-wschodnia część gminy należy do Wysoczyzny Gnieźnieńskiej. Stanowią ją tutaj subregion – Równina Średzka – wysoczyzna dennomorenowa płaska wyniesiona do rzędnej 80 m. n.p.m. oraz równina sandrowa występująca w rejonie Babek i Daszewic na rzędnej 70 m. n.p.m. Północno-zachodnia część gminy na odcinku Mosina – Dymaczewo Stare leży w obrębie subregionu Wysoczyzny Poznańskiej zwanego Pagórkami Stęszewskimi. Oprócz wysoczyzny morenowej rozciętej rynnami jeziornymi występują tu pagórki czołowomorenowe zaburzone działaniami lądolodu. Rzeźba terenu jest urozmaicona, a deniwelacje terenu dochodzą do 30 m. Pozostałą część gminy zajmuje pradolina Warszawsko-Berlińska o charakterze kotlinowatym. Wyróżnić tu można odcinek Obrzański (na zachód od Mosiny) i odcinek Śremski (na wschód od Mosiny) wraz z doliną odcinka przełomowego rzeki Warty (na północ od Mosiny). Od południa pradolina otoczona jest Pojezierzem Krzywińskim (Równiną Kościańską).

Ryc. 1. Gmina Mosina na tle jednostek administracyjnych powiatu poznańskiego

źródło: opracowanie własne

Ryc. 2. Podział administracyjny gminy Mosina

źródło: opracowanie własne

2.1.2. Rys historyczny¹

Mosina¹

Do najstarszych wzmianek o Mosinie należy roczna informacja z 1247 roku, podana przez Adama Naruszewicza w dziele „Historia Narodu Polskiego”. Wówczas książęta wielkopolscy Bolesław i Przemysł, podzielili na zjeździe w Poznaniu ziemię pomiędzy siebie, a osada zwana Moszyna dostała się Przemysłowi.

Nazwa Moszyna, później Mossina, Mossin, Mosyna, Moschin i w końcu Mosina, oznaczała miejsce porośnięte mchem, sugerowała istnienie kompleksów leśnych. Najprawdopodobniej była też związana z rzeką i jej rozlewiskami przy osadzie.

Przełomowym momentem był rok 1302. 1 lutego tego roku, wojewoda kaliski Mikołaj Przedpełkowic z rodu Łodziów, nadał Mosinie prawa miejskie. Do rzeczywistej lokacji miasta doszło dopiero 2 lipca 1429 roku, kiedy król Władysław Jagiełło

¹ Historia Mosiny, Jacek Szeszuła

nadał Mosinie prawo magdeburskie, które następnie potwierdzali panujący królowie w państwie polskim.

Miasto przez wieki było stosunkowo małe. Nie leżało zasadniczo przy głównych szlakach handlowych. Nie było atrakcyjne dla kupców. Jego rozwój opierał się na miejscowym rzemiośle takim jak: tkactwo, krawiectwo, garncarstwo, bednarstwo czy warzenie piwa. Jako królewszczyzna, było dawane w dzierżawę znanym wielkopolskim rodom m.in. jak: Łodziowie, Górkowie, Szodrscy, Radomiccy, Kwileccy czy Kęszyccy. Przedstawiciele kolejnych rodów nie mieszkali w Mosinie, czerpali dochody z dzierżaw. Miasto nie rozwijało się, było zupełnie pozbawione zbytków. Wielokrotne przemarsze obcych wojsk, dodatkowo zubożały rekwizycjami ludność miasta i niszczyły jego substancję materialną.

Zimą, na przełomie 1659/60 roku, w drodze z wyprawy duńskiej, zatrzymała się w mieście połowa chorągwi hetmana Stefana Czarnieckiego. Jej żołnierzem był też Jan Chryzostom Pasek z Gosławic, herbu Doliwa, polski pamiętnikarz epoki baroku. Przebywał na rekonwalescencji, po przebytych tyfusie. Niestety, wystawił swoim mosińskim gospodarzom, a tym samym miastu niepocholebłą opinię, którą uratowała zmiana gospody.

W wyniku II rozbioru Polski w 1793 roku miasto weszło w skład zaboru pruskiego, liczyło wówczas 419 mieszkańców i 75 drewnianych domów.

W 1807 roku będący w Poznaniu cesarz Napoleon Bonaparte odwiedził Mosinę oraz zlustrował pod kątem wykorzystania wojskowego pobliskie wzgórze morenowe. Kolejny raz przejeżdżał przez Mosinę w 1812 roku, jadąc „na Moskwę” oraz kiedy pokonany przez Rosjan wracał pośpiesznie do Paryża.

W wielkim zrywie społecznym Wiosny Ludów w 1848 roku, miasto liczące około 900 mieszkańców wraz z okolicznym terenem było widownią ożywionej działalności powstańczej w walce z pruskim zaborcą. Tej działalności przewodził znany prawnik i polityk z niedalekiego Bnina – Jakub Krauthofer Krotowski. 3 maja na rynku w Mosinie Krotowski ogłosił powstanie Rzeczypospolitej Polskiej, zwanej też Rzeczpospolitą Mosińską. Mianował też „rząd” z nauczycielem Wojciechem Rostem na czele. Ten piękny dla mosinian epizod nie potrwał długo. Wyślane z Poznania wojsko pruskie 8 maja w bitwie pod Rogalinem stłumiło powstanie. Rzeczpospolita Mosińska upadła, a sam inicjator został ujęty. Cały region nadal znajdował się pod zaborem pruskim.

Od połowy XIX wieku nastąpiło znaczne ożywienie w rozwoju miasta. Zapewne przyczyniło się do tego powstanie w 1856 roku linii kolejowej Poznań – Wrocław, jak i wzrost zainteresowania pokładami gliny na tym terenie. Liczba ludności miasta wzrosła w tym czasie do około 1700 osób.

Na przełomie XIX–XX wieku zaczęły powstawać organizacje, których inicjatorami byli miejscowi Polacy. Były to m.in.: Kółko Rolniczo-Włościańskie w 1879 roku, Towarzystwo Młodych Przemysłowców 1893 roku, Ochotnicza Straż Pożarna w 1902 roku, Bank Ludowy w 1907 roku, gniazdo „Sokoła” w 1909 roku. Dużą rolę odrywało też Bractwo Kurkowe, które datuje się swoją działalnością od 1761 roku. W 1912 roku miasto zamieszkiwało około 2100 osób.

Po wybuchu w 1918 roku powstania wielkopolskiego walki szybko ogarnęły całą prowincję poznańską. Co ciekawe – w samej Mosinie nie utworzono żadnego oddziału powstańczego jak w innych podobnych miasteczkach. Powstańcy z Mosiny walczyli głównie na froncie zachodnim i południowym powstania. Mosinianie brali też udział w wojnie z bolszewikami w 1920 roku oraz w powstaniach śląskich.

W okresie międzywojennym miasto bardzo się rozwinęło. W 1922 roku, kupiec Stefan Kałamajski, późniejszy radny miasta Poznania i właściciel kina „Słońce”, otworzył w Mosinie pralnię parową i farbiarnię chemiczną „Barwa”. Dawała ona w sezonie pracę ponad 300 osobom. Działały cegielnie Maksymiliana Perkiewicza – Pożegowo, Drygasa & Wtorkowskiego – później Bohdana Nenemana

na Budzyniu. Zatrudniały razem około 400 pracowników. Przed II wojną światową działały w mieście 3 tartaki, młyn motorowy. Liczne rzemiosło i usługi reprezentowali: obuwnicy, szewcy, piekarze, masarze, stolarze, koszykarze, krawcy, garbarze, liczni restauratorzy, hotelarze, właściciele mleczarni. W mieście liczącym w 1939 roku ponad 5500 mieszkańców, działało m.in. ponad 30 organizacji i stowarzyszeń, partie polityczne, klub sportowy. Znajdowały się dwa boiska sportowe, odbywały się liczne spektakle miejscowego teatru, wystawy oraz imprezy. W mosińskiej szkole powszechnej uczyło się ponad 850 uczniów. Ponadto w mieście znajdowała się również szkoła prywatna i szkoła mniejszości narodowej niemieckiej dla dzieci z najbliższej okolicy.

W nocy z 9 na 10 września 1939 roku oddziały Wehrmachtu wkroczyły do miasta. Rozpoczęły się aresztowania mieszkańców, których jako zakładników więziono w miejscowej bożnicy – obecnie Izby Muzealnej. 20 października 1939 roku, mieszkańcy byli świadkami wielkiego dramatu. Okupant hitlerowski rozstrzelał w publicznej egzekucji na miejscowym rynku 15 mieszkańców miasta i okolicznych miejscowości. Podczas okupacji, w trzech etapach wysiedlono z własnych domów, gospodarstw i mieszkań 57 rodzin tj. 225 osób z miasta i sąsiednich miejscowości, które zostały wywiezione do Generalnego Gubernatorstwa. W związku z działalnością tajnych organizacji, sabotażem i konspiracją – tzw. Sache Moschin, aresztowano oraz wywieziono do obozów koncentracyjnych podczas II wojny około 530 mieszkańców Mosiny i okolicznych miejscowości, w tym 58 dzieci. W wyniku wyniszczających warunków bytowych i pracy, wielu spośród aresztowanych straciło życie. Przez cały czas wojny, wywożono mosinian do Niemiec do pracy przymusowej. Ewakuujące się po 20 stycznia 1945 roku władze okupacyjne dokonywały ostatnich zniszczeń w mieście. Wysadzony został most na kanale, spalono kościół parafialny, podpalono część fabryki „Barwy”, zniszczeniu uległa część cegielni na Budzyniu, spalone zostały magazyny budowlane przy ul. Pożegowskiej, a także spalono i zniszczono dokumenty miasta.

Mosina została wyzwolona spod okupacji hitlerowskiej 25 stycznia 1945 roku w wyniku działań wojsk radzieckich. Natychmiast dokonano wyboru polskich władz miejskich. Pierwszym burmistrzem został wybrany Maciej Nowaczyk, urzędnik kolejowy z Mosiny.

Po wyzwoleniu, miasto ponownie rozpoczęło swój rozwój. Do roku 1980 dwukrotnie zwiększyła się liczba mieszkańców – do około 10 000 osób. Rozwijał się przemysł drzewny, mineralny, spożywczy, odzieżowy, chemiczny oraz różne usługi. W dziedzinie oświaty i kultury wybudowano nowe placówki szkolne, Mosiński Ośrodek Kultury wraz z biblioteką. W sąsiedztwie powstała nowa siedziba banku. Rozwój dotyczył też oczekiwanego budownictwa mieszkaniowego. Pomimo wielu trudności materiałowych, powstawały osiedla domów jednorodzinnych jak i budownictwa spółdzielczego.

Przełom lat 80/90 przyniósł liczne zmiany związane z transformacją gospodarczą, które nie zawsze były korzystne dla miasta i jego mieszkańców. W tym okresie upadłość gospodarczą ogłosiły największe tutejsze zakłady, dające pracę miejscowemu społeczeństwu, m.in. Swarzędzkie Fabryki Mebli, Polsport, Spółdzielnia Pracy „Barwa”, cegielnie.

Zmiany, które nastąpiły w tych latach, miały również cechy pozytywne. Wpłynęły na nowy kierunek w rozwoju miasta. W wyniku wspólnej z Puszczykowem budowie oczyszczalni ścieków w rejonie Niwki, miasto zostało zwodociągowane i skanalizowane. Rozpoczęto też prace związane z gazyfikacją poszczególnych dzielnic. Znaczna poprawa dotyczyła stanu dróg, ciągle też ulepszanych. Do użytku społeczeństwa oddano też nowo zbudowany budynek przychodni, ośrodka zdrowia. Czynniki te spowodowały m.in. duży wzrost zainteresowania indywidualnych inwestorów terenami budowlanymi jak i szybki rozwój budownictwa deweloper-

skiego oraz Towarzystwa Budownictwa Społecznego – budownictwa mieszkaniowego.

Powstały też nowe budynki szkolne wraz z salami gimnastycznymi, niektóre spośród nich zostały rozbudowane, a w późniejszych latach poddane remontom, zmianie sposobu ogrzewania, co znacznie podwyższyło ich standard. Zbiory zgromadzone w Izbie Pamięci Narodowej SP nr 2 stały się zaczynem do powstania w 1985 roku Izby Muzealnej w byłej bóżnicy. Od 1993 roku swoją działalność prowadzi tam również Galeria Miejska. Obydwie placówki prowadzą szeroką i aktywną działalność kulturalną i oświatową, promując miasto.

Dobry klimat polityczny umożliwiał powstawanie licznych organizacji. Powstał m.in. w 1991 roku Mosiński Klub Żeglarski oraz Stowarzyszenie Pomocy Potrzebującym im. św. Antoniego. Gmina oraz organizacje i stowarzyszenia, nawiązały szereg partnerskich kontaktów z podobnymi gminami zagranicznymi: z gminą Bunschoten w Holandii, gminą Selzee w Niemczech oraz ze szkołą w Oldenburgu w Niemczech. Nawiązane kontakty zaowocowały ciekawą i szeroką wymianą doświadczeń pomiędzy zainteresowanymi stronami.

Obecnie na terenie gminy zarejestrowanych jest ponad 2000 podmiotów gospodarczych. Dla wszystkich zainteresowanych, miasto posiada szeroką ofertę inwestycyjną w zakresie nie kolidującego z ochroną przyrody i środowiska – przemysłu i usług, budownictwa mieszkaniowego i ciekawych form aktywnego wypoczynku indywidualnego oraz rodzinnego. Mosina i jej okolica położone przy Wielkopolskim Parku Narodowym oraz Rogalińskim Parku Krajobrazowym z jego pięknym pałacem i skupiskiem unikatowych dębów, są ze względu na bliskość Poznania, atrakcyjnym miejscem dla wszystkich, którzy chcieliby tutaj zamieszkać.

Obecnie miasto i gminę zamieszkuje 32 452 osób².

Babki³

Najstarsze wiadomości o Babkach pochodzą z połowy XIV stulecia. Wtedy to Babki odgrywały ważną rolę jako ośrodek dominium ziemskiego obejmującego 800 mórg ziemi. Babki wraz z Głuszyną i Kalikiem stanowiły klucz dóbr należący do biskupstwa poznańskiego. Obecnie wieś jest siedzibą Nadleśnictwa Babki mieszczącego się w starych zabudowaniach pochodzących z przełomu XIX/XX wieku. Powierzchnia lasów należących do nadleśnictwa wynosi 9942 ha, z czego 1562 ha położone są na terenie gminy Mosina. W Babkach znajduje się wojskowa stacja radiolokacyjna. Wieś położona jest w dolinie Głuszynki, około 13 km na północny wschód od Mosiny. Babki liczą obecnie 425 mieszkańców⁴.

Baranowo

Pierwsza wzmianka o Baranowie pochodzi z 1387 roku. Wieś była własnością szlachecką. Na początku XVI wieku w Baranowie istniał dwukołowy młyn wodny posadowiony na Warcie. Wieś w roku 1510 liczyła 2 łany⁵, 5 łanów pustych oraz 2 łany sołeckie. Jednym z ciekawszych zabytków architektury wiejskiej jest szachulcowy budynek mieszkalny oraz stodoła, które zostały wzniesione na przełomie XVIII/XIX wieku. We wsi zachowały się dawne zabudowania

² stan na dzień 31.12.2019 r. – Raport o stanie Gminy Mosina za 2019 rok, bip.mosina.pl

³ Miejscowości Gminy Mosina, www.mosina.pl, Agata Lubowicka

⁴ Dane dla wszystkich miejscowości gminy Mosina na 31.12.2019 roku – mieszkańcy stali i czasowi, bip.mosina.pl

⁵ Łan (łac. laneus, cs. lán, niem. Lahn lub Hube, w dialekcie szwabskim również hueb, huebm, hufe) – dawna jednostka podziału wspólnoty w średniowiecznej Europie Zachodniej. Jednostka ta służyła pomiarom powierzchni i długości ziemi przeznaczonej pod zasiewy, zgodnie z przywilejem nadanym osadnikowi przez głowę panującą. W Polsce i w Czechach od XIII wieku była to jednostka miernicza dla określania rozmiarów podstawy uposażenia chłopów osadzonego na wsi na prawie magdeburskim, pl.wikipedia.org

folwarczne, wśród których wyróżnia się kuźnia dworska pochodząca początku XIX wieku. Wieś położona jest na terenie Rogalińskiego Parku Krajobrazowego, około 8 km na południowy wschód od Mosiny. Wieś liczy obecnie 52 mieszkańców.

Bolesławiec

Osada folwarczna leżąca nad Kanałem Mosińskim, niedaleko Borkowic i Dymaczewa Nowego. We wsi istnieją ślady dawnego grodziska⁶ pierścieniowatego. W Bolesławcu zobaczyć także można dawne zabudowania kompleksu gospodarczego, który powstał w drugiej połowie XIX stulecia i w początkach XX wieku. Wieś była własnością Potockich herbu Pilawa. Dzieje osady w dawnych wiekach nie są dokładnie znane. Obecnie Bolesławiec zamieszkuje 150 osób.

Borkowice

Borkowice są niewielką wsią sołecką leżącą około 7 km na południowo-zachód od Mosiny. Wieś będąca typową ulicówką, powstała jako olenderska osada⁷ w 1750 roku. We wsi rośnie stary dąb o obwodzie około 5 m. Stanowi on jeden z ciekawszych pomników przyrody. Zabudowa mieszkalna i gospodarcza Borkowic pochodzi z XIX wieku i w większości są to konstrukcje drewniane – szachulcowe. Aktualnie Borkowice zamieszkuje 269 osób.

Czapury

Najstarsze wiadomości o osadzie pochodzą z końca XIV stulecia i zostały sporządzone z okazji licznych procesów granicznych, które toczyli jej właściciele z biskupami poznańskimi. Czapury były wówczas własnością szlachecką a w pierwszej połowie XV wieku przeszły w ręce konwentu karmelitów trzewickich przy kościele Bożego Ciała w Poznaniu. Do tego klasztoru Czapury należały aż do okresu rozbiorów. Zapiski z XVI wieku wspominają osadę jako wieś opustoszałą. Około 1387 roku do wsi należał i był z nią gospodarczo powiązany Młyn Czapury. Znajdował się prawdopodobnie nad wpadającą tu do Warty rzeką Koplą. W 1519 roku istniał też drugi młyn, zwany Topolnikiem. Był to obiekt jednokołowy. We wsi zachowała się kapliczka przydrożna, którą rozebrali Niemcy w 1941 roku. Pierwotna kaplica została wzniesiona w 1871 roku a obecną odremontowano w 1947 roku. 22 stycznia 1945 roku pod Czapurami nastąpiło forsowanie pokrytej lodem Warty. Batalion czołgów radzieckich utworzył na zachodnim brzegu Warty przyczółek, ułatwiający oddziałom Armii Czerwonej oskrzydlenie Poznania od strony południowej. Wydarzenia te upamiętnia pamiątkowy obelisk wznoszący się przed szkołą w Czapurach, odsłonięty w dniu 9 maja 1975 roku. Czapury zamieszkuje obecnie 2 933 osób.

Daszewice

Początki wsi sięgają XIII wieku. Z inwentarzy dóbr Daszewic z 1789 roku można się dowiedzieć, że we wsi znajdował się gościniec wraz ze stajnią wjazdową, kuźnia oraz pięć zagród chłopskich. W końcu XIX wieku we wsi znajdowało się 10 domów, w których doliczono się 88 osób. Wieś stanowiła własność szlachecką. W styczniu 1945 roku Daszewice były miejscem walki pomiędzy oddziałami radzieckimi, a jednostkami lotnictwa niemieckiego. Do 1987 roku w Daszewicach

⁶ Grodzisko – pozostałość po grodzie albo osadzie obronnej w postaci kolistego (w podstawie) lub wielobocznego wzniesienia, zazwyczaj z zachowanymi śladami wałów drewniano-ziemnych, pl.wikipedia.org

⁷ Olenderska osada pochodzi od mieszkających tam Olenarów – pierwotnie osadników z Fryzji i Niderlandów, najczęściej wyznania mennonickiego, którzy w XVI-XVII wieku zakładali wsie w Prusach Królewskich, wzdłuż Wisły i jej dopływów, na Kujawach, Mazowszu i w Wielkopolsce. Posiadali umiejętność melioracji i reprezentowali wysoką kulturę rolną. Byli wówczas najzamożniejszą grupą chłopów, pl.wikipedia.org

znajdował się zabytkowy wiatrak – koźlak. Wieś położona jest na skraju doliny Kopli, 10 km na północny wschód od Mosiny i zamieszkuje ją 1 915 osób.

Drużyna

Drużyna jest niewielką wsią położoną około 4 km na południe od Mosiny. Wieś powstała prawdopodobnie w XVII wieku. Najstarszy dokument potwierdzający jej istnienie pochodzi z 1696 roku. Najciekawszym budynkiem we wsi jest obiekt mieszkalny, konstrukcja z tzw. muru pruskiego. Drużyna liczy obecnie 578 mieszkańców.

Dymaczewo

W początkach XVI stulecia Dymaczewo było wsią opustoszałą. Z inicjatywy właściciela wsi Józefa Potockiego do wsi sprowadzono osadników olenderskich⁸. Osada ta zwana była Dymaczewo Stare Olędry. Podczas II wojny światowej w Starym Dymaczewie odbyła się publiczna egzekucja Ludwika Bajera, który udzielił pomocy Niemcowi przebranemu w mundur lotnika angielskiego. Dla upamiętnienia tego tragicznego wydarzenia z 22 maja 1942 roku, po wojnie w centralnej części wsi postawiono pomnik poświęcony pamięci tej ofiary.

Obecnie dawne Dymaczewo już nie istnieje. Na jego terenach znajdują się dwie nowe osady Dymaczewo Stare i Nowe. Obydwie wsie cieszą się wielkim zainteresowaniem turystów, którzy przybywają tutaj by spędzić czas w Wielkopolskim Parku Narodowym, położonym m.in. nad pięknym jeziorem Dymaczewskim. Dymaczewo Nowe zamieszkuje 352 osób Dymaczewo Stare zaś 411 osób.

Jeziory

Jeziory należą do jednej z najpiękniej położonych osad na terenie gminy Mosina. W pierwszej połowie XX wieku istniała tu leśniczówka, w latach 1940–1942 nad wysokim brzegiem jeziora wzniesiono okazałą rezydencję dla Arthura Greisera – namiestnika Rzeszy (niemieckiej) w Kraju Warty – Warthegau. Obecnie rezydencja położona jest na terenie sąsiedniej gminy Stęszew. W 1947 roku w zdewastowanym po II wojnie światowej pałacu urządzono dom dziecka, a później prewentorium dla dzieci zagrożonych gruźlicą. Aktualnie w obiekcie tym mieści się siedziba dyrekcji Wielkopolskiego Parku Narodowego oraz Ośrodek Muzealno-Dydaktyczny Wielkopolskiego Parku Narodowego. Dużą atrakcją turystyczną jest Wyspa Zamkowa znajdująca się na Jeziorze Góreckim. Jest ona obszarem ścisłego rezerwatu ornitologicznego. Na wyspie, w pierwszej połowie XIX stulecia, Tytus Działyński wznosił neogotycki zamek, będący rezydencją dla jego siostry Klaudyny Potockiej. Od czasu, kiedy Potoccy opuścili kraj, zamek na wyspie uległ powolnemu zniszczeniu. W 1848 r. budowlę zniszczyli Prusacy. Ruiny zamku są nadal widoczne z brzegu jeziora. Śródleśna osada znajduje się 5 km na północny zachód od Mosiny i liczy 32 mieszkańców.

⁸ Osadnicy olenderscy pochodzą od mieszkających tam Olendrów – pierwotnie osadników z Fryzji i Niderlandów, najczęściej wyznania mennonickiego, którzy w XVI-XVII wieku zakładali wsie w Prusach Królewskich, wzdłuż Wisły i jej dopływów, na Kujawach, Mazowszu i w Wielkopolsce. Posiadali umiejętność melioracji i reprezentowali wysoką kulturę rolną. Byli wówczas najzamożniejszą grupą chłopów, pl.wikipedia.org

Konstantynowo

Konstantynowo jest niewielką osadą leśną, powstałą w XIX wieku. Jak wynika z dziewiętnastowiecznych map, administracyjnie Konstantynowo było związane z wsią Pecno-Olędry, a później z dominium ziemskim w Iłowcu Wielkim. Obecnie w osadzie mieści się siedziba nadleśnictwa, zarządzającego obszarem leśnym o powierzchni 12 244 ha, z czego 2922 ha położone jest na terenie gminy Mosina. W pobliżu zabudowań rośnie okazały dąb o obwodzie 350 cm. Konstantynowo liczy 30 mieszkańców.

Krajkowo

Wieś ma długą historię sięgającą XIV stulecia. W przeszłości wieś była własnością szlachecką, a jej właścicielem był przedstawiciel rodu Doliwów – Pasek Biały. Opis Krajkowa z 1746 roku jako właściciela wymienia Władysława Szoldrskiego. We wsi był dwór alkierzowy, w którego skład wchodziła owczarnia oraz budynki mieszkalne czeladzi dworskiej. W końcu XIX wieku w Krajkowie powstało Kółko Rolnicze, o czym pisało popularne pismo "Ziemianin". We wsi zachował się drewniany budynek mieszkalny z XIX wieku, a na jej skraju znajduje się przydrożna kapliczka z 1847 roku z drewnianą rzeźbą Chrystusa Frasobliwego. Do cenniejszych pomników przyrody należy kilka dębów, z których najstarszy ma obwód około 480 cm. Około 2 km na południe od wsi znajduje się niewielka osada Krajkowo-Folwark, założona w pierwszej połowie XIX wieku. Część gruntów wiejskich zajmuje ujęcie wody dla aglomeracji poznańskiej. Studnia czerpie wodę spod dna rzeki Warty. Wieś znana jest z znajdującego się w pobliżu rezerwatu przyrody „Krajkowo”, który ma powierzchnię 165,31 ha. Rezerwat został utworzony dla ochrony charakterystycznego krajobrazu łągów nadwarciańskich z bogatą florą i fauną. Rezerwat jest największym w Wielkopolsce łągowiskiem czapli siwej, ponadto gnieździ się tu blisko 80 gatunków ptaków m.in. bociany czarne i kormorany. Krajkowo zamieszkuje obecnie 163 osoby.

Krosinko

Powstanie wsi datuje się na rok 1744. Nazwana była wtedy Krosińskie Olędry. We wsi zachowało się kilka starych domów ze schyłku XIX wieku, lecz wśród zabudowy wyróżnia się częściowo szachulcowy⁹ budynek szkoły podstawowej „Pod Lipami” z 1909 roku. W okresie międzywojennym, z uwagi na krajobrazowe i turystyczne walory okolicy próbowano z Krosinka uczynić wieś wypoczynkowo-turystyczną. Wieś leży na lewym brzegu rzeki Samicy, na skraju Wielkopolskiego Parku Narodowego, około 3 km na południowy zachód od Mosiny. Krosinko liczy 956 mieszkańców.

Krosno

Pierwsze wiadomości o wsi pochodzą z czasów, gdy należała ona do klucza dóbr Łodziów-Przedpełkowiców. Krosno wchodziło w skład tenuty mosińskiej (majątku ziemskiego). Już przed 1405 rokiem, stało się własnością królewską. W ramach prowadzonej akcji osadniczej na terenie starostwa mosińskiego, na obszarze wsi Krosno powstała wieś olenderska. Była to jedna ze średnio zaludnionych osad w okolicy i w całym starostwie mosińskim. W połowie XVIII wieku Krosno było parafialną wsią ewangelicką. Świątynia, była w dobrym

⁹ Szachulec – typ ściany szkieletowej drewnianej, której wypełnienie stanowi glina wymieszana i zarobiona z sieczką, z trocinami lub wiórami czy też zarzucona na plecionkę z witek z łozy lub łądyg trzciny. Rezultatem jest specyficzny wizerunek otynkowanego zwykle na biało budynku poprzecinanego ciemnymi od dziegiu belkami, ułożonymi w kratownicę z ukośnymi zastrzałami. Konstrukcja popularna w budownictwie alpejskim, ale i w całej Europie Zachodniej, pl.wikipedia.org

stanie technicznym. Obok niej znajdowała się pastorówka z kolejnymi budynkami gospodarczymi. Pod koniec XIX wieku miejscowość ta o 39 dymach liczyła 346 mieszkańców. Znajdował się tutaj kościół protestancki, należący do diecezji poznańskiej. Wskutek zniszczeń w czasie najazdu szwedzkiego w połowie XVII wieku miejscowość bardzo podupadła. Najcenniejszym zabytkiem architektury sakralnej w tej miejscowości jest szachulcowy kościół poewangelicki wzniesiony w latach 1779–1781. Jest budowlą o konstrukcji szkieletowej, wypełnionej cegłą i otynkowaną. Wieżyczkę przykrywa barokowy hełm z ośmioboczną latarnią. Wewnątrz znajdują się piętrowe emporie. Z czasów budowy kościoła zachowała się rokokowa ambona. Przy kościele znajdują się dzwonnica i pastorówka, wybudowane w pierwszych dekadach XX wieku. Obecnie Krosno ma charakter przedmieścia Mosiny. Na terenie wsi istnieje wiele zakładów produkcyjnych i rzemieślniczych. Krosno liczy 2 817 mieszkańców.

Kubalin

Kubalin to nazwa folwarku należącego do dominium ziemskiego i gminy Piotrowo, położonej w parafii Głuszyńskiej. W końcu XIX stulecia istniały tu dwa dymy, a wieś liczyła 28 mieszkańców. Znajdujący się tu folwark był wzmiankowany po raz pierwszy w 1789 roku. Kubalin jest niewielką osadą położoną 8 km na północny wschód od Mosiny, obecnie liczy 12 mieszkańców.

Ludwikowo

Na przełomie XIX i XX wieku powstał tu prywatny ośrodek uzdrowiskowy. Kilka lat później wybudowano drogę dojazdową z Ludwikowa do Krosinka. Atrakcyjność kurortu podniosła się wraz z uruchomieniem kolei dojazdowej. Niedaleko uzdrowiska powstała stacja Ludwikowo, przemianowana w 1945 roku na Osową Górę. Po gruntownych remontach 7 stycznia 1927 roku nastąpiło uroczyste otwarcie sanatorium. Z czasem powstawały nowe budynki, składające się na cały kompleks leczniczy. Po wybuchu wojny w 1939 roku, Niemcy zajęli sanatorium i z czasem utworzyli na jego terenie obóz dla dzieci oraz sanatorium dla chorych na gruźlicę. Bardzo dobry przykład dziewiętnastowiecznego stylu uzdrowiskowego stanowią częściowo zachowane obiekty drewniane z przełomu XIX i XX wieku. Są to m.in. pawilon oraz werandy. Ludwikowo położone jest ok. 2 km na zachód od Mosiny, liczy 46 mieszkańców. Obecnie w miejscowości znajduje się Wielkopolskie Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii im. Eugenii i Janusza Zeylandów – szpital w Ludwikowie.

Mieczewo

Wieś sołecka położona ok. 10 km na wschód od Mosiny, przy drodze wojewódzkiej nr 431 do Kórnik. Powstała prawdopodobnie w XIII wieku, była własnością szlachecką. Z dokumentu z 1399 roku wynika, że istniał tu kościół parafialny. Dziś nie ma po nim śladu, parafię zlikwidowano po 1614 roku, a zniszczoną zapewne świątynię rozebrano przed 1639 rokiem. Mieczewo liczy 583 mieszkańców.

Nowinki

Wieś początkowo była znana jako Holendry Nowe, później Olędry Nowe, w końcu Nowinki. Z tego okresu zachował się dawny układ zabudowy wiejskiej, położonej wzdłuż jednej drogi. Parę istniejących domów pochodzi z połowy XIX stulecia.

W czasie II wojny światowej, niedaleko wsi znajdował się obóz pracy. Początkowo w obozie znajdowali się Brytyjczyści, a od 1942 roku Polacy z więzienia w Rawiczu. Około 2 km od wsi, w lesie znajduje się miejsce,

w którym hitlerowcy rozstrzelali w 1940 roku 200 Polaków. Zwłoki ofiar pochowano w zbiorowych mogiłach. Nad grobami wznosi się pamiątkowy głaz z tablicą. W Nowinkach znajduje się szkoła z 1913 roku. Wzniesiona na skraju Nowinek Leśniczówka wybudowana została w 1909 roku, a w jej otoczeniu rosną stare dęby o obwodach dochodzących do 490 cm. Wieś położona jest około 5 km na południe od Mosiny, zamieszkuje ją 214 osoby.

Pecna

Jedna z najstarszych wzmianek źródłowych o Pecnej pochodzi z 1398 roku. O Pecnej jako o wsi opustoszałej kilkakrotnie wzmiankują zapisy w księgach grodzkich poznańskich z lat 1556, 1577, 1661. W XVIII wieku miejscowość wchodziła w skład dóbr Iłowieckich. Na terenie dawnej opustoszałej osady lokowano wieś olęderską. Z tego okresu zachował się jej dawny układ topograficzny i urbanistyczny. Na terenie wsi znajduje się kilka budynków szachulcowych z XIX i XX wieku. Przy ulicy Głównej, obok starego budynku szkolnego, rośnie dąb o obwodzie 420 cm. Wieś położona jest 8 km na południe od Mosiny, liczy 1 910 mieszkańców.

Radzewice

Radzewice powstały w XVIII wieku jako osada olęderska na gruntach pobliskiej wsi Rydzewo. Pierwsze historyczne wzmianki o Radzewicach pochodzą z XVIII wieku, gdy należały one do klucza dóbr kórnickich. We wsi zachował się dziewiętnastowieczny cmentarz ewangelicki. Na cmentarzu wzniesiono kaplicę Matki Bożej Nieustającej pomocy. We wsi znajdowała się przeprawa przez Wartę, z której korzystały m.in. oddziały powstańcze w 1848 roku. Wieś położona jest na prawym brzegu Warty i liczy 402 mieszkańców.

Rogalin

Rogalin był wsią szlachecką często zmieniającą właścicieli. Od 1768 roku aż do wybuchu II wojny światowej Rogalin znajdował się w rękach rodziny Raczyńskich. Obecnie Rogalin należy do najczęściej odwiedzanych ośrodków turystycznych w Wielkopolsce. Barokowo-klasycystyczna rezydencja Raczyńskich jest główną atrakcją turystyczną wsi. Obecnie jest ona oddziałem Muzeum Narodowego w Poznaniu. W sąsiedztwie pałacu rozciąga się park założony w drugiej połowie XVIII wieku. W parku rosną trzy najbardziej znane dęby: Lech, Czech i Rus, o obwodach 670, 740 i 910 cm. Przy pałacu znajduje się ogród francuski, na którego skraju wznosi się kopiec widokowy. Poniżej południowej oficyny pałacu znajduje się budynek galerii malarstwa, w którym mieści się cenny zbiór obrazów, zgromadzony przez Edwarda Aleksandra Raczyńskiego. W dawnej wozowni podziwiać można kilkanaście pojazdów konnych. W Rogalinie, na wzniesieniu przy drodze wojewódzkiej nr 431 prowadzącej do Kórnika, znajduje się klasycystyczny kościół św. Marcelina wybudowany w 1820 roku. Budowla ta stworzona jest na wzór rzymskiej świątyni Maison Carrée. W podziemiach świątyni urządzono mauzoleum grobowe rodziny Raczyńskich. Dęby rogalińskie są niewątpliwie unikatową atrakcją przyrodniczą. W parku, okolicznych lasach oraz na lęgach nadwarciańskich rośnie około 950 dębów szypułkowych o obwodzie pnia przekraczającym 2 m. Rogalin liczy 753 mieszkańców.

Rogalinek

Wieś od 1247 roku do czasu rozbiorów znajdowała się w posiadaniu kapituły poznańskiej. Rogalinek położony jest na terenie Rogalińskiego Parku Krajobrazowego. W latach 1700–1712 wybudowano tu późnobarokowy drewniany kościół św. Michała Archanioła i Matki Bożej Wspomożenia Wiernych. Przy kościele

stoi drewniana dzwonnica z 1893 roku. Świątynię otacza cmentarz. Wieś liczy 1 622 mieszkańców.

Sasinowo

Wieś została założona w 1828 roku. Pierwotna nazwa, Saskie Pole zostało przyjęte od osadników przybyłych z Saksonii. W języku potocznym mieszkańców okolicznych wsi na oznaczenie Sasinowa używano nazwy Kusajdy. Wieś położona jest na terenie Rogalińskiego Parku Krajobrazowego. Wieś zamieszkuje 173 osoby.

Sowiniec

Najstarsze informacje o istnieniu Sowińca pochodzą z 1241 roku. Co najmniej do XV wieku Sowiniec był własnością królewską. Przed 1829 rokiem na gruntach tej wsi założono nową osadę zwaną Kampradowo, która jednak nie istniała długo. We wsi znajdował się klasycystyczny pałac zaprojektowany przez Jakuba Kubickiego. Pałac został spalony, a w 1968 roku został odbudowany. Obecnie jest własnością prywatną.

W Sowińcu mieszka obecnie 90 osób.

Sowinki

Początki istnienia Sowinek datuje się na 1742 rok. Sowinki to obecna nazwa dawnej olęderskiej wsi, znanej w źródłach jako Sowinieckie Olędry. O olęderskiej przeszłości tej osady świadczy parę starych zabudowań, a wśród nich stary szachulcowy budynek szkoły wiejskiej, z ostatnich dziesięcioleci XVIII wieku. W pobliskim lesie istnieje kilka zbiorowych mogił. Szacuje się, że na miejscu straceń, w którym w czasie okupacji funkcjonariusze gestapo i SS dokonywali masowych egzekucji, zginęło 600 osób.

Sowinki zamieszkuje 147 mieszkańców.

Świątniki

Wieś, była osadą służebną – przed 1256 rokiem – należała do kapituły katedralnej w Poznaniu. Po potopie szwedzkim wieś opustoszała. W XVIII wieku Świątniki były częścią klucza dóbr rogańskich. Z połowy i końca XIX wieku pochodzi parę domów chłopskich, a przy ul. Kórnickiej zachowała się stara kuźnia. Obiekty te należą do cennych zabytków architektury wiejskiej. W źródłach wieś niekiedy występowała pod nazwą Poświętne. Świątniki liczą 329 mieszkańców.

Wiórek

Wiórek jest dawną osadą olęderską, założoną w 1754 roku. Wieś położona jest na prawym brzegu Warty około 8 km na północny wschód od Mosiny. Aktualnie liczy 826 mieszkańców.

Żabinko

Osada dawniej wchodziła w skład tenuty królewskiej starostwa mosińskiego. W 1788 roku założono na jej terenie osadę olęderską – Żabińskie Olędry. W latach 1940–1943 we wsi przebywał oddział roboczy jeńców angielskich. Znajdował się tam również obóz pracy dla Polaków. Żabinko położone jest około 6 km na południowy wschód od Mosiny, liczy 329 mieszkańców.

2.1.3. Struktura osadnicza

Mosina jest gminą miejsko-wiejską. Układ osadniczy gminy tworzy miasto Mosina oraz miejscowości: Babki, Baranowo, Baranówko, Bogulin, Bolesławiec, Borkowice, Czapury, Daszewice, Drużyna, Dymaczewo Nowe, Dymaczewo Stare, Głuszyna Leśna, Jeziory, Krajkowo, Konstantynowo, Krosno, Krosinko, Kubalin, Ludwikowo, Mieczewo, Nowinki, Pecna, Radzewice, Rogalin, Rogalinek, Sasinowo, Sowinki, Sowiniec, Świątniki, Wiórek oraz Żabinko.

Ogólna powierzchnia gminy wynosi 17143 ha (171,43 km²), w tym miasto 1350 ha i obszar wiejski 15793 ha.

W strukturze osadniczej na pierwszy plan wysuwa się dominująca pozycja miasta Mosina. Ośrodek miejski stanowi siedzibę władz administracyjnych gminy oraz miejsce koncentracji aktywności gospodarczej. Jednocześnie w granicach administracyjnych gminy pełni rolę centralnego ośrodka usługowego zapewniającego mieszkańcom obsługę w niezbędnym wymiarze usług lokalnych. Bezpośrednie sąsiedztwo Poznania pozwala zachować zrównoważony charakter zabudowy, w związku z przejęciem wiodącej roli w zakresie usług ponadlokalnych. Mosina stanowi wreszcie miejsce zamieszkania prawie połowy ludności gminy. W skali województwa Mosina należy do miast małych, lecz z dużymi tradycjami miejskimi sięgającymi XV wieku.

Mosina posiada średniowieczny układ przestrzenny, z centralnie położonym, czworobocznym rynkiem i odchodzącymi od niego wąskimi uliczkami. W szeregu kamieniczek oglądanych z Kanału Mosińskiego wyróżnia się charakterystyczny budynek z cegły z wysoką wieżą (dawną wieżą ciśnień) oraz stara bożnica z 1870 roku – obecnie Izba Muzealna i Galeria Miejska. Zabudowa historycznego centrum to niewysokie dwu-, trzykondygnacyjne budynki o zróżnicowanej geometrii dachów, uzupełnione zabudową współczesną. W układzie przestrzennym wyróżnić można trzy główne elementy – historyczna część centralna przecięta drogą wojewódzką nr 431 (DW431 Kórnik – Granowo), część północna obejmująca typową zabudowę mieszkaniową jednorodziną, funkcjonalnie połączona z sąsiednią gminą – miastem Puszczykowem, z kolei na przeciwnym biegunie – część południowa o dosyć zróżnicowanym charakterze, w której poza dominującą zabudową jednorodziną pojawiają się również obiekty usługowe i produkcyjne oraz zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, przy ulicy Piaskowej i Bocznej w Krośnie. Należy zauważyć zatarcie się granicy pomiędzy miastem Mosina, a wsią Krosno. Poniżej części centralnej, przy linii kolejowej, pomiędzy ulicą K. Gałczyńskiego i ulicą Sremską znajduje się największy w mieście obszar aktywności gospodarczej stanowiący wyraźny, funkcjonalny kontrast dla otaczającej zabudowy. Po jego wschodniej stronie znajduje się kolejny duży kompleks zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

Układ samej Gminy można podzielić na dwie wyraźnie odrębne części rozdzielone doliną rzeki Warty (Rogaliński Park Krajobrazowy) – część zachodnia z dominującym miastem Mosina o wyraźnym koncentrycznym układzie powiązań i część wschodnia z liniowym układem komunikacyjnym. Co ważne, droga wojewódzka nr 431 Kórnik – Granowo nie łączy, rozdzielonych rzeką Wartą, części Gminy bezpośrednio tylko poprzez teren miasta Puszczykowa.

Istotne elementy charakteryzujące gminę to przede wszystkim:

- dobre położenie administracyjne i komunikacyjne,
- tereny o wysokich walorach turystyczno-rekreacyjnych,
- znaczny udział terenów zielonych, w tym wysoki stopień zalesień i terenów chronionych,
- wysoki udział rolnictwa,

- nakładanie się głównych zbiorników wód podziemnych (Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej i Wielkopolskiej Doliny Kopalnej), zasilających ujęcie wody dla miasta Poznania i aglomeracji poznańskiej.

Strukturę komunikacyjną stanowi układ drogowy miasta i gminy stanowiący 3 drogi wojewódzkie (21,6 km), 13 dróg powiatowych (59,5 km) i drogi gminne (139 km dróg zewidencjonowanych oraz około 100 km dróg gminnych wewnętrznych, w tym utwardzonych 21,6 km). Dostępność dróg najwyższej kategorii takich jak autostrada, droga ekspresowa i krajowa możliwa jest poprzez sieć dróg wojewódzkich.

System komunikacji drogowej i drogowe połączenia zewnętrzne gminy, pomimo ograniczeń geograficzno-przyrodniczych, zostały stosunkowo dobrze rozwinięte. Gmina, stanowiąca część aglomeracji poznańskiej powiązana jest z samym Poznaniem poprzez drogę powiatową 2460P Poznań – Rogalinek oraz pośrednio poprzez drogę wojewódzką nr 430 Poznań – Mosina, przebiegającą przez gminy Luboń, Komorniki oraz miasto Puszczykowo. Przez gminę Mosina przebiega ważny szlak kolejowy nr 271 łączący Świnoujście – Szczecin – Poznań – Wrocław ze stacją kolejową w Mosinie, Drużynie (Drużyna Poznańska) oraz Pecnej (Iłowiec).

Przemysł skoncentrowany jest w zachodniej części gminy.

Na zurbanizowaną strukturę składają się wiejskie jednostki osadnicze, rozproszone na obszarze całej gminy, skoncentrowane wzdłuż szlaków komunikacyjnych, mające postać zwartych wsi ulicowych oraz wsi o rozszerzonej funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej, typowej dla jednostek zlokalizowanych w sąsiedztwie dużych ośrodków miejskich. Wielkość jednostek wiejskich pod względem zaludnienia jest zróżnicowana. Do największych miejscowości pod względem zaludnienia (powyżej 800 mieszkańców, dane Urząd Miejski w Mosinie z 2019 roku) zalicza się: Czapury (2 933 mieszkańców), Krosno (2 817 mieszkańców), Daszewice (1 915 mieszkańców), Pecna (1 910 mieszkańców), Rogalinek (1 622 mieszkańców), Krosinko (956 mieszkańców). Na terenach wiejskich dominuje zabudowa jednorodzinna oraz zagrodowa.

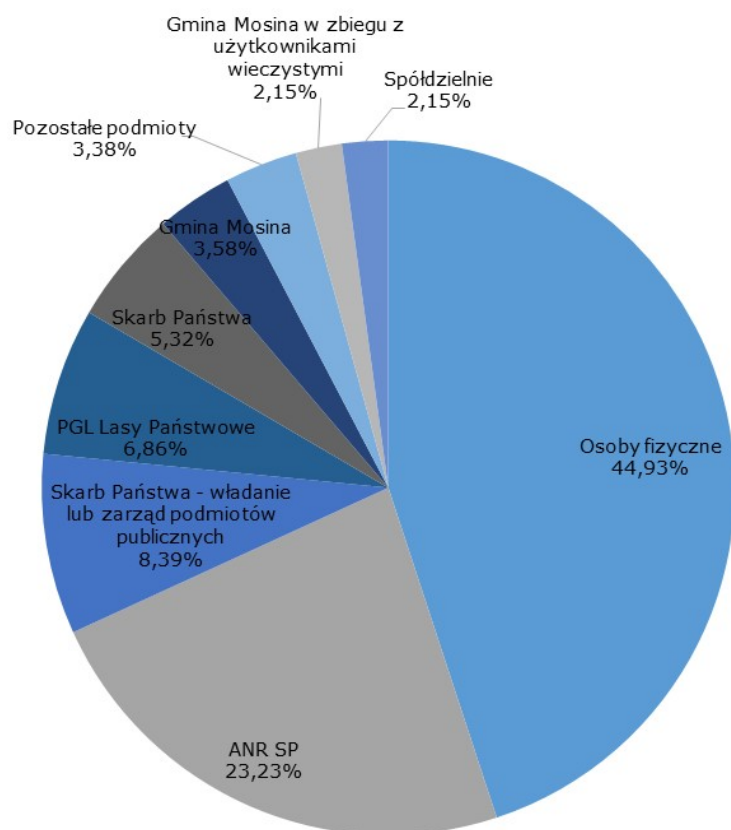
2.1.4. Własność gruntów

Struktura własności gruntów gminy Mosina sporządzona w roku 2019, w ogólnym ujęciu można podzielić na dwa główne elementy – własność osób fizycznych (7 grupa rejestrowa zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków) - 43,9% i własność Agencji Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa (podgrupa 1.1) - 22,7%.

Struktury dopełniają w udziale powyżej 1% tereny pozostające własnością:

- Skarb Państwa – władanie lub zarząd podmiotów publicznych (podgrupa 1.4) - 8,2%,
- PGL Lasy Państwowe (podgrupa 1.2) – 6,7%,
- Skarb Państwa bez określenia formy władania (grupa 1) – 5,2%,
- Gmina Mosina (grupa 4) – 3,5%,
- Pozostałe podmioty (grupa 15) – 3,3%,
- Gmina Mosina w zbiegu z użytkownikami wieczystymi (grupa 5) – 2,1%,
- Spółdzielnie (grupa 8) – 2,1%.

Wyk. 1. Struktura własności gruntów gminy Mosina powyżej 1% w 2019 roku

źródło: opracowanie własne, graficzna reprezentacja danych Urzędu Miejskiego w Mosinie

W udziale pomiędzy 0,4%, tj. ok. 72 ha i 0,1%, tj. ok. 24 ha własności reprezentowane są przez Skarb Państwa w zbiegu z użytkownikami wieczystymi, Województwo Wielkopolskie, Kościoły i związki wyznaniowe, Powiat Poznański, Skarb Państwa – władanie lub zarząd innych podmiotów, Skarb Państwa w zbiegu z użytkownikami wieczystymi podmiotów publicznych, Osoby fizyczne i pozostałe podmioty, Gmina Mosina – władanie lub zarząd podmiotów publicznych. Ogółem jest to ok. 2% całej powierzchni Gminy.

2.2. Uwarunkowania środowiska przyrodniczego

2.2.1. Rzeźba terenu

Ukształtowanie powierzchni jest zróżnicowane. W hipsometrii okolic Mosiny zaznacza się wyraźny podział na obszary płaskie i pagórkowate, bądź charakterystycznie zorientowane elewacje i depresje, wyznaczające główne jednostki orograficzne. Rzeźba terenu jest wynikiem intensywnego rozcięcia wysoczyzny morenowej przez rynny lodowcowe oraz doliny wód roztopowych. Jej szkielet tworzą wspomniane elewacje i obniżenia, w obrębie których występują formy drobniejsze, zróżnicowane genetycznie.

W rzeźbie terenów wyróżnić można:

- formy plejstoceńskie, związane z akumulacyjną działalnością lądolodu – wzgórza morenowe, pagórki morenowe, wysoczyzna morenowa falista, wysoczyzna morenowa płaska,
- formy plejstoceńskie, związane z akumulacyjną działalnością wód glacialnych – ozy, pagórki kemowe, równina sandrowa,

- formy plejstoceńskie, związane z erozyjną działalnością wód glacialnych – rynny subglacialne,
- formy postglacialne, związane z erozyjno-akumulacyjną działalnością wód rzecznych – terasa wysoka Warty, terasa środkowa, terasa niska (nadzalewowa), terasa zalewowa Warty, większe starorzecza Warty,
- formy postglacialne, związane z panowaniem klimatu wilgotnego – doliny erozyjno-denudacyjne i drobne, głębokie rozcięcia erozyjne strefy zboczowej, suche, zawieszane doliny cieków,
- formy postglacialne, związane z panowaniem klimatu suchego – wydmy wałowe i paraboliczne.

Różnica wysokości pomiędzy najwyższym położonym punktem terenu – kulminacją wzgórza morenowego na Pożegowie (około 132 m n.p.m.) a korytem Warty (około 52,9 m n.p.m.) w północnej części terenu sięga niemal 80 m.

Rzeźba terenu nie stwarza szczególnych ograniczeń dla lokalizacji zabudowy, z wyjątkiem lokalnie występujących większych spadków terenu na krawędziach dolin rzecznych. Obiekty osuwiskowe w gminie Mosina, podobnie jak w przypadku terenów potencjalnie zagrożonych, znajdują się głównie w strefie południowo-zachodniej.

Zinwentaryzowano tu 33 osuwiska, w tym 27 w mieście Mosina. Większość osuwisk to formy bardzo małe (powierzchnia poniżej 1 ha), jedynie dwa osuwiska w Czapurach i Dymaczewie Starym są formami małymi (powierzchnia 1–2 ha).

Na terenie Gminy występują zarówno osuwiska powstałe na zboczach dolin rzecznych i form rynnowych, jak i skarp nieczynnych wyrobisk odkrywkowych. Do pierwszych z nich, na zakolu Warty, należy osuwisko nr 24 w miejscowości Czapury. Składa się ono z kilku stref aktywnych i okresowo aktywnych rozciągniętych na szerokości prawie 500 m. Ruchy masowe występują głównie w postaci speływania, ale także jako obrywy (zwłaszcza w strefach aktywnych) i obejmują całe zbocze. Morfologia koluwium jest mało urozmaicona. W górnej części występują grunty antropogeniczne (nasyp drogowy). Górna krawędź osuwiska znajduje się bezpośrednio wzdłuż drogi asfaltowej (ul. Poznańska) na długości około 300 m, co może stanowić lokalne zagrożenie.

Na odcinku, w którym Warta płynie Pradolina Warszawsko-Berlińską, znajdują się małe osuwiska m.in. nr 62 w miejscowości Radzewice. Rzeźba wewnętrzna tych osuwisk jest mało urozmaicona. Osuwiska te są porośnięte drzewami i krzakami.

Pozostałe osuwiska zostały udokumentowane na zboczach dolin oraz zboczach rynien polodowcowych. Są to małe formy, w większości okresowo aktywne lub nieaktywne, o niskich skarpach głównych (do 2–3 m). Największym osuwiskiem jest osuwisko nr 24 w miejscowości Czapury o powierzchni 1,15 ha i skarpie głównej o wysokości 3,5 m, zlokalizowane na południowym zboczu zarastającego zbiornika jeziornego. Osuwiska te znajdują się na obszarach leśnych, a częściowo na nieużytkach.

Między innymi koluwium osuwisk występujących poza zboczami doliny Warty są małe i nie przekraczają 3 m.

Natomiast w drugiej grupie osuwisk rozpoznano aż 27 form w mieście Mosina, osiedlu Pożegowo, gdzie była prowadzona intensywna eksploatacja surowców ilastych zakończona w latach 60–70. XX wieku. Eksploatacją objęto Wzgórze Pożegowskie, stanowiące spiętrzoną morenę czołową. Osuwiska te znajdują się w sześciu wyrobiskach poeksploatacyjnych oraz przekopie kolejki – ich zbocza są częściowo porośnięte drzewami, natomiast dna jedynie pojedynczymi krzewami. Wszystkie rozpoznane w tych wyrobiskach osuwiska mają dosyć wyraźne granice zewnętrzne oraz urozmaiconą rzeźbę wewnętrzną –

w postaci progów, niewielkich pagórków i skarp wtórnych. Skarpy główne mają zróżnicowane wysokości – od 2 do 8 m. W przewadze są to osuwiska okresowo aktywne, w mniejszym stopniu nieaktywne. Niewątpliwie część progów wewnętrznych i skarp wtórnych jest wynikiem działalności górniczej i stanowi pozostawiony, niezrekultywowany nadkład. Jest to widoczne zwłaszcza w obecności tzw. półek eksploatacyjnych, ciągnących się z pewnymi zaburzeniami wzdłuż niektórych wyrobisk.

Największym osuwiskiem (1,17 ha) powstałym na skarpie wyrobiska poeksploatacyjnego jest osuwisko nr 60 w miejscowości Dymaczewo Stare uznane za formę aktywną. Morfologia koluwium składa się z drobnych progów i niskich skarp wtórnych. Czoło osuwiska dochodzi do zbiornika wodnego, stanowiącego prawdopodobnie pozostałość po eksploatacji wgłębnej.

Miąszości koluwiów w osuwiskach na skarpach wyrobisk są małe i wynoszą najczęściej 2–3 m, w sporadycznych przypadkach dochodzą do 5–6 m.

Wszystkie osuwiska rozpoznane w wyrobiskach poeksploatacyjnych znajdują się na terenach niezagospodarowanych – w obrębie lasów lub nieużytków – dlatego nie stanowią żadnego zagrożenia dla infrastruktury.

Tab. 1. Osuwiska na terenie gminy Mosina

Nr identyfikacyjny w bazie SOPO	Nr osuwiska	Miejscowość	Kraina geograficzna	Rodzaj materiału	Rodzaj ruchu	Stopień aktywności	Pow. [ha]
84272 KRO	62	Radzewice	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko-Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	okresowo aktywne	0,02
84275 KRO	36	Mosina (Pożegowo)	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko-Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	złożony - zmienny	okresowo aktywne	0,31
84276 KRO	37	Mosina (Pożegowo)	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko-Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	nieaktywne	0,14
84277 KRO	38	Mosina (Pożegowo)	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko-Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	nieaktywne	0,18
84278 KRO	39	Mosina (Pożegowo)	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko-Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	okresowo aktywne	0,19
84279 KRO	40	Mosina (Pożegowo)	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko-Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	nieaktywne	0,43

84280 KRO	45	Mosina (Pożegowo)	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	nieaktywne	0,08
84281 KRO	47	Mosina (Pożegowo)	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	nieaktywne	0,11
84282 KRO	46	Mosina (Pożegowo)	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	okresowo aktywne	0,36
84283 KRO	31	Ludwikowo (obręb Krosinko)	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	obryw	aktywne	0,07
84301 KRO	24	Czapury	Poznański Przełom Warty	Osuwisko gruntowe (ziemne)	spełzywanie	aktywne, okresowo aktywne	1,26
84302 KRO	58	Mosina	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	obryw	nieaktywne	0,03
84307 KRO	61	Radzewice	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	aktywne	0,32
84308 KRO	41	Mosina (Pożegowo)	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	okresowo aktywne	0,06
84309 KRO	44	Mosina (Pożegowo)	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	okresowo aktywne	0,06
84310 KRO	43	Mosina (Pożegowo)	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	okresowo aktywne	0,09
84311 KRO	32	Mosina (Pożegowo)	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	okresowo aktywne	0,67
84312 KRO	48	Mosina	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw rotacyjny	okresowo aktywne	0,88

84313 KRO	49	Mosina	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	okresowo aktywne	0,30
84314 KRO	50	Mosina	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	okresowo aktywne	0,06
84315 KRO	53	Mosina	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	okresowo aktywne	0,06
84316 KRO	52	Mosina	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw rotacyjny	okresowo aktywne	0,25
84317 KRO	51	Mosina	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	okresowo aktywne	0,14
84318 KRO	57	Mosina	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	okresowo aktywne	0,12
84319 KRO	56	Mosina	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	okresowo aktywne	0,49
84320 KRO	55	Mosina	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	okresowo aktywne	0,73
84321 KRO	54	Mosina	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	okresowo aktywne	0,50
84323 KRO	60	Dymaczewo Stare	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	okresowo aktywne	1,17
84324 KRO	35	Mosina (Pożegowo)	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	okresowo aktywne	0,07
84325 KRO	33	Mosina (Pożegowo)	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	okresowo aktywne	0,13

84326 KRO	59	Rogalinek	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	nieaktywne	0,08
84327 KRO	34	Mosina (Pożegowo)	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	okresowo aktywne	0,12
84335 KRO	42	Mosina (Pożegowo)	Kotlina Śremska Pradoliny Warciańsko- -Odrzańskiej	Osuwisko gruntowe (ziemne)	zsuw	okresowo aktywne	0,08

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego Państwowego instytutu Badawczego (System Osłony Przeciwosuwiskowej, geoportal.pgi.gov.pl)

Na terenie gminy występują również 22 tereny zagrożonych ruchami masowymi ziemi. Tereny te znajdują się w pobliżu Jeziora Góreckiego, głównie w mieście Mosina, dzielnicy Pożegowo oraz miejscowości Dymaczewo Stare, Ludwikowo, Rogalinek, Wiórek, Czapury i Radzewice.

2.2.2. Charakterystyka geologiczna

Budowa geologiczna okolic Mosiny jest dobrze udokumentowana. Głębokie podłoże tworzy tzw. platforma paleozoiczna, na której spoczywa późniejsza pokrywa skał osadowych. Strop powierzchni mezozoicznej, zbudowany z margli i wapieni jury górnej, zalega około 300 m p.p.m. Nadległa seria utworów trzeciorzędowych neogenu (miocenu i pliocenu), w zachodniej części gminy charakteryzuje się szczególnie dużą miąższością węgla brunatnego (tzw. Rów Poznański). Osady te były bowiem akumulowane w rozległym (obejmującym Polskę środkową i północną) obniżeniu, powstałym w czasie orogenezy alpejskiej. W wykształconej wówczas depresji osadzone zostały piaski, piaski ilaste, mułki i węgle brunatne miocenu, przykryte następnie przez kilkudziesięciometrową warstwę plioceńskich iłów pstrych. Strop iłów plioceńskich nie wykazuje już tak dużych deniwelacji i znajduje się na rzędnych ca 10–30 m n.p.m., stanowiąc bezpośrednio podłoże czwartorzędu.

Czwartorzęd reprezentowany jest przez utwory akumulacji lodowcowej, wodnolodowcowej, jeziornej i rzecznej. Ich sedymentacja trwała od zlodowacenia środkowopolskiego po holocen. Gliny morenowe zlodowacenia południowopolskiego, zalegające bezpośrednio na utworach trzeciorzędowych, zachowały się co najwyżej sporadycznie – w największych obniżeniach powierzchni podczwartorzędowej. Na obszarze wysoczyznowej, wschodniej (i miejscami zachodniej) części terenu dominuje glina zwałowa z okresu zlodowacenia bałtyckiego – faza leszczyńska i środkowopolskiego. Rozdzielająca obie gliny seria piaszczysto-zwirowych osadów interglacialnych odsłonięta jest na zboczu wysoczyzny, m.in. w obrębie dużych rozcięć erozyjnych strefy krawędziowej.

Dolinę Warty wypełnia gruba pokrywa piaszczystych osadów rzecznych i wodnolodowcowych, na stropie których miejscami zostały odłożone rzeczno-bagienne utwory organiczne.

2.2.3. Występowanie złóż

Surowce naturalne występujące na terenie gminy Mosina to głównie kruszywa naturalne oraz surowce ilaste. Złóża obejmujące swoim zasięgiem gminę Mosina zebrano w poniższej tabeli.

Tab. 2. Wykaz udokumentowanych złóż na terenie gminy Mosina

Nazwa złoża	Powierzchnia złoża	Obszar i teren górniczy
Bolesławiec GZ KN 17542	1,11 ha	-
Borkowice KN 1588	76,92 ha	-
Borkowice I KN 8501	15,03 ha	-
Daszewice KN 5637	0,95 ha	-
Daszewice III KN 8200	15,4 ha	-
Daszewice IV KN 9387	12,62 ha	OG i TG Daszewice IV
Dymaczewo IB 2275	3,52 ha	-
Dymaczewo BW KN 10634	1,81 ha	OG i TG Dymaczewo BW
Dymaczewo Nowe KN 3738	12,71 ha	-
Krosinko KN 5227	2,51 ha	-
Krosinko II KN 5647	7,46 ha	-
Krosno KN 1589	109,64 ha	-
Krosno BW KN 20211	1,98	-
Krosno I KN 7857	8,35 ha	OG i TG Krosno I A
Mosina WB 768	3895,44 ha	-
Mosina IB 3127	0,89 ha	-
Żabinko PC 2745	27,66 ha	TG Żabinko II, OG Żabinko II

źródło: *geoportal MIDAS (geoportal.pgi.gov.pl)*

Złóża Dymaczewo, Daszewice i Mosina nie będą eksploatowane. Tereny na złożach Dymaczewo i Mosina przeznaczone są w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na cele usługowo-rekreacyjne. Wystąpiono o zbilansowanie tych złóż.

Złoże węgla brunatnych Mosina WB 768 wykracza poza teren gminy.

W zakresie wód podziemnych zauważyć należy, iż zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 19 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2020 r., poz. 1064, ze zm.) za złoża kopaliny uznaje się naturalne nagromadzenie materiałów, skał oraz innych substancji, których wydobywanie może przynieść korzyść gospodarczą. Jednocześnie z art. 5 ust. 1 tejże ustawy wynika, że kopalinami nie są wody, z wyjątkiem wód leczniczych, wód termalnych i solanek. Dodatkowo w myśl art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (Dz. U. z 2018 r., poz. 1235) wody podziemne i wody powierzchniowe w ciekach naturalnych i w źródłach stanowią strategiczne zasoby naturalne kraju. Z art. 211 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2020 r., poz. 310, z ze zm.) wynika, że wody morza terytorialnego, morskie wody wewnętrzne, śródlądowe wody płynące oraz wody podziemne stanowią własność Skarbu Państwa i są wodami publicznymi (art. 211 ust. 3). Wobec braku w przedmiotowej

ustawie definicji ujęcia wody, jak i definicji właściciela ujęcia wody, przedsiębiorstwa wodociągowe zajmujące się poborem wód podziemnych czy powierzchniowych mogą być co najwyżej właścicielem urządzeń służących do poboru wody, natomiast nie mogą być właścicielem wód.

2.2.4. Obszary i tereny górnicze

Działanie zakładu górniczego i sposób wydobycia złoża wymaga ustanowienia obszaru i terenu górniczego. Definicje obszaru i terenu górniczego zawiera ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2020 r., poz. 1064, ze zm.). Obszar górniczy jest to przestrzeń, w granicach której przedsiębiorca jest uprawniony do wydobywania kopaliny, podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji, podziemnego składowania odpadów oraz prowadzenia robót górniczych niezbędnych do wykonywania koncesji. Teren górniczy to przestrzeń objęta przewidywanymi szkodliwymi wpływami robót górniczych zakładu górniczego.

Wykaz obszarów i terenów górniczych dla udokumentowanych złóż na terenie gminy został przedstawiony w tabeli 2., rozdz. 2.2.3 Występowanie złóż.

2.2.5. Wody powierzchniowe i zagrożenie powodziowe

Wody powierzchniowe na terenie gminy Mosina rozłożone są nierównomiernie. Jako strefy ich koncentracji można określić dolinę Warty i Kanału Mosińskiego, a dokładnie ich terasy zalewowe. Tereny pozadolinne są praktycznie bezwodne.

Gmina Mosina w całości zlokalizowana jest w dorzeczu Warty, a jej obszar leży na około 253-280 km biegu rzeki Warty. Odwadnianie terenu gminy odbywa się w wielu kierunkach, głównie za pomocą Kanału Mosińskiego, który zbiera wody z południowo-zachodniej części gminy oraz Kopli (Głuszynki) – stanowiącej prawy dopływ Warty i odwadniającej strefę zboczną wysoczyzny w północno-wschodniej części. Wymienione rzeki charakteryzują się śnieżno-deszczowym ustrojem zasilania z jednym maksimum i minimum w ciągu roku. Wysokie stany wód związane są tu głównie z wiosennymi roztopami i przypadają z reguły w okresie lutego i marca. Opadowe wezbrania wód zdarzają się rzadziej, na ogół w lipcu i sierpniu. W okresie letnio-jesiennym przeważają stany niżówkowe.

Na terenie gminy Mosina wyodrębnia się następujące jednolite części wód powierzchniowych (JCWP¹⁰), które stanowią scaloną część wód regionu wodnego Warty, w obszarze dorzecza Odry:

- Dopływ z cieków wodnych Czmoń o kodzie PLRW600017185572. Jest to naturalna część wód charakteryzująca się złym stanem. Celem środowiskowym dla tej JCWP jest osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego. Wody te nie są zagrożone nieosiągnięciem wyznaczonych celów środowiskowych,
- Kanał Mosiński od Żydowskiego Rowu do ujścia o kodzie PLRW60000185699. Jest to silnie zmieniona część wód charakteryzująca się złym stanem. Celem środowiskowym dla tej JCWP jest osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego. Wody te są zagrożone nieosiągnięciem wyznaczonych celów środowiskowych, jednak zastosowano

¹⁰ Jednolite Części Wód (JCW) - zostały wyznaczone, zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną, która definiuje je jako: oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych taki jak: jezioro, zbiornik, strumień, rzeka lub kanał, część strumienia, rzeki lub kanału, wody przejściowe lub pas wód przybrzeżnych; JCW obejmujące dany element może znajdować się w wielu jednostkach administracyjnych (gminach).

- odstępstwo od ich osiągnięcia. Ze względu na brak możliwości technicznych termin osiągnięcia celów przesunięto do 2021 roku. W zlewni JCWP występuje presja komunalna. W programie działań zaplanowano działania podstawowe, obejmujące uporządkowanie gospodarki ściekowej, które są wystarczające, aby zredukować tą presję w zakresie wystarczającym dla osiągnięcia dobrego stanu. Z uwagi jednak na czas niezbędny dla wdrożenia działań, a także okres niezbędny aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do roku 2021,
- Kanał Szymanowo-Grzybno o kodzie PLRW600017185589. Jest to silnie zmieniona część wód charakteryzująca się złym stanem. Celem środowiskowym dla tej JCWP jest osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego. Wody te są zagrożone nieosiągnięciem wyznaczonych celów środowiskowych. Ze względu na brak możliwości technicznych termin osiągnięcia celów przesunięto do 2021 roku. W zlewni JCWP występuje presja komunalna. W programie działań zaplanowano działania podstawowe, obejmujące uporządkowanie gospodarki ściekowej, które są wystarczające, aby zredukować tą presję w zakresie wystarczającym dla osiągnięcia dobrego stanu. Z uwagi jednak na czas niezbędny dla wdrożenia działań, a także okres niezbędny aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do roku 2021,
 - Kopel od lewego dopływu, rzeki Głuszynki do ujścia o kodzie PLRW600020185749. Jest to naturalna część wód charakteryzująca się złym stanem. Celem środowiskowym dla tej JCWP jest osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego. Wody te są zagrożone nieosiągnięciem wyznaczonych celów środowiskowych. Ze względu na brak możliwości technicznych termin osiągnięcia celów przesunięto do 2027 roku. W zlewni JCWP występuje presja rolnicza. W programie działań zaplanowano wszystkie możliwe działania mające na celu ograniczenie tej presji tak, aby możliwe było osiągnięcie wskaźników zgodnych z wartościami dla dobrego stanu. Z uwagi jednak na czas niezbędny dla wdrożenia działań, a także okres niezbędny aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do roku 2027,
 - Olszynka o kodzie PLRW600017185694. Jest to silnie zmieniona część wód charakteryzująca się złym stanem. Celem środowiskowym dla tej JCWP jest osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego. Wody te są zagrożone nieosiągnięciem wyznaczonych celów środowiskowych. Ze względu na brak możliwości technicznych termin osiągnięcia celów przesunięto do 2027 roku. W zlewni JCWP występuje presja rolnicza. W programie działań zaplanowano wszystkie możliwe działania mające na celu ograniczenie tej presji tak, aby możliwe było osiągnięcie wskaźników zgodnych z wartościami dla dobrego stanu. Z uwagi jednak na czas niezbędny dla wdrożenia działań, a także okres niezbędny aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do roku 2027,
 - Samica Stęszewska o kodzie PLRW6000161856969. Jest to naturalna część wód charakteryzująca się złym stanem. Celem środowiskowym dla tej JCWP jest osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego. Wody te są zagrożone nieosiągnięciem wyznaczonych celów środowiskowych. Brak informacji odnośnie do przesunięcia terminu osiągnięcia celów,
 - Warta od Kopli do Cybiny o kodzie PLRW60002118579. Jest to silnie zmieniona część wód charakteryzująca się złym stanem. Celem środowisk-

kowym dla tej JCWP jest osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku ciekupię istotnego – Warta w obrębie JCWP i dobrego stanu chemicznego. Wody te są zagrożone nieosiągnięciem wyznaczonych celów środowiskowych. Ze względu na brak możliwości technicznych termin osiągnięcia celów przesunięto do 2021 roku. W zlewni JCWP nie zidentyfikowano presji mogącej być przyczyną występujących przekroczeń wskaźników jakości. Konieczne jest dokonanie szczegółowego rozpoznania przyczyn w celu prawidłowego zaplanowania działań naprawczych. Rozpoznanie przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu zapewni realizacja działań na poziomie krajowym: utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych, przeprowadzenie pogłębionej analizy presji pod kątem zmian hydromorfologicznych, opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania oraz opracowanie krajowego programu renaturalizacji wód powierzchniowych,

- Warta od Pyszącej do Kopli o kodzie PLRW60002118573. Jest to silnie zmieniona część wód charakteryzująca się złym stanem. Celem środowiskowym dla tej JCWP jest osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku ciekupię istotnego – Warta w obrębie JCWP i dobrego stanu chemicznego. Wody te są zagrożone nieosiągnięciem wyznaczonych celów środowiskowych. Ze względu na brak możliwości technicznych termin osiągnięcia celów przesunięto do 2021 roku. Nie zidentyfikowano presji mających wpływ na obniżoną ocenę stanu chemicznego. Konieczne jest dokonanie szczegółowego rozpoznania przyczyn w celu prawidłowego zaplanowania działań naprawczych. Wdrożenie działań będzie mogło nastąpić dopiero po ich rozpoznaniu, dlatego też przewiduje się możliwość wdrożenia zaplanowanych działań po roku 2021. W celu rozpoznania przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu chemicznego zaplanowano następujące działania: przeprowadzenie weryfikacji Programu ochrony środowiska dla gminy w zakresie ograniczania emisji do atmosfery wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych.

Wymienione jednolite części wód znajdują się w wykazie obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie na obszarze dorzecza Odry.

Cele środowiskowe dla jednolitych części wód ustalone zostały w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 roku w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. z 2016 r., poz. 1967). Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy są narzędziem polityki wodnej w Polsce a ich opracowanie wynika z ustaleń Ramowej Dyrektywy Wodnej. Stanowią podstawę podejmowania decyzji mających wpływ na stan zasobów wodnych oraz określają zasady gospodarowania wodami w trakcie 6-letniego cyklu planistycznego. Cele środowiskowe dla części wód zostały oparte głównie na wartościach granicznych poszczególnych wskaźników fizykochemicznych, biologicznych, hydromorfologicznych określających stan ekologiczny wód powierzchniowych oraz wskaźników chemicznych świadczących o stanie chemicznym wody, odpowiadających warunkom osiągnięcia przez te wody dobrego stanu, z uwzględnieniem kategorii wód, według rozporządzenia w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych.

Jednolite części wód jeziornych (JCWJ), występujące na terenie gminy Mosina to:

- Jezioro Dymaczewskie (kod: PLLW10138). Jest to naturalna część wód

o nieokreślonym stanie (wody niemonitorowane). Celem środowiskowym dla tej JCWJ jest osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego i dobrego stanu chemicznego. Jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych. Ze względu na brak możliwości technicznych termin osiągnięcia celów przesunięto do 2021 roku,

- Jezioro Góreckie (kod: PLLW10141). Jest to naturalna część wód o złym stanie. Celem środowiskowym dla tej JCWJ jest osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego i dobrego stanu chemicznego. Jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych. Ze względu na brak możliwości technicznych termin osiągnięcia celów przesunięto do 2021 roku,
- Jezioro Witobelskie (kod: PLLW10137). Jest to naturalna część wód o nieokreślonym stanie (wody niemonitorowane). Celem środowiskowym dla tej JCWJ jest osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego i dobrego stanu chemicznego. Jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych. Ze względu na brak możliwości technicznych termin osiągnięcia celów przesunięto do 2027 roku.

Do największych zbiorników wód stojących zaliczyć możemy także Jezioro Budzyńskie, Jezioro Kociołek, Zbiornik wodny „Glinianki”.

Jezioro Dymaczewskie zajmuje powierzchnię 125,7 ha. Jego długość to 3830 m, maksymalna szerokość wynosi 510 m, średnia głębokość to 3,6 m, natomiast głębokość maksymalna to 9,3 m. Jezioro Góreckie zajmuje powierzchnię 97,4 ha, Jezioro Budzyńskie 11 ha, natomiast Jezioro Kociołek 4,3 ha.

Zgodnie z informacjami zawartymi na mapach zagrożenia powodziowego opublikowanymi przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej (mapy opublikowane na hydroportalu mapy.isok.gov.pl), teren opracowania znajduje się w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, tj.:

- obszarów, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- obszarów, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- obszarów między linią brzegu, a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału.

Teren opracowania znajduje się także w granicach obszarów, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego, obszarów obejmujących tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia wału przeciwpowodziowego.

2.2.6. Wody podziemne

Wody podziemne gminy Mosina należą do dwóch głównych zbiorników wód podziemnych w strukturach czwartorzędowych. Są to Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 144 – Dolina Kopalna Wielkopolska oraz Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 150 – Pradolina Warszawsko-Berlińska (Koło – Odra). Wymienione powyżej GZWP objęte są reżimem wysokiej ochrony (OWO). W rejonie Mosina-Krajkowo wymienione powyżej zbiorniki nakładają się na siebie, tworząc wysokowydajną, żwirowo-piaskową strukturę wodonośną. Jest ona objęta najwyższą ochroną (ONO). Z uwagi na powyższe południowa część gminy to obszar zasobowy ujęcia wody „Mosina-Krajkowo”, zaopatrującego w wodę miasta Poznań i aglomerację poznańską. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne GZWP 144 Dolina Kopalna Wielkopolska wynoszą 480 tys. m³/dobę. Średnia głębokość ujęć wynosi tu 60 m. Są to utwory czwartorzędu w dolinach kopalnych. W przypadku GZWP 150 Pradolina Warszawsko-Berlińska, szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą

456 tys. m³/dobę. Średnia głębokość ujęć wynosi tu od 25 do 30 m. Są to utwory czwartorzędu w pradolinach.

Gmina Mosina zlokalizowana jest w obrębie Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 60 o kodzie PLGW600060. Stan ilościowy i chemiczny tych wód oceniony jest jako dobry.

Zgodnie z ustawą Prawo wodne, dla wód podziemnych ustalono następujące cele środowiskowe:

- zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń,
- zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu,
- ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan.

Celem środowiskowym dla JCWPd jest dobry stan ilościowy i chemiczny, charakteryzowany wartościami wskaźników zgodnie z rozporządzeniem o ocenie wód podziemnych. Stan ilościowy obrazuje wpływ poboru wody na części wód podziemnych. Natomiast stan chemiczny odnosi się do parametrów fizyko-chemicznych wód podziemnych (zarówno traktowanych jako zanieczyszczenia, jak i skażenie).

Wody gruntowe swym charakterem i głębokością występowania odzwierciedlają cechy konfiguracyjne terenu oraz budowę geologiczną jego podłoża, nawiązując jednocześnie do leja depresyjnego związanego z eksploatacją ujęcia wody Mosina-Krajkowo. Zwierciadło wód podziemnych pierwszego poziomu wyraźnie nawiązuje do ukształtowania powierzchni terenu i w złagodzonej formie powtarza jej kształt.

Niekorzystne warunki wodne dla potrzeb budownictwa występują na obszarach dolinnych. Poziom ten wykształcony jest w utworach piaszczysto-żwirowych. Zasilanie poziomu odbywa się głównie poprzez opad, przepływ rzeczny oraz spływ powierzchniowy z otoczenia doliny. Poprawne warunki wodne panują na obszarach pozadolinnych o głębiej zalegającym poziomie wód gruntowych.

W 2011 roku opracowany został „Bilans wód podziemnych w obrębie struktur wodonośnych wraz z oceną ich udokumentowania, wykorzystania oraz określeniem rezerw zasobowych (część powiatu poznańskiego – gminy Luboń, Puszczykowo, Mosina, Stęszew, Komorniki) woj. wielkopolskie”. W przedmiotowym bilansie zestawiono ujęcia wód podziemnych określając między innymi ich zasoby eksploatacyjne.

W gminie Mosina znajdują się łącznie 53 ujęcia wód podziemnych, na które składa się 409 studni, w tym 117 czynnych, 38 nieczynnych i 254 zlikwidowane. W odniesieniu do stanu ujęć wody 17 jest czynnych, 26 nieczynnych, 8 zlikwidowanych i stan 2 jest nieznany. Łączne zasoby eksploatacyjne wynoszą $Q = 8103,8 \text{ m}^3/\text{h}$.

2.2.7. Klimat lokalny

Klimat w gminie Mosina zależy od ogólnej cyrkulacji mas powietrza, napływającego głównie z nad Atlantyku i basenu Morza Śródziemnego. Średnie roczne temperatury są wyższe od przeciętnych w Polsce. Wiosna i lato są porami wczesnymi, ale i długimi, zima łagodna i krótka, z nietrwałą pokrywą śnieżną. W gminie przeważają wiatry zachodnie. Roczne sumy opadów wynoszą 500–550 mm. Okres wegetacyjny trwa około 220 dni.

W warunkach klimatu lokalnego obserwuje się pewne różnice pomiędzy odkrytymi, użytkowanymi rolniczo obszarami wysoczyzny morenowej, zabudowanymi i zadrzewionymi powierzchniami teras nadzalewowych, dużymi zespołami leśnymi oraz zajętej przez użytki zielone i zadrzewienia, dolinami rzek i cieków. Te pierwsze charakteryzują się dobrymi warunkami termicznymi, równomiernym

nasłonecznieniem, małą wilgotnością powietrza i dobrym przewietrzaniem. Ze względu na dość częste usytuowanie na obrzeżach dużych kompleksów leśnych, są to tereny położone w zasięgu szerokofrontowego napływu czystego powietrza.

Odmienne warunki klimatu lokalnego mają powierzchnie zabudowane. Charakteryzują się one nieco inną termiką (minimalnie wyższa temperatura roczna oraz temperatura maksymalna w okresie letnim) i ze względu na duży udział zadrzewień zwiększoną wilgotnością powietrza, ale mniejszym natężeniem nasłonecznienia, większym prawdopodobieństwem występowania mgieł, opadów, niekiedy utrudnioną wentylacją itp. W niewielkiej części jest to też wynikiem większego zanieczyszczenia powietrza.

Specyficzne warunki klimatu lokalnego mają tereny leśne. Większość lasów gminy Mosina charakteryzuje się dobrymi warunkami termiczno-wilgotnościowymi o zmniejszonych wahaniami dobowymi (gorsze, ze względu na zacienienie, są jedynie warunki solarne). Są to tereny o wzbogaconym składzie fizyko-chemicznym powietrza w tlen, ozon, olejki eteryczne (fitoncydy) oraz inne substancje śladowe podnoszące komfort bioklimatyczny.

2.2.8. Gleby

Gleby Mosiny są zróżnicowane, ale w większości słabe. Rodzaje gleb, jakie wykształciły się na terenie ośrodka gminnego, są determinowane przez rodzaj skał, na których zostały utworzone.

Na terenie gminy można wyróżnić:

- gleby płowe tworzące się na skałach kwaśnych i zasadowych oraz utworach iłowych,
- gleby rdzawe tworzące się na różnego rodzaju piaskach, takich jak piaski zwałowe czy sandrowe,
- czarne ziemie tworzące się na utworach skalnych zasobnych w materię organiczną oraz węglan wapnia, w warunkach dużej wilgotności,
- gleby murszowate, które powstają na skutek zmurszenia utworów organicznych w warunkach ograniczonej dostępności tlenu,
- mady rzeczne powstające w wyniku nagromadzenia się materiałów niesionych przez wody rzeczne.

Powierzchnie terasowe w dolinie Warty zdominowane są przez słabe gleby napiaskowe, kl. V i VI. Przeważają tu gleby bielcowe kompleksu żytniego słabego (6) oraz gleby brunatne wylugowane, zaliczane do kompleksu żytnio-łubinowego (7). W dolinie Kanału Mosińskiego i dnie doliny Warty duże połacie terenu zajmują napiaskowe gleby hydrogeniczne, kl. IVb–V, kompleksów żytniego słabego (6) i zbożowo-pastewnego słabego (9). Tylko miejscami, w rejonie Krajkowa i Sowinek, większe powierzchnie terenu zajmują mady gliniaste i pyłowe, na ogół kl. IVa–IVb, kompleksów: żytniego bardzo dobrego (4) lub zbożowo-pastewnego mocnego (8). Duże fragmenty terasy zalewowej zajęte są przez użytki zielone. Ich podłożem są jednak głównie mineralne, piaszczyste mady. Nieliczne, podmokłe tereny łąkowe mają w podłożu chronione gleby organiczne, głównie torfowe. Z uwagi na specyficzne rozmieszczenie, znaczny udział oraz pełnione funkcje przyrodniczo-ekologiczne, tereny te zasługują na szczególną ochronę.

Powierzchnie wysoczyznowe charakteryzują się większym zróżnicowaniem gleb. W strefie zboczowej występują podatne na erozję, naglinowe gleby brunatne właściwe (kl. IVb), zaliczane do kompleksu pszennego wadliwego (3). Często jednak ustępują one miejsca glebom brunatnym wylugowanym (kl. VI),

wytworzonym z piasków lub piasków na glinie i zaliczanym do kompleksu żytnio-łubinowego (7). Najbardziej nachylone fragmenty zbocza zajmują grunty rolniczo nieprzydatne (RN) i nieużytki (N). Wyniesione powierzchnie wysoczyznowe to głównie gleby bielcowe (kl. IVa i IVb), utworzone z piasków słabogliniastych na glinie i zaliczane do kompleksów żytnich: dobrego (5) i słabego (6), względnie bielcowe i brunatne wylugowane (kl. V–VI), kompleksów żytnich: słabego (6), bądź bardzo słabego (7). Gleby kompleksów pszennych występują jedynie w rejonie Daszewic i na wschód od Wiórka a gleb hydrogenicznych i użytków zielonych nie ma tu prawie wcale.

2.2.9. Świat przyrody

Roślinność potencjalna

Pod pojęciem potencjalnej roślinności rozumie się hipotetyczny stan roślinności, opisany fitosocjologicznymi jednostkami zbiorowisk roślinnych, jaki mógłby być osiągnięty na drodze naturalnej sukcesji pierwotnej lub wtórnej, gdyby oddziaływania człowieka zostały wyeliminowane, a właściwa dla danego regionu roślinność mogła w pełni wykorzystać możliwości stwarzane przez zróżnicowane siedliska. Innymi słowy jest to roślinność, która mogłaby się rozwijać na danym terenie w naturalny sposób w sytuacji, kiedy zostałyby ograniczone do minimum występujące czynniki destrukcyjne. (Mapa „Potencjalna roślinność naturalna Polski”, Matuszkiewicz, IGiPZ PAN, Warszawa 2008).

Obszar gminy jest mało zróżnicowany pod względem potencjalnej roślinności naturalnej. Dość ubogie siedliska glebowe występujące w gminie Mosina powstałe z utworów lodowcowych warunkują występowanie głównie lasów iglastych.

Dominującymi zespołami potencjalnej roślinności naturalnej są kontynentalne bory mieszane sosnowo-dębowe (*Pino-Quercetum*) oraz suboceaniczny bór sosnowy (*Leucobryo-Pinetum*). W dolinach rzek naturalną roślinnością są niżowe łągi wiązowo-dębowe (*Ficario Ulmetum*) i niżowe łągi jesionowo-olszowe (*Fraxino-Alnetum*).

Roślinność istniejąca

Szata roślinna jest bogata i urozmaicona a jej zróżnicowanie związane głównie z naturalnymi warunkami siedliskowymi i sposobem gospodarowania. Lasy i zadrzewienia zajmują blisko 40% powierzchni gminy i nie odbiegają wiele od potencjalnej roślinności naturalnej, którą stanowią na obszarze gminy. Są to:

- siedliska łąk dębowo-grabowych (żywnych lub ubogich) – najbardziej przekształcone antropogenicznie, o dogodnych warunkach dla rozwoju rolnictwa i osadnictwa, obejmujące głównie wyniesione powierzchnie wysoczyznowe,
- świetliste i niżowe dąbrowy charakterystyczne głównie dla rejonu wzgórz morenowych,
- kontynentalne bory mieszane zajmujące głównie rozległe powierzchnie teras nadzalewowych w dolinach Warty i Kanału Mosińskiego,
- suboceaniczne bory sosnowe i kontynentalne bory mieszane, charakterystyczne zwłaszcza dla powierzchni terasowych,
- niżowe lasy łąkowe (wiązowo-jesionowe), typowe dla rozległych niecek terenowych,
- łągi jesionowo-olchowe i olsy, charakterystyczne dla dolin cieków i płytkich obniżzeń terenowych.

Roślinność rzeczywista odznacza się różnym stopniem naturalności. Lasy są skupione w kilku dużych kompleksach, w większości administrowanych przez

Wielkopolski Park Narodowy, Nadleśnictwo Babki oraz Nadleśnictwo Konstantynowo. Lasy WPN należą zasadniczo do trzech typów siedliskowych: lasu świeżego, lasu mieszanego świeżego i boru mieszanego świeżego. Sporo jest starych drzewostanów. Niektóre mają nawet ponad 150 lat. Lasy położone na terenie gminy odznaczają się zatem dużą atrakcyjnością turystyczno-rekreacyjną, chociaż znajdują się w I strefie uszkodzeń przemysłowych.

W obrębie lasów WPN występują gatunki roślin i zwierząt chronionych, podlegających ochronie ścisłej, użytki ekologiczne, istniejące i projektowane pomniki przyrody, obszary (rezerваты) ochrony ścisłej i częściowej, miejsca występowania „reliktowych” drzewostanów sosnowych itp. Lasy podlegają programowej ochronie przed czynnikami biotycznymi, abiotycznymi i antropogenicznymi, wykonywane są zabiegi pielęgnacyjne, wprowadzane gatunki drzew i krzewów występujących w niedoborze, trwa obserwacja naturalnych procesów zachodzących w drzewostanach. Na obszarze parku dopuszcza się następujące formy turystyki: piesza, rowerowa, konna, narciarska.

Podobny charakter mają lasy Nadleśnictwa Babki, również zdominowane przez zespoły lasu świeżego i lasu mieszanego świeżego oraz boru mieszanego świeżego i boru świeżego. Znajdują się one jednak pod silnym oddziaływaniem uprzemysłowionego Poznania i okolicznych miast, w których też nie brakuje zakładów przemysłowych, usługowych i różnych małych wytwórni. Dlatego wszystkie kompleksy leśne noszą ślady uszkodzeń przemysłowych (w rejonie Czapur nawet III strefa uszkodzeń). W drzewostanie przeważa sosna, ale miejscami duży udział ma modrzew, buk, dąb i grab. Bujny podszyt (czeremcha, jarzębina, leszczyna, trzmielina, jeżyna, porzeczką, jałowiec itp.) oraz urozmaicone runo sprawiają, że są to zespoły niezwykle atrakcyjne krajobrazowo i turystycznie, urokliwe zwłaszcza jesienią. Rezerwatów przyrody tutaj nie ma, ale i tak osobliwości przyrodniczych nie brakuje.

Natomiast lasy Nadleśnictwa Konstantynowo to głównie bór mieszany świeży i bór świeży, tylko w rejonie rezerwatu Krajkowo uzupełnione przez siedliska lasu mieszanego świeżego i lasu łągowego. Obok sosny występuje tu brzoza, dąb, świerk, modrzew, olcha i inne. Wśród charakterystycznych roślin runa przeważają borówki i mchy. Skrajnie suche, zwydmione fragmenty teras nadzalewowych porasta bór suchy. Srebrno-szare zabarwienie podłoża zespoły te zawdzięczają łąkowo występującym w runie chrobotkom.

Ogólny stan zdrowotny lasów jest dobry, a środowisko przyrodnicze południowej części gminy obfituje w formy ochrony przyrody. Są wśród nich m.in. dwa rezerваты przyrody (Goździk Siny w Grzybnie i Krajkowo) oraz ponad tysiąc pomnikowych dębów (z czego 133 drzewa na obszarze rez. Krajkowo).

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż powierzchnia lasów na terenie gminy Mosina w 2019 roku wynosiła 6 561,29 ha, co daje lesistość na poziomie 37,4%. Wskaźnik lesistości gminy jest wyższy niż średnia krajowa, która wynosi 29,6%. Lesistość na terenie ośrodka gminnego kształtuje się na bardzo wysokim poziomie, przekraczając poziomy docelowe zalesienia kraju do roku 2030.

Zwierzęta

Świat zwierząt na terenie gminy Mosina charakteryzuje się bogactwem gatunków należących do rozmaitych grup systematycznych. Dominują tu gatunki środkowoeuropejskie i eurosyberyjskie.

Najbogatsza jest fauna bezkręgowców, wśród których najliczniej reprezentowane są owady - ponad 3 tys. gatunków. Tereny leśne obfitują w chrząszcze, wśród których występują zarówno gatunki chronione (m.in. jelonek rogacz, kozioróg dębosz), ale także pospolite, uszkadzające drzewa: cetyniec większy, cetyniec mniejszy, przyplaszczek granatek oraz drwalnik paskowany. Miejsca suche i ciepłe zasiedlają owady prostoskrzydłe, takie jak pasikonik zielony czy świerszcz polny oraz błonkoskrzydłe, do których należy m. in. mrówka rudnica.

Bogaty jest także świat pajęczaków. Z bardziej interesujących gatunków stwierdzono tutaj występowanie tygryzka paskowanego, największego w Polsce przedstawiciela rodziny krzyżakowatych oraz pająka topika - jedyne w kraju gatunku spędzającego całe życie pod wodą. Ważną grupą bezkręgowców są również mięczaki. Na terenie gminy występuje około 104 gatunków tych zwierząt, m. in. małż racicznica zmienna, ślimak jednopaskowy i ślimak przydrożny.

Równie różnorodny jest świat kręgowców. Stwierdzono występowanie 34 gatunków ryb z 10 rodzin, wśród których znajdują się 4 gatunki objęte ścisłą ochroną: koza, piskorz, śliz i różanka. W dużej liczebności w wodach na obszarze gminy bytują m.in.: płoć, leszcz, krąp, karaś, ukleja, lin, wzdręga, szczupak, sum oraz sandacz. Na terenie gminy Mosina stwierdzono istnienie wszystkich gatunków płazów spotykanych na obszarach nizinnych w kraju, w tym rzadką rzekotkę drzewną oraz ropuchę paskówkę. Występują również cztery gatunków gadów: zaskroniec, padalec, jaszczurka zwinka oraz jaszczurka żyworodna. Wszystkie wymienione gatunki płazów i gadów podlegają ochronie gatunkowej.

Natomiast ptaki reprezentowane są przez około 220 gatunków lęgowych i przelotnych. Z rzadko spotykanych wymienić należy zimorodka i dzięcioła czarnego. Z ptaków drapieżnych można zauważyć wśród lasów i łąk kanię czarną, w pobliżu pól myszołowa zwyczajnego, a przy bagnach błotniaka stawowego. Na jeziorach często zaobserwować można: kaczkę krzyżówkę, cyrankę, cyraneczkę oraz perkoza dwuczubego.

Na obszarze gminy występuje ponad 40 gatunków ssaków. Z owadożernych występują m.in. ryjówki, które są najmniejszymi ssakami. Żyją tu również rozmaite gatunki nietoperzy i gryzoni. Z drapieżników zamieszkują m. in. kuna leśna, borsuk i lis. Rozległe lasy stanowią ostoję dla licznych jeleni, saren oraz dzików.

Powiązania ekologiczne z systemem zewnętrznym

Blisko połowę powierzchni gminy Mosina zajmują lasy i łąki chronione w ramach różnych form ochrony przyrody. Gmina zajmuje płaskie powierzchnie niskich teras Warty (obszary chronione w systemie Natura 2000, krajowy korytarz ekologiczny według sieci ECONET-PL oraz oś wielkoprzestrzennego systemu obszarów chronionych WSOCH Wielkopolski) i nieco bardziej urozmaicone tereny wysoczyznowe, oddzielone od nich silnie nachylnym zboczem. Duże deniwelacje terenu widoczne są zwłaszcza na obszarze tzw. Moreny Pożegowskiej. Wszystkie części gminy zasobne są w duże kompleksy leśne, wchodzące w skład Wielkopolskiego Parku Narodowego, Rogalińskiego Parku Krajobrazowego oraz w sieci Natura 2000. Łączność pomiędzy tymi systemami zapewniają głównie duże zespoły leśne i liczne ciek.

2.2.10. Formy ochrony przyrody

Na terenie gminy Mosina występują następujące formy ochrony przyrody:

- obszary Natura 2000,
- Wielkopolski Park Narodowy,
- Rogaliński Park Krajobrazowy,
- rezerваты przyrody,
- pomniki przyrody.

Obszary Natura 2000

Obszar specjalnej ochrony ptaków Ostoja Rogalińska PLB300017

Obszar leży na Nizinie Wielkopolskiej, na południe od Poznania. W części północnej zajmuje powierzchnię Wielkopolskiego Parku Narodowego, położonego na Pojezierzu Wielkopolskim, w krajobrazie polodowcowym, o bardzo zróżnicowanej rzeźbie terenu, na lewym brzegu Warty. Znajduje się tutaj 12 jezior – głównie eutroficznych (m.in. Jezioro Dymaczewskie, Witobelskie, Góreckie, Rosnowskie), a najwyższym wzniesieniem moreny czołowej (132 m n.p.m.) jest Osowa Góra. Występuje tu część najdłuższego w Polsce ozu Bukowo-Mosińskiego oraz wydmy, rynny i głązy narzutowe. Są tu też łąki trzęślicowe i pełnikowe. Większą część powierzchni ostoi pokrywają drzewostany sosnowe (70%) z domieszką dębu, świerka, brzozy, grabu i lipy. W pobliżu jezior i rzek, na terenach wilgotnych, występują łągi wiązowo-jesionowe; tereny bagienne zajmują lasy z olszą czarną, a zarośla łozowe tworzy wierzba i kruszyna. W północno-zachodniej części obszaru znajduje się cenny kompleks łąkowo-torfowiskowy na kredzie jeziornej z roślinnością kalcyfilną. Część południowa obszaru leży w granicach Rogalińskiego Parku Krajobrazowego, na obu brzegach Warty, na terenie Kotliny Śremskiej. Obszar zajmuje tu fragment doliny Warty, gdzie rzeka meandrując utworzyła na terasie zalewowej liczne starorzecza. Otaczają je łąki i bagna. W dolinie zachowały się płyty lasów łągowych (w tym zagrożonych w skali kraju łągów wierzbowych i topolowych), a na wyższych terasach kompleksy grądów. Osobliwością jest grupa ponad 1000 dębów o obwodach od 2 do 9,5 m; najstarsze kilkusetletnie (w tym 3 okazy liczące ponad 500 lat każdy – w parku w Rogalinie); 44 drzewa są martwe; występująca tu populacja kozioroga dębosza żerując na dębach niszczy je. Większą część obszaru pokrywają lasy, duży jest też udział gruntów ornych.

W granicach obszaru występuje co najmniej 26 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasie, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie łągowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C6) kani czarnej (PCK) i kani rudej, (PCK); nieregularnie gnieździ się batalion (PCK). Gęś zbożowa zimuje w liczbie przekraczającej 1% populacji szlaku wędrówkowego (C3), osiągając liczebność do 8000 osobn. Ostoja Rogalińska jest jedną z najważniejszych w Polsce ostoi rybitwy czarnej i dzięcioła średniego.

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Będziewo-Bieczyny

PLH300039

Ostoja obejmuje najcenniejszą część zwartego kompleksu leśnego położonego na południowy zachód od Poznania w Dolinie Środkowej Obry. Leży w rozległym obniżeniu przeciętym Kanałem Mosińskim. Większość obszaru zajmują dobrze wykształcone zbiorowiska leśne: łągi wiązowo-jesionowe (91F0) i jesionowo-olszowe (91E0-3) oraz grądy środkowoeuropejskie (9170). W lasach zachowało się niemało drzewostanów ze znacznym udziałem starodrzewi, głównie okazałych dębów szypułkowych i jesionów.

Na obszarze stwierdzono 7 siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, które łącznie zajmują około 43,5% powierzchni ostoi. Większość płatów siedlisk jest dobrze lub bardzo dobrze wykształconych i zachowanych, w tym priorytetowe niżowe łągi jesionowo-olszowe (91E0). Do bardzo cennych zaliczyć należy także tutejsze łągi wiązowo-jesionowe oraz grądy środkowoeuropejskie, które są jednymi z najlepiej zachowanych w Wielkopolsce. W ich płatach notowano liczne pomnikowe okazy drzew oraz szereg rzadkich i zagrożonych elementów flory. Do tych ostatnich należą m.in.: orlik pospolity, wyżpin jagodowy, wawrzynek wilczełyko, wilczomleczeń błotny, gnieźnik leśny, gorysz siny i ożanka czosnkowa.

Dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Będlewo-Bieczyny PLH300039 obowiązuje plan zadań ochronnych ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Będlewo-Bieczyny PLH300039 (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2019 r. poz. 2140).

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Ostoja Wielkopolska PLH300010

Ostoja położona jest na Nizinie Wielkopolskiej i zajmuje faliste i pagórkowate tereny na lewym brzegu Warty. Teren ten charakteryzuje się typowym krajobrazem polodowcowym. Znajduje się tu część najdłuższego w Polsce ozu Bukowo-Mosińskiego o długości 374 km oraz wydmy, rynny, liczne głazy narzutowe i 12 jezior polodowcowych (m.in. Budzyńskie, Góreckie, Skrzyńka, Kociołek). Prawie wszystkie jeziora w ostoi są bogatymi w substancje mineralne jeziorami eutroficznymi. Jedynym jeziorem dystroficznym jest jez. Skrzyńka. Na terenie ostoi znajdują się także łąki, z których do najpiękniejszych należą łąki trzęślicowe i pełnikowe. W północno-zachodniej części obszaru znajduje się cenny kompleks łąkowo-torfowiskowy na kredzie jeziornej z roślinnością kalcyfilną. Większą część terenu obszaru porastają lasy. Przeważają drzewostany sosnowe (70%) z domieszką dębu, świerka, brzozy, grabu i lipy.

Obszar o dużej różnorodności biologicznej; przedmiotami jego ochrony są następujące siedliska przyrodnicze: 3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nymphaeion, Potamion, 3160 Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne, 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion), 6430 Ziołorośla górskie (Adenostylion alliariae) i ziołorośla nadrzeczne (Convolvuletalia sepium), 6440 łąki selernicowe (Cnidion dubli), 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion elatioris), 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska. (przeważnie z roślinnością z Scheuchzerio-Cariceteanigrae), 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum), 9190 Kwaśne dąbrowy (Quercion roboli petraeae), 91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae) i olsy źródliskowe, 91F0 łąkowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (Ficario-Ulmetum). Ponadto jako przedmioty ochrony obszaru wymienia się następujące gatunki zwierząt: mopek *Barbastella barbastellus*, nocek duży *Myotis myotis*, wydra *Lutra lutra*, traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*, kumak nizinny *Bombina bombina*, poczwarówka zwężona *Vertigo angustior*, poczwarówka jajowata *Vertigo moulinsiana*, czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*, a także roślinę — starodub łąkowy *Angefica palustris*.

Specjalny obszar ochrony siedlisk Rogalińska Dolina Warty PLH300012

Obszar obejmuje fragment pradoliny Warty na południe od Poznania, z unikalnym krajobrazem, gdzie rzeka meandrując utworzyła na terasie zalewowej liczne starorzecza i zastoiska. Otaczają je łąki i bagna. W dolinie zachowały się płaty lasów łęgowych (w tym zagrożonych w skali kraju łęgów wierzbowych i topolowych), a na wyższych terasach kompleksy grądów. Większą część obszaru (47,7%) pokrywają lasy, duży jest też udział gruntów ornyc (ok. 25%) oraz łąk i pastwisk (ok. 23%). Charakterystyczną cechą obszaru jest grupa kilkuset okazałych starych dębów, występujących na odcinku Rogalinek – Rogalin; najstarsze liczą kilkaset lat, wśród nich rosące w parku w Rogalinie: „Lech” (609 lat, obwód 910 cm), „Czech” (523 lata, 742 cm) i „Rus” (496 lat, 672 cm).

W obszarze nagromadzone są liczne, dobrze zachowane i silnie zróżnicowane starorzecza, łąki, łęgi i inne typy roślinności związane z działalnością rzeki Warty. Stwierdzono występowanie 16 siedlisk przyrodniczych z załącznika I dyrektywy Rady 92/43/EWG, w tym trzech priorytetowych (6120, 91E0 i 91I0). Spośród nich największy udział mają różnego typu lasy łęgowe (ponad 40% łącznej powierzchni wszystkich siedlisk), świeże łąki (prawie 25%), starorzecza (ok. 16,5%) oraz kwaśne dąbrowy (ok. 11%). Obszar do niedawna obejmował największe skupisko dębów szypułkowych w Europie, znajdujące się w dolinie Warty pomiędzy Rogalinkiem a Rogalinem (Pacyniak 1992). Stwierdzono ponadto występowanie 15 gatunków z załącznika II dyrektywy Rady 92/43/EWG, w tym jednego priorytetowego – pachnicy dębowej. W obszarze występuje także 11 gatunków roślin z krajowej „czerwonej listy”: fiołek mokradłowy, goryczka wąskolistna, goździk pyszny, goździk siny, groszek błotny, kosaciec syberyjski, kruszczyk błotny, nasięszkał pospolity, pszeniec grzebieniasty oraz selernica żyłkowana. Kolejne figurują na regionalnej „czerwonej liście”, w tym rzeżucha drobnokwiatowa oraz skrzyp pstry ze statusem „zagrożony” (kategoria „EN”). Dziewięć dalszych taksonów posiada w Wielkopolsce status „narażony” (kat. „VU”): bukwica zwyczajna, konitrut błotny, kropidło piszczałkowate, orlik pospolity, rzeżucha niecierpkowa, sitniczka szczecinowata, starzec bagienny, wOLFIA bezkorzeniowa oraz zamokrzyca ryżowa. Kolejnych pięć gatunków zostało uznanych jako „najmniejszej troski” (kat. „LC”): koniopłoch łąkowy, lilia złotogłów, ożanka czosnkowa, topola czarna i wilczomlecz lśniący.

Wielkopolski Park Narodowy

Wielkopolski Park Narodowy leży na terenie Pojezierza Wielkopolskiego w dorzeczu Warty. Został utworzony w 1957 roku na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 kwietnia 1957 roku w sprawie utworzenia Wielkopolskiego Parku Narodowego (Dz.U. z 1957 r. nr 24, poz. 114) uchylonego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 22 października 1996 roku w sprawie Wielkopolskiego Parku Narodowego (Dz.U. z 1996 r. nr 130, poz. 613). Obejmuje obszar 7 583,93 ha, z czego 259,73 ha podlega ochronie ścisłej. Krajobraz parku budują struktury związane ze zlodowaczeniami – moreny czołowe, jeziora polodowcowe, pagórki kemowe, ozy, wydmy oraz głązy narzutowe. Dużą część Wielkopolskiego Parku Narodowego zajmują siedliska leśne tj.: bory sosnowe i mieszane, grądy, dąbrowy oraz łęgi. Część tych siedlisk leśnych jest chroniona pod postacią rezerwatów ścisłych. Na obszarze Wielkopolskiego Parku Narodowego występuje wiele cennych roślin runa leśnego, takich jak konwalia dwulistna, czworolist pospolity, zimoziół północny czy napastrznica zwyczajna. Można tu również napotkać wiele roślin wodnych, m.in. rogatka sztywnego, jezierzę morską, wywłócznika kłosowego czy różne gatunki rdestnic. Na terenie Parku występuje ponad 3000 gatunków owadów, 35 gatunków ryb, 200 gatunków ptaków, wszystkie nizinne

plązy oraz wiele gatunków ssaków. WPN posiada otulinę. Teren Parku jest doskonałym miejscem do prowadzenia prac badawczych i dydaktycznych.

Rogaliński Park Krajobrazowy

Rogaliński Park Krajobrazowy został utworzony w 1997 roku, obowiązującym aktem prawnym jest Uchwała Nr LI/979/14 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 października 2014 r. w sprawie utworzenia Rogalińskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2014 r., poz. 6113). Celem ochrony i odnowy jest jedno z największych w Europie skupisk wiekowych dębów szypułkowych, rosnących na obszarze unikatowej rzeźby terenu, w bogatej w starorzecza dolinie Warty. Znany jest przede wszystkim z występowania starych, okazałych dębów – niestety coraz rzadziej żywych – pomników przyrody. Łęgi rogalińskie są ostoją dla licznych ptaków – zagrożonych wyginięciem, miejscem tarlisk wielu gatunków ryb i siedliskiem rzadkich owadów i pajęczaków. Na terenie Parku znajdują się dwa rezerваты przyrody, w tym dwa położone w gminie Mosina.

Rezerваты przyrody

Goździk Siny w Grzybnie

Jest to rezerwat florystyczny o powierzchni 16,94 ha, usytuowany na terenie Rogalińskiego Parku Krajobrazowego. Został on utworzony w 1964 roku dla ochrony jednego z nielicznych w Wielkopolsce stanowisk goździka siniego – rośliny ciepłolubnej, rosnącej na obszarze wysokiej wydmy porośniętej stuletnim borem sosnowym (zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 5 lipca 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Goździk Siny w Grzybnie”).

Krajkowo

Jest to rezerwat krajobrazowy o powierzchni 165,31 ha. Został on utworzony w 1958 roku w celu ochrony krajobrazu łęgów nadwarciańskich z licznymi, pomnikowymi dębami (133 szt.), okazałymi wierzbami, sosnami i wiązami oraz miejscem gniazdowania i żerowania wielu gatunków ptaków. Trzy główne zbiorowiska roślinne występujące w rezerwacie to: las mieszany świeży, łęg jesionowo-wiązowy oraz wilgotna łąka. Wiosenne powodzie podtapiają do 2/3 rezerwatu, strzegąc dostępu do gniazd ptasich (w okresie lęgowym).

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Mosina znajdują się 58 pomniki przyrody powołane na podstawie rozporządzeń i orzeczeń je stanowiących o łącznej liczbie obiektów 345¹¹. Obok okazałych drzew osobliwościami i tworam przyrody są też głązy narzutowe, obecne zwłaszcza na obszarze WPN.

2.3. Ocena stanu środowiska przyrodniczego

2.3.1. Ocena stopnia degradacji środowiska i identyfikacja zagrożeń

Ogólna diagnoza stanu środowiska gminy Mosina wypada korzystnie. Teren jest urozmaicony, w połowie zajęty przez ekosystemy leśno-łąkowe, obfitujący w formy ochrony przyrody i krajobrazu. Leżące na obszarze aglomeracji poznańskiej, miasto Mosina ma charakter usługowo-przemysłowy o silnie rozwiniętej funkcji mieszkaniowej. Rozległe tereny aktywizacji gospodarczej, usytuowane są głównie w jego wschodniej części – przy linii kolejowej. Nadto ich obecność na obszarze miasta nie kłóci się z turystyczno-rekreacyjnym charakterem dużej

¹¹ dane na podstawie Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody crfop.gdos.gov.pl, GDOŚ 2019 rok

części gminy. Miejscowych źródeł zanieczyszczenia wód i powietrza jest jednak sporo i w tym kontekście mankamentem terenów miejskich jest śródleśne położenie, utrudniające przewietrzanie oraz rozwiewanie zanieczyszczeń. Dużą uciążliwością, zwłaszcza akustyczną, charakteryzuje się przecinająca miasto ruchliwa linia kolejowa oraz położone na obszarze Poznania lotnisko wojskowe w Krzesinach. Uciążliwe są również drogi wojewódzkie, prowadzące przez tereny zabudowy mieszkaniowej.

Urozmaicony, zasobny w lasy i zadrzewienia, ale w dużej części zabudowany teren gminy, charakteryzuje się stopniowo poprawiającym się stanem środowiska, przy czym poprawie warunków aerosanitarnych i stanu gospodarki wodno-ściekowej sprzyja coraz większa efektywność działań proekologicznych oraz klarowna struktura funkcjonalno-przestrzenna terenu.

Naturalne zbiorowiska leśne oraz użytki zielone są mniej narażone na zanieczyszczenia powietrza.

Najbardziej wrażliwym na degradację elementem środowiska są wody powierzchniowe i podziemne, które znajdują się pod presją rolnictwa. Nadmierne użycie nawozów mineralnych powoduje zanieczyszczenie wód i nadmierną eutrofizację wód. Istotnym zagrożeniem dla jakości wód jest nieuregulowana gospodarka ściekowa - . nieszczelne i przepełnione zbiorniki bezodpływowe są poważnym zagrożeniem skażenia wód.

Przejawem degradacji środowiska związanym z osadnictwem jest również emisja zanieczyszczeń atmosferycznych. Poziom emisji wyznacza głównie emisja niska oraz emisja komunikacyjna, a także napływ zanieczyszczeń z zewnątrz.

Źródłem emisji hałasu na terenie gminy jest transport samochodowy oraz kolejowy. Na hałas w szczególności narażone są tereny mieszkaniowe położone w bezpośrednim sąsiedztwie dróg cechujących się największym natężeniem ruchu - dróg wojewódzkich nr 306, 430 i 431.

2.3.2. Powietrze atmosferyczne

Głównym źródłem tego rodzaju zanieczyszczeń powietrza jest spalanie energetyczne oraz transport samochodowy.

Źródłem niskiej emisji jest spalanie paliwa stałego (węgiel, miął koksowy, koks) oraz spalanie odpadów w piecach indywidualnych gospodarstw domowych. Emisja pyłów i zanieczyszczeń spowodowanych spalaniem paliw stałych w kotłowniach indywidualnych i indywidualnych piecach centralnego ogrzewania wzrasta w okresie zimowym. Negatywny wpływ na jakość powietrza atmosferycznego mają lokalne kotłownie pracujące na potrzeby centralnego ogrzewania, a także małe przedsiębiorstwa spalające węgiel w celach grzewczych lub technologicznych. Brak urządzeń oczyszczania bądź odpylania gazów spalinowych powodują, iż całość wytwarzanych zanieczyszczeń trafia do powietrza atmosferycznego. Niska sprawność i efektywność technologii spalania są poważnym źródłem emisji zanieczyszczeń, co więcej, głównym paliwem w sektorze gospodarki komunalnej jest węgiel, często zawierający znaczne ilości siarki.

Gmina Mosina podpisała porozumienie w sprawie udziału w tworzeniu Programu Ograniczenia Niskiej Emisji dla metropolii Poznańskiej. Plan ten dotyczy działań niskoemisyjnych związanych z efektywnym gospodarowaniem zasobami (ujętych w ocenie emisji CO₂), w tym głównie na poprawie efektywności energetycznej, większym wykorzystywaniu OZE, a także na działaniach mających na celu zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza (pyłów, B(a)P, CO₂, SO₂) ze szczególnym uwzględnieniem obszarów na terenie Metropolii Poznań, gdzie występują przekroczenia norm. Na tej podstawie Rada Miejska w Mosinie przyjęła „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Mosina” (uchwała Nr XXV/185/15 z

dnia 30 grudnia 2015 roku z późniejszymi zmianami), którego celem jest przedstawienie działań służących poprawie jakości powietrza na terenie gminy Mosina, redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz ograniczeniu zjawiska niskiej emisji, poprzez zwiększenie wykorzystania niskoemisyjnych źródeł energii (w szczególności odnawialnych źródeł energii – OZE) oraz zmniejszenie zużycia energii i poprawę efektywności energetycznej.

W obszarze województwa wielkopolskiego (z wyłączeniem miasta Poznania oraz miasta Kalisza) obowiązuje również uchwała Nr XXXIX/941/17 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 18 grudnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia, na obszarze województwa wielkopolskiego, ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (tzw. uchwała anty-smogowa, Dz. U. Woj. Wlkp., poz. 8807). W myśl jej regulacji wprowadza się ograniczenia i zakazy dotyczące stosowania wybranych rodzajów paliw, w tym:

- 1) węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z jego wykorzystaniem;
- 2) mułów i flotokonzentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem;
- 3) paliw, w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm wynosi więcej niż 15%;
- 4) węgla kamiennego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla, nie spełniających, któregokolwiek z poniższych parametrów jakościowych:
 - wartość opałowa co najmniej 23 MJ/kg,
 - zawartość popiołu nie więcej niż 10%,
 - zawartość siarki nie więcej niż 0,8%;
- 5) biomasy stałej, której wilgotność w stanie roboczym przekracza 20%.

Negatywne oddziaływanie na środowisko niesie ze sobą emisja komunikacyjna, która najbardziej odczuwalna jest w pobliżu dróg charakteryzujących się dużym natężeniem ruchu kołowego. W przypadku gminy Mosina są to drogi wojewódzkie, powiatowe i w mniejszym stopniu drogi gminne.

Źródłem emisji przemysłowej są głównie zakłady produkcyjne i usługowe zlokalizowane na terenie gminy.

Badania jakości powietrza na terenie województwa wielkopolskiego prowadzi Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, wypełniając tym samym obowiązek wynikający z art. 89 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r., poz. 1219 ze zm.). Dokonując corocznej klasyfikacji jakości powietrza w strefach województwa wielkopolskiego (aglomeracja miasta Poznań, miasto Kalisz, strefa wielkopolska obejmująca pozostałe powiaty województwa) w odniesieniu do wszystkich substancji, dla których obowiązek taki wynika z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 czerwca 2018 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz.U. z 2018 r., poz. 1119). Są to równocześnie substancje, dla których w prawie krajowym (rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu) i w dyrektywach UE (2008/50/WE i 2004/107/WE) określono normatywne stężenia w postaci poziomów dopuszczalnych/docelowych/celu długoterminowego w powietrzu, ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin. Ocena roczna pod kątem ochrony zdrowia została wykonana odrębnie dla 12 zanieczyszczeń: dwutlenku siarki (SO₂), dwutlenku azotu (NO₂), tlenku węgla (CO), ozonu (O₃), benzenu (C₆H₆), pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz zanieczyszczeń oznaczanych w pyłe PM₁₀: benzo(a)pirenu, arsenu, kadmu, niklu i ołowiu. Ocena pod kątem ochrony roślin została wykonana odrębnie dla 3 zanieczyszczeń: dwutlenku siarki (SO₂), tlenków azotu (NO_x) i ozonu (O₃).

Na podstawie klasyfikacji stref województwa wielkopolskiego za rok 2019 według kryteriów ochrony zdrowia, strefa wielkopolska, pod względem poziomów

dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla, ozonu, benzenu, arsenu, kadmu, niklu i ołowiu kwalifikuje się do klasy A, w której nie stwierdza się przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń i zaleca się utrzymanie jakości powietrza na tym samym lub lepszym poziomie.

W przypadku pyłu PM10 klasyfikacja opiera się na dwóch wartościach kryterialnych: stężeniach 24-godzinnych i stężeniach średnich dla 2019 roku. Strefie wielkopolskiej, ze względu na stwierdzone przekroczenia dopuszczalnego poziomu dla pyłu zawieszonego PM10 dla czasu uśredniania 24 godziny, przypisano klasę C. Natomiast w odniesieniu do średnich stężeń z całego roku, strefa wielkopolska została zakwalifikowana do klasy A.

Klasyfikacja jakości powietrza dla pyłu PM2.5 opiera się na jednej wartości kryterialnej – stężeniu średnim dla roku. Zgodnie z pomiarami strefa wielkopolska kwalifikuje się do klasy A.

W odniesieniu do celu długoterminowego stwierdzono przekroczenie wartości normatywnej 120 µg/m³ w odniesieniu do najwyższej wartości stężeń 8-godzinnych spośród średnich kroczących stężeń ozonu w 2019 roku. W związku z tym wszystkie strefy zaliczono do klasy D2.

Poszczególne klasy określają:

- klasa A – poziom stężeń nie przekracza wartości dopuszczalnej/docelowej i nie jest wymagane prowadzenie działań na rzecz poprawy jakości powietrza,
- klasa C – poziom stężeń przekracza wartość dopuszczalną/docelową lub wartość dopuszczalną powiększoną o margines tolerancji; należy określić obszary przekroczeń oraz dążyć do osiągnięcia wartości kryterialnych, niezbędne jest opracowanie programu ochrony powietrza POP,
- klasa D2 – poziom stężeń ozonu przekracza poziom celu długoterminowego; należy dążyć do osiągnięcia poziomu celu długoterminowego do roku 2020.

Pod względem kryterium ochrony roślin w ocenie przeprowadzonej dla 2019 roku w zakresie dwutlenku siarki i tlenków azotu strefę wielkopolską zaliczono do klasy A. Natomiast w zakresie ozonu, na podstawie obiektywnego szacowania, strefie przypisano klasę C.

2.3.3. Hałas

Podstawowym źródłem hałasu na terenie gminy są szlaki komunikacyjne, do których zalicza się drogi oraz trakty kolejowe. Najbardziej uciążliwe emitory hałasu na obszarze gminy stanowią drogi wojewódzkie nr 306 (kierunek Sęszew i Buk), 430 (kierunek Poznań) i 431 (kierunek Kórnik – Mosina – Granowo), linia kolejowa oraz drogi powiatowe i gminne. Wraz ze zwiększającą się liczbą samochodów następuje stały wzrost ruchu samochodowego, który przekłada się na emisję hałasu wzdłuż dróg.

Hałas drogowy

Pomiary hałasu na terenie gminy Mosina prowadzone były w roku 2016 przez Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Poznaniu. Jeden z punktów pomiarowych znajdował się w Mosinie przy Szosie Poznańskiej 1A, 10 m od drogi. Równoważny poziom hałasu LAeq (dB) dla pory dziennej wyniósł 66,2 natomiast dla pory nocnej 61,0 dB. Zanotowane natężenie pojazdów wynosiło odpowiednio 887 (w tym pojazdy ciężkie 48) dla pory dziennej i 127 (w tym pojazdy ciężkie 5) dla pory nocnej.

Wystąpiły zatem przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu na terenach zabudowy mieszkaniowej. Punkt pomiarowy usytuowany został w pobliżu drogi wojewódzkiej charakteryzującej się dużym natężeniem ruchu samochodowego.

Można założyć, że poziomy hałasu na pozostałych terenach gminy, niezajdujących się w pobliżu głównym traktów komunikacyjnych, będą niższe.

Drugi punkt pomiarowy dotyczył drogi wojewódzkiej nr 431 i położony był przy ul. Mostowej 27 w Rogalinku. Równoważny poziom hałasu LAeq (dB) dla pory dziennej wyniósł 65,2 natomiast dla pory nocnej 58,4 dB.

Szczegółową analizę poziomu hałasu, wynikającego z natężenia ruchu, odnotowanego w trakcie pomiarów zamieszczono w uchwale Nr L/1122/18 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 24 września 2018 roku w sprawie określenia Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów wzdłuż odcinków dróg wojewódzkich znajdujących się na terenie województwa wielkopolskiego, obejmującego aktualizację Programu ochrony środowiska przed hałasem dla dróg wojewódzkich o natężeniu ruchu ponad 3 000 000 pojazdów na rok znajdujących się na terenie województwa wielkopolskiego na lata 2014-2023 (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2018 r., poz. 7459).

Hałas kolejowy

Przez gminę Mosina przebiega linia kolejowa nr 271 łącząca stację Wrocław Główny – Poznań Główny. W związku z tym, istnieje potencjalne zagrożenie nadmiernym hałasem, którego źródłem jest kolej. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu w 2011 roku, utworzył mapy akustyczne dla wybranych linii kolejowych biegnących przez województwo, w tym linię kolejową nr 271. Zgodnie z wynikami badań, degradacja środowiska akustycznego występuje w odległości do 300 metrów od linii kolejowej a przekroczenia sięgają maksymalnie 20 dB.

Hałas przemysłowy

Oprócz hałasu komunikacyjnego wpływ na stan środowiska akustycznego może również wywierać hałas przemysłowy. Na terenie gminy, w szczególności miasta Mosina, mieszczą się zakłady przemysłowe oraz warsztaty, których funkcjonowanie może pogorszyć jakość środowiska akustycznego na terenach przyległych. Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r., poz. 1219, ze zm.) zapewnienie właściwego kształtowania klimatu akustycznego w otoczeniu obiektów przemysłowych i warsztatów rzemieślniczych jest obowiązkiem ich właściciela (lub innego podmiotu posiadającego do nich tytuł prawny). Na mocy tej ustawy, działalność zakładów nie może powodować przekroczenia standardów emisyjnych, jeśli zostały ustalone, ani też powodować przekraczania standardów jakości środowiska poza terenem, do którego zarządzający ma tytuł prawny, a w przypadku utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania, poza tym obszarem.

Na terenie gminy Mosina nie prowadzono pomiarów hałasu przemysłowego. Można jednak spodziewać się występowania uciążliwości związanych z hałasem na terenach mieszkaniowych bezpośrednio graniczących z terenami zakładów przemysłowych i warsztatów.

2.3.4. Wody powierzchniowe

Na stan jakości wód powierzchniowych wpływa sposób zagospodarowania zlewni, stopień degradacji środowiska oraz warunki atmosferyczne panujące w danym rejonie. Wody powierzchniowe w znacznym stopniu są narażone na zanieczyszczenia pochodzenia antropogenicznego. Na stan jakości wód powierzchniowych na terenie gminy mają wpływ zanieczyszczenia obszarowe oraz punktowe.

Źródło zanieczyszczeń obszarowych stanowią rolnictwo, co wynika z faktu stosowania nawozów sztucznych i naturalnych oraz środków ochrony roślin, hodowla zwierząt poprzez niewłaściwe składowanie obornika i gnojowicy oraz niewłaściwe lub zbyt częste stosowanie ich na polach, zanieczyszczone odcieki drenarskie oraz niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacji sanitarnej. Ścieki z gospodarstw domowych na przeważającej części gminy gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych.

Źródło zanieczyszczeń punktowych mogą stanowić nielegalne zrzuty surowych ścieków bytowo-gospodarczych bezpośrednio do cieków wodnych oraz zrzuty ścieków niedostatecznie oczyszczonych (nieodpowiadające warunkom pozwolenia wodnoprawnego).

Badania jakości wód prowadzi Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu. Prowadzi się je w ramach monitoringu środowiska, na który składają się monitoring diagnostyczny, operacyjny i badawczy.

Ocena stanu jakości wód powierzchniowych obejmuje: klasyfikację stanu ekologicznego (dotyczy wód naturalnych), klasyfikację stanu chemicznego, ocenę stanu wód, klasyfikację potencjału ekologicznego (dotyczy wód silnie zmienionych i sztucznych), oceny spełniania wymagań jakościowych wód powierzchniowych związanych z ich użytkowaniem wynikającym z warunków korzystania z wód regionu wodnego (ocena przydatności wód do określonych celów – np. do bytowania ryb w warunkach naturalnych lub ocena zagrożenia – dotyczy to wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych).

Z „Oceny stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2014-2019 na podstawie monitoringu” wynikają następujące ustalenia:

- Kanał Mosiński od Żydowskiego Rowu do ujścia o kodzie PLRW60000185699 (punkt pomiarowy – Kanał Mosiński – Mosina, lata badań 2016 -2019) – wody zaliczono do klasy 3 pod względem elementów biologicznych, pod względem elementów hydromorfologicznych rzeka uzyskała kl. 2, pod względem elementów fizykochemicznych rzeka uzyskała kl. 1, pod względem elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne rzeka uzyskała kl. 2, natomiast potencjał ekologiczny oceniono jako umiarkowany kl. 3 (wg skali 5-stopniowej). Stan chemiczny oceniono jako poniżej dobrego. Ogólny stan wód jest zły,
- Kanał Szymanowo-Grzybno o kodzie PLRW600017185589 (punkt pomiarowy - Kanał Szymanowo-Grzybno-Baranowo, rok badania 2017) – wody zaliczono do klasy 3 pod względem elementów biologicznych, pod względem elementów hydromorfologicznych rzeka uzyskała kl. >1, pod względem elementów fizykochemicznych rzeka uzyskała kl. >2, natomiast potencjał ekologiczny oceniono jako umiarkowany kl. 3 (wg skali 5-ciestopniowej). Ogólny stan wód jest zły,
- Kopel od Głuszynki do ujścia o kodzie PLRW600020185749 (punkt pomiarowy – Kopel-Czapury, rok badania 2019) – wody zaliczono do klasy 4 pod względem elementów biologicznych, pod względem elementów hydromorfologicznych rzeka uzyskała kl. 1, pod względem elementów fizykochemicznych rzeka uzyskała kl. >2, pod względem elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne rzeka uzyskała kl. 2, natomiast potencjał ekologiczny oceniono jako słaby kl. 4 (wg skali 5-stopniowej). Stan chemiczny jest poniżej dobrego. Ogólny stan wód jest zły,
- Olszynka o kodzie PLRW600017185694 (punkt pomiarowy – Olszynka-Krosno, rok badania 2019) – wody zaliczono do klasy 5 pod względem elementów biologicznych, pod względem elementów hydromorfologicznych rzeka uzyskała kl. 5, pod względem elementów fizykochemicznych rzeka

uzyskała kl. >2, pod względem elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne rzeka uzyskała kl. 2, natomiast potencjał ekologiczny oceniono jako zły kl. 5 (wg skali 5-stopniowej). Stan chemiczny jest poniżej dobrego. Ogólny stan wód jest zły,

- Samica Stęszewska o kodzie PLRW6000161856969 (punkt pomiarowy – Samica Stęszewska–Krosinko, rok badania 2019) – wody zaliczono do klasy 4 pod względem elementów biologicznych, pod względem elementów hydromorfologicznych rzeka uzyskała kl. 2, pod względem elementów fizykochemicznych rzeka uzyskała kl. >2, pod względem elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne rzeka uzyskała kl. 2, natomiast stan ekologiczny oceniono jako słaby kl. 4 (wg skali 5-stopniowej). Stan chemiczny dobry. Ogólny stan wód jest zły,
- Warta od Pyszącej do Kopli o kodzie PLRW60002118573 (punkt pomiarowy – Warta–Wiórek, lata badań 2017-2019) – wody zaliczono do klasy 5 pod względem elementów biologicznych, pod względem elementów hydromorfologicznych rzeka uzyskała kl. >1, pod względem elementów fizykochemicznych rzeka uzyskała kl. >2, pod względem elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne rzeka uzyskała kl. 2, natomiast potencjał ekologiczny oceniono jako zły kl. 5 (wg skali 5-stopniowej). Stan chemiczny oceniono jako poniżej dobrego. Ogólny stan wód jest zły.

Oprócz tego Główny Inspektor Ochrony Środowiska bada stan jakości jezior. Aktualne badania obejmują Jezioro Góreckie, które znajduje się poza obszarem gminy, ale bezpośrednio przylega do jej granicy. Potencjał ekologiczny jeziora określono w 2019 roku jako słaby. Stan chemiczny natomiast był poniżej dobrego. Ogólny stan wód Jeziora Góreckiego określono jako zły.

2.3.5. Wody podziemne

Zagrożenia wód podziemnych wynikają z ich kontaktu z powierzchnią ziemi, wodami glebowymi, wodami powierzchniowymi oraz opadami atmosferycznymi. W miejscach, gdzie brak jest izolacji poziomu wodonośnego lub izolacja jest niepełna następuje szybka wymiana wody, a tym samym przemieszczanie się zanieczyszczeń.

Omawiany obszar znajduje się w obrębie jednolitych wód podziemnych nr 60. W 2020 roku Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, przeprowadził monitoring operacyjny stanu chemicznego wybranych jednolitych części wód podziemnych. Pomiar jakości wód podziemnych w ramach monitoringu operacyjnego wykonywane były w dwóch miejscowościach: Pecna – wody uzyskały IV klasę - wody niezadowolającej jakości oraz Mosina – wody uzyskały III klasę – wody zadowolającej jakości, według 5-stopniowej skali. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. 2019 poz. 2148).

2.3.6. Jakość gleb

Jak wskazano w rozdziale 2.2.8 Gleby, w gminie Mosina jakość gleb w większości jest słaba.

W dolinie Warty dominują słabe gleby napiaskowe, kl. V i VI, bielcowe kompleksu żytniego słabego (6) oraz gleby brunatne wylugowane, zaliczane

do kompleksu żytnio-łubinowego (7). W dolinie Kanału Mosińskiego duże połacie terenu zajmują napiaskowe gleby hydrogeniczne, kl. IVb–V, kompleksów żytniego słabego (6) i zbożowo-pastewnego słabego (9). W rejonie Krajkowa i Sowinek, większe powierzchnie terenu zajmują mady gliniaste i pyłowe, na ogół kl. IVa–IVb, kompleksów: żytniego bardzo dobrego (4) lub zbożowo-pastewnego mocnego (8).

Powierzchnie wysoczyznowe charakteryzują się większym zróżnicowaniem gleb. W strefie zboczowej występują podatne na erozję, naglinowe gleby brunatne właściwe (kl. IVb), zaliczane do kompleksu pszennego wadliwego (3). Często jednak ustępują one miejsca glebom brunatnym wyługowanym (kl. VI), wytworzonym z piasków lub piasków na glinie i zaliczanym do kompleksu żytnio-łubinowego (7). Wyniesione powierzchnie wysoczyznowe to głównie gleby bielcowe (kl. IVa i IVb), wytworzone z piasków słabogliniastych na glinie i zaliczane do kompleksów żytnich: dobrego (5) i słabego (6), względnie bielcowe i brunatne wyługowane (kl. V–VI), kompleksów żytnich: słabego (6), bądź bardzo słabego (7).

Najlepsze gleby kompleksów pszennych występują jedynie w rejonie Daszewic i na wschód od Wiórka.

2.3.7. Promieniowanie elektromagnetyczne

Źródłem emisji szkodliwego promieniowania elektromagnetycznego są napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia, a także urządzenia radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne. Przez gminę przebiega czterotorowa, dwunapięciowa elektroenergetyczna WN-2×400 kV+2×220 kV oraz fragmenty linii WN-220 kV i 110 kV.

Rozkłady pól elektrycznych i magnetycznych występujących w otoczeniu linii są zależne od napięcia znamionowego linii, prądu jaki przez linie płynie oraz od konstrukcji linii. Zasięg pola elektromagnetycznego o wartości powyżej 1 kV/m od linii (licząc od rzutu skrajnego przewodu na powierzchnię terenu) dla linii 110 kV wynosi maksymalnie 14,5 m, dla linii 220 kV – 26,0 m, a dla linii 400 kV – 33,0 m. Promieniowanie elektromagnetyczne może negatywnie oddziaływać na zdrowie ludzi. W zależności od napięcia linii ustala się strefy ochronne, w których obowiązuje zakaz przebywania ludzi, a także zakaz lokalizacji niektórych form zagospodarowania. Linie wysokiego napięcia na ogół omijają w dosyć dużej odległości skupiska istniejącej zabudowy mieszkaniowej. Ich uciążliwość elektroenergetyczna jest jednak niepodważalna. Dlatego należy unikać sytuowania zabudowy w sąsiedztwie linii wysokiego napięcia lub lokalizację taką poprzedzić stosownymi pomiarami.

Pomiary natężenia promieniowania elektromagnetycznego prowadzi Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu. Pomiary poziomu pól elektromagnetycznych przeprowadzone w ostatnich latach na terenie województwa wielkopolskiego nie wykazały wartości wyższych od dopuszczalnych.

2.4. Środowisko kulturowe

Gmina posiada niezależne od niniejszego Studium opracowania obejmujące:

- program opieki nad zabytkami dla gminy Mosina,
- gminna ewidencja zabytków,
- gminna ewidencja zabytków małej architektury,
- gminna ewidencja zabytków archeologicznych,
- mapa dziedzictwa kulturowego z naniesioną lokalizacją obiektów i obszarów chronionych oraz stref ochrony stanowisk archeologicznych.

2.4.1. Stanowiska archeologiczne

Gmina Mosina należy do gmin województwa wielkopolskiego, które charakteryzują się bogatym zasobem dziedzictwa kulturowego, a także walorami krajobrazu kulturowego o dużej wartości. Świadczą o tym stanowiska archeologiczne z różnych epok oraz zachowane zabytkowe obiekty, oznaczone na rysunku studium. Pełnym i aktualnym wykazem stanowisk archeologicznych dysponuje Wojewódzki i Powiatowy Konserwator Zabytków.

Wszystkie stanowiska w różnym stopniu nasycenia występują na całym terenie gminy Mosina, szczególnie w rejonach historycznego osadnictwa. Wyraźne zgrupowania można stwierdzić w rejonie zespołów wsi: Świątniki, Radzewice, Krajkowo, Sowiniec a także Krosno, Drużyna i Baranówko oraz Bolesławiec i Dymaczewo.

Najstarsze stanowiska archeologiczne znajdują się na terenie Niwki na terenie Puszczykowa, pomiędzy granicami gminy Mosina, gdzie natrafiono na obozowisko ludzkie z młodszej epoki kamiennej, z okresu kultury świderskiej oraz młodszej epoki kamiennej – stanowisko kultury tardenuaskiej.

W czasie prac archeologicznych odkryto cmentarzysko kultury grobów kloszowych oraz osadę z późnego okresu lateńskiego i ślady osady trzynastowiecznej. Na terenie ozu polodowcowego przy Jeziorze Budzyńskim w 1911 roku odkryto grodzisko. Kolejnych odkryć archeologicznych dokonano w Baranowie, gdzie natrafiono na ślady osady słowiańskiej, w Czapurach, następnie w Krajkowie, Krosinku, Krośnie i Ludwikowie.

Stosunkowo słabo pod względem archeologicznym został rozpoznany okres pomiędzy XIII i XV wiekiem, zwłaszcza na obszarze dawnej parafii głużyńskiej, gdzie były położone wsie Sokolniki, Świkotki, Taczały, Wojkowo oraz terenu parafii Mieczewo i Rogalinek, na terenie której znajdowała się parafia w Dobiertkach. Nie jest również znane położenie wsi Olszyce, należącej do właścicieli Rogalina.

Najcenniejszym odkryciem w ziemi mosińskiej był zespół stanowisk archeologicznych w Sowińcu, gdzie natrafiono na grupę kilkunastu osad z epoki wędrówki ludów z okresu V w. p.n.e. – VI w. n.e. W tym zespole osadniczym występują stanowiska z epoki kamiennej, kultury przeworskiej i łużyckiej, z widocznymi wpływami rzymskimi.

2.4.2. Zabytki wpisane do rejestru zabytków

W poniższym zestawieniu przedstawiono obiekty i tereny o dużych walorach kulturowych, historycznych i przestrzennych. Są to najbardziej cenne obiekty i obszary, wpisane do rejestru zabytków, przez co podlegają ochronie prawnej na mocy ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r., poz. 282, ze zm.).

Spis obiektów zabytkowych nieruchomości, wpisanych do rejestru zabytków:

- 1) **Głuszyna Leśna** – willa, pocz. XX w., nr rej.: 2145/A z 1.02.1988 r.;
- 2) **Krosno** – kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. pw. MB Częstochowskiej, 1779–1871 r., nr rej.: 1180/A z 24.07.1970 r.;
- 3) **Ludwikowo** – zespół sanatoryjny sanatorium przeciwgruźliczego:
 - budynek główny – pawilon I, 1883, nr rej.: 1845/A z 25.03.1981 r.,
 - 2 leżalnie, 1883 r., nr rej.: jw.,
 - pawilon II, lata 1929–30 r., nr rej.: 108/Wlkp/A z 3.09.2002 r.,
 - willa dyrektora, 1929 r., nr rej.: 107/Wlkp/A z 3.09.2002 r.;

- 4) **Mosina:**
 - układ urbanistyczny, XIV-XX w., nr rej.: 1961/A z 12.10.1984 r.,
 - synagoga, ob. Izba Muzealna, ul. Niezłomnych 1, pocz. XX w., nr rej.: 2075/A z 24.02.1986 r.;
- 5) **Radzewice** – dom, ul. Długa 9, koniec XIX w., 1934 r., nr rej.: 2348/A z 25.03.1995 r.;
- 6) **Rogalin:**
 - historyczny układ przestrzenny majątku ziemskiego Rogalin, średniowiecze do 1945 r., nr rej.: 1023/Wlkp/A z 2.08.2017 r.,
 - zespół pałacowy, nr rej.: 2494/A z 29.05.1952 r.:
 - pałac z galeriami i oficynami, 1770-98 r.,
 - galeria obrazów, XIX-XX w.,
 - ujeżdżalnia, 1820, XX w.,
 - stajnia, stodoła i wozownia, 1776 r. i 1950 r.,
 - czworak, pocz. XIX w.,
 - zespół kaplicy – mauzoleum, nr rej.: 86/A z 28.07.1965 r.:
 - kaplica – mauzoleum, 1820 r.,
 - dzwonnica,
 - park, 4 ćw. XVIII w., 1820-40 r., nr rej.: 1021/Wlkp/A z 21.07.1965 r.,
 - dęby w parku, nr rej.: 1/A z 26.02.1948 r.;
- 7) **Rogalinek** – kościół par. pw. św. Michała, drewniany, lata 1682–1712 r., nr rej.: 2425/A z 22.12.1932 r.
Spis obiektów zabytkowych ruchomych, wpisanych do rejestru zabytków:
 - 1) **Krajkowo** – kapliczka z ludową rzeźbą Chrystusa Frasobliwego, nr rej.: 111/10/B z 1954 r.;
 - 2) **Krosno** – wyposażenie kościoła MB Częstochowskiej – 5 pozycji, nr rej.: 173/Wlkp/B z 5.02.2010 r.;
 - 3) **Rogalinek** – wyposażenie kościoła pw. św. Michała Archanioła – 19 pozycji, nr rej.: 130/Wlkp/B z 8.08.2008 r.;
 - 4) **Rogalin:**
 - wyposażenie kościoła pw. św. Marcelina – 55 pozycji, nr rej.: 294/Wlkp/B z 11.06.2013 r.,
 - kolumna z figurą Matki Boskiej Bolesciwej, nr rej.: 512/Wlkp/B z 24.10.2018 r.

2.4.3. Gminna Ewidencja Zabytków

W gminie znajduje się również szereg cennych obiektów, które zostały zewidencjonowane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i Powiatowego Konserwatora Zabytków dla powiatu poznańskiego i znajdują się w Gminnej Ewidencji Zabytków (GEZ) w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości. Gminna Ewidencja Zabytków była podstawą do sporządzenia Programu Opieki nad Zabytkami dla gminy Mosina na lata 2020-2023, przyjętego uchwałą Nr XXXVI/290/20 Rady Miejskiej w Mosinie z dnia 26 listopada 2020 roku (Dz. U. Woj. Wielk. z 2020 r., poz. 9711). W momencie sporządzania Studium (stan na dzień 30.05.2020 roku) obejmuje ona 336 obiektów zabytkowych, w tym 2 postulowane do wykreślenia ze względu na obowiązujący plan miejscowy. Gminna Ewidencja Zabytków gminy Mosina obejmuje również 22 obiekty małej architektury.

Należy mieć na uwadze wysoką dynamikę zmian i przeobrażeń przestrzeni, która powoduje, iż GEZ podlega modyfikacjom i aktualizacji, stanowiąc niezależną odpowiedź na rozpoznane uwarunkowania. Z tego też względu, w celu uniknięcia niezgodności i konfliktów oba opracowania – Studium i Gminną Ewidencję Zabytków należy traktować jako odrębne dokumenty, które są wzajemnie powiązane,

a ich ustalenia wzajemnie się uzupełniają. Pełnym i aktualnym wykazem obiektów dysponuje Wojewódzki i Powiatowy Konserwator Zabytków.

2.4.4. Cmentarze

Szczególne miejsce na mapie cennych dóbr kultury zajmują cmentarze. Podlegają one ochronie zgodnie z przepisami o cmentarzach i chowaniu zmarłych oraz przepisami o ochronie zabytków i opiece nad nimi.

Na terenie gminy istnieją pozostałości starych cmentarzy różnych wyznań z XIX wieku. Wysiłkiem lokalnej społeczności i władz gminy wiele z nich zostało w ostatnim czasie uporządkowanych i oznaczonych jako miejsca pamięci. Niestety pozostałości materialnych zachowało się do naszych czasów niewiele. Wynikało to z jednej strony z charakteru cmentarzy wiejskich z przewagą nagrobków ziemnych, z drugiej strony było to efektem zniszczeń i grabieży wojennych.

Cmentarze ujęte zostały w Gminnej Ewidencji Zabytków.

2.4.5. Parki

Ochroną Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Powiatowego Konserwatora Zabytków dla powiatu poznańskiego i Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody objęte są następujące parki w:

- Ludwikowie – park uzdrowiskowy z końca XIX wieku, na który składa się las, łąki oraz ogrody. Podczas rozbudowy uzdrowiska, prowadzonej w dwudziestoleciu międzywojennym, park powiększono i poddano modernizacjom. Obecnie park szpitala w Ludwikowie, otoczony malowniczymi terenami Wielkopolskiego Parku Narodowego, liczy 51 hektarów. Oprócz części leśnej obejmuje ogrody przy pawilonach,
- Mosinie – park dworski z końca XIX wieku, dworek z 1870 roku nad Kanałem Mosińskim otacza 3,20 ha park z pomnikowymi drzewami: dębami szypułkowymi, jesionem wyniosłym i lipą drobnolistną,
- Rogalinie – park z końca XVIII wieku, architektoniczne walory barokowo-klasycystycznej rezydencji Raczyńskich podkreśla otaczająca zieleń (30 ha) dziedzińców, ogrodu barokowego francuskiego i rozległego parku krajobrazowego angielskiego, w którym rosną ostańce dębów, liczące do 800 lat (największy o imieniu „Rus” ma 9 m obwodu). Jest to jedna z najchętniej odwiedzanych atrakcji turystycznych w Wielkopolsce. Park wraz z zespołem pałacowym i ogrodem został uznany za pomnik historii na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 kwietnia 2018 r. , zmienionego rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 września 2020 r.,
- Sowińcu – park z końca XIX wieku, o różnorodnym, ciekawym drzewostanie otacza klasycystyczny pałac z początku XIX wieku (odbudowany po pożarze w 1968 roku); park i otaczający pałac znajdują się w rękach prywatnych i są niedostępne dla turystów.

2.4.6. Inne obiekty środowiska kulturowego

Na terenie gminy pomnikiem historii jest „Rogalin - zespół pałacowo-parkowy z obszarem dawnego majątku ziemskiego”, uznany na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 kwietnia 2018 r. w sprawie uznania za pomnik historii "Rogalin - zespół pałacowy z ogrodem i parkiem", zmienionego rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 września 2020 r.

zmieniającego rozporządzenie w sprawie uznania za pomnik historii "Rogalin - zespół pałacowy z ogrodem i parkiem" (Dz.U. z 2020 r. poz. 1766),

Warte uwagi są występujące na terenie całej gminy inne formy kulturowe w postaci miejsc pamięci, pomników oraz przydrożnych kapliczek, krzyży i figur świętych. Wprawdzie nie posiadają one istotnej wartości historycznej, lecz są cenne jako obiekty budujące tożsamość lokalnej społeczności w aspekcie patriotycznym i religijnym.

Istotne tu jest odniesienie do dokumentów konserwatorskich, tj.;

- program opieki nad zabytkami dla gminy Mosina,
- gminna ewidencja zabytków,
- gminna ewidencja zabytków małej architektury,
- mapa dziedzictwa kulturowego miasta i gminy z naniesioną lokalizacją obiektów i obszarów chronionych oraz stref ochrony stanowisk archeologicznych.

Należy je traktować uzupełniająco przy odczytywaniu uwarunkowań kulturowych określonych w tekście studium.

2.5. Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych

Dla obszaru gminy nie wykonano/nie przeprowadzono audytu krajobrazowego i nie określono granic krajobrazów priorytetowych.

2.6. System komunikacyjny

2.6.1. Transport drogowy

Drogi wojewódzkie:

- nr 306 Lipnica – Wilczyna – Buk – Stęszew – Dymaczewo Nowe,
- nr 430 Poznań – Mosina,
- nr 431 Granowo – Dymaczewo Nowe – Mosina – Kórnik.

Gmina nie ma bezpośredniego połączenia z autostradą, drogą ekspresową i drogą krajową. Połączenie z autostradą jest poprzez drogę wojewódzką nr 430 Poznań – Mosina. Połączenie gminy z drogami ekspresowymi jest możliwe poprzez drogi wojewódzkie nr 306 Lipnica – Dymaczewo Nowe i 431 Kórnik – Mosina – Granowo.

Posiada stosunkowo dobre warunki komunikacyjne. Wewnętrzne relacje komunikacyjne zaburzone są głównie poprzez brak powiązań na osi wschód-zachód. Głównym ograniczeniem jest w tym przypadku rzeka Warta. Rzeka stanowi, obok pozostałych uwarunkowań przyrodniczych istotne ograniczenie umożliwiające urbanizację terenów.

Stan techniczny większości dróg jest niezadowolający. Na utrzymanie odpowiedniego stanu dróg powiatowych i wojewódzkich wpływ ma samorządy powiatowy i wojewódzki, a zatem jednostki samorządu terytorialnego niezależne od gminy.

Największym natężeniem ruchu pojazdów charakteryzują się drogi wojewódzkie: nr 430 Poznań – Mosina – przebiegająca z północy na południe, zapewniająca połączenie miasta Mosina ze stolicą aglomeracji poznańskiej oraz nr 431 Granowo – Mosina – Kórnik, łącząca siedziby sąsiadujących jednostek administracyjnych.

Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich przeprowadził w 2015 roku

generalny pomiar ruchu na drogach wojewódzkich województwa wielkopolskiego. Na terenie gminy Mosina pomiary przeprowadzono na następujących odcinkach dróg: 430 Luboń – Mosina (p.p. łączycza przed sklepem), 431 Dymaczewo Nowe – Mosina (p.p. Krosinko – sklep), 431 miasto Mosina (p.p. krzyżówka z ul. Poniańskiego), 431 Mosina – Świątniki (p.p. Rogalinek skrzyżowanie z ul. Północną). Z zebranych danych wynika, że średni dobowy ruch roczny (SDRR) w odniesieniu do pomiarów z 2010 roku wzrósł o ok. 6% w odniesieniu do dróg wojewódzkich. Wysoki wskaźnik SDRR samochodów osobowych na odcinku drogi nr 430 Poznań – Mosina (15179 poj./dobę) wskazuje na lokalny ruch mieszkańców pomiędzy miastem Mosina i Poznaniem, jednocześnie umożliwiając połączenie Mosiny z autostradą.

Na drogach wojewódzkich zarządzanych przez Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich w okresie od lipca do listopada 2020 roku przeprowadzono Generalny Pomiar Ruchu w oparciu o „Wytyczne pomiaru ruchu na drogach wojewódzkich w 2020 roku”, opracowane pod patronatem Ministerstwa Infrastruktury Departamentu Dróg Publicznych. Na zdecydowanej większości punktów pomiar został przeprowadzony przy użyciu wideorejestratorów. Rejestracji podlegały pojazdy silnikowe w podziale na 7 kategorii oraz rowery.

Na terenie gminy znajduje się 13 zewidencjonowanych dróg powiatowych.

2.6.2. Transport kolejowy

Przez gminę Mosina przebiega ważny szlak kolejowy nr 271 łączący Świnoujście – Szczecin – Poznań – Wrocław ze stacją kolejową w Mosinie i przystankami osobowymi w Pecnej (Iłowiec) gdzie znajdują się budynki dworca i kasa oraz Drużynie (Drużyna Poznańska). Połączenie kolejowe z Poznaniem i Wrocławiem stanowi niezbędną formę komunikacji dla mieszkańców gminy. Na trasie ww. linii znajduje się punkt ładunkowy, wyszczególniony w „Wykazie przygotowywanych i utrzymywanych dla potrzeb Sił Zbrojnych RP punktów ładunkowych na sieci kolejowej”, dla którego niezbędne jest zachowanie możliwości wykorzystania na potrzeby Sił Zbrojnych wraz z zachowaniem na niego wjazdu.

Połączenia w ramach aglomeracji poznańskiej są dosyć liczne, docelowo założenia związane z koleją metropolitalną zakładają wysoką częstotliwość połączeń, zwiększenie przepustowości i prędkości ruchu pociągów.

Od 2013 roku PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. modernizuje dwutorową linię kolejową nr 271, której celem dostosowanie linii kolejowej do prędkości 160 km/h. Po zakończeniu prac czas przejazdu na trasie Poznań – Wrocław ma zostać skrócony o ok. 50 minut. Modernizacja zakończy się w 2021 roku.

2.6.3. Komunikacja autobusowa

Ważnym środkiem transportu dla mieszkańców zarówno miasta, jak i całej gminy jest komunikacja autobusowa. Jako element transportu drogowego komunikacja autobusowa posiada większą elastyczność i możliwość zestawiania połączeń dostosowanych do potrzeb. Jednocześnie istnieje możliwość obsługi przez zdecydowanie większą ilość podmiotów, niż w przypadku komunikacji kolejowej. Kierunki, linie i operatorzy komunikacyjni stanowią zmienny element uzależniony od rentowności i zapotrzebowania na dane połączenie.

Stałym elementem są zlokalizowane przy dworcu kolejowym w Mosinie przystanki autobusowe, które obsługują połączenia ze Śremem i Poznaniem.

Na terenie gminy obsługę w zakresie komunikacji zbiorowej prowadzi Zarząd Transportu Miejskiego, Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Poznaniu

S.A. oraz Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o., w którego gestii znajdują się gminne linie autobusowe oraz dowozy dzieci i młodzieży do placówek oświatowych.

Natomiast w grudniu 2020 roku Gmina Mosina przystąpiła do związku powiatowo-gminnego „Wielkopolski Transport Regionalny”, który utworzyły 23 jednostki samorządu terytorialnego: miasto Poznań, powiaty – poznański, grodziski, kościański, nowotomyski i obornicki oraz gminy: Buk, Czempin, Dopiewo, Duszniki, Grodzisk Wielkopolski, Kórnik, Kuślin, Miedzichowo, Międzychód, Mosina, Oborniki, Rogoźno, Stęszew, Suchy Las, Śmigiel, Śrem i Tarnowo Podgórne. Głównym celem związku jest umożliwienie swobodnego przemieszczania się transportem zbiorowym na terenie administrowanym przez wszystkich jego uczestników tak, by zgodnie ze standardami europejskimi, możliwe było dotarcie do szkół, przychodni, sklepów czy zakładów pracy bez względu na miejsce zamieszkania i dzielące granice jednostek administracyjnych.

Część gmin aglomeracji poznańskiej, tak jak w przypadku Gminy Mosina, ma własne spółki komunalne i dominującą rolę odgrywa w nich komunikacja lokalna. Ich udział w związku ma na celu stworzenie siatki szybkich połączeń, łączących gminy zarówno z Poznaniem, jak i z sąsiadującymi miastami powiatowymi. Związek będzie nowym właścicielem PKS Poznań S.A.

2.6.4. Komunikacja piesza i rowerowa

System pieszy na terenach zurbanizowanych funkcjonuje głównie na tradycyjnych zasadach obok komunikacji samochodowej. Niewielka liczba połączeń wyłącznie pieszo-rowerowych występuje w strefie centralnej miasta Mosina.

Odrębną kwestią są szlaki piesze o charakterze turystycznym, wśród których można wyróżnić te związane z Wielkopolskim Parkiem Narodowym i Rogalińskim Parkiem Krajobrazowym.

Ze względu na rosnące zapotrzebowanie dla alternatywnych sposobów komunikacji, w tym zwłaszcza komunikacji rowerowej liczba ścieżek rowerowych powinna stale rosnąć. Poza wyznaczonymi trasami (szlakami) rowerowymi w Wielkopolskim Parku Narodowym, o charakterze turystycznym oraz ścieżkami, które powstały pomiędzy Krosnem i Krosinkiem w gminie nie odnotowuje się jednak wykształconego systemu transportu rowerowego.

2.6.5. Transport wodny

Rzeka Warta stanowi element krajowego i europejskiego systemu dróg wodnych. Odcinek rzeki przecinający gminę jest sklasyfikowany jako szlak żeglowny – klasa Ia. Szerokość szlaku wodnego wynosi 30 m.

Z uwagi na dekapitalizację drogi wodnej Warty oraz brak infrastruktury towarzyszącej żegluga wodna w małym stopniu jest wykorzystywana jako środek transportu pasażerów (sport i rekreacja) i towarów. Należy podkreślić możliwość wykorzystania Kanału Mosińskiego dla organizacji spływów.

2.7. Infrastruktura techniczna

2.7.1. Wodociągi i kanalizacja

Gmina Mosina ma niski jak na warunki Wielkopolski poziom zwodociągowania – prawie 10% mieszkańców nie ma dostępu do sieci wodociągowej. Według danych GUS w 2019 roku z sieci wodociągowej korzystało 30 277 mieszkańców (około 91%), w tym 13 719 mieszkańców na terenie miasta Mosina (około 97%).

Gmina Mosina zaopatrywana jest w wodę za pośrednictwem 2 operatorów:

- Aquanet S.A. w Poznaniu,
- Majątek Rogalin Sp. z o.o.

Długości czynnej sieci wodociągowej będącej w eksploatacji Aquanet S.A. wynosiła w 2019 roku 217,7 km. Natomiast długość sieci wodociągowej będącej w eksploatacji Majątku Rogalin Sp. z o.o. w 2019 roku wyniosła ogółem 46,8 km. Na terenie gminy Mosina możemy wyodrębnić podział na dwa systemy wodociągowe:

- 1) SUW Mosina – system wodociągowy Spółki AQUANET S.A. zaopatrujący w wodę miasto Mosina oraz miejscowości: Krosno, Drużyna, Nowinki, Pecna, Krosinko, Dymaczewo Nowe, Dymaczewo Stare, Bolesławiec, Borkowice, Żabinko, Sowiniec, Sowinki, Baranowo, Baranówko, Krajkowo, Daszewice, Babki, Czapury i Wiórek.

System wodociągowy Spółki AQUANET zasilany jest magistralami w zakresie średnic 1400 mm, 1000 mm, 500 mm i dalej 400 mm, 300 mm, 250 mm, przesyła wodę na teren ww. miejscowości, a ponadto do Poznania i gmin sąsiednich, zaopatrywanych z Poznańskiego Systemu Wodociągowego. Natomiast na terenie poszczególnych miejscowości gminy Mosina funkcjonuje sieć wodociągowa rozdzielcza w zakresie średnic 80–150 mm.

Woda na SUW Mosina dostarczana jest z ujęcia Mosina-Krajkowo. Strefa ochronna dla tego ujęcia wyznaczona jest rozporządzeniem Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu z dnia 9 sierpnia 2012 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody w rejonie Mosina-Krajkowo dla zaopatrzenia Poznańskiego Systemu Wodociągowego (Dz. U. Woj. Wlkp. z 13 sierpnia 2012 r., poz. 3556). Na obszarze strefy obowiązują zakazy wymienione w § 2 ww. rozporządzenia;

- 2) SUW Rogalin – system wodociągowy Majątku Rogalin zaopatrujący w wodę miejscowości: Rogalinek, Rogalin, Mieczewo, Sasinowo, Świątniki i Radzewice.

System wodociągowy Spółki Majątek Rogalin zaopatruje w wodę rurociągami o średnicy 100–200 mm. Woda do systemu wodociągowego Mosiny dostarczana jest głównie z SUW Mosina, która uzdatnia wody podziemne z ujęcia Mosina-Krajkowo.

Ujęcie wody dla Poznania i aglomeracji poznańskiej posiada zatwierdzone zasoby eksploatacyjne w kat. B decyzją Prezesa Centralnego Urzędu Geologii z 29.12.1977 r., znak: KDH/013/4195/M/77, w ilości: $Q = 178\ 000\ \text{m}^3/\text{d}$ przy depresji $S = 2 - 9\ \text{m}$ i aktualne pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych (dwie bariery studni) w ilości:

- $Q_{\text{maxh}} = 6\ 375\ \text{m}^3/\text{h}$,
- $Q_{\text{dśr}} = 153\ 000\ \text{m}^3/\text{d}$,
- $Q_{\text{r}} = 55\ 845\ 000\ \text{m}^3/\text{r}$

oraz na pobór wód powierzchniowych infiltracyjnych za pomocą studni promienistej w Krajkowie (ujęcie Mosina-Krajkowo) w ilości:

- $Q_{\text{maxh}} = 834\ \text{m}^3/\text{h}$, $Q_{\text{dśr}} = 20\ 000\ \text{m}^3/\text{d}$,
- $Q_{\text{r}} = 7\ 300\ 000\ \text{m}^3/\text{rok}$,

wydane przez Wojewodę Wielkopolskiego decyzją z 07.11.2005 r., znak: SR.II-5.6811-61/05.

Ponadto Marszałek Województwa Wielkopolskiego decyzją z 03.03.2014 r., znak: DSR.II- 1.7322.159.2013 wydał pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód polegające na poborze wód powierzchniowych z rzeki Warty na infiltracyjnym ujęciu wody Sowiniec-Krajkowo w Krajkowie, gmina Mosina, dla sztucznego zasilania wód podziemnych poprzez system 3 stawów infiltracyjnych oraz zasilania starorzecza „Zbijanka” w następującym zakresie $Q_{d\dot{s}r} = 18\ 000\ m^3/d$, w tym:

- $15\ 000\ m^3/d$ dla sztucznego zasilania wód podziemnych poprzez system 3 stawów infiltracyjnych,
- $3\ 000\ m^3/d$ dla zasilania starorzecza „Zbijanka”,
- $Q_{max\ h} = 750\ m^3/h$,
- $Q_{max\ r} = 6\ 570\ 000\ m^3/rok$.

Łączna wydajność wód podziemnych wynosi $153\ 000\ m^3/dobę$, a wód powierzchniowych $38\ 000\ m^3/dobę$.

W 2015 roku zakończono modernizację Stacji Uzdatniania Wody Mosina. Maksymalna zdolność produkcyjna stacji po modernizacji wynosi $150\ tys.\ m^3/d$. Dla zwiększenia efektywności procesów uzdatniania wody wprowadzono m.in. ozonowanie i filtrację na filtrach węglowych.

Długości czynnej sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Mosina będącej w eksploatacji Aquanet S.A. wynosiła w 2019 roku $168,33\ km$.

Według danych GUS w 2019 roku z kanalizacji sanitarnej korzystało $74,2\%$ mieszkańców gminy ($24\ 805\ mieszk.$). Przy czym wskaźnik ten dla miasta wynosił $96,0\%$ ($13\ 552\ mieszk.$), a dla terenów wiejskich był o prawie 40% niższy ($58,3\%$, tj. $11\ 253\ mieszk.$).

Gminę Mosina obsługuje oczyszczalnia ścieków typu mechaniczno-biologicznego, zlokalizowana w Puszczykowie. W sierpniu 2015 roku zakończyła się modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków. W związku z tym zwiększono przepustowość oczyszczalni do $6.000\ m^3/d$, co daje możliwość przyjęcia ścieków od większej ilości mieszkańców, usprawniono proces technologii oczyszczania ścieków tj. wzrost jakości ścieków oczyszczonych, a także zmniejszono awaryjność urządzeń i zmniejszono ich energochłonność.

Istniejące kanały grawitacyjne posiadają średnicę od $\varnothing\ 200$ do $1000\ mm$ i znajdują się na terenie Mosiny oraz miejscowości Krosno, Drużyna, Nowinki, Pecna, Konstantynowo, Sowiniec, Sowinki Baranowo, Baranówko, Krajkowo, Sasinowo i Rogalinek. Układ istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie wynika z ukształtowania wysokościowego terenu, oraz szeregu cieków i kanałów takich jak np.: kanał Mosiński, Olszynka, Samica, Szymanowo-Grzybno itp., oraz rzeki Warty, co skutkuje budową szeregu przepompowni i rurociągów tłocznych. Kanały te są doprowadzone do przepompowni głównej (po zachodniej stronie Warty) zlokalizowanej w rejonie ul. Wiatrowej nad kanałem Mosińskim i dalej rurociągiem tłocznym $\varnothing\ 355\ mm$ do mosińsko-puszczykowskiej oczyszczalni ścieków. Ścieki sanitarne z prawego brzegu Warty doprowadzone są do przepompowni zlokalizowanej w Rogalinku i dalej tłoczone do ww. oczyszczalni.

Pozostałe miejscowości zagospodarują ścieki sanitarne w sposób indywidualny poprzez np. gromadzenie ich w zbiornikach bezodpływowych.

Na koniec 2019 roku (dane GUS) na terenie gminy zewidencjonowano $3\ 457$ szt. zbiorników bezodpływowych, w tym 515 na terenie miasta i $2\ 942$ na terenach wiejskich. W tym samym czasie w obszarze wiejskim gminy zewidencjonowano 146 oczyszczalni przydomowych. Istotnym problemem we wsiach nieposiadających kanalizacji pozostaje ciągle nieodpowiednie zagospodarowanie ścieków polegające na niekontrolowanym wprowadzaniu ich do gruntów czy cieków. Niedostateczna sanitacja obszarów wiejskich i rekreacyjnych negatywnie wpływa na jakość wód.

Biorąc pod uwagę obszar całej gminy, rozproszenie poszczególnych wsi i związane z tym koszty budowy sieci kanalizacji sanitarnej rozważane są również rozwiązania alternatywne, polegające na stosowaniu układów pompowych do przyłączenia osiedli mieszkaniowych z własnymi pompowniami gotowymi do podłączenia do lokalnego systemu kanalizacji za pomocą wspólnej rury odprowadzającej. Układ kanalizacyjny jest również odpowiedni do użycia w budynkach wolnostojących znajdujących się poza osiedlami mieszkaniowymi, w zależności od uwarunkowań i możliwości terenowych. Zagadnienie to dotyczy przede wszystkim miejscowości najbardziej oddalonych od miasta Mosina i tym samym oczyszczalni w Puszczykowie. Również w przypadku zaopatrzenia w wodę analizowana jest lokalizacja niezależnych ujęć wody. Realizacja zarówno kompaktowych oczyszczalni ścieków jak i niezależnych ujęć wody zależna będzie niewątpliwie od szczegółowo przeprowadzonej analizy finansowej możliwości ich realizacji ze środków gminnych.

Dla zapewnienia bezpieczeństwa i wymogów eksploatacyjnych wzdłuż uzbrojenia wodno-kanalizacyjnego należy zachować tzw. strefy ochronne (pasy ochronne pozbawione zabudowy stałej oraz tymczasowej i zadrzewień). Wielkość stref ochronnych określona jest w obowiązujących Wytycznych Spółki Aquanet S.A.

2.7.2. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Na terenie gminy Mosina znajdują się fragmenty napowietrznych linii elektroenergetycznych krajowej sieci przesyłowej, których właścicielem są Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. oddział w Poznaniu:

- 1) o napięciu 220 kV relacji Plewiska – Poznań Południe, wzdłuż której obowiązuje pas technologiczny o szerokości 50 metrów (po 25 metrów od osi linii w obu kierunkach);
- 2) o napięciu 2×220 kV + 2×400 kV relacji Plewiska – Kromolice wzdłuż której obowiązuje pas technologiczny o szerokości 44 metrów (po 22 metry od osi linii w obu kierunkach).

Na terenie gminy znajdują się następujące obiekty elektroenergetycznej sieci dystrybucyjnej, której właścicielem jest ENEA Operator sp. z o.o.:

- 1) linia napowietrzna WN-110 kV relacji GPZ Iłowiec (ILO) – GPZ Mosina (MSA) – GPZ Poznań Południe (PPD), wzdłuż której obowiązuje pas technologiczny o szerokości 22 metrów (po 11 metrów od osi linii w obu kierunkach);
- 2) stacja 110 kV/SN GPZ Mosina;
- 3) napowietrzne linie SN-15 kV, wzdłuż której obowiązuje pas technologiczny o szerokości 12 metrów (po 6 metrów od osi linii w obu kierunkach) i kablowe linie SN-15 kV;
- 4) napowietrzne linie nn-0,4 kV, wzdłuż której obowiązuje pas technologiczny o szerokości 4 metrów (po 2 metrów od osi linii w obu kierunkach) oraz kablowe linie nn-0,4 kV;
- 5) stacja WN-110 kV/SN Poznań Południe;
- 6) stacja WN-110 kV/SN Iłowiec;
- 7) linia elektroenergetyczna WN-110 kV relacji Poznań Południe – Luboń;
- 8) linia elektroenergetyczna WN-110 kV relacji Poznań Południe – Górczyn;
- 9) linia elektroenergetyczna WN-110 kV relacji Poznań Południe – Starołęka;
- 10) linia elektroenergetyczna WN-110 kV relacji Poznań Południe – Gądki;
- 11) linia elektroenergetyczna WN-110 kV relacji Iłowiec – Kościan.

Dla terenów znajdujących się w pasie technologicznym obowiązują ograniczenia ich użytkowania i zagospodarowania ustalone przez właściciela linii na etapie sporządzania planu miejscowego.

Teren w pasie technologicznym linii nie może być zakwalifikowany jako teren

przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową lub zagrodową, ani jako teren związany z działalnością gospodarczą (przesyłową) właściciela linii.

Zalesienia terenów rolnych w pasie technologicznym linii mogą być przeprowadzone w uzgodnieniu z właścicielem linii, który określi maksymalną wysokość sadzonych drzew i krzewów. Obowiązuje zakaz zabudowy oraz nasadzeń drzew i krzewów o rozbudowanym systemie korzeniowym. Wszystkie obiekty przewidywane do budowy, przebudowy lub remontu w zbliżeniu lub na skrzyżowaniu z infrastrukturą techniczną elektroenergetyczną podlegają przepisom odrębnym.

Lokalizacja budowli zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, stacji paliw i stref zagrożonych wybuchem w bezpośrednim sąsiedztwie pasów technologicznych wymaga uzgodnień z właścicielem linii.

Dopuszcza się budowę, przebudowę, remont i utrzymanie istniejącej infrastruktury technicznej elektroenergetycznej na podstawie przepisów odrębnych.

Zaopatrzenie w energię elektryczną odbywa się z budowanej, przebudowywanej, remontowanej i istniejącej infrastruktury technicznej elektroenergetycznej na podstawie przepisów odrębnych.

Ponadto gmina posiada „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Mosina na lata 2018 – 2033” - aktualizacja dokumentu z roku 2015, wymagany art. 19 ustawy Prawo energetyczne (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 716 ze zm.). Dokument ten na poziomie strategicznym określa i precyzuje politykę energetyczną gminy. Zawiera pełną charakterystykę w zakresie źródeł zasilania, sieci przesyłowych i instalacji odbiorczych wraz z bilansem zużycia energii i paliw oraz prognozuje stan przewidywanych zmian zapotrzebowania na ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe do 2033 roku.

2.7.3. Zaopatrzenie w ciepło

Na terenie gminy Mosina nie istnieje żaden system ciepłowniczy.

Domy jednorodzinne i pozostałe mieszkania w budownictwie wielorodzinnym ogrzewane są indywidualnymi systemami grzewczymi. Dominują systemy centralnego ogrzewania – 7 tys. mieszkań (ogrzewanie z kotłowni w budynkach wielorodzinnych oraz indywidualnych), ogrzewanie indywidualnymi piecami węglowymi (około 300 mieszkań). Część gospodarstw domowych deklaruje posiadanie równocześnie dwóch systemów grzewczych (c.o. węglowe i gazowe).

Pozostałe systemy ogrzewania: ogrzewanie olejowe, propan-butan i elektryczne szacowane są na ponad 100 instalacji.

Zaopatrzenie w węgiel realizowane jest ze składów opału na terenie gminy i w bezpośrednim sąsiedztwie gminy. Składy opałowe zaopatrują głównie odbiorców indywidualnych.

Istotne przy tym są regulacje zawarte w tzw. uchwale antysmogowej (uchwała Nr XXXIX/941/17 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 18 grudnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia, na obszarze województwa wielkopolskiego, ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw) mające wpływ na stosowanie wybranych rodzajów paliw, w tym węgla brunatnego i węgla kamiennego niskiej jakości.

2.7.4. Zaopatrzenie w gaz

Przez teren gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN 200 odbocznik¹² Puszczykowo relacji Konarzewo – Mosina (rok budowy 1995) o ciśnieniu roboczym

¹² rodzaj układu włączeniowego (przyłącza) na gazociągu, zgodnie z informacjami operatora gazociągu GAZ-SYSTEM S.A.

powyżej 2,5 MPa oraz znajduje się stacja redukcyjno-pomiarowa I stopnia Mosina-Puszczykowo (rok budowy 1996).

Po obu stronach gazociągu wyznacza się obszar strefy kontrolowanej tj. pas, którego linia środkowa pokrywa się z osią gazociągu. Szerokość strefy kontrolowanej uzależniona jest od roku budowy, średnicy, ciśnienia nominalnego gazociągu oraz rodzaju obiektu lokalizowanego w sąsiedztwie gazociągu i ustalana jest według przepisów odrębnych.

W strefach kontrolowanych nie należy wznosić obiektów budowlanych, lokalizować określonych obiektów terenowych, urządzać stałych składów i magazynów.

W strefach kontrolowanych nie mogą rosnąć drzewa w odległości mniejszej niż 2,0 m od gazociągów o średnicy do DN 300 włącznie i 3,0 m od gazociągów o średnicy większej niż DN 300 licząc od osi gazociągu do pni drzew. Lokalizacja dróg wewnętrznych oraz placów manewrowych możliwa jest w odległości minimum 6,0 m na stronę od osi gazociągu do krawędzi terenu.

Z instalacji gazowej w gminie w 2019 roku (dane GUS) korzystało 5 594 gospodarstw domowych. W tym tylko 5 098 mieszkań korzystało z gazu ziemnego do celów grzewczych (dane szacunkowe, gdyż część mieszkań w budownictwie wielorodzinnym ogrzewana jest gazem wg taryf przemysłowych). Wzrost udziału gospodarstw podłączonych do systemu gazowego wpływa na lokalną poprawę jakości powietrza.

Miejscowości zgazyfikowane to: Babki, Czapury, Daszewice, Krosinko, Krosno, Ludwikowo, Mosina, Radzewice, Rogalin, Rogalinek, Sowiniec, Świątniki, Wiórek.

Siecią dostarczany jest wysokometanowy gaz ziemny (GZ-50). Zużycie gazu z sieci w przeliczeniu na jednego mieszkańca wzrosło w ciągu ostatnich pięciu lat o 43% z 1 553 kWh w 2014 roku do 2 032 kWh w 2019 roku. Istnieje rezerwa gazu ziemnego w sieci dystrybucyjnej na pokrycie wzrostu zapotrzebowania gazu ziemnego.

W granicach gminy znajdują się trzy zlikwidowane odwierty oznaczone na rysunku Studium: Pecna – 1, Żabno – 1 i Żabno - 2. Istniejące urządzenia techniczne posiadają ograniczenia w zabudowie, tj. strefy ochronne z zakazem wznoszenia jakichkolwiek obiektów, które wynoszą odpowiednio:

- 5 m – dotyczy odwiertu Żabno – 2,
- 10 m – dotyczy odwiertu Pecna – 1 i Żabno – 1,

zgodnie z projektem likwidacji odwiertu, na podstawie § 98 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 25 kwietnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących prowadzenia ruchu zakładów górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi (Dz. U. z 2014 r., poz. 812).

2.7.5. Gospodarka odpadami

Zgodnie z obowiązującymi przepisami gmina jest zobowiązana do organizacji systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. W związku z powyższym do najważniejszych obowiązków gmin należą m.in. organizacja odbioru odpadów z nieruchomości zamieszkałych i opcjonalnie nieruchomości niezamieszkałych, organizacja przetargów na odbiór odpadów komunalnych oraz budowa i organizacja punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (w skrócie PSZOK). Gmina Mosina objęła systemem gospodarki odpadami nieruchomości zamieszkałe. Właściciele nieruchomości niezamieszkałych, na których również ciąży obowiązek właściwego gospodarowania odpadami, zobowiązani są zawierać umowy z przedsiębiorstwami odbierającymi odpady, które uzyskały wpis do Rejestru Działalności Regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli

nieruchomości, który jest prowadzony przez Burmistrza Gminy Mosina i jest publikowany w Biuletynie Informacji Publicznej.

Na terenie gminy Mosina funkcjonuje jeden Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, zlokalizowany w mieście Mosina, który przyjmuje odpady od właścicieli nieruchomości zamieszkałych, którzy złożyli deklarację o wysokości opłaty za zagospodarowanie odpadami komunalnymi.

Dokumentem regulującym zadania z zakresu gospodarki odpadami jest Plan gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2016–2022 wraz z planem inwestycyjnym, stanowiący aktualizację Planu gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012–2017, który powstał w oparciu o ustawę z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2021 r., poz. 779).

2.7.6. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

Odnawialne źródła energii stanowią alternatywę dla tradycyjnych, pierwotnych i nieodnawialnych nośników energii (paliw kopalnych). Ich zasoby uzupełniają się w naturalnych procesach, co pozwala traktować je jako niewyczerpalne.

Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii jest jednym z najważniejszych kierunków „Polityki Energetycznej Polski do 2030 roku”, przyjętej przez Radę Ministrów 10 listopada 2009 r. Uszczegółowienie planów wykorzystania OZE dokonano w przyjętym 18 grudnia 2019 roku „Krajowym planie na rzecz energii i klimatu na lata 2021–2030”. W dokumencie tym Polska zobowiązała się do:

- 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do poziomu w roku 2005,
- 21–23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% będzie możliwy do osiągnięcia w sytuacji przyznania Polsce dodatkowych środków unijnych, w tym przeznaczonych na sprawiedliwą transformację), uwzględniając 14% udziału OZE w transporcie oraz roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie,
- wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007,
- redukcję do 56–60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej.

Dla porównania w roku 2010 udział energii ze źródeł odnawialnych w zużyciu energii końcowej brutto wyniósł 10,2% (w bilansie tym energia wiatru stanowiła 15,3%).

Na terenie gminy nie funkcjonują instalacje odnawialnych źródeł energii za wyjątkiem ubojni drobiu w Bolesławcu, gdzie znajduje się biogazownia funkcjonująca w bezpośrednim związku z prowadzoną działalnością. Przedmiotowa biogazownia wraz z funkcjonującą w systemie oczyszczalnią ścieków może być również wykorzystywana jako element sieci kanalizacji sanitarnej.

2.8. Uwarunkowania społeczno-gospodarcze

2.8.1. Demografia

Analiza procesów demograficznych zachodzących na obszarze miasta i gminy Mosina stanowi podstawę do określania kierunków dalszego rozwoju przestrzennego. Aktualny stan struktury ludności, znajomość zachodzących zmian oraz prognoz na przyszłość daje podstawę do określenia konsekwencji społeczno-ekonomicznych takich jak określenie zapotrzebowania na miejsca w szkołach, nowe miejsca pracy czy też oszacowanie przyszłej liczby małżeństw w celu prognozowania potrzeb mieszkaniowych.

Zamieszczone poniżej zestawienia tabelaryczne i wykresy prezentują procesy demograficzne zachodzące w gminie na przestrzeni 10 lat, w okresie 2011–2020, z wyróżnieniem miasta Mosina oraz obszarów wiejskich. Okres ten przyjęto w początkowej fazie prac nad opracowaniem planistycznym.

W opracowaniu wykorzystano dane pozyskiwane ze źródeł definiowanych na podstawie największej aktualności posiadanych materiałów. Z tego powodu dane te mogą różnić się w ujęciu chronologicznym.

Analizą procesów demograficznych objęto zagadnienia:

- stanu ludności (mężczyzn, kobiet, ludności ogółem),
- ruchu naturalnego (urodzeń, zgonów),
- migracji (napływów i odpływów),
- struktury wiekowej ludności (z podziałem na grupy wiekowe co 5 lat oraz klasy wiekowe).

Liczba ludność gminy Mosina według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2020 roku wyniosła 33 767 osób, co stanowiło około 8,3% wszystkich mieszkańców powiatu poznańskiego. Natomiast zgodnie z danymi Urzędu Miejskiego w Mosinie na dzień 31 grudnia 2020 roku liczba osób zameldowanych na pobyt stały w gminie wyniosła 32 220.

Liczba ludności na terenie gminy na przełomie 10 lat oscyluje w granicach wartości 29–34 tysięcy osób. Dynamika rozwoju ludności Mosiny wskazuje tendencję wzrostową. Wzrost ten jest równomierny i średnio waha się w granicach około 584 osób rocznie.

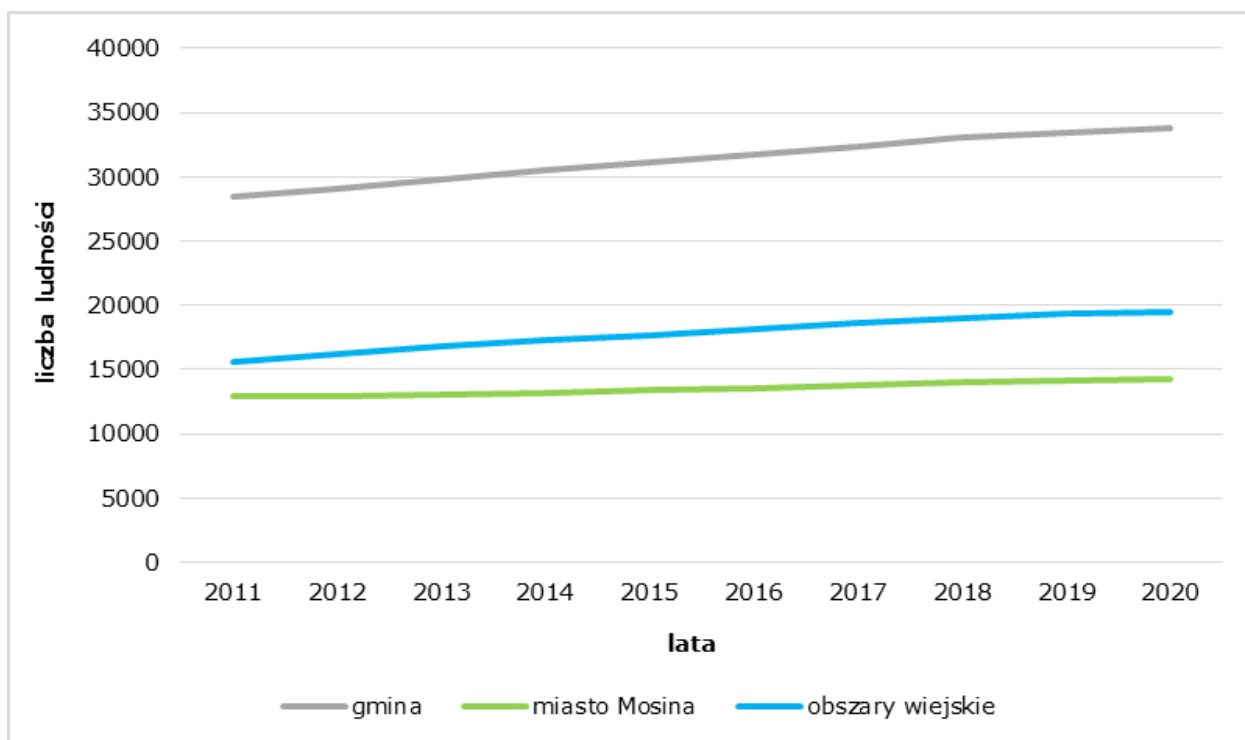
Pod względem udziału kobiet i mężczyzn, występuje równowaga płci, z niewielką przewagą kobiet, zarówno w mieście Mosina, jak i na obszarach wiejskich. Gęstość zaludnienia gminy w 2020 roku wyniosła około 197 osób na 1 km², co świadczy o znacznym stopniu zurbanizowania terenu.

Tab. 3. Stan i struktura ludności oraz gęstość zaludnienia na obszarze gminy Mosina w latach 2011-2020

Rok	Liczba ludności							Gęstość zaludnienia gminy (os/km ²)
	Miasto Mosina			Obszary wiejskie			Gmina	
	mężczyźni	kobiety	ludność ogółem	mężczyźni	kobiety	ludność ogółem	ludność ogółem	
2011	6261	6629	12890	7608	8017	15625	28515	166
2012	6276	6665	12941	7869	8311	16180	29121	170
2013	6345	6720	13065	8133	8626	16759	29824	174
2014	6403	6817	13220	8424	8856	17280	30500	178
2015	6488	6915	13403	8643	9042	17685	31088	181
2016	6574	7000	13574	8863	9267	18130	31704	185
2017	6670	7092	13762	9081	9507	18588	32350	189
2018	6798	7217	14015	9315	9723	19038	33053	193
2019	6854	7270	14124	9449	9869	19318	33442	195
2020	6916	7339	14255	9554	9958	19512	33767	197

źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Wyk. 2. Ogólna liczba ludności gminy Mosina w latach 2011-2020

źródło: opracowanie własne, graficzna reprezentacja danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Z roku na rok występuje coraz większa różnica pomiędzy liczbą ludności zamieszkującą miasto Mosina, a obszar wiejski gminy. W roku 2011 wartość ta oscylowała w granicach 45% liczby ludności dla miasta oraz 55% dla obszaru wiejskiego. Natomiast w roku 2020 wyniosła już odpowiednio 42% dla miasta oraz 58% dla obszaru wiejskiego. Stopniowy wzrost przewagi zaludnienia na obszarze wiejskim należy przypisać zarówno szybciej obniżającemu się wskaźnikowi dzietności w miastach, jak również położeniu w bezpośrednim sąsiedztwie Poznania (w poznańskim obszarze metropolitalnym), co świadczy o tym, iż obszar wiejski gminy stanowi strefę podmiejską stolicy Wielkopolski. Dodatkową przyczyną może być także fakt wyczerpywania się wolnych terenów – możliwych do zabudowy zarówno pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną jak i wielorodziną na terenie miasta. Nieustannie zwiększający się stopień migracji ludności z miasta Poznania poza jego granice będzie zjawiskiem trwałym, dopóki koszt budowy domu poza siedzibą województwa będzie niższy niż koszt zakupu mieszkania w tym mieście. Proces suburbanizacji obserwowany w Poznaniu, a więc odpływ ludności z miasta na tereny podmiejskie, jest dla niego niekorzystny ze względu na odpływ ludności o wyższych dochodach, natomiast dla gminy Mosina jest zjawiskiem sprzyjającym i stanowi szansę na jej rozwój. Wiele miejscowości wiejskich w gminie, wcześniej typowo rolniczych, stopniowo przeobraża się w ośrodki wielofunkcyjne, dlatego zamieszkiwanie w mieście przestaje mieć priorytetowe znaczenie.

Znaczny odsetek zaludnienia na obszarze centralnego ośrodka gminnego wiąże się w dalszym ciągu z szerokim zakresem podstawowych usług publicznych, takich jak usługi oświaty oraz dostępnością zatrudnienia.

W latach 2011–2020 można zaobserwować stopniowy wzrost w liczbie mieszkańców zameldowanych na pobyt stały dla większości miejscowości gminy. Wyjątkiem są następujące wsie: Głuszyna Leśna i Jezioro (24% spadek zaludnienia), Kubalin (14% spadek zaludnienia), Ludwikowo (13% spadek zaludnienia), Sowiniec (11% spadek zaludnienia), Rogalin (6% spadek zaludnienia), Babki (3% spadek

zaludnienia), oraz Żabinko (0,3% spadek zaludnienia). Należy zwrócić uwagę, że większość z tych miejscowości położona jest w granicach obszarów chronionych, m.in.: Wielkopolskiego Parku Narodowego, Rogalińskiego Parku Krajobrazowego oraz obszarów Natura 2000 i przede wszystkim z tego względu nie są to miejscowości predysponowane do rozwoju osadnictwa.

Najwyższy wzrost liczby ludności w ciągu ostatnich 10 lat zanotowano w miejscowościach: Czapury (na poziomie 101%), Baranowo (na poziomie 61%), Konstantynowo (na poziomie 42%) oraz Krosno (na poziomie 41%).

W obszarze wiejskim gminy Mosina odsetek ludności zamieszkujących poszczególne miejscowości w 2020 roku wahał się pomiędzy około 15,96% dla miejscowości Czapury, a około 0,01 % dla miejscowości Bogulin.

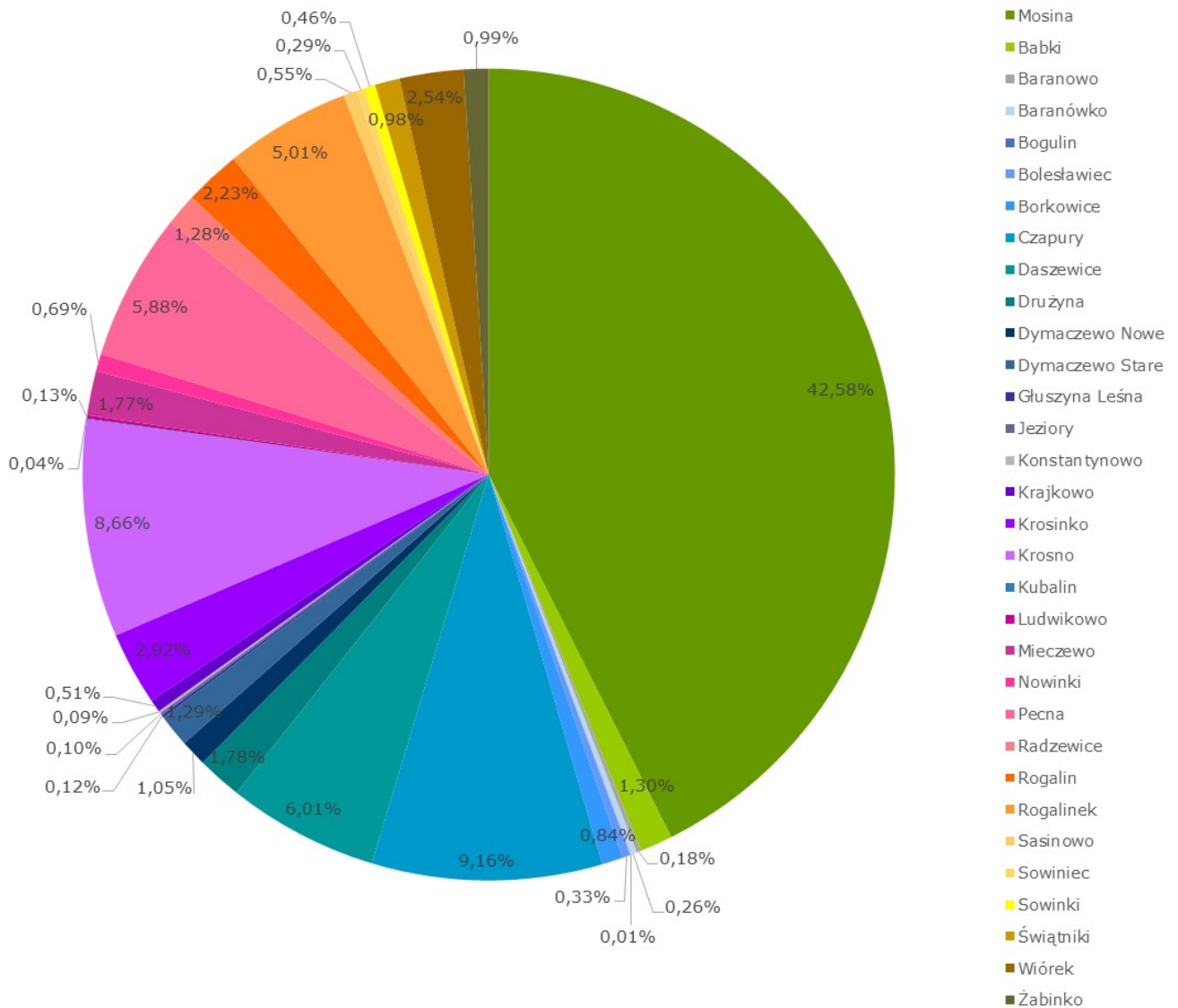
Tab. 4. Liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt stały w poszczególnych miejscowościach gminy Mosina w latach 2011- 2020

Lp.	Miejscowość	Mieszkańcy zameldowani na pobyt stały na dzień:									
		31.12. 2011	31.12. 2012	31.12. 2013	31.12. 2014	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2018	31.12. 2019	31.12. 2020
1.	Mosina	12512	12578	12727	12903	13022	13169	13315	13523	13585	13719
2.	Babki	431	425	430	425	422	419	422	423	424	418
3.	Baranowo	36	35	36	34	34	35	39	50	52	58
4.	Baranówko	83	83	80	83	83	82	85	86	84	83
5.	Bogulin	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
6.	Bolesławiec	86	84	89	94	96	103	101	101	101	105
7.	Borkowice	194	204	214	225	240	256	259	267	264	271
8.	Czapury	1468	1654	1823	2039	2258	2452	2604	2791	2902	2952
9.	Daszewice	1530	1578	1637	1695	1743	1762	1794	1834	1908	1937
10.	Drużyna	462	481	489	492	507	511	524	546	568	573
11.	Dymaczewo Nowe	287	285	296	295	303	313	329	334	335	339
12.	Dymaczewo Stare	348	344	347	354	364	382	395	405	406	416
13.	Głuszyna Leśna	50	49	48	45	46	41	39	41	38	38
14.	Jeziory	42	43	36	31	27	27	35	32	32	32
15.	Konstantynowo	21	20	23	22	24	26	30	30	30	30
16.	Krajkowo	159	161	155	151	152	157	155	158	162	163
17.	Krosinko	814	832	842	835	836	850	870	914	936	940
18.	Krosno	1972	2175	2344	2531	2598	2638	2722	2736	2764	2789
19.	Kubalin	14	14	14	13	14	15	15	15	12	12
20.	Ludwikowo	48	49	44	45	44	40	41	42	42	42
21.	Mieczewo	495	507	522	545	555	557	559	570	576	570
22.	Nowinki	192	186	186	192	198	205	204	211	213	223
23.	Pecna	1861	1878	1885	1900	1911	1908	1913	1918	1895	1893
24.	Radzewice	340	356	372	386	390	407	406	399	397	412
25.	Rogalin	765	766	772	760	736	744	747	743	729	718
26.	Rogalinek	1570	1590	1588	1587	1571	1572	1595	1589	1608	1614
27.	Sasinowo	165	165	165	164	159	163	165	167	172	177
28.	Sowiniec	105	107	108	110	111	112	108	105	90	93
29.	Sowinki	119	123	121	118	117	119	130	136	142	148
30.	Świątniki	272	284	293	304	309	312	311	326	325	316
31.	Wiórek	748	751	771	789	785	792	804	809	814	819
32.	Żabinko	319	326	324	320	322	322	327	330	325	318
Ogółem		27	28	28	29	29	30	31	31	31	32

	510	135	783	489	979	493	045	633	933	220
--	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

źródło: Raport o stanie gminy Mosina za rok 2020, Urząd Miejski w Mosinie

Wyk. 3. Procentowa liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach gminy Mosina zameldowanych na pobyt stały w 2020 roku

źródło: opracowanie własne, graficzna reprezentacja danych z Raportu o stanie gminy Mosina za rok 2020, Urząd Miejski w Mosinie

Kolejnym czynnikiem wpływającym na sytuację demograficzną gminy Mosina jest dodatni przyrost naturalny, a więc różnica pomiędzy liczbą urodzeń, a zgonów, który wykazuje tendencję wahadłową. Najwyższe wartości osiągnął w 2016 i 2017 roku. Jednak ostatecznie pomiędzy 2011 a 2020 rokiem przyrost naturalny na obszarze gminy spadł o 65%.

Analizując przyrost naturalny według płci na przestrzeni ostatnich 10 lat można zauważyć równowagę płci zarówno w liczbie urodzeń żywych, jak i wskaźniku umieralności. W latach 2015–2018 i 2020 roku wystąpiła przewaga wartości przyrostu naturalnego dla mężczyzn. Natomiast dla kobiet wyższy wskaźnik wystąpił w latach 2011–2014 i w 2019 roku.

Przyrost naturalny dla kobiet w latach 2011–2020 oscylował w granicach wartości od 5 (w 2020 roku) do 96 (w 2017 roku), zaś dla mężczyzn

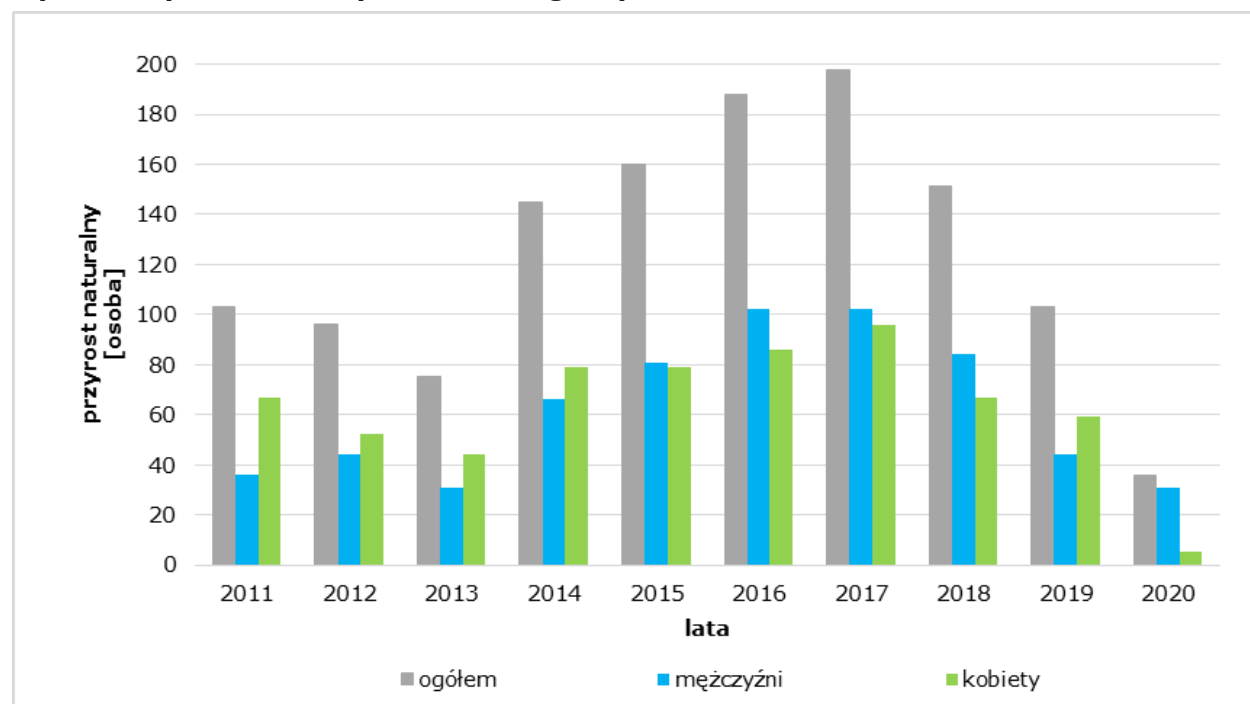
od 31 (w 2013 i 2020 roku) do 102 (w 2016 i 2017 roku).

Tab. 5. Ruch naturalny oraz przyrost naturalny ludności na obszarze gminy Mosina w latach 2011–2020

Rok	Ruch naturalny ludności						Przyrost naturalny na obszarze gminy
	Urodzenia			Zgony			
	Miasto Mosina	Obszary wiejskie	Gmina	Miasto Mosina	Obszary wiejskie	Gmina	
2011	154	160	314	109	102	211	103
2012	152	209	361	125	140	265	96
2013	155	212	367	127	141	268	99
2014	138	218	356	99	112	211	145
2015	143	243	386	106	120	226	160
2016	151	269	420	125	107	232	188
2017	158	265	423	109	116	225	198
2018	168	256	424	130	143	273	151
2019	152	235	387	134	150	284	103
2020	170	204	374	171	167	338	36

źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Wyk. 4. Przyrost naturalny na obszarze gminy Mosina w latach 2011–2020

źródło: opracowanie własne, graficzna reprezentacja danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Czynnikiem istotnym, który wpływa na liczbę ludności zamieszkującą gminę są migracje ludności. W latach 2011–2020 liczba zameldowań na pobyt stały w gminie Mosina znacznie przewyższyła liczbę wymeldowań, choć w 2020 roku odnotowano blisko 26% spadek liczby osób meldujących się na stałe. W gminie w 2020 roku zameldowało się ogółem 695 osób, przy czym w mieście 277 osób, a w miejscowościach wiejskich 418 osób. W tym samym czasie wymeldowało się ogółem 393 osób, z tego z miasta Mosina 127 osoby, a z obszarów wiejskich 266 osób.

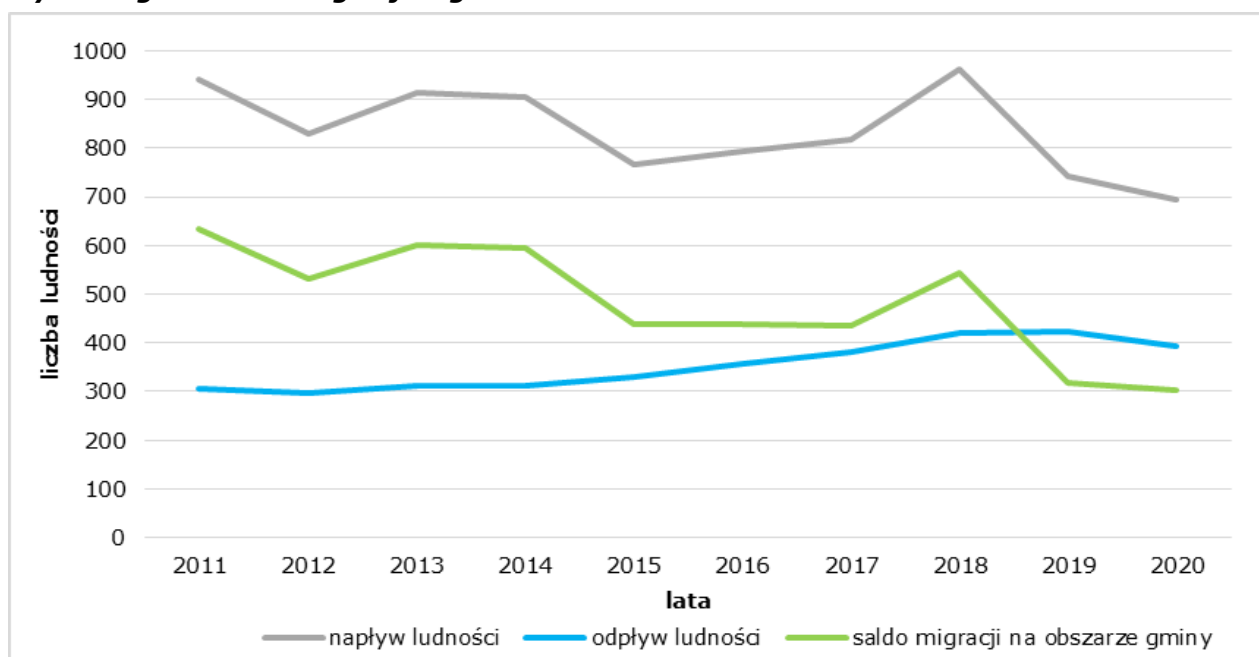
Obserwuje się znaczne wahania wskaźnika salda migracji, który mimo wszystko jest na stosunkowo wysokim poziomie. Ma na to wpływ utrzymujący się na wysokim poziomie wskaźnik napływu ludności, co związane jest między innymi z rosnącą liczbą osiedlających się w gminie Mosina mieszkańców Poznania.

Tab. 6. Ogólne saldo migracji w gminie Mosina w latach 2011–2020

Rok	Migracje ludności						Saldo migracji na obszarze gminy
	Napływ ludności			Odływ ludności			
	Miasto Mosina	Obszary wiejskie	Gmina	Miasto Mosina	Obszary wiejskie	Gmina	
2011	285	656	941	165	142	307	634
2012	201	627	828	159	138	297	531
2013	287	627	914	147	166	313	601
2014	268	638	906	131	181	312	594
2015	258	509	767	124	206	330	437
2016	291	503	794	147	209	356	438
2017	303	513	816	181	199	380	436
2018	385	577	962	175	244	419	543
2019	241	500	741	144	279	423	318
2020	277	418	695	127	266	393	302

źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Wyk. 5. Ogólne saldo migracji w gminie Mosina w latach 2011 – 2020

źródło: opracowanie własne, graficzna reprezentacja danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Przyrost rzeczywisty, a więc suma wskaźnika przyrostu naturalnego i salda migracji, w pełni obrazuje zmiany liczby mieszkańców w gminie oraz jej potencjał do rozwoju. Na przestrzeni ostatnich 10 lat przyrost rzeczywisty był dodatni i wahał się w granicach od 338 (w 2020 roku) do 739 (w 2014 roku).

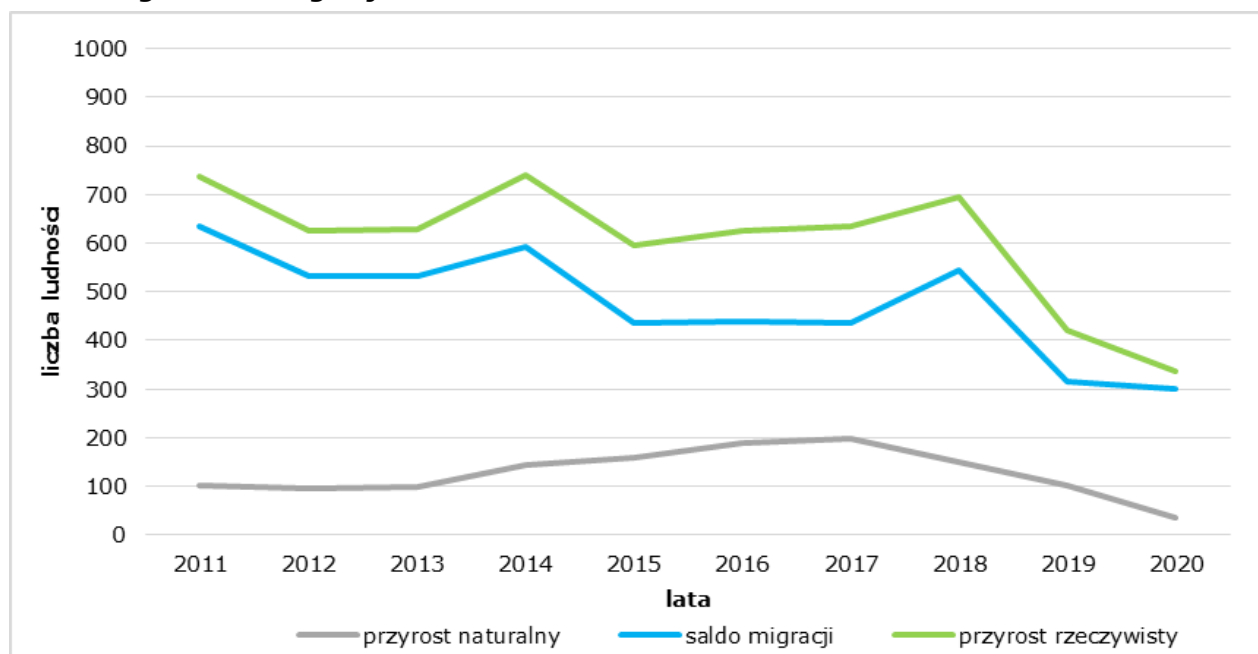
Tab. 7. Przyrost rzeczywisty ludności na obszarze gminy Mosina w latach 2011 – 2020

Rok	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Przyrost rzeczywisty
2011	103	634	737

2012	96	531	627
2013	99	531	630
2014	145	594	739
2015	160	437	597
2016	188	438	626
2017	198	436	634
2018	151	543	694
2019	103	317	420
2020	36	302	338

źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Wyk. 6. Przyrost rzeczywisty na obszarze gminy Mosina w latach 2011–2020 na tle przyrostu naturalnego i salda migracji

źródło: opracowanie własne, graficzna reprezentacja danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Na przestrzeni ostatnich 10 lat w strukturze wiekowej ludności w podziale na 5-letnie grupy największy wzrost odnotowano dla grupy osób w wieku 70–74 lat (około 113,1%) oraz 65–69 lat (aż około 103,2%), zaś najbardziej znaczący spadek dla grupy osób w wiek 25–29 (około -21,9%) i 55–59 lat (około -15,6%).

W 2020 roku w strukturze wiekowej mieszkańców gminy Mosina wyraźną nadwyżkę kobiet można zaobserwować po 50 roku życia oraz dla grup wiekowych 25–44. Natomiast więcej mężczyzn występuje u najmłodszych osób w wieku 0–24 lat oraz w grupie wiekowej 45–49 lat.

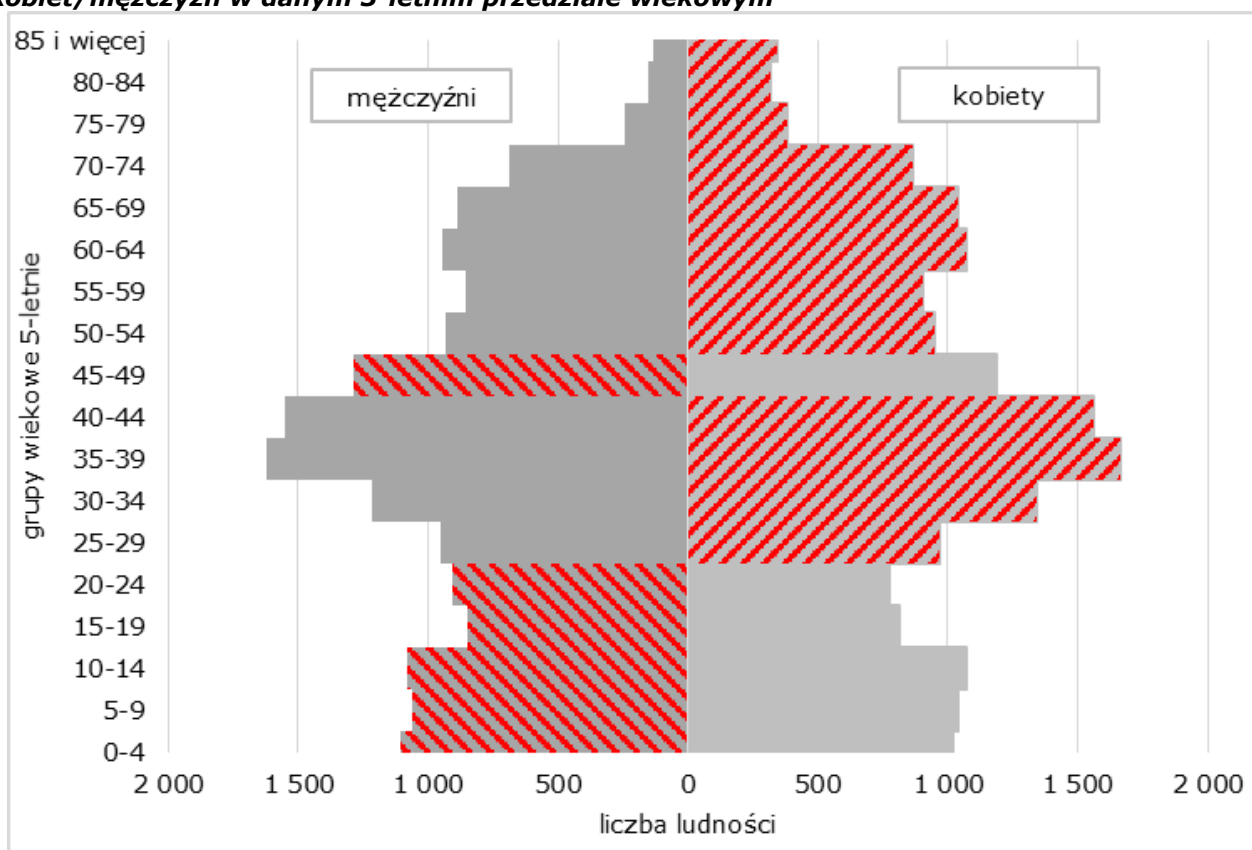
Tab. 8. Struktura wiekowa ludności na obszarze gminy Mosina w latach 2011–2020

Grupy wiekowe 5-letnie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
0-4	1842	1886	1907	1882	1882	1957	2009	2149	2165	2127
5-9	1538	1642	1650	1917	2042	2088	2126	2099	2091	2100
10-14	1581	1617	1604	1613	1607	1692	1804	1948	2033	2151
15-19	1660	1624	1579	1616	1609	1634	1658	1631	1673	1665
20-24	1878	1854	1811	1775	1763	1726	1698	1687	1684	1680

25-29	2453	2411	2349	2317	2286	2143	2078	2048	1972	1916
30-34	2657	2741	2836	2973	3017	3021	2917	2844	2660	2557
35-39	2404	2540	2593	2856	2928	2998	3096	3230	3265	3285
40-44	1857	1957	2068	2220	2390	2581	2748	2841	3018	3112
45-49	1736	1766	1771	1774	1833	1913	2027	2198	2304	2470
50-54	1969	1915	1838	1794	1751	1774	1799	1797	1842	1882
55-59	2085	2127	2189	2140	2051	1962	1898	1877	1797	1760
60-64	1728	1756	1811	1923	2033	2064	2101	2102	2092	2015
65-69	948	1104	1260	1466	1634	1695	1721	1741	1853	1926
70-74	727	744	732	726	724	897	1041	1243	1386	1549
75-79	619	620	622	651	647	639	670	638	631	626
80-84	512	480	486	471	472	473	479	492	504	469
85 i więcej	321	337	351	386	419	447	480	488	472	477

źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Wyk. 7. Piramida wieku ludności w gminie Mosina w 2020 roku przedstawiająca nadwyżkę kobiet/mężczyzn w danym 5-letnim przedziale wiekowym

źródło: opracowanie własne, graficzna reprezentacja danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

W strukturze wiekowej w latach 2011–2020 zaznacza się znaczna przewaga osób w wieku produkcyjnym. W 2020 roku 60% ludności stanowiły osoby w wieku produkcyjnym. Strukturę uzupełniały osoby w wieku przedprodukcyjnym – około 22% i osoby w wieku poprodukcyjnym – 18%. Widoczna była przewaga osób w wieku przedprodukcyjnym nad osobami w wieku poprodukcyjnym. Wysoki udział osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym jest zjawiskiem bardzo korzystnym i świadczy o tym, że gmina Mosina posiada stosunkowo młodą strukturę wiekową mieszkańców.

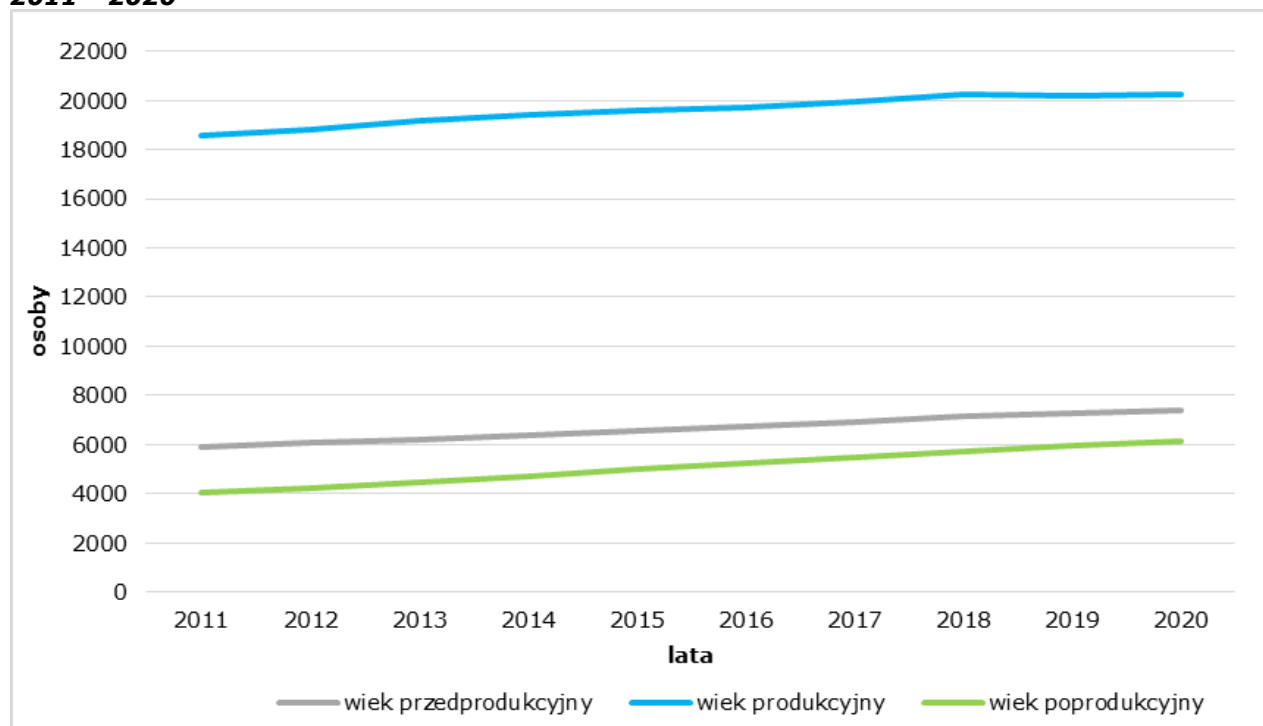
W latach 2011–2020 w populacji gminy można zaobserwować zmiany w każdej z trzech grup wiekowych. Na przestrzeni 10 lat zwiększyła się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym o około 25% oraz w wieku produkcyjnym o około 9%. Największy wzrost odnotowano dla liczby ludności w wieku poprodukcyjnym o około 52%, co jednak nie wyróżnia się znacząco na tle kraju.

Tab. 9. Liczebność poszczególnych klas wiekowych na obszarze gminy Mosina w latach 2011 – 2020

Klasy wiekowe	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
wiek przedprodukcyjny (17 lat i mniej)	5922	6079	6208	6382	6528	6720	6927	7143	7275	7402
wiek produkcyjny (mężczyźni - 18-64 lata, kobiety - 18-59 lat)	18560	18827	19168	19416	19591	19734	19937	20221	20211	20248
wiek poprodukcyjny (mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat i więcej)	4033	4215	4448	4702	4969	5250	5486	5689	5956	6117

źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Wyk. 8. Liczebność poszczególnych klas wiekowych na obszarze gminy Mosina w latach 2011 – 2020

źródło: opracowanie własne, graficzna reprezentacja danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Wyraźna przewaga osób w wieku produkcyjnym występuje zarówno w mieście Mosina (58%), jak i w obszarze wiejskim gminy (61%). Natomiast w mieście można zaobserwować znacznie większą grupę osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do obszaru wiejskiego.

W 2020 roku współczynnik obciążenia demograficznego, będący ilorazem liczby osób w wieku nieprodukcyjnym (dzieci i emeryci) na 100 osób w wieku produkcyjnym wyniósł prawie 66,8 osób. Wysoka wartość wskaźnika jest niekorzystna, jednak nie odbiega w skali kraju.

W wyniku procesów demograficznych ostatniej dekady można mówić o pozytywnych wskaźnikach demograficznych liczby ludności gminy, zarówno peryferyjnych obszarów wiejskich, jak i w obrębie ośrodka miejskiego Mosina. W efekcie skutkuje to około 18% wzrostem liczby osób zamieszkujących gminę. Jedną z głównych przyczyn zwiększenia się wartości współczynnika przyrostu naturalnego w ostatnich 10 latach, było nasilenie napływu migracyjnego ludności w wieku rozrodczym, w przeważającej części z miasta głównego aglomeracji – Poznania, na obszary podmiejskie, przede wszystkim wiejskie.

2.8.2. Prognoza demograficzna

Na tle innych obszarów w kraju, gmina Mosina odznacza się niezwykle korzystną sytuacją demograficzną, co związane jest między innymi z położeniem w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Poznania. Atut ten, pomimo dużego udziału obszarów cennych przyrodniczo, w tym chronionych, stanowi o dalszym rozwoju gminy. Daje to podstawę do stwierdzenia, że przedstawione powyżej analizy korzystnych procesów demograficznych, kumulujące się zarówno na terenach wiejskich, jak i miejskim ośrodku gminnym, w konsekwencji spowodują dalszy wzrost liczby ludności, oraz utrzymanie się i utrwalenie obecnych pozytywnych tendencji w przyszłości.

Opracowanie Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące prognozy ludności do 2050 roku dla powiatu poznańskiego wskazuje, iż w kolejnych latach na terenie aglomeracji poznańskiej zachodzą będą intensywne procesy demograficzne, zarówno w miastach, jak i na obszarach wiejskich. W wyniku tych procesów znacznie zwiększy się liczba mieszkańców powiatu.

Na podstawie danych przyjętych w powyższym opracowaniu oszacowano przybliżony wzrost liczby ludności, bazując na roku 2020, aż do 2050 roku, w mieście Mosina oraz na obszarach wiejskich gminy. Ocenia się, że do 2050 roku nastąpi około 39% wzrost liczby osób zamieszkujących gminę Mosina, a stopa wzrostu dla poszczególnych roczników wahać się będzie od około 0,9% (w 2050 roku) do około 1,5% (w 2025 roku).

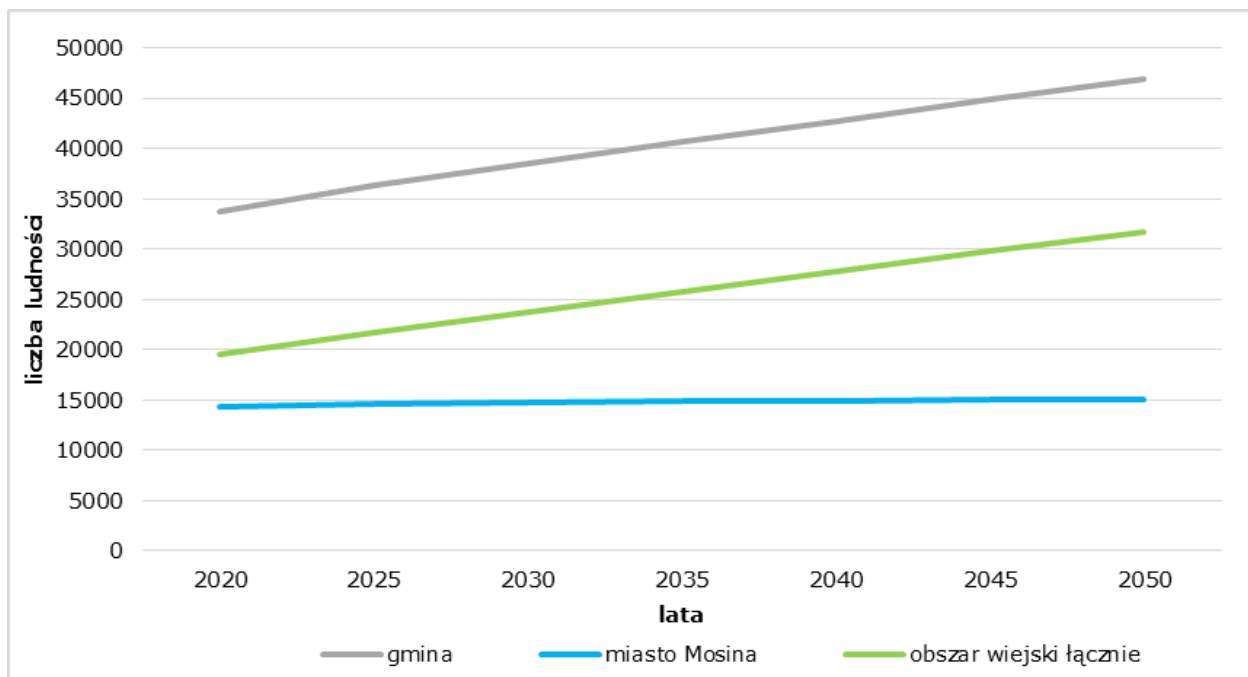
Tab. 10. Prognoza demograficzna dla miasta Mosina i obszaru wiejskiego gminy do 2050 roku

Jednostka terytorialna	Jednostka miary [osoba]	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
	Ludność wg płci							
gmina	ogółem	33767	36308	38568	40655	42716	44806	46869
	mężczyźni	16470	17660	18718	19701	20695	21731	22766
	kobiety	17297	18648	19850	20954	22021	23075	24103
miasto Mosina	ogółem	14255	14567	14761	14880	14967	15043	15108
	mężczyźni	6916	7049	7127	7174	7215	7263	7309

	kobiety	7339	7518	7634	7706	7752	7780	7799
obszar wiejski łącznie	ogółem	19512	21741	23807	25775	27749	29763	
	mężczyźni	9554	10611	11591	12527	13480	14468	15457
	kobiety	9958	11130	12216	13248	14269	15295	16304

źródło: opracowanie własne na podstawie prognozy demograficznej dla powiatu poznańskiego Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Wyk. 9. Przewidywana liczba ludności w gminie Mosina w latach 2020–2050

źródło: opracowanie własne na podstawie prognozy demograficznej dla powiatu poznańskiego Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Analizując przyrost ludności między 2020 a 2050 rokiem w czysto statystycznym ujęciu dla gminy Mosina, to będzie on oscylował w granicach około 6% dla miasta Mosina (około 853 osób) oraz około 63% dla obszaru wiejskiego (około 12 249 osób). Przewiduje się, że najbardziej widoczny przyrost mieszkańców będzie na terenie wiejskim gminy, zwłaszcza w obrębach sąsiadujących z miastem Poznań.

Przedstawiona prognoza demograficzna dla gminy Mosina oparta została na danych demograficznych w latach 2019–2050 oraz wykonana na podstawie ogólnych prognoz sporządzonych przez Główny Urząd Statystyczny dla powiatu poznańskiego przy uwzględnieniu uwarunkowań lokalnych. Daje to prognozę na rok 2050, a więc końcowy okres prognozowania, dopuszczony przepisami (30 lat) – 46 869 mieszkańców, która stanowić będzie punkt odniesienia do sporządzenia bilansu terenów. Najnowsze dane demograficzne z 2020 roku, mogą tylko potwierdzić, że pozytywny trend będzie utrzymywał się przez najbliższe dekady.

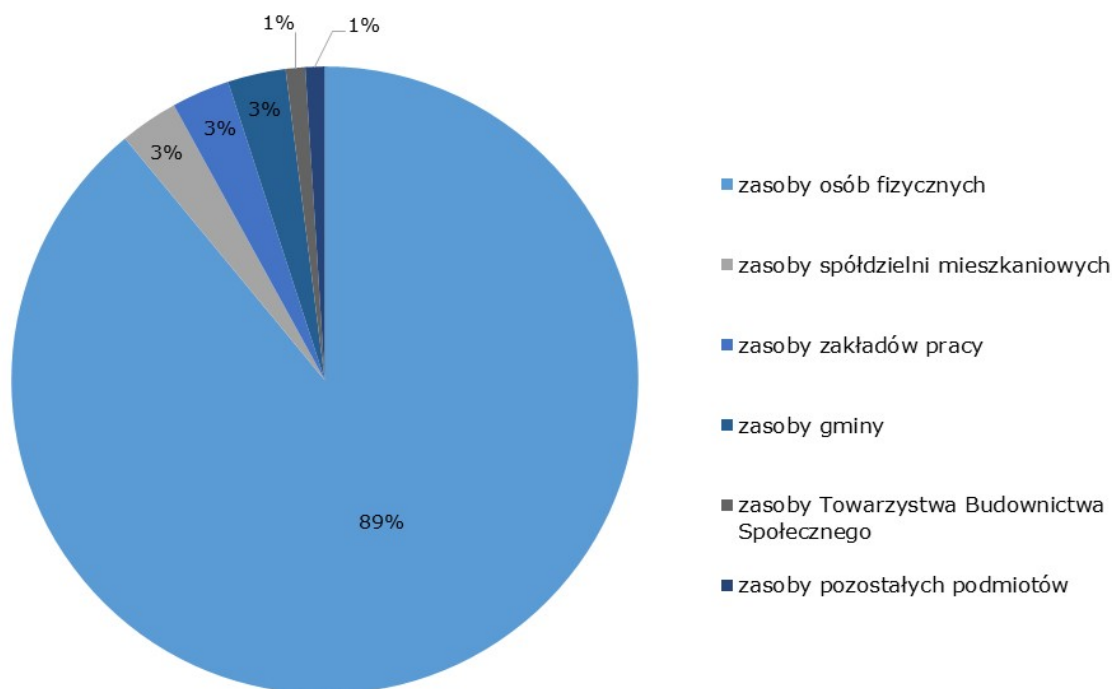
Wzrost liczby ludności na podstawie analizy wskaźników demograficznych w Gminie na przestrzeni najbliższych kilkunastu lat będzie się systematycznie zmniejszać, co związane jest z procesem starzenia się społeczeństwa, niekorzystnym zjawiskiem mogącym uwidocznic się w najbliższych latach. Przemiany demograficzne, zwłaszcza zmiany w strukturze wiekowej, powinny mieć wpływ na zarządzanie sferą usług publicznych w gminie Mosina, między innymi może to wymagać zwiększenia nakładów na sferę związaną z zapewnieniem opieki osobom starszym.

Przekładając przewidywane procesy demograficzne na program potrzeb należy zasygnalizować konieczność rozszerzenia oferty związanej zwłaszcza z usługami publicznymi, zarówno dotyczącymi usług oświaty dla najmłodszych mieszkańców gminy, jak i usług zdrowia z myślą o seniorach. Istotne jest również tworzenie nowych miejsc pracy poprzez wykorzystanie potencjału gospodarczego rejonu, pozyskanie rynków zewnętrznych – inwestorów krajowych i zagranicznych oraz firm poszukujących nowych obszarów działalności. Należy również rozważyć poprawę warunków życia ludności na obszarach wiejskich poprzez sukcesywne zwiększenie dostępności do usług, zwłaszcza rozszerzenia oferty usług z zakresu podstawowych. Istotne jest w podobnym stopniu zwiększenie oferty na usługi ponadpodstawowe, w tym rozrywki, czy sportu i rekreacji – dla zwiększenia komfortu zamieszkiwania osób napływających głównie z miasta Poznania oraz zmniejszenia dysproporcji do poziomu życia w stolicy Wielkopolski.

2.8.3. Mieszkalnictwo

W zdecydowanej większości zasoby mieszkaniowe w gminie Mosina stanowią własność osób fizycznych (89%). Pozostałe obiekty wchodzą w skład zasobów: spółdzielni mieszkaniowych (3%), zakładów pracy (3%), Gminy (3%), Towarzystwa Budownictwa Społecznego (1%) oraz pozostałych podmiotów (1%). Natomiast w obrębie miasta Mosina nie występują obiekty Towarzystwa Budownictwa Społecznego (TBS). Osiedle Mosińskiego TBS sp. z o.o. położone jest ok. 200 m od granic administracyjnych miasta Mosina. W 2019 roku zasoby mieszkaniowe Mosińskiego TBS sp. z o.o. składały się ze 170 mieszkań o łącznej powierzchni 8 288,8 m².

Wyk. 10. Zasoby mieszkaniowe w gminie Mosina według form własności w 2019 roku

źródło: opracowanie własne, graficzna reprezentacja danych Urzędu Miejskiego w Mosinie

Natomiast na dzień 31 grudnia 2019 roku gmina Mosina w swoim zasobie posiadała 174 lokale mieszkalne. Najwięcej z nich zlokalizowanych było w mieście – 130 oraz we wsi Krosno – 22.

Tab. 11. Liczba lokali mieszkalnych należących do gminy Mosina w 2019 roku

Nazwa miejscowości	Ilość lokali mieszkalnych
Mosina	130
Krosno	22
Pecna	2
Rogalin	2
Rogalinek	1
Wiórek	5
Dymaczewo Stare	1
Mieczewo	1
Jeziory	6
Krosinko	2
Nowinki	1
Czapury	1

źródło: Raport o stanie gminy Mosina za rok 2019, Urząd Miejski w Mosinie

Zasoby mieszkaniowe w gminie Mosina w 2019 roku wyniosły 10 738 mieszkań (6 135 na obszarze wiejskim i 4 603 w mieście) w 8 391 budynkach mieszkalnych (4 896 na obszarze wiejskim i 3 495 w mieście). Daje to 9,2% zasobu mieszkaniowego powiatu poznańskiego i 3 miejsce wśród gmin w powiecie.

W 2019 roku oddano do użytku 234 nowych mieszkań o powierzchni użytkowej 24 327 m². Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 nowego mieszkania na terenie gminy w 2019 roku wyniosła 103,96 m².

Tab. 12. Mieszkania oddane do użytkowania na obszarze gminy Mosina w 2019 roku

Wyszczególnienie	Ogółem				W tym w budynkach indywidualnych			
	mieszk.	izby	powierzchnia użytkowa w m ²		mieszk.	izby	powierzchnia użytkowa w m ²	
			mieszk.	przeciętna 1 mieszkania			mieszkań	przeciętna 1 mieszkania
gmina	234	1113	24327	103,96	100	518	13724	137,24
miasto Mosina	102	468	8802	86,29	23	119	3145	136,74
obszary wiejskie	132	645	15525	117,61	77	399	10579	137,39

źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

W stosunku do lat ubiegłych liczba mieszkań na obszarze gminy Mosina systematycznie rośnie, wzrasta również średnia powierzchnia użytkowa mieszkań liczona na jedną osobę, jak wskazano powyżej.

Natomiast średni wskaźnik liczby osób zamieszkujących w 1 budynku mieszkalnym w 2019 roku wyniósł 3,99 (w tym 4,04 w mieście Mosina oraz 3,95 w obszarze wiejskim gminy). W porównaniu w 2010 roku wskaźnik ten dla gminy wynosił 4,49.

Średni wskaźnik liczby osób zamieszkujących w 1 mieszkaniu wyniósł 3,11 (w tym 3,07 w mieście Mosina oraz 3,15 w obszarze wiejskim gminy).

Wskazane tendencje znajdują odzwierciedlenie w ogólnym kierunku zmian

w tym zakresie, zarówno w skali lokalnej jak i całego kraju.

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania na terenie gminy w 2019 roku wyniosła 99,1 m², co daje średnio 31,8 m² powierzchni użytkowej na 1 osobę. Natomiast na 1000 mieszkańców w 2019 roku przypadało 325,9 mieszkań.

W związku z brakiem danych Głównego Urzędu Statystycznego za rok 2019 dotyczących wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne, w 2018 roku 99,6% mieszkań na terenie gminy Mosina było wyposażonych w wodociąg, 96,2% w łazienkę, a 90,0% posiadało centralne ogrzewanie.

Tab. 13. Zasoby mieszkaniowe na obszarze gminy Mosina w latach 2010-2019

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem w gminie											
mieszkania	mieszk.	8116	8463	8837	9192	9513	9811	10009	10250	10522	10738
izby	izba	37528	38925	40369	41855	43220	44432	45335	46372	47616	48 638
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	795855	827247	862582	897529	933446	965615	990186	1014255	1042531	1064631
w mieście Mosina											
mieszkania	mieszk.	3765	3819	3924	3998	4097	4224	4322	4451	4512	4603
izby	izba	17408	17682	18125	18479	18930	19421	19822	20308	20601	21016
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	357603	364414	374796	384459	398510	414502	426956	437307	444439	451947
na obszarach wiejskich											
mieszkania	mieszk.	4351	4644	4913	5194	5416	5587	5687	5799	6010	6135
izby	izba	20120	21243	22244	23376	24290	25011	25513	26064	27015	27622
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	438252	462833	487786	513070	534936	551113	563230	576948	598092	612684
budynki mieszkalne w gminie											
ogółem	bud.	6192	6697	6870	7080	7292	7491	7644	7780	7974	8391
budynki mieszkalne w mieście Mosina											
ogółem	bud.	2756	2901	2952	3010	3086	3173	3245	3290	3336	3495
budynki mieszkalne na obszarach wiejskich											
ogółem	bud.	3436	3796	3918	4070	4206	4318	4399	4490	4638	4896
mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne											
ogółem w gminie											
wodociąg	mieszk.	8051	8398	8772	9135	9456	9754	9952	10193	10466	-
ustęp splukiwany	mieszk.	7881	8230	8604	8959	9282	9580	9780	10021	10295	-
łazienka	mieszk.	7647	7997	8373	8728	9052	9350	9550	9791	10066	-
centralne ogrzewanie	mieszk.	7043	7397	7775	8130	8452	8752	8953	9195	9472	-
gaz sieciowy	mieszk.	2918	3239	3516	3716	3950	4219	4379	4640	5006	-
w mieście Mosina											
wodociąg	mieszk.	3737	3791	3896	3978	4077	4204	4302	4431	4492	-
ustęp splukiwany	mieszk.	3677	3732	3837	3911	4012	4139	4237	4366	4428	-
łazienka	mieszk.	3586	3642	3749	3823	3925	4052	4150	4279	4341	-
centralne ogrzewanie	mieszk.	3302	3360	3469	3543	3643	3772	3870	3999	4063	-
gaz sieciowy	mieszk.	1431	1486	1531	1576	1655	1779	1864	026	2183	-
na obszarach wiejskich											
wodociąg	mieszk.	4314	4607	4876	5157	5379	5550	5650	5762	5974	-

ustęp splukiwany	mieszk.	4204	4498	4767	5048	5270	5441	5543	5655	5867	-
łazienka	mieszk.	4061	4355	4624	4905	5127	5298	5400	5512	5725	-
centralne ogrzewanie	mieszk.	3741	4037	4306	4587	4809	4980	5083	5196	5409	-
gaz sieciowy	mieszk.	1487	1753	1985	2140	2295	2440	2515	2614	2823	-
mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań											
w mieście Mosina											
wodociąg	%	99,3	99,3	99,3	99,5	99,5	99,5	99,5	99,6	99,6	-
łazienka	%	95,2	95,4	95,5	95,6	95,8	95,9	96,0	96,1	96,2	-
centralne ogrzewanie	%	87,7	88	88,4	88,6	88,9	89,3	89,5	89,8	90,0	-
na obszarach wiejskich											
wodociąg	%	99,1	99,2	99,2	99,3	99,3	99,3	99,3	99,4	99,4	-
łazienka	%	93,3	93,8	94,1	94,4	94,7	94,8	95,0	95,1	95,3	-
centralne ogrzewanie	%	86	86,9	87,6	88,3	88,8	89,1	89,4	89,6	90,0	-
zasoby mieszkaniowe – wskaźniki ogółem w gminie											
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	98,1	97,7	97,6	97,6	98,1	98,4	98,9	99,0	99,1	99,1
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	28,7	29,0	29,6	30,1	30,6	31,1	31,2	31,4	31,5	31,8
mieszkania na 1000 mieszkańców	mieszk.	292,2	296,8	303,5	308,2	311,9	315,6	315,7	316,8	318,3	321,1
zasoby mieszkaniowe – wskaźniki w mieście Mosina											
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	95	95,4	95,5	96,2	97,3	98,1	98,8	98,2	98,5	98,2
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	28,1	28,3	29	29,4	30,1	30,9	31,5	31,8	31,7	32,0
mieszkania na 1000 mieszkańców	mieszk.	295,9	296,3	303,2	306	309,9	315,2	318,4	323,4	321,9	325,9
zasoby mieszkaniowe – wskaźniki na obszarach wiejskich											
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	100,7	99,7	99,3	98,8	98,8	98,6	99,0	99,5	99,5	99,9
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	29,1	29,6	30,1	30,6	31,0	31,2	31,1	31,0	31,4	31,7
mieszkania na 1000 mieszkańców	mieszk.	289	297,2	303,6	309,9	313,4	315,9	313,7	312,0	315,7	317,6

źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Grunty zabudowane i zurbanizowane w gminie liczone na podstawie ewidencji gruntów i budynków zwiększają swoją powierzchnię. W okresie 2010–2014 (brak najnowszych danych) wzrosły one o około 141 ha, do poziomu 1381 ha (dane wg GUS), co stanowi około 6,7% obszaru gminy. W grupie tej zawierają się tereny mieszkaniowe, których powierzchnia w 2014 r. wynosiła 554 ha.

2.8.4. Rynek pracy i struktura gospodarcza

W 2019 roku według Głównego Urzędu Statystycznego liczba pracujących w gminie Mosina wyniosła 5 005 osób, a więc było 150 osób pracujących na 1000 mieszkańców (w mieście – 185 oraz na obszarach wiejskich – 124). Dane statystyczne nie są jednak miarodajne, ponieważ uwzględniają pracujących według innego podziału niż PKD, ale dla faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności (bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób).

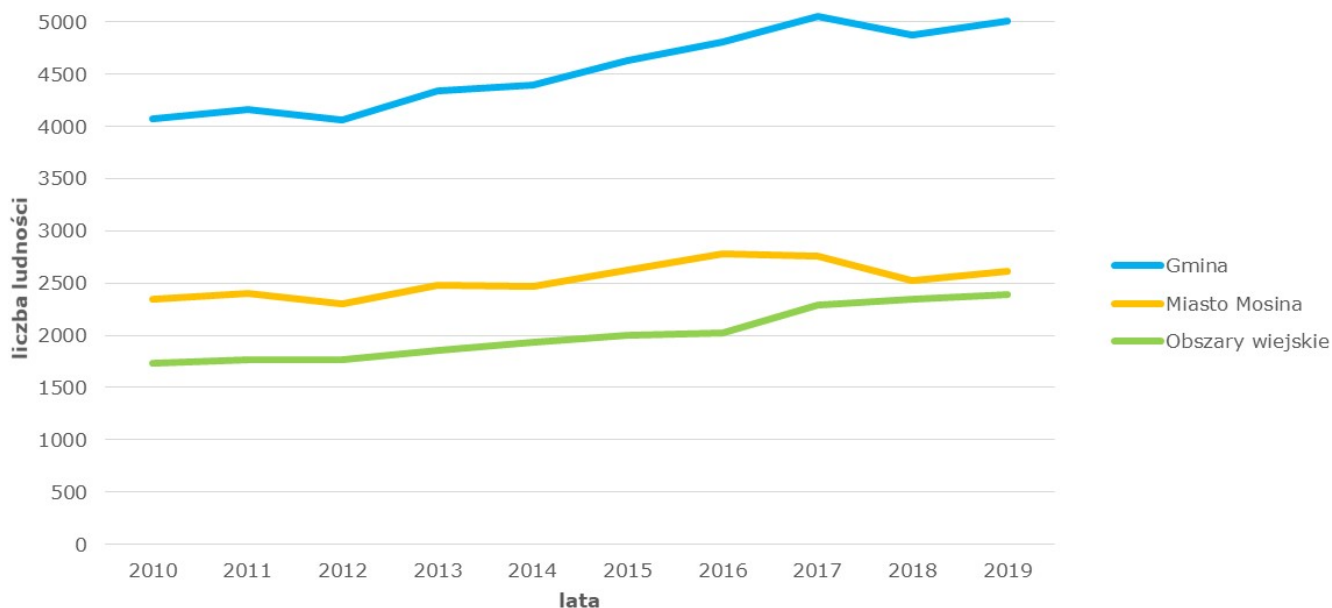
W latach 2010–2019 zatrudnienie w gminie wzrosło o 23%, był to stały trend i dotyczył przede wszystkim pracujących z obszarów wiejskich (wzrost o 38%). Natomiast na terenie miasta Mosina w ciągu 10 lat zatrudnienie wzrosło o 12%, jednak w 2018 roku nastąpiło dość wyraźne wyhamowanie.

Tab. 14. Pracujący na obszarze gminy Mosina w latach 2010 – 2019 według innego podziału niż PKD

Rok	Miasto Mosina			Obszary wiejskie			Gmina		
	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem
2010	1202	1142	2344	866	862	1728	2068	2004	4072
2011	1288	1110	2398	852	918	1770	2140	2028	4168
2012	1203	1094	2297	827	936	1763	2030	2030	4060
2013	1372	1112	2484	877	978	1855	2249	2090	4339
2014	1272	1192	2464	908	1027	1935	2180	2219	4399
2015	1269	1356	2625	1015	991	2006	2284	2347	4631
2016	1382	1397	2779	1031	994	2025	2413	2391	4804
2017	1334	1430	2764	1216	1073	2289	2550	2503	5053
2018	1255	1275	2530	1238	1110	2348	2493	2385	4878
2019	1311	1308	2619	1253	1133	2386	2564	2441	5005

źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Wyk. 11. Pracujący na obszarze gminy Mosina w latach 2010–2019 według innego podziału niż PKD

źródło: opracowanie własne, graficzna reprezentacja danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Najwięcej osób w gminie zatrudnionych było w sektorze przemysłowym (około 54,63%), pozostali mieszkańcy pracowali w sektorze usługowym (około 42,16%, z czego usługi rynkowe stanowiły większość około 57,16%) oraz w sektorze rolniczym (zaledwie około 3,22%). Biorąc pod uwagę miasto to tam jednak większość osób zatrudnionych była w sektorze usługowym (około 52,60%), jednak na obszarach wiejskich zdecydowanie przeważał przemysł (około 62,77%).

W 2018 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Mosina wyniosło 4 241 zł, co odpowiadało 88% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w kraju.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Mosina 4 593 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin (w tym 2 052 z miasta i 2 541 z obszarów wiejskich), a 2 010 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy (w tym 966 do miasta i 1 044 na obszary wiejskie). Saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -2 583. Liczba osób przyjeżdżających do pracy przypadająca na 1 osobę wyjeżdżającą do pracy wyniosła 0,44.

Liczba osób zarejestrowanych, jako bezrobotne w 2019 roku wyniosła 204, a więc w stosunku do roku 2018 poziom ten spadł o około 2,4%. Najniższy poziom bezrobocia w gminie miejsko-wiejskiej Mosina na przestrzeni analizowanych 10 lat odnotowano właśnie w 2019 roku. Większy odsetek osób poszukujących pracy stanowią kobiety – w 2019 roku stanowiły około 61%.

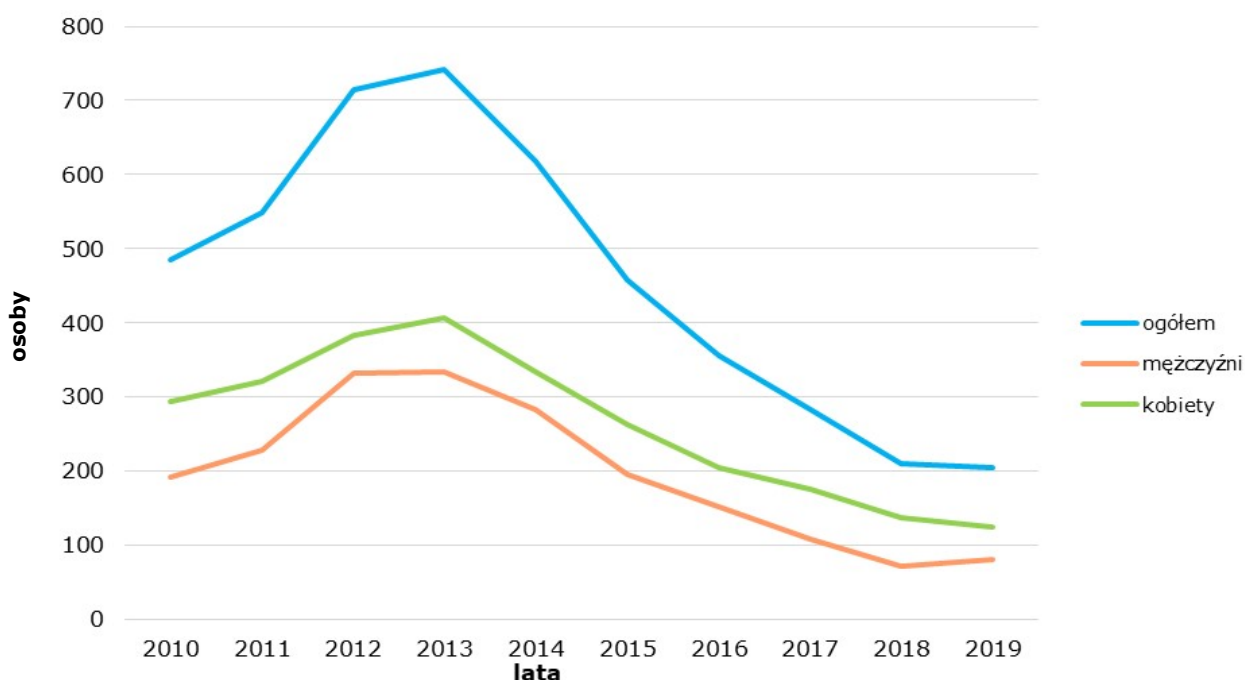
Natomiast według najnowszych danych Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu (stan na 30.06.2020 r.) w gminie Mosina przebywały 296 osoby zarejestrowane jako bezrobotne, w tym 127 mężczyzn i 169 kobiet.

Udział osób zarejestrowanych, jako bezrobotne w odniesieniu do ilości osób w wieku produkcyjnym wyniosła w 2019 roku około 1,0%, w tym 0,8% dla mężczyzn oraz 1,3% dla kobiet.

Tab. 15. Osoby bezrobotne zarejestrowane w gminie Mosina w latach 2010–2019

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	485	548	715	741	617	458	355	282	209	204
mężczyźni	191	228	332	334	283	196	151	107	72	80
kobiety	294	320	383	407	334	262	204	175	137	124

źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Wyk. 12. Osoby bezrobotne zarejestrowane w gminie Mosina w latach 2010–2019

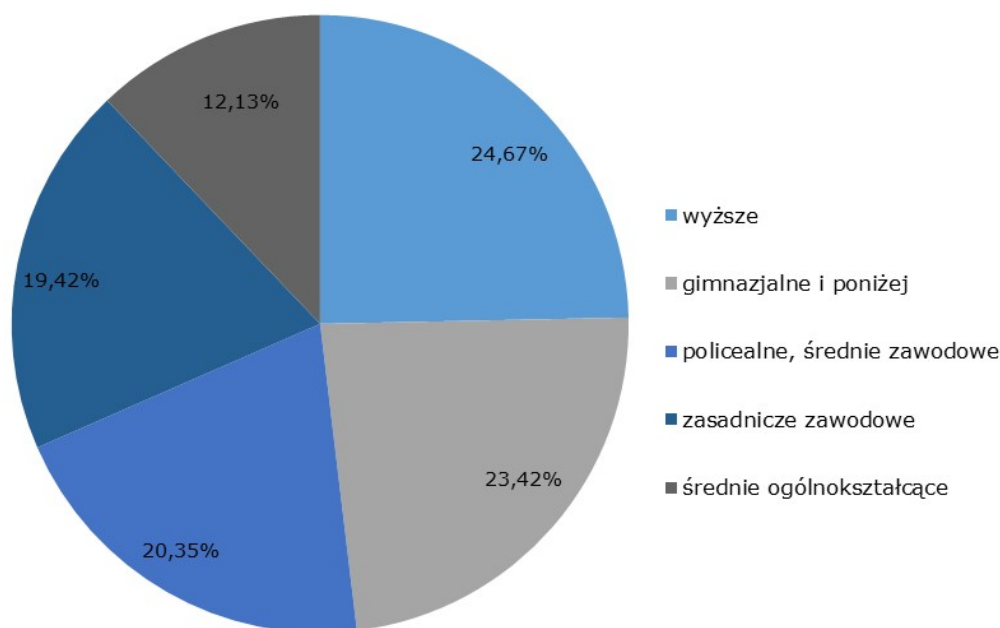
źródło: opracowanie własne, graficzna reprezentacja danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Biorąc pod uwagę osoby bezrobotne w gminie miejsko-wiejskiej Mosina według trwania bez pracy (poszukiwania pracy) to największy odsetek mieszkańców odnotowuje się wśród bezrobotnych długotrwale, powyżej 24 miesięcy – około 33% (stan na 31.03.2020 r. według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu).

Analizując strukturę ludności gminy Mosina według wieku dostrzec można, że największą grupę bezrobotnych stanowią osoby w wieku 50 lat i więcej (około 31,4%). Natomiast następną grupą to osoby w wieku do 30 lat (około 20,6%), a więc osoby z małym doświadczeniem zawodowym, co nie stanowi wyjątku w skali kraju.

W 2019 roku najwyższy odsetek bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem wyższym – 24,67%. Dopiero na drugim miejscu znajdowały się osoby bezrobotne z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej – 23,42%. Najmniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym – 12,13%.

Wyk. 13. Struktura bezrobocia według poziomu wykształcenia w gminie Mosina w 2019 roku

źródło: opracowanie własne, graficzna reprezentacja danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Pod względem zatrudnionych według sektorów własności w gminie Mosina zdecydowanie dominuje sektor prywatny, który stanowi około 71% pracujących. Co za tym idzie większość podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON należy do sektora prywatnego – w 2019 roku, większość ta stanowiła aż około 98%.

W sektorze publicznym w gminie miejsko-wiejskiej Mosina w 2019 roku najwięcej było państwowych i samorządowych jednostek prawa budżetowego – około 71,43% oraz pozostałych podmiotów – około 22,45%. Natomiast w sektorze prywatnym zdecydowana większość to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – około 84,01%.

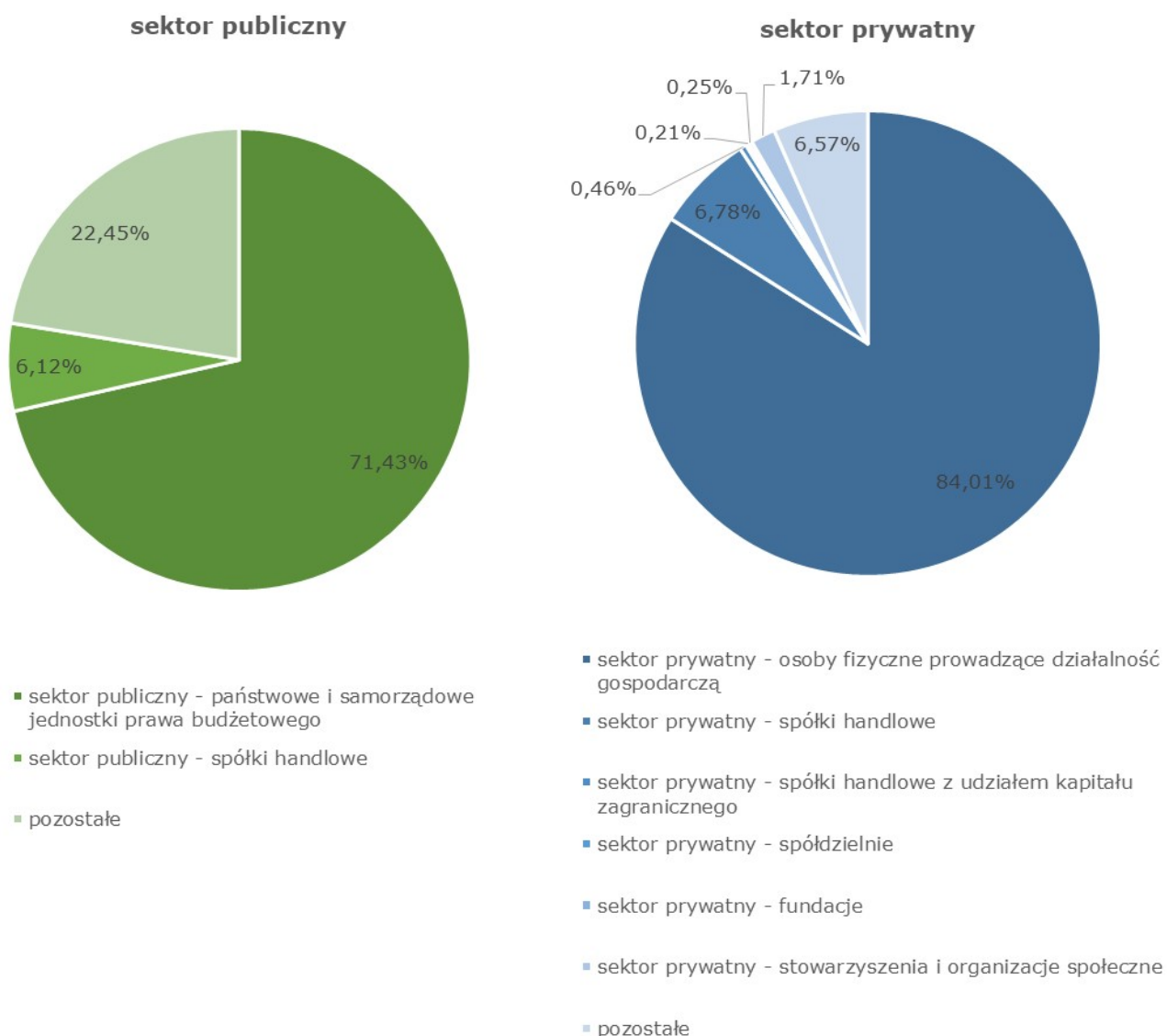
Tab. 16. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na obszarze gminy Mosina w 2019 roku

Wyszczególnienie		gmina ogółem	miasto Mosina	obszary wiejskie
Podmioty gospodarki narodowej ogółem		4 839	2 293	2 546
Sektor publiczny	ogółem	49	35	14
	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	35	23	12
	spółki handlowe	3	3	0
	pozostałe	11	9	2
Sektor prywatny	ogółem	4 734	2 231	2 503
	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	3 977	1 822	2 155
	spółki handlowe	321	153	168
	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	22	15	7

Wyszczególnienie		gmina ogółem	miasto Mosina	obszary wiejskie
	spółdzielnie	10	7	3
	fundacje	12	4	8
	stowarzyszenia i organizacje społeczne	81	47	34
	pozostałe	311	183	128

źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Wyk. 14. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na obszarze gminy Mosina w 2019 roku według sektorów

źródło: opracowanie własne, graficzna reprezentacja danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Głównym zajęciem mieszkańców gminy Mosina w 2019 roku był handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – około 23,35% ogółu. Następne w kolejności było budownictwo – około 16,00% ogółu. Natomiast najmniej podmiotów gospodarczych dotyczyło górnictwa i wydobywania –

jedynie około 0,04%.

Na terenie całej gminy Mosina w 2019 roku funkcjonowało 4 839 podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON. Na terenie miasta Mosina funkcjonowało 2 293 podmiotów gospodarki narodowej (47,4% wszystkich w gminie), a w granicach obszarów wiejskich 2 546 podmiotów (52,6% wszystkich w gminie). W ciągu ostatniej dekady obserwuje się ich wzrost, z małymi wahaniami.

Tab.17. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według grup rodzajów działalności PKD 2007 na obszarze gminy Mosina w 2019 roku

Wyszczególnienie	gmina ogółem	miasto Mosina	obszary wiejskie
ogółem	4 839	2 293	2 546
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	83	27	56
górnictwo i wydobywanie	2	1	1
przetwórstwo przemysłowe	541	266	275
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	4	2	2
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	15	7	8
budownictwo	774	342	432
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1 130	555	575
transport i gospodarka magazynowa	310	144	166
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	87	45	42
informacja i komunikacja	188	96	92
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	112	52	60
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	152	87	65
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	520	252	268
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	178	73	105
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	8	3	5
edukacja	147	68	79
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	217	90	127
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	58	35	23
pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	300	141	159

źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego, wynika, iż w gminie Mosina w 2019 roku największy odsetek zatrudniających stanowią mikroprzedsiębiorstwa – około 97,5%. Firmy zatrudniające od 10 do 49 pracowników stanowiły około 2,1%,

zaś te zatrudniające od 50 do 249 pracowników zaledwie około 0,4%. Natomiast firm, które zatrudniały powyżej 250 pracowników, na terenie gminy nie było.

Tab.18. Zatrudnienie w przedsiębiorstwach na terenie gminy Mosina w 2019 roku

Wyszczególnienie	Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON według liczby pracujących			
	0-9	10-49	50-249	powyżej 250
gminy miejsko - wiejska	4 717	102	20	brak
miasto Mosina	2 241	36	16	brak
obszary wiejskie	2 476	66	4	brak

źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Analizując rozkład liczby podmiotów gospodarczych w gminie Mosina w poszczególnych miejscowościach, to występuje ogromna różnica pomiędzy centralnym ośrodkiem miejskim, a obszarami wiejskimi. Najwięcej podmiotów gospodarki narodowej z miejscowości wiejskich zlokalizowanych było w Krośnie – 401 (8,29% wszystkich w gminie), a także w Czapurach – 392 (8,10% wszystkich w gminie) oraz w Daszewicach – 322 (6,65% wszystkich w gminie). Najmniej zlokalizowanych było w miejscowości Ludwikowo – zaledwie 6 (0,12% wszystkich w gminie).

Tab.19. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w poszczególnych miejscowościach gminy Mosina w 2019 roku

Miejscowość	Liczba podmiotów gospodarki narodowej w 2019 roku
Mosina - miasto	2 293
Babki	61
Baranówko	9
Bolesławiec	24
Borkowice	36
Czapury	392
Daszewice	322
Dymaczewo Nowe	46
Dymaczewo Stare	59
Krajkowo	26
Krosinko	162
Krosno	401
Ludwikowo	6
Mieczewo	85
Nowinki	101
Pecna	206
Radzewice	72
Rogalin	85
Rogalinek	202
Sasinowo	30
Sowiniec	16
Sowinki	14
Świątniki	37
Wiórek	119
Żabinko	35
razem	4 839

źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

W sektorze usług w gminie Mosina występują głównie działalności związane z: budownictwem, transportem, nieruchomościami, gastronomią, doradztwem biznesowym oraz ubezpieczeniami. Biorąc pod uwagę handel to większość podmiotów oferuje sprzedaż detaliczną (artykuły pierwszej potrzeby). W sektorze produkcji, nie wliczając największych przedsiębiorstw, dominują m.in. wyroby budowlane z betonu,

stolarskie, konstrukcje metalowe, głównie dla branży budowlanej.

Analiza rynku pracy i struktury gospodarczej wskazuje przede wszystkim na konieczność zmniejszenia stopy bezrobocia, zwłaszcza wśród osób starszych (po 50 roku życia) oraz młodych ludzi, a także aktywizacji zawodowej osób o niskiej motywacji do pracy, długotrwale bezrobotnych.

Rozwój potencjału gospodarczego Mosiny winien opierać się na stwarzaniu możliwości powstawania mikroprzedsiębiorstw, a także ich dalszego przekształcania w coraz bardziej zorganizowane formy działalności. Celem tym służy wyznaczenie stref działalności dla firm znajdujących się na różnych etapach swojego rozwoju. Biorąc pod uwagę uwarunkowania przyrodniczo-środowiskowe oraz komunikacyjne gmina Mosina jest predysponowana do lokalizowania takich działalności, w tym innowacyjnych, dla których atutem jest czyste środowisko.

Do silnych stron gminy Mosina należy zaliczyć wysokie walory środowiska przyrodniczego, względnie atrakcyjne położenie komunikacyjne blisko Poznaniem (23 km do centrum stolicy Wielkopolski), bliskość autostrady A2 oraz drogi ekspresowej S5, portu lotniczego w Poznaniu, jak również stacji kolejowych. Występuje również szeroka oferta terenów niezabudowanych przeznaczonych dla potencjalnych inwestorów. Szanse rozwoju w tym zakresie tworzą:

- 1) wykorzystanie dostępnych możliwości inwestowania na terenach predestynowanych do aktywności gospodarczej;
- 2) wykorzystanie położenia gminy;
- 3) wykorzystanie potencjału kulturalnego do rozwoju turystyki (zintegrowana oferta programowa);
- 4) promocja lokalnej przedsiębiorczości;
- 5) dywersyfikacja branż gospodarki;
- 6) wprowadzenie nowych technologii i rozwój firm innowacyjnych;
- 7) wzrost zainteresowania przedsiębiorców zewnętrznych.

2.8.5. Oświata i usługi publiczne

Oświata

Według Głównego Urzędu Statystycznego na obszarze gminy Mosina w 2019 roku zlokalizowanych było ogółem 13 obiektów przedszkolnych – łącznie z niepublicznymi (6 w mieście oraz 7 na obszarach wiejskich) z 62 oddziałami (21 w mieście oraz 41 na obszarach wiejskich: Czapury, Daszewice, Krosno, Rogalinek, Wiórek), w których znajdowało się ogółem 1216 miejsca (410 w mieście oraz 806 na obszarach wiejskich).

Dzieci przedszkolne na terenie gminy Mosina korzystają z opieki przedszkoli prywatnych i następujących placówek gminnych:

- 1) Przedszkole nr 2 „Wesołe Skrzaty” w Mosinie;
- 2) Przedszkole nr 3 w Mosinie;
- 3) Przedszkole nr 4 „Bajkowy Domek” w Mosinie;
- 4) Przedszkole w Wiórku;
- 5) Przedszkole w Krośnie.

Pomimo tego, iż w ostatnich latach przybyło miejsc w publicznych przedszkolach w gminie Mosina, to i tak zapotrzebowanie na nie jest znacznie większe. W związku z tym w najbliższych latach konieczne jest rozszerzenie oferty oświatowej dla najmłodszych mieszkańców gminy oraz usług świadczonych w już istniejących placówkach. Jest to bardzo istotna kwestia, związana z napływem nowych mieszkańców oraz mająca wpływ na utrzymanie się pozytywnych prognoz demograficznych.

Gmina Mosina jest bardzo rozległa i mimo, że sieć szkół jest dobrze rozplanowana prowadzone są przez władze samorządu terytorialnego dowozy

szkolne, które umożliwiają dostęp do placówek oświatowych wszystkim dzieciom. Gminne szkoły posiadają pracownie komputerowe, sale gimnastyczne (nie wszystkie pełnowymiarowe), boiska wielofunkcyjne, place zabaw. Szkoły prowadzą naukę języków obcych: angielskiego, niemieckiego, francuskiego i włoskiego, co daje szansę na prowadzenie współpracy z zagranicznymi szkołami, a także poszerza możliwości wyboru szkoły stanowiącej kolejny etap edukacji.

Oprócz przedszkoli na terenie gminy funkcjonują następujące szkoły:

- 1) Szkoła Podstawowa nr 1 w Mosinie, ul. Szkolna 1;
- 2) Szkoła Podstawowa nr 2 w Mosinie, ul. Sowiniecka 75;
- 3) Szkoła Podstawowa im. Adama Wodziczki w Rogalinku, ul. Poznańska 19;
- 4) Szkoła Podstawowa im. Prezydenta RP Edwarda Raczyńskiego w Rogalinie, ul. Poznańska 8;
- 5) Szkoła Podstawowa im. Arkadego Fiedlera w Czapurach, ul. Poznańska 78;
- 6) Szkoła Podstawowa im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Daszewicach, ul. Szkolna 16;
- 7) Szkoła Podstawowa im. 15 Pułku Ułanów Poznańskich w Zespole Szkół w Krośnie, ul. Główna 43;
- 8) Szkoła Podstawowa „Pod Lipami” w Krosinku, ul. Wiejska 43;
- 9) Szkoła Podstawowa w Pecnej, ul. Szkolna 19.

Szkół podstawowych na terenie gminy w 2019 roku było 9 (2 obiekty w mieście Mosina oraz 7 na terenach wiejskich). Uczyło się w nich 3 224 dzieci (1 157 w mieście Mosina oraz 2 067 na terenach wiejskich).

Tab.20. Szkoły podstawowe prowadzone przez jednostki samorządu gminnego na terenie gminy Mosina w 2019 roku

Wyszczególnienie	Placówki	Oddziały	Uczniowie
Miasto Mosina	2	61	1 157
Obszary wiejskie	7	253	2 067
Gmina ogółem	9	314	3 224

źródło: Raport o stanie gminy Mosina za rok 2019, Urząd Miejski w Mosinie

W roku szkolnym 2018/2019 o prawie 200 wzrosła liczba dzieci objętych edukacją i wychowaniem przez gminne szkoły i przedszkola, w odniesieniu do roku szkolnego 2017/2018.

Najwięcej uczniów przybyło w obwodzie Szkoły Podstawowej im. 15. Pułku Ułanów Poznańskich w Krośnie, Szkoły Podstawowej „Pod Lipami” w Krosinku oraz Szkoły Podstawowej im. Arkadego Fiedlera w Czapurach. Jest to spowodowane nie tylko nową zabudową mieszkaniową na tych obszarach, ale również reformą edukacji i powrotem do ośmioklasowych podstawówek.

Zmiany w systemie oświaty spowodowały, że więcej uczniów mogły przyjąć szkoły podstawowe w: Pecnej, Mosinie, Daszewicach, Rogalinie i Rogalinku.

W mieście Mosina funkcjonują również placówki oświatowe, nie prowadzone przez jednostki samorządu gminnego: Zespół Szkół w Mosinie (szkoły ponadpodstawowe), Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Mosinie oraz szkoły językowe.

Współczynnik skolaryzacji brutto, a więc stosunek liczby wszystkich osób uczących się na danym poziomie do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia, wyniósł dla szkolnictwa podstawowego około 88,93% (88,39% dla miasta Mosina oraz 89,28% dla terenów wiejskich), a dla szkolnictwa ponadpodstawowego około 90,10% (157,89% dla miasta oraz 51,26% dla terenów wiejskich).

W 2019 roku na terenie gminy była jedna szkoła ponadpodstawowa – Zespół Szkół im. Adama Wodźniczki w Mosinie, w ramach, którego działa: Technikum (zawody - technik logistyki, technik hotelarstwa), Branżowa Szkoła I Stopnia, Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych i Szkoła Policealna dla dorosłych, Centrum Kształcenia Zawodowego.

Wymienione placówki pokrywają obecne zapotrzebowanie na edukację dzieci i młodzieży. Jednocześnie ze względu na planowany wzrost liczby dzieci przewidywana jest rozbudowa szkół podstawowych w Krosinku oraz Czapurach.

Na terenie gminy funkcjonuje Mosińska Biblioteka Publiczna oraz filie w miejscowościach: Czapury, Daszewice, Krosinko, Pecna, Rogalinek, a także Mosiński Ośrodek Kultury oraz świetlice wiejskie.

Poziom wykształcenia mieszkańców

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia mieszkańców gminy Mosina według Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 roku, ze względu na brak nowszych danych, to kształtował się on następująco:

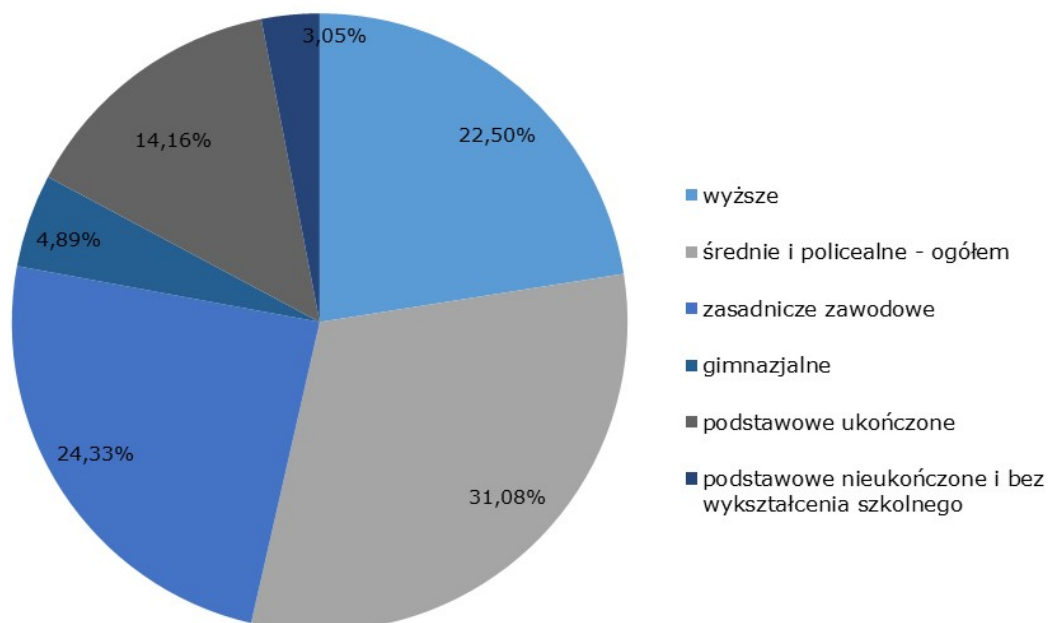
- wyższe – około 22,50%,
- średnie i policealne – około 31,08%,
- średnie ogólnokształcące – około 12,54%,
- średnie zawodowe – około 16,18%,
- zasadnicze zawodowe – około 24,33%,
- gimnazjalne – około 4,88%,
- podstawowe ukończone – około 14,16%,
- podstawowe nieukończone - około 3,05%.

Tab.21. Poziom wykształcenia mieszkańców gminy Mosina według Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 roku

Poziom wykształcenia	Gmina			Obszar wiejski gminy Mosina	Miasto Mosina
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety		
wyższe	6 416	2 801	3 615	2 900	3 516
średnie i policealne razem, w tym:	8 862	4 053	4 809	4 006	4 856
średnie ogólnokształcące	4 614	2 494	2 120	2 086	2 528
średnie zawodowe	3 576	1 372	2 204	1 617	1 960
zasadnicze zawodowe	6 937	4 299	2 638	3 136	3 801
gimnazjalne	1 393	766	627	630	763
podstawowe ukończone	4 038	1 579	2 459	1 825	2 213
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	869	370	499	393	476

źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Wyk. 15. Poziom wykształcenia mieszkańców gminy Mosina według Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 roku

źródło: opracowanie własne, graficzna reprezentacja danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Przedstawione wyżej dane obrazują fakt, iż poziom wykształcenia mieszkańców gminy Mosina jest na znacznie wyższym poziomie niż średnia krajowa, dla której ludność z wykształceniem wyższym stanowiła 17,9%. Dla porównania według Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 roku w województwie wielkopolskim ludność z wykształceniem wyższym stanowiła około 16,9%.

Usługi publiczne

Funkcję administracyjną na terenie gminy pełnią m.in.: Urząd Miejski w Mosinie, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminne Centrum Informacji, Jednostka ratowniczo-gaśnicza nr 9 Państwowej Straży Pożarnej, Posterunek Energetyczny Mosina, Aquanet S.A. – Wydział Produkcji Wody w Mosinie, Oczyszczalnia Ścieków w Mosinie, Zakład Usług Komunalnych w Mosinie sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych sp. z o.o., Mosińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego sp. z o.o., Ośrodek Sportu i Rekreacji oraz Komisariat Policji Mosina.

2.8.6. Opieka zdrowotna

Opiekę zdrowotną na terenie gminy Mosina zapewnia Wielkopolskie Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii im. Eugenii i Janusza Zeylandów – Szpital w Ludwikowie, w ramach, którego działają następujące oddziały: Leczenia Gruźlicy z Pododdziałem Gruźlicy Wielolekoopornej i Gruźlicy Pozapłucnej, Onkologiczno-Pulmonologiczny oraz Pulmonologiczno-Rehabilitacyjny. Na terenie gminy znajdują się również 7 prywatnych zakładów opieki zdrowotnej (przychodni). Posiadają one kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia, dzięki czemu umożliwiają dostęp do świadczeń medycznych wszystkim mieszkańcom gminy.

Usługi z zakresu opieki zdrowotnej na terenie gminy Mosina związane są m.in. z podstawową opieką zdrowotną, ambulatoryjnymi świadczeniami specjalistycznymi, leczeniem szpitalnym, stomatologią, rehabilitacją leczniczą, opieką psychiczną

oraz leczeniem uzależnień, opieką długoterminową, a także pomocą doraźną i transportem sanitarnym.

Wyżej wymienione usługi dopełniają apteki, których na terenie gminy w 2019 roku było 12 (6 w mieście oraz 6 na obszarach wiejskich).

Bliskość Poznania sprzyja dostępowi do wysokospecjalistycznych poradni medycznych.

Na obszarze gminy Mosina w 2019 roku funkcjonowały 2 żłobki, w których znajdowały się łącznie według Głównego Urzędu Statystycznego 103 miejsca. Natomiast dzieci przebywających w ciągu 2019 roku było 83.

2.8.7. Pomoc społeczna

Na terenie gminy funkcjonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Mosinie (w tym Punkt Informacyjno-Konsultacyjny przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych) oraz współpracujące z nim organizacje pozarządowe: Stowarzyszenie Pomocy Potrzebującym im. św. Antoniego, Stowarzyszenie Rozdaj Siebie oraz Gminne Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie.

Na 31 grudnia 2019 roku na terenie gminy było 609 gospodarstw domowych (rodzin, osób samotnych) korzystających z pomocy społecznej. Liczba osób objętych pomocą społeczną (ilość osób w rodzinach) wyniosła 1 437.

Ośrodek Pomocy Społecznej w latach 2010–2019 udzielił wsparcia rodzinom głównie z powodu bezrobocia, niepełnosprawności, ubóstwa oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby.

Ogółem ilość rodzin objętych świadczeniami w 2019 roku (w tym: świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego, dodatki mieszkaniowe, dodatek energetyczny, świadczenia 500+, świadczenie „Za życiem” i „Dobry start”) wyniosła 9 314. Na wszystkie świadczenia rodzinne instytucja ta w 2019 roku wydała 41 985 892,67 zł, w tym 32 385 849,60 zł z programu „Rodzina 500+” (co stanowiło 77% wydatków).

Na terenie gminy Mosina działają dwa ośrodki pomocy osobom starszym, niepełnosprawnym i przewlekle chorym, posiadający zezwolenie na działanie na czas nieokreślony, w których łącznie są 22 miejsca.

2.8.8. Sport i rekreacja

Jednostką odpowiedzialną za sport i rekreację w gminie jest jej jednostka organizacyjna Ośrodek Sportu i Rekreacji w Mosinie. Ośrodek koordynuje działania z zakresu kultury fizycznej na terenie gminy i współpracuje z organizacjami pozarządowymi.

Ośrodek Sportu i Rekreacji w Mosinie administruje następującymi obiektami:

- hala sportowa w Mosinie przy ul. Szkolnej 1,
- hala widowisko-sportowa przy ul. Krasickiego 16,
- stadion sportowy w Mosinie przy ul. Konopnickiej 31,
- przystań żeglarska w Dymaczewie Nowym,
- kompleks boisk wybudowany w ramach programu „Moje Boisko Orlik 2012” przy ul. Krasickiego 16.

Ponadto do obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie gminy należą:

- miejsce wykorzystywane do kąpieli nad zbiornikiem „Glinianki”,
- 5 boisk piłkarskich o naturalnej nawierzchni trawiastej (Rogalin, Rogalinek, Mieczewo, Nowinki, Krajkowo),
- boisko wielofunkcyjne w Dymaczewie Nowym,
- boisko ze sztucznej trawy w Czapurach,
- boisko trawiaste w Dymaczewie Nowym.

Ponadto w trakcie realizacji (stan na 31.12.2019 rok) jest budowa basenu z pomieszczeniami rekreacyjnymi i sportowymi wraz z zagospodarowaniem Parku Gminnego „Strzelnica” w Mosinie.

2.8.9. Finanse

Dla określenia wskaźników efektywności ekonomicznej działalności gminy jako przedsięwzięcia, przyjąć należy wartości ekonomiczne, które odzwierciedlają cenę, jaką społeczeństwo byłoby gotowe zapłacić za określone dobro lub usługę. Wartości te odzwierciedlają wszystkie czynniki zgodnie z ich wartością użytkową lub kosztem alternatywnym dla społeczeństwa. Analiza ekonomiczna jest szczególnym rodzajem analizy kosztów i korzyści – przeprowadzana jest w drodze skorygowania wyników analizy finansowej o wyniki fiskalne, efekty zewnętrzne oraz ceny rozrachunkowe.

Szacowanie wszystkich nakładów inwestycyjnych, niezbędnych do poniesienia w związku z funkcjonowaniem organizmu ekonomicznego jakim jest prawidłowo funkcjonująca i utrzymująca progres jednostka samorządowa zawarte są w budżecie Gminy. Funkcjonowanie Gminy nie opiera się jednak wyłącznie na wymiernych czynnikach ekonomicznych – pozostaje grupa aktywności nie podlegających wymianie na dobra ekonomiczne, niejednokrotnie stanowiąca podstawę funkcjonowania gminy, do których można zaliczyć np. satysfakcję społeczną, wysoki poziom kształcenia itd. Niemniej w przypadku analizy ekonomicznej meritum stanowią kwestie związane z przepływem środków finansowych.

Finanse publiczne obejmują zasoby pieniężne gminy, zarówno dochody, jak i wydatki określone w budżecie gminy. Kondycja finansowa gminy Mosina, podobnie jak innych jednostek samorządu terytorialnego, zależy m.in. od wysokości dochodów własnych, dotacji celowych (zarówno z budżetu państwa, jak pozyskiwanych ze środków europejskich) i subwencji ogólnych z budżetu państwa.

Na całkowitą wartość dochodów własnych ma w dużej mierze wpływ liczba ludności zamieszkującej na danym obszarze oraz liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, a także osób prawnych stanowią podstawowe źródło dochodów własnych gmin. Podstawowym dochodem własnym gmin jest podatek od nieruchomości oraz udział w podatku dochodowym od osób fizycznych.

Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2020 r., poz. 23, ze zm.) dzieli dochody gminy na grupy.

Pierwszą z nich są wpływy z ustalonych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw podatków. Zaliczamy do niej następujące podatki:

- podatek od nieruchomości,
- podatek rolny,
- podatek leśny,
- podatek od środków transportowych,
- opodatkowanie w formie karty podatkowej,
- podatek od spadków i darowizn,
- podatek od czynności cywilnoprawnych.

Drugą grupą dochodów własnych gminy stanowią wpływy z opłat. Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego szereguje wpływy z opłat jako:

- wpływy z opłaty skarbowej,
- wpływy z opłaty targowej,
- wpływy z opłaty miejscowej, uzdrowskiej i od posiadania psów,
- wpływy z opłaty reklamowej,
- wpływy z opłaty eksploatacyjnej - w części określonej w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2020 r., poz. 1064, ze zm.),

- z innych opłat stanowiących dochody gminy, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów.

Wydatki gminy Mosina ukierunkowane są na rozwój społeczno-ekonomiczny gminy i zaspakajanie potrzeb mieszkańców. Dziela się na majątkowe, w tym inwestycyjne oraz bieżące, do których zalicza się m.in. świadczenia na rzecz osób fizycznych, wydatki na wynagrodzenia, a także wydatki na obsługę długu.

Dochody budżetu Gminy

Suma dochodów do budżetu gminy Mosina wyniosła w 2019 roku 167,9 mln złotych, co daje około 5,2 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost dochodów o 17% w porównaniu do roku 2018. Największą część dochodów wygenerował Dział 756 – Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (43,80%). Duża część wpływów pochodzi z Działu 855 – Rodzina (25,65%) oraz 758 – Różne rozliczenia (16,55%). Natomiast najmniejszy udział w budżecie miał Dział 020 – Leśnictwo (zaledwie 0,01%). W budżecie gminy Mosina wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 1 333,93 złotych na mieszkańca (26,42%), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 27,15 złotych na mieszkańca (0,54%).

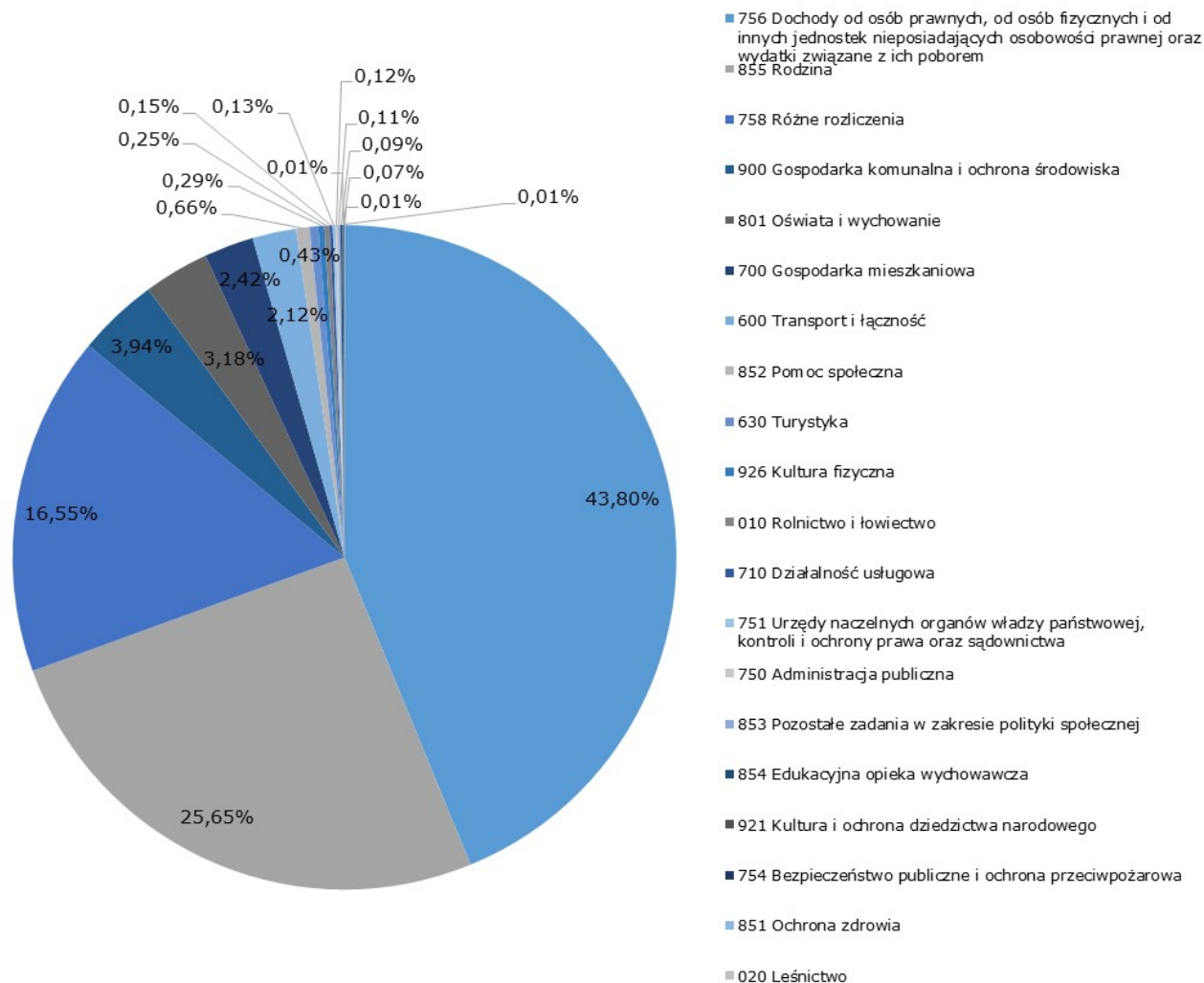
Tab. 22. Dochody budżetu gminy Mosina w 2019 roku w podziale na działy wg klasyfikacji budżetowej

Dział	Nazwa	Dochody	Na mieszkańca	Udział w całości budżetu
756	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	73 540 329,23 zł	2 266,13 zł	43,80%
855	Rodzina	43 071 162,71 zł	1 327,23 zł	25,65%
758	Różne rozliczenia	27 794 981,68 zł	856,50 zł	16,55%
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	6 610 458,76 zł	203,70 zł	3,94%
801	Oświata i wychowanie	5 338 958,22 zł	164,52 zł	3,18%
700	Gospodarka mieszkaniowa	4 055 642,02 zł	124,97 zł	2,42%
600	Transport i łączność	3 560 322,95 zł	109,71 zł	2,12%
852	Pomoc społeczna	1 100 267,45 zł	33,90 zł	0,66%
630	Turystyka	717 415,29 zł	22,11 zł	0,43%
926	Kultura fizyczna	491 626,38 zł	15,15 zł	0,29%
010	Rolnictwo i łowiectwo	423 816,55 zł	13,06 zł	0,25%
710	Działalność usługowa	259 996,52 zł	8,01 zł	0,15%
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	223 366,16 zł	6,88 zł	0,13%
750	Administracja publiczna	208 969,21 zł	6,44 zł	0,12%
853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	188 028,00 zł	5,79 zł	0,11%
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	157 940,98 zł	4,87 zł	0,09%
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	117 723,39 zł	3,63 zł	0,07%
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	22 981,12 zł	0,71 zł	0,01%

851	Ochrona zdrowia	21 755,56 zł	0,67 zł	0,01%
020	Leśnictwo	8 428,29 zł	0,26 zł	0,01%

źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Wyk. 16. Dochody budżetu gminy Mosina w 2019 roku w podziale na działy wg klasyfikacji budżetowej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Suma dochodów własnych do budżetu gminy Mosina wyniosła w 2019 roku 87,7 mln złotych. Największą część dochodów własnych stanowiły udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa (51,58%), dochody podatkowe – ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw (29,76%) oraz dochody podatkowe – podatek od nieruchomości (25,18%). Najmniejszą część dochodów własnych stanowiły dochody podatkowe – podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej (zaledwie 0,07%).

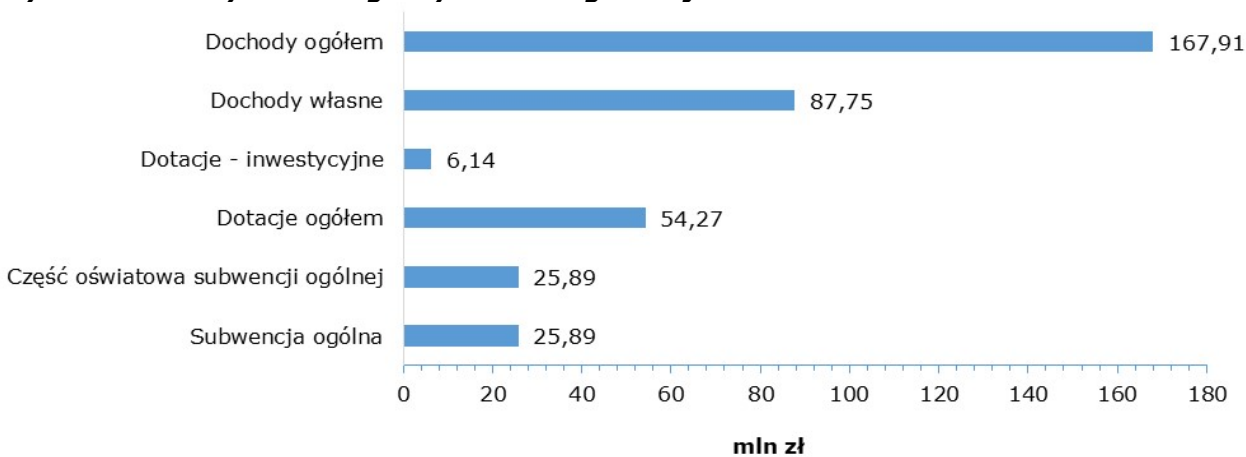
Tab. 23. Dochody własne gminy Mosina w 2019 roku

Nazwa		Dochody
Dochody podatkowe – podatek rolny		286 753,48 zł
Dochody podatkowe – podatek leśny		206 870,89 zł
Dochody podatkowe – podatek od nieruchomości		22 097 851,95 zł
Dochody podatkowe – podatek od środków transportowych		706 643,30 zł
Dochody podatkowe – podatek od spadków i darowizn		184 056,34 zł
Wpływy z opłaty skarbowej		109 419,20 zł
Dochody podatkowe – podatek od czynności cywilnoprawnych		2 572 502,48 zł
Dochody podatkowe – podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej		60 484,18 zł
Wpływy z opłaty eksploatacyjnej		97 856,53 zł
Wpływy z opłaty targowej		274 598,00 zł
Dochody z majątku		2 519 521,01 zł
Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa	razem	45 262 663,55 zł
	podatek dochodowy od osób fizycznych	44 359 948,00 zł
	podatek dochodowy od osób prawnych	902 715,55 zł
Wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw		5 991 939,10 zł
Wpływy z usług		427 851,56 zł
Pozostałe dochody - środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł (dotacje)	razem	54 274 516,00 zł
	w tym inwestycyjne	6 137 639,23 zł
Dochody z majątku – dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych JST oraz innych umów o podobnym charakterze		888 055,25 zł
Dochody podatkowe – ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw		26 115 162,62 zł

źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl)

Dochody własne w 2019 roku stanowiły 52% wszystkich dochodów budżetu gminy. Natomiast dotacje, które wyniosły 54 mln zł, zasiliły budżet Mosiny o 32%, z czego 6 mln zł stanowiły dotacje inwestycyjne. Subwencja ogólna, która jest formą zasilania polskich jednostek samorządu terytorialnego z budżetu państwa wyniosła w 2019 roku prawie 26 mln zł i w całości została przeznaczona na część oświatową.

Wyk. 17. Dochody budżetu gminy Mosina wg rodzajów w 2019 roku

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Struktura dochodów budżetu gminy Mosina na przestrzeni ostatnich 10 lat jest podobna, a głównym filarem dochodów własnych jest udział w podatku PIT. Jest to wynikiem przede wszystkim przyrostu liczby mieszkańców oraz wzrostu ich wynagrodzeń, zatem i wielkości PIT. Przy czym relatywnie niskie są dochody z tytułu podatków od nieruchomości. Jednak z racji położenia gminy w aglomeracji poznańskiej, wśród terenów zielonych oraz większego zainteresowania ludności gruntami pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, spowodowanego m.in. pandemią koronawirusa, jest szansa na podniesienie udziału tych podatków w dochodach gminy w przyszłości.

Wydatki budżetu Gminy

Suma wydatków z budżetu gminy Mosina wyniosła w 2019 roku 163,9 mln złotych, co daje około 5,1 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost wydatków o 12% w porównaniu do roku 2018. Największa część budżetu gminy została przeznaczona na Dział 801 – Oświata i wychowanie (34,69%). Dużą część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 855 – Rodzina (26,65%) oraz na Dział 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (9,37%). Najmniejsza część budżetu gminy została przeznaczona na Dział 751 – Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa (zaledwie 0,14%) oraz na Dział 710 – Działalność usługowa (zaledwie 0,14%). Wydatki inwestycyjne stanowiły 18,7 mln złotych, czyli 11% wydatków ogółem.

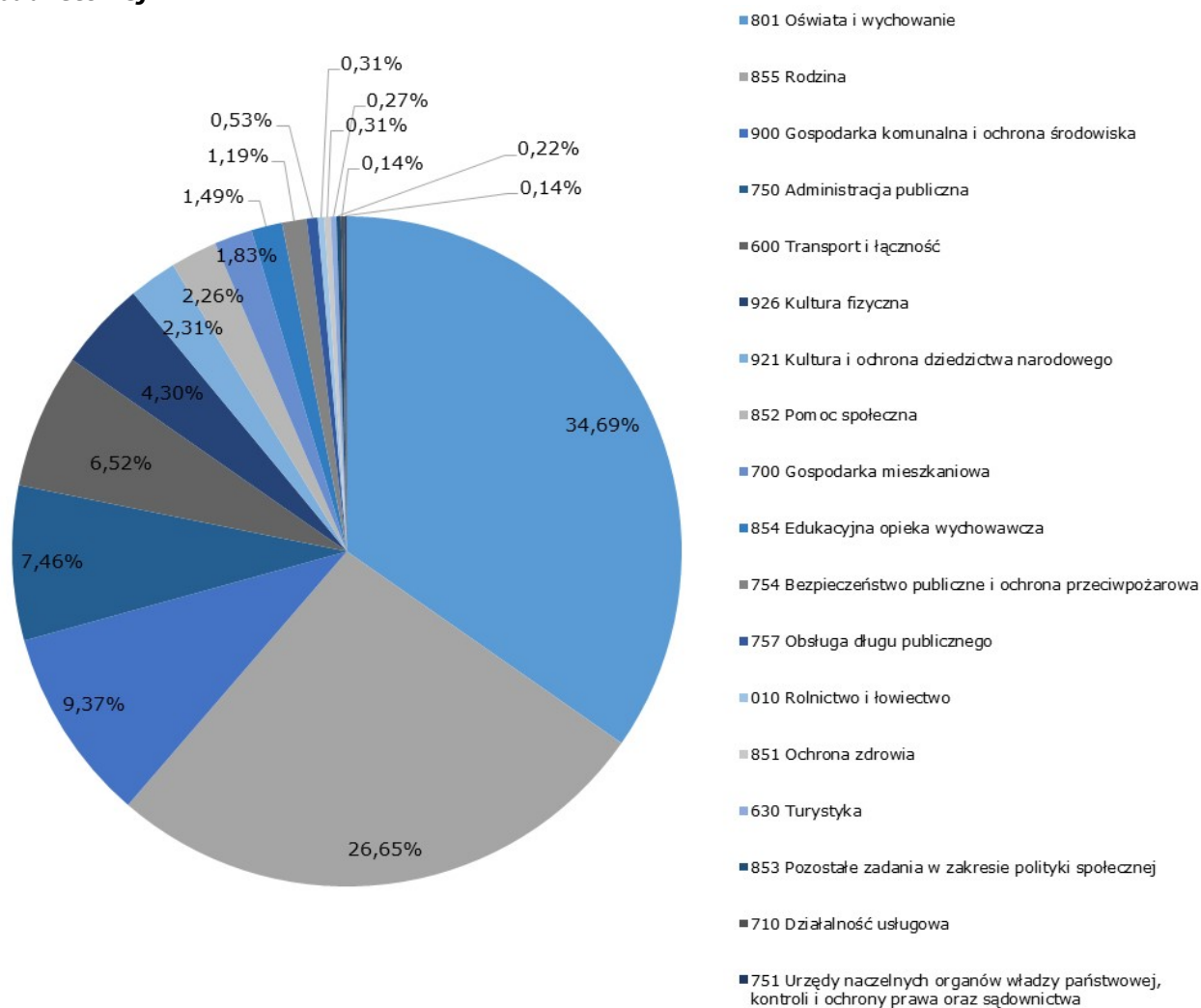
Tab. 24. Wydatki budżetu gminy Mosina w 2019 roku w podziale na działy wg klasyfikacji budżetowej

Dział	Nazwa	Wydatki	Na mieszkańca	Udział w całości budżetu
801	Oświata i wychowanie	56 874 063,67 zł	1752,56 zł	34,69%
855	Rodzina	43 693 502,50 zł	1346,40 zł	26,65%
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	15 359 761,09 zł	473,31 zł	9,37%
750	Administracja publiczna	12 234 376,31 zł	377,00 zł	7,46%
600	Transport i łączność	10 682 769,43 zł	329,19 zł	6,52%
926	Kultura fizyczna	7 051 442,14 zł	217,29 zł	4,30%
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	3 795 245,68 zł	116,95 zł	2,31%

852	Pomoc społeczna	3 702 034,20 zł	114,08 zł	2,26%
700	Gospodarka mieszkaniowa	3 001 360,53 zł	92,49 zł	1,83%
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	2 448 471,45 zł	75,45 zł	1,49%
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1 944 092,53 zł	59,91 zł	1,19%
757	Obsługa długu publicznego	870 729,13 zł	26,83 zł	0,53%
010	Rolnictwo i łowiectwo	513 101,89 zł	15,81 zł	0,31%
851	Ochrona zdrowia	506 918,82 zł	15,62 zł	0,31%
630	Turystyka	444 901,20 zł	13,71 zł	0,27%
853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	367 989,87 zł	11,34 zł	0,22%
710	Działalność usługowa	230 132,65 zł	7,09 zł	0,14%
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	223 366,16 zł	6,88 zł	0,14%

źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl/)

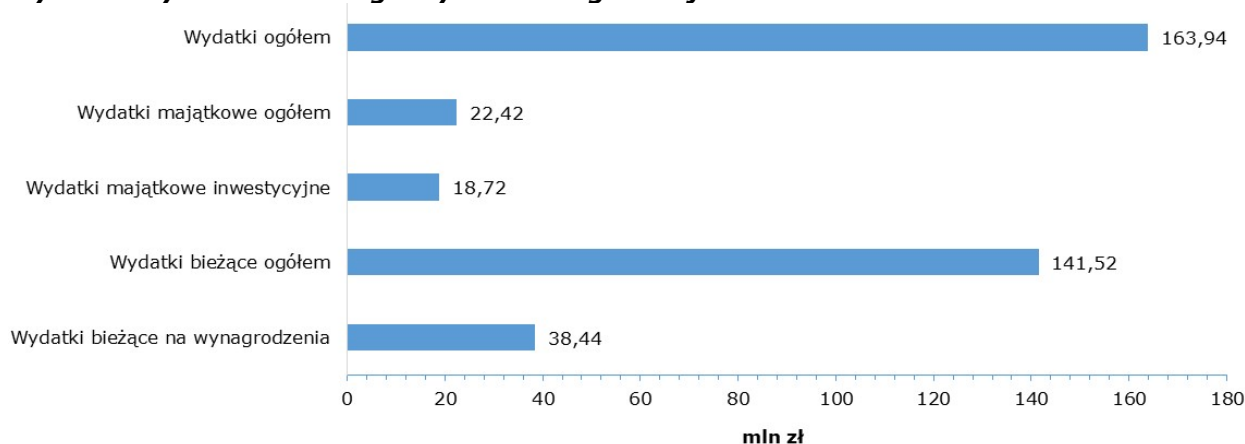
Wyk. 18. Wydatki budżetu gminy Mosina w 2019 roku w podziale na działy wg klasyfikacji budżetowej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Wydatki majątkowe w 2019 roku wyniosły 22,4 mln złotych, co daje około 674 złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to spadek wydatków o 20% w porównaniu do roku 2018. Natomiast wydatki majątkowe do wydatków ogółem utrzymują się na względnie stałym poziomie rzędu 17–18% z odchyleniami, nawet uwzględniając wzrost wydatków ogółem wynikający z transferów programu „Rodzina 500+”.

Wyk. 19. Wydatki budżetu gminy Mosina wg rodzajów w 2019 roku

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Najwyższe koszty wygenerowały wydatki bieżące, które w 2019 roku wyniosły 141,5 mln zł, co stanowiło 86% wszystkich wydatków budżetu gminy.

Zadłużenie gminy Mosina utrzymuje się od dłuższego czasu na poziomie około 20–30 mln zł. Analizując procentowy udział zadłużenia do wielkości dochodów gminy zauważalna jest tendencja spadkowa. W 2019 roku dochody budżetu gminy przewyższyły wydatki o około 4 mln zł.

Dochody z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (z podatków PIT) oraz z podatku od osób prawnych zwiększają się w miarę przybywania do gminy nowych mieszkańców. Biorąc pod uwagę pozytywne prognozy demograficzne, gmina Mosina będzie w stanie stopniowo rozwijać infrastrukturę na nowych terenach pod zabudowę. Napływ nowych inwestorów, których w dużej mierze przyciąga dogodna lokalizacja, w konsekwencji również stanowić będzie rekompensatę za nowe wydatki inwestycyjne.

Budżet Obywatelski w gminie Mosina

Poprzez formę konsultacji społecznych w sprawie przeznaczenia części wydatków z budżetu na wskazane przez mieszkańców projekty w ostatnich latach udało się zaktywizować lokalną społeczność oraz zrealizować szereg mniejszych w skali gminy, ale istotnych dla mieszkańców potrzeb.

W latach 2017–2018 w ramach budżetu obywatelskiego na terenie gminy Mosina zrealizowano 52 zadania o szacowanym koszcie na poziomie 1 772 678,81 zł. Jak się okazało rzeczywisty koszt wyniósł 1 641 005,83 zł, a więc o 7% mniej niż zaplanowano.

Natomiast w edycji BOGM na 2020 rok spośród dziewięciu zgłoszonych zadań przez mieszkańców zrealizowane zostaną dwa projekty – z Czapur i Mosiny. Przy czym głosy oddało blisko 3600 osób.

Największą liczbę głosów oddano na zadanie „Budowa lamp solarnych w Czapurach”, które zakłada budowę 22 szt. lamp oświetlenia drogowego. Każda lampa składa się ze słupa oświetleniowego, wysięgnika z oprawą oświetleniową LED o mocy 30–35 W, panelu fotowoltaicznego oraz turbiny wiatrowej. Szacunkowy koszt

wykonania inwestycji to 274 000,00 zł.

Drugie zadanie, które zostanie zrealizowane w 2020 roku przypadło projektowi pn. „Montaż dwóch progów zwalniających prędkość na ulicy Krosińskiej”. Zadanie polega na zamontowaniu dwóch wyspowych progów ograniczających prędkość na ulicy Krosińskiej. Szacunkowy koszt wykonania inwestycji to 20 000,00 zł. Zadanie zostanie zrealizowane zgodnie z rozdziałem VI Uchwały Nr XIII/88/19 Rady Miejskiej w Mosinie z dnia 5 sierpnia 2019 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych na terenie gminy Mosina w sprawie Budżetu Obywatelskiego Gminy Mosina na rok 2020, który zakłada, że w przypadku, gdy nie wystarczy środków na realizację kolejnego zadania z listy, zostają uwzględnione dalsze zadania, z których szacunkowy koszt nie spowoduje przekroczenia łącznej kwoty środków przewidzianych w BOGM 2020, czyli kwoty 300 000,00 zł.

2.9. Walory turystyczne gminy Mosina

Walory turystyczne często utożsamiane są z pojęciem „atrakcji turystycznych” rozumianych w szerokim aspekcie możliwych miejsc, wydarzeń lub aktywności wpływających na interesujące spędzanie czasu. Wolor jednak stanowi pewien element stały i zwykle posiadający pewne korzystne cechy obiektywne, atrakcja zaś podlega kreowaniu w kierunku osiągnięcia pożądanego efektu i poziomu zainteresowania.

Walory turystyczne gminy oparte są w szczególności na potencjale kulturowym i przyrodniczym związanym z położeniem w mikroregionie Wielkopolskiego Parku Narodowego, w tym z położeniem wzdłuż doliny zalewowej rzeki Warty, z licznymi starorzeczami i zastoiskami, w sąsiedztwie rynnowych jezior oraz terenów leśnych. Mosina jest jedną z gmin, obok Dopiewa, Brodnicy, Komornik, Kórnik, Puszczykowa i Stęszewa, które mogą czerpać z naturalnych uwarunkowań środowiskowych. Podstawowym celem ruchu turystycznego jest szeroko pojęte poznawanie regionu, w tym przede wszystkim walorów przyrody, a także możliwość uprawiania rekreacji czynnej. Istotne elementy wpływające na walory turystyczne to klimat, ukształtowanie terenu, obszary chronione, lasy, parki, woda, flora i fauna. Z kolei walory środowiska historyczno-kulturowego oparte są na zabytkowych budynkach, muzeach oraz licznych obiektach historycznych o znaczeniu lokalnym, a także wydarzeniach stanowiących tło wypoczynku biernego. Główną rolę wiodą tu zabytki Rogalina z pałacem i kościołami jako czołowymi elementami struktury.

Gmina posiada również liczne zbiorniki wodne – Jezioro Budzyńskie, Glinianki, Jezioro Kociołek, Jezioro Dymaczewskie. Miejsca do kąpieli wyznaczono przy zbiorniku Glinianki i Jeziorze Dymaczewskim.

2.9.1. Szlaki turystyczne piesze

Główne szlaki turystyczne piesze na terenie gminy Mosina:

- czerwony, trasa im. prof. Adama Wodziczki, Szlak Kosynierów: Osowa Góra – Jezioro Skrzyńka – obszar ochrony ścisłej Grabina – Jezioro – Puszczykówko – Niwka – Rogalinek, dł. 18,6 km,
- czarny, Trasa im. Mariana Kuika i Ludwika Bajera: Stare Dymaczewo – Łódź – Trzebaw – Rosnówko, dł. 10,6 km,
- pomarańczowy, Puszczykowo – Puszczykówko – Osowa Góra – obszar ochrony ścisłej Grabina, dł. 6,1 km,
- żółty, trasa im. Bernarda Chrzanowskiego: Puszczykowo – Jarosławiec – Głaz Leśników – „Pojniki” – Puszczykówko, dł. 11,8 km,
- niebieski, w tym Trasa im. Cyryla Ratajskiego: Mosina – Łódź – Stęszew – Tomice – Otusz, dł. 27,5 km.

Ścieżki dydaktyczne:

- ścieżka dydaktyczna – 3 km: Osowa Góra – Jez. Budzyńskie,
- ścieżka dydaktyczna – 5 km: Osowa Góra – Jeziory.

Inne szlaki turystyczne:

- Zaniemyśl – Rogalin – 22,0 km:
Zaniemyśl – Jeziory Wielkie – Błażejewko – Bnin – Kórnik – Mościenica – Borówiec – Kamionki – Rogalin (czerwony),
- Żabno – stacja kolejowa Drużyna Poznańska – 24,1 km:
Żabno – Brodniczka – rezerwat przyrody – Krajkowo – Sowinki – stacja kolejowa Drużyna Poznańska (czerwony),
- Osowa Góra – Sulęcinek – 74,3 km:
Osowa Góra – Leśna Górka – Głaz Leśników – Puszczykówko – Niwka – Rogalinek – Daszewice – Kamionki – leśniczówka – Drapałka – Mościenica – Błonie – Kornik – Bnin – Jeziory – Wielkie – Zaniemyśl – Majdany Czarnotki – Sulęcinek (czerwony),
- Trzebaw Rosnówko – Dymaczewo Stare – 10,6 km:
Trzebaw – Rosnówko – Trzebaw – Łódź – Dymaczewo Stare (czarny),
- Wiórek–Rogalinek 9,4 km (zielony),
- Iłowiec – Otusz – 38,7 km:
Iłowiec – rezerwat „Goździk Siny w Grzybnie” – mogiły – Mosina – Pozegowo – Osowa Góra – Górka – Łódź – Stęszew – Tomice – Skrzyńki – Otusz (niebieski).

Szlaki te mogą być uzupełniane o miejsca odpoczynku wyposażone w ławki i stoły, stacje turystyczne oraz punkty informacyjne z tablicami.

2.9.2. Trasy turystyki rowerowej i konnej

Mosina nie posiada znacząco rozbudowanej struktury komunikacyjnej dedykowanej wyłącznie połączeniom rowerowym. W chwili obecnej długość ścieżek rowerowych oscyluje wokół 15 km. Istotnym jednak jest możliwość wykorzystania w tym celu dróg o charakterze gruntowym, w tym przede wszystkim leśnych. W przypadku turystyki konnej duże znaczenie ma dostępność formalna, jak również możliwość wykorzystania tej formy aktywności w stosunku do chłonności turystycznej.

Na terenie Wielkopolskiego Parku Narodowego obowiązują, ustalone w zarządzeniu Dyrektora Wielkopolskiego Parku Narodowego, limity użytkowania turystycznego szlaków przez pieszych oraz rowerzystów. Celem wprowadzanych ograniczeń jest ochrona środowiska Wielkopolskiego Parku Narodowego przed presją turystyczno-rekreacyjną.

Trasy rowerowe

1) Międzynarodowy Szlak Rowerowy EuroVelo nr 9 – 141,9 km:
przebieg w województwie wielkopolskim: Poznań (pomnik Starego Marycha) – Luboń – Puszczykowo – Mosina – Żabno – Sulejewo – Brodnica – Przylepki – Manieczki – Krzyżanowo – Błociszewo – Rąbiń – Łuszkowo – Zbęchy – Bieżyń – Lubiń – Żelazno – Stankowo – Stary Gostyń – Gostyń – Grabonóg – Tanecznicza – Bodzewo – Domachowo – Sułkowice – Gębice – Krzyżanki – Skoraszewice – Kołaczkowice – Dłoń – Kołaczkowo – Jutrosin – Dubin – Zaorle.

Powstała sieć szlaków europejskich jest projektem Europejskiej Federacji Cyklistów, współfinansowanym przez Unię Europejską. Celem organizacji jest utworzenie 14 szlaków o łącznej długości ponad 70 tys. km biegnących przez teren całej Europy. Omawiany fragment sieci należy do szlaku Bałtyk – Adriatyk prowadzącego z Gdańska do Puli w Chorwacji o długości 1930 km.

2) Nadwarciański Szlak Rowerowy odcinek wschodni – 250 km:

Poznań – Mosina – Sowiniec – Baranowo – Krajkowo – Tworzykowo – Jaszkowo – Góra – Psarskie – Śrem – Gogolewo – Rogusko – Komorze – Nowe Miasto nad Wartą – Wolica Kozia – Dębno nad Wartą – Orzechowo – Czeszewo – Szczodrzejewo – Spławie – Tarnowa – Pызdry – Białobrzeg – Wrąbczynek – Wrąbczyn – Zagórów – Oleśnica – Skokum – Kopojno – Świątniki – Rzgów – Modła Rzgowska – Babia – Osieczka – Sławsk – Konin – Zalesie – Brzeźno – Rożek Brzeziński – Borowo – Roztoka – Drażno-Holendry – Biechowy – Ochle – Koło – Kolonia Powiercie – Leśnica – Grzegorzew – Przybyłów – Budy Przybyłowskie – Majdany – Rzuchów – Chełmno – Chruścin – Lekaszyn – Brzozówka – Wilamów – Kozubów – Uniejów – zaporą na Jeziorze Jeziorsko.

Szlak prowadzi głównie przez tereny niezamieszkałe, nadwarciańskimi wałami i łąkami. Miejscami przeprowadzając turystę przez atrakcyjniejsze krajoznawczo obiekty.

3) Pierścień Rowerowy Dookoła Poznania 173 km:

Mosina – Pożegowo – Górka – Stęszew – Kraplewo – Mirosławki – Tomice – Podłoziny – Dopiewo – Zborowo – Drwęca – Lusówko – Lusowo – Sady – Kiekrz – Złotniki – Biedrusko – Promnice – Raduszyn – Murowana Goślina – Rakownia – Floryda – Huciska – Zielonka – Dąbrówka Kościelna – Stęszew – Bednary – Wronczyn – Borowo – Promno – Góra – Tarnowo – Kostrzyn – Ignacewo – Mały Trzek – Trzek Duży – Gowarzewo – Tulce – Robakowo – Borówiec – Kórnik – Bnin – Konarskie – Radzewo – Radzewice – Świątniki – Rogalin – Rogalinek – Mosina.

Szlak tworzy pętlę otaczającą cały Poznań, prowadzącą przez najatrakcyjniejsze tereny sąsiednich gmin. Nie ma on początku, ani końca, dlatego aby dotrzeć do trasy wyznaczonych jest 7 szlaków łącznikowych. Doprowadzają one cyklistów z Poznania na pierścień. Przez Mosinę przechodzi szlak „Wzdłuż Warty do Wielkopolskiego Parku Narodowego” – 26,7 km o przebiegu: Poznań (róg ul. Królowej Jadwigi i ul. Dębina) – Luboń – Puszczykowo – Mosina.

4) Rogaliński Szlak Rowerowy:

Rogalin (most na Warcie) – Głuszyna Leśna – Kubalin – Rogalin Podlesie – parking przez Zespołem Pałacowo-Parkowym w Rogalinie. Trasa szlaku częściowo pokrywa się z Łabędzim Szlakiem Rowerowym: wzdłuż północnego brzegu Warty na północ od Rogalina – Głuszyna Leśna – Kubalin – Rogalin Podlesie – pętla: Daszewice, Mieczewo.

5) Łabędzi Szlak Rowerowy 16,9 km:

Rogalinek-las – Głuszyna Leśna – Rogalin-Podlesie – leśniczówka Daszewice – Rogalin-Podlesie. Szlak w całości przebiega przez teren gminy Mosina. W starorzeczu Warty na tzw. „Stawach Łabędziowych” można zaobserwować gnieźdzące się łabędzie.

6) Rowerowy Szlak Warty, łącznie 22 km:

obejmuje dwie trasy – pierwsza z nich Rogalinek – Rogalin – Świątniki – Radzewice – 9,1 km prowadzi z Rogalinka do planowanej przeprawy promowej. Druga trasa – szosa Mosina-Kórnik – Sowiniec – Baranowo – Krajkowo – rzeka Warta 11,8 km dociera do parkingu nad rzeką Wartą, naprzeciw pierwszej trasy. Na trasie można zobaczyć m.in. stare dęby rogalińskie.

7) Ziemiański Szlak Rowerowy 271 km:

Poznań – Mosina – Czempień, dalej pętla: Krzywiń – Gostyń – Pępowo – Jutrosin – Pakosław – Miejska Górka – Rawicz – Poniec – Leszno – Osieczna – Kościan i powrót do Czempinia.

Szlak, jak sama nazwa wskazuje, przeprowadza turystę przez miejsca charakterystyczne dla wielkopolskiej architektury głównie: dwory, pałace, stadniny koni – pozostałości po ziemiaństwie wielkopolskim, obiekty związane z historią regionu.

Przez gminę przebiegają też w części następujące ścieżki rowerowe WPN:

- Dymaczewo Stare – Rosnówko, dł. 7 km,
- Leśniczówka Wiry – Puszczykówko do trasy rowerowej Puszczykowo – Puszczykówko, dł. 3 km,
- Jezioro – Wiry, dł. 6,5 km,
- Stęszew – Jezioro, dł. 8 km,
- Krosinko – Górka, dł. 3,5 km,
- Górka – Mosina Pożegowo, dł. 5 km,
- Pożegowo – szosa Puszczykowo–Jezioro, dł. 3 km,
- Puszczykówko – Mosina Pożegowo, dł. 2,5 km.

Trasy konne

Trasy turystyki konnej stanowią odpowiedź na coraz szerzej rozwijającą się formę wypoczynku „w siodle”. W gminie Mosina znajdują się dosyć liczne ośrodki szkoleniowe i stadniny.

Na terenie Nadleśnictwa Babki utworzono sieć szlaków konnych „Na Babki!” przebiegających przez gminę Mosina:

- Sasinowo – 14 km,
- Rogalin – 10 km,
- Mieczewo – 11 km,
- i znajdujących się poza jej granicami:
- Łękno – 14 km,
- Zwola – 18 km,
- Mechlin – 7 km,
- Kobylepole – 7,5 km,
- Mechow – 8 km.

2.9.3. Formy turystyki

Walory przyrodnicze gminy Mosina są ważnym elementem rozwoju takich form turystyki jak:

- wędrowki piesze i rowerowe, jeździectwo,
- myślistwo,
- wędkarstwo,
- fotografia plenerowa,
- agroturystyka.

Dla celów penetracyjnych istotne znaczenie posiadają przebiegające przez teren gminy szlaki turystyczne, trasy spacerowe, trasy turystyki rowerowej i konnej.

2.9.4. Baza noclegowa

Bazę noclegową gminy tworzą obiekty o szerokim zakresie funkcjonalnym, oferujące kompleksową obsługę turystyczną, jak również czysto gastronomiczną związaną z lokalnym rynkiem. Dodatkowo uzupełniają ofertę gospodarstwa

agroturystyczne stanowią klasyczną ofertę wypoczynkową związaną z walorami przyrodniczo i uwarunkowaniami antropologicznymi.

Łączna ilość miejsc noclegowych w 2019 roku wyniosła 379, w tym 309 miejsc w obiektach całorocznych.

3. Kierunki rozwoju przestrzennego gminy Mosina

3.1. Cele polityki przestrzennej gminy

Analiza systemowej oceny szans rozwoju gminy Mosina wskazuje szereg uwarunkowań stanowiących mocne strony gminy będących podstawą wyznaczenia celów polityki przestrzennej, określonych na podstawie „Strategii Rozwoju Gminy Mosina 2020+”, przyjętej uchwałą Nr LV/383/14 Rady Miejskiej w Mosinie z dnia 30 stycznia 2014 r.

Do mocnych stron gminy wskazanych w Strategii rozwoju zalicza się w szczególności (punkty stanowią cytaty z przyjętej Strategii, określające mocne strony gminy):

1. Wysokie walory środowiskowe pod rozwój funkcji rekreacyjnych i turystycznych (położenie w dolinie Warty, tereny leśne, jeziora, sąsiedztwo WPN, RPK). Są to wartości niezbywalne, mogące jednak nieść pewne ograniczenia w rozwoju działalności komercyjnych, związane z obostrzeniami prawnymi dotyczącymi terenów chronionych (ponad połowa gminy). Istotne jest tu więc maksymalne wykorzystanie terenów w kierunku funkcji nie kolidujących.

2. Rozpoznawalny w regionie i kraju zespół pałacowo-parkowy w Rogalinie oraz dęby rogałińskie. Poza zespołem pałacowo-parkowym w Rogalinie, na terenie gminy znajduje się również szczególnie godny przytoczenia kościół pw. św. Marcelina w Rogalinie (mauzoleum rodowe Raczyńskich). Istotne jest tu promowanie gminy Mosina jako faktycznego gospodarza wszystkich odwiedzających, ze względu na fakt, iż brak jest rozpoznawalnej tożsamości miejsca w związku z powiązaniem kompleksu w szerszym zakresie – z ziemią wielkopolską lub Poznaniem.

3. Korzystne położenie – bliskość Poznania (rynek pracy, korzystanie z zasobów metropolitalnych). Niezaprzeczalny atut wspomagający rozwój, transferujący kapitał, udostępniający kapitał usług wyższego rzędu niedostępnych przeważnie dla małych ośrodków miejskich, w tym usługi finansowe, badawczo-rozwojowe, handlowe, informacyjne, naukowe czy kulturalne. Bardzo ważnym elementem jest utrzymywanie i rozwój silnych powiązań komunikacyjnych w zakresie samych korytarzy komunikacyjnych jak i form komunikacji – autobusowej, kolejowej.

4. Dostępność atrakcyjnych terenów pod rozwój mieszkalnictwa. Związane jest to z ogólną charakterystyką gminy i możliwością inwestowania w rejonie o atrakcyjnych uwarunkowaniach przyrodniczych. Ważne dla utrzymania takich uwarunkowań jest racjonalne gospodarowanie zasobem mieszkaniowym i wyhamowanie procesów osadniczych w obszarach szczególnie narażonych na zagrożenia wynikające z realizacji ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej.

W zakresie polityki przestrzennej istotne jest zachowanie pewnych ramowych elementów definiujących zadania w zakresie ochrony ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju. Zaliczyć do nich należy¹³:

- ochronę, utrzymanie potencjału przyrodniczego, w tym: wyznaczenie

¹³ Strategia Rozwoju Gminy Mosina Mosina 2020+

- terenów pełniących funkcje przyrodnicze,
- racjonalny rozwój funkcji mieszkaniowej,
- rozwój i aktywizację funkcji turystycznych, krajoznawczych, z wykorzystaniem obszarów cennych przyrodniczo i zachowaniem wymogów ochrony środowiska przyrodniczego,
- różnorodną, lecz ograniczoną w uciążliwości działalność gospodarczą, w oddzieleniu od zabudowy mieszkaniowej,
- rozwój i aktywizacja usług – jako lokalnego „centrum” dla okolicznych miejscowości,
- rozwój i dostosowanie do potrzeb infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
- rozwój i modernizacja rolnictwa na terenach wiejskich.

Jednocześnie polityka przestrzenna gminy winna być kreowana w oparciu o ogólne zasady kształtowania polityki przestrzennej – zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego, a więc również z poszanowaniem zasad ochrony środowiska oraz racjonalnym wykorzystaniu jego zasobów.

3.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego¹⁴

Model rozwoju przestrzennego województwa oparto na koncepcji rozwoju dyfuzyjno-absorbacyjnego zakładającej wspieranie biegunów wzrostu, czyli obszarów o najwyższym potencjale społeczno-gospodarczym, które stanowią źródło czynników rozwoju, wraz z równoczesnym wzmacnianiem obszarów otaczających. W myśl przyjętych założeń województwo rozwijać się będzie w wyniku dyfuzji rozwoju z biegunów wzrostu na otoczenie.

Podstawowymi elementami systemu osadniczego są ośrodki miejskie o zróżnicowanej pozycji w hierarchii sieci osadniczej województwa:

- 1) ośrodek metropolitalny – Poznań;
- 2) ośrodek regionalny – dwubiegunowy zespół miast – Kalisz i Ostrów Wielkopolski;
- 3) ośrodki subregionalne – Gniezno, Konin, Leszno, Piła;
- 4) ośrodki lokalne – miasta powiatowe.

Uzupełnieniem systemu osadniczego są pozostałe ośrodki miejskie i wiejskie równomiernie rozlokowane na obszarze województwa.

Gmina Mosina została zakwalifikowana do obszarów wiejskich uczestniczących w procesach rozwojowych, które mają szczególne znaczenie dla rozwoju całej Wielkopolski oraz najważniejszych miast w sieci osadniczej województwa. Obszary te biorą udział w najbardziej dynamicznych procesach rozwojowych. Bezpośrednie sąsiedztwo z najważniejszymi ośrodkami regionu powoduje, że gminy te znajdują się w strefie bezpośredniego oddziaływania potencjału rozwojowego. Przewagę konkurencyjną zyskują również dzięki dobrym połączeniom komunikacyjnym z miastem wojewódzkim czy miastami regionalnymi i subregionalnymi.

Ponadto gmina Mosina predysponowana jest do rozwoju turystyki, w tym kulturowej, kwalifikowanej oraz wypoczynkowej.

W zakresie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym w granicach Mosiny przewiduje się następujące zadania:

- modernizację linii kolejowej E 59 na odcinku Wrocław – Poznań, etap III, odcinek Czempień – Poznań – Faza I,
- modernizację linii kolejowej E 59 na odcinku Wrocław – Poznań, etap III,

¹⁴ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego, uchwalony przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwałą Nr V/70/19 z dnia 25 marca 2019 r.

- odcinek Czempin – Poznań – Faza II,
- modernizację budynków administracyjnych Resortu Obrony Narodowej.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego wprowadza następujące zapisy związane z bezpieczeństwem publicznym w zakresie zaopatrzenia w wodę i ochronę zasobów wodnych w obrębie gminy Mosina:

- 1) uwzględnienie zakazów, nakazów i ograniczeń wynikających z ustanowionych stref ochronnych strategicznych dla obszaru metropolitalnego ujęć wody: Poznańskiego Systemu Wodociągowego: Mosina-Krajkowo oraz pozostałych ujęć wody, a także zbiorników wody czystej na wzgórzu Pożegowo (gm. Mosina);
- 2) uwzględnienie stref zachowania dostępności do zasobów infiltracyjnych (w tym stref ochrony jakościowej i ilościowej zasobów infiltracyjnych) rzeki Warty ujęcia wody Mosina-Krajkowo – terenu pomiędzy korytem rzeki Warty a przebiegiem granicy strefy ochrony bezpośredniej obecnego ujęcia oraz obszaru położonego na południe od obecnego ujęcia wody – tzw. „Polana Śródleśna” pomiędzy miejscowościami Baranówko i Krajkowo poprzez m.in. wykluczenie możliwości zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych położonych w obrębach ewidencyjnych Krajkowo, Baranowo, Baranówko, Sowinki i Sowiniec na cele nierolnicze i nieleśne, za wyjątkiem uzasadnionej potrzeby ich przeznaczania na cele publiczne;
- 3) uwzględnienie terenów istniejącej i projektowanej sieci magistralnej Spółki Aquanet S.A.

3.3. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku¹⁵

Przedmiotem strategii jest województwo wielkopolskie i te sfery/dziedziny oraz zachowania innych podmiotów, na które zgodnie z kompetencjami określonymi w poprzednim punkcie samorząd województwa ma wpływ, w skrócie „strategia dotyczy tego, za co samorząd województwa odpowiada, bądź tego, na co ma lub zamierza mieć wpływ, także pośredni”.

Celem generalnym Strategii jest poprawa jakości przestrzeni województwa, systemu edukacji, rynku pracy, gospodarki oraz sfery społecznej skutkująca wzrostem poziomu życia mieszkańców, któremu podporządkowana jest realizacja poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych.

3.4. Funkcje terenów i zasady ich zagospodarowania

3.4.1. Ustalenia ogólne

Przestrzeń gminy można podzielić na dwie główne kategorie:

1. Tereny inwestycyjne, które tworzą obszary zabudowy mieszkaniowej, usługowej, przemysłowej, tereny i obiekty infrastruktury drogowej oraz technicznej.
2. Tereny niezabudowane, które tworzy przestrzeń rolnicza, wody powierzchniowe, tereny swobodnego wzrostu roślinności, o ograniczonym zainwestowaniu oraz obszary lasów.

Na rysunku Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego” przedstawiono podział struktury przestrzennej Gminy na tereny, które zróżnicowano pod względem graficznym, a także oznaczeń literowych. Pokazano także przebieg dróg oraz rozmieszczenie obiektów infrastruktury technicznej.

¹⁵ Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku, uchwalona przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwałą Nr XVI/287/20 z dnia 27 stycznia 2020 r.

Ustalenia Studium w zakresie kierunków zagospodarowania przestrzennego terenów dotyczą przeznaczeń podstawowych i uzupełniających, które im towarzyszą.

Przeznaczenie podstawowe – należy przez to rozumieć sposób zagospodarowania lub użytkowania terenu w obrębie wydzielonego na rysunku studium terenu oznaczonego symbolem, któremu towarzyszą inne sposoby użytkowania, określone jako przeznaczenia uzupełniające.

Przeznaczenie uzupełniające – należy przez to rozumieć sposób zagospodarowania lub użytkowania terenu, który może być ustalany w planach miejscowych pod warunkiem, że wzbogaca lub uzupełnia przeznaczenie podstawowe i może z nim harmonijnie współistnieć na zasadach określonych w planie miejscowym. Przeznaczenie uzupełniające może być ustalane w całości lub części dla pojedynczych nieruchomości, przy czym nie może stanowić więcej niż 50% powierzchni całego terenu wyodrębnionego na rysunku studium oznaczonego symbolem.

Ustala się, że podstawowe i uzupełniające przeznaczenie terenu nie ogranicza powierzchni, która może być pokryta zielenią urządzoną.

Przeznaczenie terenu ustalone w projekcie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uznaje się za zgodne ze studium również w następujących przypadkach:

- jeżeli projekt miejscowego planu, niezależnie od kierunków przeznaczenia określonych dla terenów w ustaleniach szczegółowych studium, ustala dla tego terenu albo jego części dotychczasowe przeznaczenie rolnicze, leśne lub na cele terenów zieleni (na terenie **D_UZ2** zieleni krajobrazowej),
- jeżeli przeznaczenie terenu ustalone w projekcie planu miejscowego wyodrębnia istniejące elementy zagospodarowania, w wypadku gdy określenie innego przeznaczenia powodowałoby dla gminy skutki finansowe nieuzasadnione celem publicznym lub celami ładu przestrzennego; przy czym przez istniejące zagospodarowanie rozumie się także zagospodarowanie, które może być zrealizowane zgodnie z prawomocnymi decyzjami o pozwoleniu na budowę oraz o ustaleniu lokalizacji celu publicznego, ważnymi w momencie sporządzania projektu miejscowego planu.

Istniejący i planowany układ drogowo-uliczny, głównie węzły drogowe oraz przebieg i lokalizacja sieci i obiektów infrastruktury technicznej został określony w studium w sposób liniowy i symboliczny. Ustalenie linii rozgraniczających dróg, ulic i węzłów drogowych oraz sieci i obiektów infrastruktury technicznej będzie miało miejsce w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Określony w Studium układ dróg, zawiera: drogi główne, drogi zbiorcze, część dróg lokalnych. Pozostałe drogi lokalne, dojazdowe oraz wewnętrzne zostaną ustalone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Jednocześnie przy wyznaczaniu dróg, szczególnie istotnych z punktu widzenia połączenia gminy Mosina z otoczeniem, ważne jest aby nawiązywały one do istniejących i projektowanych w sąsiednich gminach układów komunikacyjnych, zapewniając tym samym spójność systemu komunikacyjnego zarówno na poziomie lokalnym jak i ponad lokalnym.

3.4.2. Tereny mieszkaniowe

Rozwój zabudowy mieszkaniowej na terenie gminy został określony w oparciu o nowe tereny inwestycyjne. Bazuje przede wszystkim na rozwoju zabudowy jednorodzinnej na terenie miasta Mosina oraz zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej na obszarach wiejskich. Dodatkowym elementem są obszary sankcjonujące ustalenia obowiązujących planów miejscowych.

W obrębie miasta zakłada się utrzymanie istniejących funkcji terenów mieszkaniowych i usługowych, w szczególności zachowanie historycznego założenia urbanistycznego w części centralnej. Wskazuje się rozwój terenów inwestycyjnych, a także zwiększanie w jego ogólnej powierzchni, udziału terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową.

Zakłada się wycofanie zagospodarowania rolniczego z obszaru zwartej zabudowy miasta Mosina. Grunty rolne w granicach Mosiny przeznacza się pod zainwestowanie związane przede wszystkim z zabudową mieszkaniową oraz terenami zieleni urządzonej. Obszary aktywności gospodarczej planuje się utrzymać i rozwijać w niezbędnym zakresie dotyczącym granic istniejących.

Na terenach wiejskich zakłada się uzupełnianie istniejącej zabudowy w celu tworzenia zwartych układów zabudowy. Nową zabudowę stanowiącą uzupełnienie istniejących układów lokalizuje się w sąsiedztwie dróg, co minimalizuje koszty rozbudowy sieci infrastruktury technicznej i drogowej wraz z ograniczeniem nadmiernego wydłużania ciągów zabudowy, jednocześnie utrzymując w maksymalnym poszanowaniu rolniczą przestrzeń produkcyjną. Zaleca się, w miarę możliwości lokalizowanie nowych budynków w liniach zabudowy wyznaczonych przez istniejącą zabudowę. Wyznaczenie terenów pod zabudowę powinno powstrzymać niekorzystny proces ekspansji zabudowy na terenach rekreacyjnych i rolnych. Co istotne, poza wskazanymi terenami mieszkaniowymi nie dopuszcza się tworzenia zabudowy mieszkaniowej (w tym siedliskowej) na terenach rolnych. Tym samym chroni się zwarte kompleksy rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed zabudową.

Dla dalszego rozwoju zabudowy zagrodowej (z możliwością realizacji zamiennie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej) preferuje się obszary cechujące się dominacją jej występowania, gdzie nadal podtrzymywana jest kultura prowadzenia gospodarki rolnej i upraw polowych. Należą do nich w szczególności wsie: Rogalinek, Rogalin, Świątniki, Radzewice, Baranowo, Baranówko, Sowinki, Drużyna, Krosno, Dymaczewo Nowe, Dymaczewo Stare, Krosinko.

W miejscowościach, w których postępuje zanikanie tradycji zabudowy zagrodowej lub w obszarach, gdzie należy ona do mniejszości, preferuje się rozwój zabudowy jednorodzinnej. W bezpośrednim otoczeniu miasta Mosina oraz wzdłuż dróg wojewódzkich, gdzie obserwuje się częściowe lub całkowite odchylenie od tradycji rolniczych popiera się tendencję adaptowania zabudowy zagrodowej do funkcji mieszkalnych lub usługowych.

Zakłada się sukcesywne podnoszenie estetyki i ładu przestrzennego jednostek osadniczych poprzez ochronę krajobrazów kulturowych, utrzymanie regionalno-historycznej skali i struktury jednostek osadniczych oraz przeciwdziałanie rozpraszaniu nowej zabudowy wiejskiej. Stąd też zakłada się wprowadzanie zieleni w pasach drogowych oraz kształtowanie skwerów i parków, tworzących powiązany ze sobą układ zieleni.

Zakłada się zachowanie, rewitalizację i modernizację istniejącej zabudowy zagrodowej w oparciu o historyczny wizerunek obiektów. Na terenach wiejskich umożliwia się realizację nowej zabudowy zagrodowej zgodnie z zachowaniem regionalnego charakteru zabudowy dla wsi wielkopolskiej, z zachowaniem wymogu zharmonizowania nowej zabudowy z historyczną kompozycją przestrzenną w zakresie skali, bryły, formy architektonicznej, materiału oraz nawiązania formami i materiałami do lokalnej tradycji architektonicznej. Zakłada się izolowanie zielenią obiektów dysharmonijnych.

Na terenach wiejskich umożliwia się realizację towarzyszących zabudowie mieszkaniowej obiektów usługowych oraz niezbędnych urządzeń infrastruktury technicznej, dróg dojazdowych, a także zieleni urządzonej. Zaleca się, aby wyposażenie każdej wsi w usługi handlu detalicznego, usługi oświaty oraz tereny rekreacyjno-

-sportowe zostało dostosowane do poziomu zainwestowania danej miejscowości.

Ogranicza się wprowadzanie nowej zabudowy wzdłuż:

- linii kolejowej oraz dróg wojewódzkich poza dogęszczaniem terenów już zainwestowanych,
- terenów zarezerwowanych pod perspektywiczny rozwój układu komunikacyjnego, które stanowią obecnie lub będą stanowiły w przyszłości źródło uciążliwości i hałasu,
- granic strefy ochrony bezpośredniej ujęcia wody Mosina-Krajkowo dla ochrony studni ujęciowych.

3.4.3. Tereny inwestycyjne

Zapewnia się wyposażenie w szeroki wachlarz usług z zakresu usług podstawowych i ponadpodstawowych poprzez dopuszczenie ich jako towarzyszących dla większości typów zabudowy. W ramach terenów usługowych, dla usług handlu ustala się powierzchnię sprzedaży nie większą niż 300 m² za wyjątkiem istniejących obiektów oraz usług handlu wyznaczonych w obowiązujących planach miejscowych.

Tereny komercyjne tworzy się na terenie miasta oraz na terenach wiejskich, w miejscach o dobrze wykształconych połączeniach drogowych oraz przy linii kolejowej.

Zakłada się wykorzystanie potencjału gospodarczego ośrodka miejskiego, a co za tym idzie rozwoju potencjału gospodarczego całej gminy poprzez zwiększenie atrakcyjności terenów aktywności gospodarczej w sąsiedztwie istniejących już terenów zainwestowanych w Mosinie, Bolesławcu, Krośnie i Drużynie. Wyznacza się teren aktywności gospodarczej w Rogalinie stanowiący element strategicznej oferty inwestycyjnej i podnoszący konkurencyjność gminy Mosina na tle aglomeracji poznańskiej.

3.4.4. Turystyka

Większość usług w gminie Mosina to oprócz handlu – usługi związane ze sportem, rekreacją, turystyką. Gmina kładzie nacisk na rozwój turystyki oraz wszelkich związanych z nią usług – z wykorzystaniem wielu atrakcyjnych krajobrazowo terenów. Funkcja turystyczna wskazana jest jako wiodąca na terenach UZ – tereny zabudowy usługowej w zieleni oraz UZ/I – tereny zabudowy usługowej w zieleni, tereny infrastruktury technicznej.

Wskazany w uwarunkowaniach potencjał opisany w rozdziale 2.9. Walory turystyczne gminy Mosina wymaga utrzymania i systematycznego rozwoju w oparciu zarówno o istniejącą infrastrukturę jak i możliwości wsparcia poprzez wykreowanie zaplecza towarzyszącego.

3.4.5. Rolnictwo i leśnictwo

Możliwości rozwoju rolnictwa upatrywać należy w czynnikach sprzyjających produkcji rolniczej, to jest szczególnie dobrym warunkom do rozwoju produkcji roślinnej i zwierzęcej i możliwości powiązania hodowli z turystyką ze względu na charakter i uwarunkowania środowiskowe (np. agroturystyka). W tym celu dąży się do utrzymania i rozwoju zwartych kompleksów rolniczej przestrzeni produkcji, poprzez uniemożliwienie jej rozczłonkowania przez inne, niepowiązane funkcje.

Ogólnym kierunkiem jest utrzymanie, modernizacja i rozwój rolnictwa na terenach wiejskich w aspektach funkcjonujących działalności rolniczych.

3.4.6. Przestrzenie publiczne

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym obszar przestrzeni publicznej to teren o szczególnym znaczeniu dla zaspokajania potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, określony w Studium.

Na terenie gminy za przestrzenie publiczne uznaje się przede wszystkim plac 20 Października, znajdujący się w ścisłym centrum Mosiny, pełniący najważniejszą funkcję miastotwórczą, tzw. Zielony Rynek, położony przy ulicy Farbiarskiej, a także tereny zieleni urządzonej – parki, zespoły pałacowo-parkowy w szczególności w Rogalinie, skwery oraz ogólnodostępne tereny sportowe i rekreacyjne, boiska przyszkolne, place zabaw. Funkcję tę mogą również pełnić również ulice, drogi, deptaki i promenady oraz inne miejsca sprzyjające nawiązywaniu kontaktów społecznych, istotne dla zaspokajania potrzeb mieszkańców i poprawy jakości ich życia.

Wskazuje się konieczność dążenia do sukcesywnego podnoszenia walorów przestrzennych przestrzeni publicznych, także poprzez wprowadzenie zieleni oraz obiektów małej architektury.

3.4.7. Realizacja Studium

Realizacja polityki przestrzennej nakreślonej w Studium odbywać się będzie poprzez opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Powierzchnia gminy objęta obowiązującymi planami miejscowymi wynosi 5 106 ha¹⁶, co stanowi 29,7% powierzchni ogółem.

Przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów przeznaczonych pod zabudowę, należy przewidzieć zielen publiczną, podstawowe usługi dla ludności oraz tereny przewidziane do obsługi komunikacyjnej. Nowa zabudowa powinna odpowiadać funkcjom i wskaźnikom określonym w niniejszym opracowaniu.

Ilekcioć w odniesieniu do przeznaczeń mowa jest o „uciaźliwosci” należy przez to rozumieć zjawiska negatywnie wpływające na stan środowiska i jakość życia ludzi, takie jak emisja hałasu, drgań, zanieczyszczenie powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych itp.

Należy mieć na uwadze, iż na poziomie ogólności dokumentu jakim jest Studium dokładna realizacja wskazanego kierunku rozwoju, a co za tym idzie realizacja konkretnego przeznaczenia w formie docelowej inwestycji możliwej do zbadania po zakończeniu całego procesu inwestycyjnego nie może być utożsamiane.

Możliwe do rozpoznania kolizje pomiędzy potrzebami rozwoju, a wskazanymi na potrzeby Studium uwarunkowaniami, w tym środowiska kulturowego i przyrodniczego nie stanowią o ostatecznym zagospodarowaniu, które powstanie na podstawie sporządzonego planu miejscowego i decyzji o pozwoleniu na budowę. Istotnym jest uwzględnienie skali opracowania i rozpoznania uwarunkowań na potrzeby wymienionych, poszczególnych etapów realizacji inwestycji w procesie projektowym i budowlanym, w tym sankcjonowania obowiązujących przepisów i norm prawa powszechnego. Jednocześnie należy przyjąć zasadę priorytetu zachowania zdefiniowanych w Studium wartościowych elementów funkcjonalno-przestrzennych. Opracowanie planów miejscowych winno odbywać się z posza-

¹⁶ stan na koniec 2019 roku

nowaniem zasady współistnienia nowo kreowanego zagospodarowania w sąsiedztwie obszarów chronionych przy zachowaniu naczelnej zasady ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju, włącznie z odstąpieniem od realizacji ustalonych kierunków w przypadku jednoznacznych kolizji i konieczności zachowania stanu istniejącego. Plany miejscowego określają również szczegółowe parametry i wskaźniki zagospodarowania przestrzennego (w przypadkach braku planu miejscowego parametry zabudowy określone zostaną w drodze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu), jak również faktyczny sposób tego zagospodarowania. Katalog funkcji terenów przeznaczonych na zainwestowanie jest elastyczny i umożliwia zachowanie terenów, na których po rozpoznaniu szczegółowych uwarunkowań nie wskazane jest pełne wykorzystanie potencjału inwestycyjnego, w tym między innymi wykluczenie obszarów występowania chronionej flory i fauny.

Mając na uwadze powyższe nie powinno się przyjmować, iż polityka przestrzenna jako taka może powodować bezpośrednie konflikty przestrzenne bądź wywoływać negatywne oddziaływania pomiędzy określonymi kierunkami zagospodarowania. Na etapie sporządzania Studium nie jest możliwe precyzyjne zdefiniowanie oddziaływania potencjalnych funkcji pomimo ich ogólnej zgodności z zawartymi tu wytycznymi.

3.4.8. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów

Z uwagi na położenie części obszaru gminy Mosina w zasięgu powierzchni ograniczających przeszkody dla lotniska wojskowego Poznań-Krzesiny, zgłoszeniu do Ministra Obrony Narodowej i oznakowaniu podlegają przeszkody lotnicze, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Część obszaru gminy Mosina znajduje się w zasięgu strefy ograniczonego zainwestowania od radaru meteorologicznego w Wysogotowie w odległości do 20 km od radaru, w której obowiązuje wykluczenie lokalizacji skupisk elektrowni wiatrowych. Na terenie gminy nie wyznacza się jednak obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500kW.

Ustala się zachowanie pasa wolnego od zabudowy wzdłuż istniejących cieków wodnych o szerokości 25 m od górnej krawędzi skarpy po obu stronach cieku, za wyjątkiem terenów, dla których pas wolny oznaczono na rysunku Studium.

W granicach Wielkopolskiego Parku Narodowego, a także w bezpośrednim jego sąsiedztwie obowiązuje zakaz sytuowania dominant wysokościowych zakłócających krajobraz.

Obowiązuje, zgodnie z uchwałą Nr LI/979/14 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 października 2014 r. w sprawie utworzenia Rogalińskiego Parku Krajobrazowego § 4 ust. 1 pkt 7 zakaz „budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej”. Pas wolny od zabudowy, o którym mowa powyżej, nie dotyczy terenów wyznaczonych w Studium z 2010 roku.

Obowiązuje, zgodnie z zapisami „Projektu Planu Ochrony dla Wielkopolskiego Parku Narodowego na lata 2013-2032” zakaz lokalizowania zabudowy w odległości mniejszej niż 30 m od granicy Wielkopolskiego Parku Narodowego.

MW – tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej

A_MW1, A_MW2, A_MW3, A_MW4, B_MW, C_MW1, C_MW2, E_MW

Tereny istniejącej i planowanej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, które występują w m. in. w obrębie miasta Mosina, a także miejscowości Krosno i Rogalin.

1. Podstawowym przeznaczeniem na terenach oznaczonych symbolem **MW** jest zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna.
2. Jako przeznaczenie uzupełniające dopuszcza się:
 - 1) zabudowę mieszkaniową jednorodziną na działkach obecnie przez nią zajmowanych;
 - 2) zabudowę usługową, w tym usługi podstawowe z zakresu:
 - a) ochrony zdrowia i opieki, np. ośrodki zdrowia, domy spokojnej starości itp.,
 - b) oświaty, np. przedszkola, szkoły, itp.,
 - c) kultury, np. biblioteki, ośrodki kultury, kościoły, itp.,
 - d) administracji publicznej,
 - e) innych usług dotyczących zaspokajania potrzeb ludności poprzez obsługę, pośrednictwo, wytwarzanie lub serwis dóbr materialnych np. usługi finansowe, gastronomiczne, hotelarskie, handlowe, obsługa komunikacji samochodowej itp., które nie powinny powodować uciążliwości na terenach zabudowy mieszkaniowej;
 - 3) sport i rekreację.
3. Ustala się wyposażenie terenów w drogi publiczne lub wewnętrzne, inną infrastrukturę techniczną, ciągi piesze, parkingi oraz zieleń urządzoną z zastrzeżeniem pkt 4.
4. Ustala się tworzenie i zachowanie terenów zieleni urządzonej ogólnodostępnej w postaci placów, skwerów i zieleńców oraz zieleni w pasach drogowych, przy czym zaleca się aby łączna powierzchnia terenów zieleni ogólnodostępnej nie była mniejsza niż 20% powierzchni terenu.
5. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów – udział powierzchni biologicznie czynnej:
 - 1) dla planowanych terenów mieszkaniowych zaleca się nie mniej niż 20% działki budowlanej;
 - 2) dla pozostałych funkcji zaleca się nie mniej niż 15%.
6. Ustala się dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej obiekty o wysokości nie przekraczającej 17 m i ilości kondygnacji nie większej niż 4.
7. Dopuszcza się obiekty o funkcjach usługowych jako obiekty wolnostojące o wysokości nie większej niż ustalona dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej lub jako wydzielone w formie lokali użytkowych.

Warunki dodatkowe do planów miejscowych

Dla terenu **A_MW4** w ramach przeznaczenia zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna dopuszcza się wyłącznie wille miejskie – budynki wielorodzinne z maksymalnie 4 mieszkaniami. Ustala się:

Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów:

- 1) zaleca się minimalną powierzchnię działki budowlanej nie mniejszą niż 3000 m²;
- 2) wysokość budynków nie większa niż 2 kondygnacje.

MN – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej

A_MN1, A_MN2, A_MN3, A_MN4, A_MN5, A_MN6, A_MN7, A_MN8, A_MN9, A_MN10, A_MN11, A_MN12, A_MN13, A_MN14, A_MN15, A_MN16, B_MN1, B_MN2, B_MN3, B_MN4, B_MN5, B_MN6, B_MN7, B_MN8, B_MN9, B_MN10, B_MN11, B_MN12, B_MN13, C_MN1, C_MN2, C_MN3, C_MN4, C_MN5, C_MN6, C_MN7, C_MN8, C_MN9, D_MN1, D_MN2, D_MN3, D_MN4, D_MN5, D_MN6, D_MN7, D_MN8, E_MN1, E_MN2, E_MN3, E_MN4, E_MN5, E_MN6, E_MN7, E_MN8, E_MN9, E_MN10, E_MN11, E_MN12, E_MN13, E_MN14, E_MN15, F_MN1, F_MN2, F_MN3, F_MN4

Tereny istniejącej i planowanej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

1. Podstawowym przeznaczeniem na terenach oznaczonych symbolem MN jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna w formie budynków wolnostojących lub bliźniaczych.
2. Jako przeznaczenie uzupełniające dopuszcza się:
 - 1) zabudowę zagrodową i wielorodzinną na działkach obecnie przez nią zajmowanych;
 - 2) zabudowę usługową, w tym usługi podstawowe z zakresu:
 - a) ochrony zdrowia i opieki, np. ośrodki zdrowia, domy spokojnej starości itp.,
 - b) oświaty, np. przedszkola, szkoły, itp.,
 - c) kultury, np. biblioteki, ośrodki kultury, kościoły, itp.,
 - d) administracji publicznej,
 - e) innych usług dotyczących zaspokajania potrzeb ludności poprzez obsługę, pośrednictwo, wytwarzanie lub serwis dóbr materialnych np. usługi finansowe, gastronomiczne, hotelarskie, handlowe, obsługa komunikacji samochodowej itp., które nie powinny powodować uciążliwości na terenach zabudowy mieszkaniowej;
 - 3) sport i rekreację;
 - 4) komunikację kolejową na terenach **A_MN2, A_MN4, A_MN6**.
2. Ustala się wyposażenie terenów w drogi publiczne lub wewnętrzne, inną infrastrukturę techniczną, ciągi piesze, parkingi oraz zieleń urządzoną z zastrzeżeniem pkt 4.
3. Ustala się tworzenie i zachowanie terenów zieleni urządzonej ogólnodostępnej w postaci placów, skwerów i zieleńców oraz zieleni w pasach drogowych, przy czym zaleca się aby łączna powierzchnia terenów zieleni ogólnodostępnej nie była mniejsza niż 20% powierzchni terenu.
4. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, o ile ustalenia dodatkowe dla planów miejscowych nie stanowią inaczej:
 - 1) zaleca się minimalną powierzchnię działki budowlanej nie mniejszą niż:
 - a) 700 m² dla zabudowy jednorodzinnej wolnostojącej (na jeden budynek),
 - b) 500 m² dla zabudowy jednorodzinnej bliźniaczej (na jeden segment);
 - 2) udział powierzchni biologicznie czynnej:
 - a) dla planowanych terenów mieszkaniowych zaleca się nie mniej niż 40% działki budowlanej,
 - b) dla pozostałych funkcji zaleca się nie mniej niż 15%.
5. Ustala się dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej obiekty o wysokości nie przekraczającej 12 m i ilości kondygnacji nie większej niż 3.
6. Zaleca się przy kształtowaniu nowej zabudowy zachowanie istniejących linii zabudowy wyznaczonych przez budynki usytuowane wzdłuż danej ulicy.
7. Dopuszcza się obiekty o funkcjach usługowych jako obiekty wolnostojące

o wysokości nie większej niż ustalona dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej lub jako wydzielone w formie lokali użytkowych.

8. Należy dążyć do zachowania istniejących terenów zieleni, w tym zadrzewień i zakrzewień, a także cieków i oczek wodnych.
9. Zaleca się wprowadzenie zieleni izolacyjnej w pasie o szerokości min. 10 m od strony dróg wojewódzkich.
10. Dla terenów zlokalizowanych w sąsiedztwie terenów kolejowych obowiązują przepisy o transporcie kolejowym.

Warunki dodatkowe do planów miejscowych

Na terenach **A_MN10, A_MN11, A_MN12, A_MN13, A_MN14, A_MN2, A_MN4, A_MN5, A_MN6, A_MN7, A_MN8, A_MN9, B_MN5, B_MN6, B_MN9, E_MN6** dopuszcza się realizację zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w formie zabudowy szeregowej, o zalecanej minimalnej powierzchni działki budowlanej nie mniejszej niż 300 m² (na jeden segment).

Dla terenów **B_MN3, B_MN5, B_MN12, B_MN13** w pasie 100 m od granicy gminy oraz terenu **B_MN6** ustala się:

Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów:

- 1) zaleca się minimalną powierzchnię działki budowlanej nie mniejszą niż:
 - a) 1500 m² dla zabudowy jednorodzinnej wolno stojącej (na jeden budynek),
 - b) 700 m² dla zabudowy jednorodzinnej bliźniaczej (na jeden segment),
 - c) 500 m² dla zabudowy jednorodzinnej szeregowej (na jeden segment);
- 2) udział powierzchni biologicznie czynnej:
 - a) dla planowanych terenów mieszkaniowych zaleca się nie mniej niż 60% działki budowlanej,
 - b) dla pozostałych funkcji zaleca się nie mniej niż 40%.

Dla terenu **B_MN7** w pasie 100 m od granicy gminy ustala się:

Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów:

- 3) zaleca się minimalną powierzchnię działki budowlanej nie mniejszą niż:
 - d) 1500 m² dla zabudowy jednorodzinnej wolno stojącej (na jeden budynek),
 - e) 700 m² dla zabudowy jednorodzinnej bliźniaczej (na jeden segment);
- 4) udział powierzchni biologicznie czynnej:
 - c) dla planowanych terenów mieszkaniowych zaleca się nie mniej niż 60% działki budowlanej,
 - d) dla pozostałych funkcji zaleca się nie mniej niż 40%.

Dla terenu **C_MN4** w zakresie terenów planowanej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej ustala się w ramach przeznaczenia podstawowego wyłącznie zabudowę jednorodzinną wolnostojącą.

W ramach przeznaczenia uzupełniającego dopuszcza się wyłącznie sport i rekreację, z wyłączeniem prowadzenia działalności gospodarczej.

Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów:

- 1) zaleca się minimalną powierzchnię działki budowlanej nie mniejszą niż 1500 m² dla zabudowy jednorodzinnej wolno stojącej (na jeden budynek);
- 2) udział powierzchni biologicznie czynnej nie mniej niż 50% działki budowlanej.

Dla terenu **D_MN8** w zakresie terenów planowanej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej ustala się w ramach przeznaczenia podstawowego zabudowę jednorodzinną wolnostojącą.

Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów:

- 3) zaleca się minimalną powierzchnię działki budowlanej nie mniejszą niż 2500 m² dla zabudowy jednorodzinnej wolno stojącej (na jeden budynek);
- 4) udział powierzchni biologicznie czynnej zaleca się nie mniej niż 80% działki budowlanej.

Dla terenów **A_MN1, A_MN2, A_MN3, A_MN6, F_MN3** ustala się obiekty o ilości kondygnacji nie większej niż 2.

MWU – tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usług

A_MWU1, A_MWU2, A_MWU3, A_MWU4

Tereny istniejącej i planowanej zabudowy mieszkaniowej i usługowej, które znajdują się w obrębie miasta Mosina. Jest to zabudowa obejmująca głównie historyczne centrum miasta wraz z terenami zabudowy usługowej o charakterze centrotwórczym.

1. Podstawowym przeznaczeniem na terenach oznaczonych symbolem **MWU** jest zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna i zabudowa usługowa.
2. Jako przeznaczenie uzupełniające dopuszcza się:
 - 1) zabudowę mieszkaniową jednorodziną na działkach obecnie przez nią zajmowanych;
 - 2) sport i rekreację.
3. W ramach zabudowy usługowej dopuszcza się usługi podstawowe z zakresu:
 - 1) ochrony zdrowia i opieki, np. ośrodki zdrowia, domy spokojnej starości itp.;
 - 2) oświaty, np. przedszkola, szkoły, itp.;
 - 3) kultury, np. biblioteki, ośrodki kultury, kościoły, itp.;
 - 4) administracji publicznej;
 - 5) innych usług dotyczących zaspokajania potrzeb ludności poprzez obsługę, pośrednictwo, wytwarzanie lub serwis dóbr materialnych np. usługi finansowe, gastronomiczne, hotelarskie, handlowe, obsługa komunikacji samochodowej itp., które nie powinny powodować uciążliwości na terenach zabudowy mieszkaniowej.
4. Ustala się wyposażenie terenów w drogi publiczne lub wewnętrzne, inną infrastrukturę techniczną, ciągi piesze, parkingi oraz zieleni urządzoną z zastrzeżeniem pkt 5.
5. Ustala się tworzenie i zachowanie terenów zieleni urządzonej ogólnodostępnej w postaci placów, skwerów i zieleńców oraz zieleni w pasach drogowych, przy czym zaleca się aby łączna powierzchnia terenów zieleni ogólnodostępnej nie była mniejsza niż 10% powierzchni terenu.
6. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów:
 - 1) ustala się minimalną powierzchnię działki budowlanej nie mniejszą niż 800 m² dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usługowej (na jeden budynek);
 - 2) ustala się, aby udział powierzchni biologicznie czynnej dla planowanych terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usługowej stanowił nie mniej niż 5% działki budowlanej;
 - 3) ustala się dla zabudowy wysokość budynków nie przekraczającą 15 m i ilość kondygnacji nie większą niż 3, z zastrzeżeniem pkt. 4;
 - 4) dla terenu **A_MWU4** ustala się ilość kondygnacji nie większą niż 5.
7. Zaleca się ustalanie obowiązkowych i nieprzekraczalnych linii zabudowy przy zachowaniu historycznych układów urbanistycznych poszczególnych kwartałów zabudowy.

8. Nowa zabudowa powinna nawiązywać do charakteru historycznej zabudowy miasta.
9. Obowiązuje zabudowa o wysokich walorach architektonicznych i urbanistycznych.
10. Obowiązuje wysoki standard zagospodarowania przestrzeni publicznych.
11. Obowiązuje reprezentacyjne zagospodarowanie terenów niezabudowanych z wykorzystaniem zieleni ozdobnej oraz obiektów małej architektury.
12. Dopuszcza się obiekty o funkcjach usługowych jako obiekty wolno stojące lub jako wydzielone w formie lokali użytkowych.
13. Zaleca się lokalizowanie usług w parterach budynków wielorodzinnych i w szczególności w obszarze przestrzeni publicznych.

MNU – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usług

A_MNU1, A_MNU2,

Teren planowanej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej.

1. Podstawowym przeznaczeniem na terenach oznaczonych symbolem **MNU** jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zabudowa usługowa.
2. Jako przeznaczenie uzupełniające dopuszcza się sport i rekreację.
3. W ramach zabudowy usługowej dopuszcza się usługi podstawowe z zakresu:
 - 1) ochrony zdrowia i opieki, np. ośrodki zdrowia, domy spokojnej starości, itp.;
 - 2) oświaty, np. przedszkola, szkoły, itp.;
 - 3) kultury, np. biblioteki, ośrodki kultury, kościoły, itp.;
 - 4) administracji publicznej;
 - 5) innych usług dotyczących zaspokajania potrzeb ludności poprzez obsługę, pośrednictwo, wytwarzanie lub serwis dóbr materialnych np. usługi finansowe, gastronomiczne, hotelarskie, handlowe, obsługa komunikacji samochodowej itp., które nie powinny powodować uciążliwości na terenach zabudowy mieszkaniowej.
4. Ustala się wyposażenie terenów w drogi publiczne lub wewnętrzne, inną infrastrukturę techniczną, ciągi piesze, parkingi oraz zieleni urządzoną z zastrzeżeniem pkt 5.
5. Ustala się tworzenie i zachowanie terenów zieleni urządzonej ogólnodostępnej w postaci placów, skwerów i zieleńców oraz zieleni w pasach drogowych, przy czym zaleca się aby łączna powierzchnia terenów zieleni ogólnodostępnej nie była mniejsza niż 20% powierzchni terenu.
6. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów:
 - 1) ustala się minimalną powierzchnię działki budowlanej nie mniejszą niż:
 - a) 800 m² dla zabudowy usługowej,
 - b) 700 m² dla zabudowy jednorodzinnej wolnostojącej (na jeden budynek),
 - c) 500 m² dla zabudowy jednorodzinnej bliźniaczej (na jeden segment);
 - 2) udział powierzchni biologicznie czynnej:
 - a) dla planowanych terenów mieszkaniowych zaleca się nie mniej niż 40% działki budowlanej,
 - b) dla pozostałych funkcji zaleca się nie mniej niż 15%.
7. Ustala się wysokość zabudowy nie większą niż 12 m i ilość kondygnacji nie większą niż 3.
8. Zaleca się przy kształtowaniu nowej zabudowy zachowanie istniejących linii zabudowy wyznaczonych przez budynki usytuowane wzdłuż danej ulicy.
9. Należy dążyć do zachowania istniejących terenów zieleni, w tym zadrzewień

i zakrzewień, a także cieków i oczek wodnych.

10. Zaleca się wprowadzenie zieleni izolacyjnej w pasie o szerokości min. 10 m od strony dróg wojewódzkich.

11. Dla terenów zlokalizowanych w sąsiedztwie terenów kolejowych obowiązują przepisy o transporcie kolejowym.

M – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej

A_M1, A_M2, B_M1, B_M2, B_M3, B_M4, B_M5, B_M6, B_M7, B_M8, B_M9, B_M10, B_M11, B_M12, B_M13, B_M14, B_M15, B_M16, C_M1, C_M2, C_M3, C_M4, C_M5, C_M6, C_M7, C_M8, C_M9, C_M10, C_M11, C_M12, C_M13, C_M14, C_M15, C_M16, C_M17, C_M18, C_M19, C_M20, C_M21, C_M22, C_M23, C_M24, C_M25, C_M26, C_M27, C_M28, C_M29, C_M30, C_M31, C_M32, D_M1, D_M2, D_M3, D_M4, D_M5, D_M6, D_M7, D_M8, D_M9, D_M10, D_M11, D_M12, E_M1, E_M2, E_M3, E_M4, E_M5, E_M6, E_M7, E_M8, E_M9, E_M10, F_M1, F_M2, F_M3, F_M4, F_M5, F_M6, F_M7, F_M8, F_M9, F_M10, F_M11, F_M12, F_M13, F_M14, F_M15, F_M16, F_M17

Tereny istniejącej i planowanej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej.

1. Podstawowym przeznaczeniem na terenach oznaczonych symbolem **M** jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zagrodowa.
2. Jako przeznaczenie uzupełniające dopuszcza się:
 - 1) zabudowę usługową, w tym usługi podstawowe z zakresu:
 - a) ochrony zdrowia i opieki, np. ośrodki zdrowia, domy spokojnej starości, itp.,
 - b) oświaty, np. przedszkola, szkoły, itp.,
 - c) kultury, np. biblioteki, ośrodki kultury, kościoły, itp.,
 - d) administracji publicznej,
 - e) innych usług dotyczących zaspokajania potrzeb ludności poprzez obsługę, pośrednictwo, wytwarzanie lub serwis dóbr materialnych np. usługi finansowe, gastronomiczne, hotelarskie, handlowe, obsługa komunikacji samochodowej itp., które nie powinny powodować uciążliwości na terenach zabudowy mieszkaniowej,
 - f) usług turystycznych w formie gospodarstw agroturystycznych wraz z towarzyszącymi im usługami (np. gastronomia, wypożyczalnia rowerów itp.);
 - 2) drobną działalność produkcyjną i inne przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko nie powodujące uciążliwości poza granicami działki inwestora dopuszcza się wyłącznie na terenach poza granicami form ochrony przyrody w rozumieniu przepisów określających cele, zasady i formy ochrony przyrody, za wyjątkiem działań dopuszczonych w aktach powołujących te formy ochrony;
 - 3) sport i rekreację.
3. Ustala się wyposażenie terenów w drogi publiczne lub wewnętrzne, inną infrastrukturę techniczną, ciągi piesze, parkingi oraz zieleni urządzoną z zastrzeżeniem pkt 4.
4. Ustala się tworzenie i zachowanie terenów zieleni urządzonej ogólnodostępnej w postaci placów, skwerów i zieleńców oraz zieleni w pasach drogowych, przy czym zaleca się aby łączna powierzchnia terenów zieleni ogólnodostępnej nie była mniejsza niż 20% powierzchni terenu.
5. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów:
 - 1) ustala się minimalną powierzchnię działki budowlanej nie mniejszą niż:

- a) 1000 m² dla zabudowy jednorodzinnej wolnostojącej (na jeden budynek),
- b) 800 m² dla zabudowy jednorodzinnej bliźniaczej (na jeden segment) i innej nie wymienionej;
- 2) udział powierzchni biologicznie czynnej:
 - a) dla planowanych terenów mieszkaniowych zaleca się nie mniej niż 30% działki budowlanej,
 - b) dla pozostałych funkcji zaleca się nie mniej niż 15%.
- 6. Ustala się dla zabudowy obiekty wolnostojące o wysokości:
 - 1) dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i budynków mieszkaniowych w zabudowie zagrodowej nie więcej niż 10 m i ilość kondygnacji nie większa niż 3;
 - 2) dla budynków gospodarczych w zabudowie zagrodowej nie więcej niż 18 m.
- 7. Zaleca się przy kształtowaniu nowej zabudowy zachowanie istniejących linii zabudowy wyznaczonych przez budynki usytuowane wzdłuż danej drogi.
- 8. Dopuszcza się adaptację istniejącej zabudowy zagrodowej na funkcje mieszkaniowe i usługowe.
- 9. Dopuszcza się tworzenie gospodarstw agroturystycznych wraz z towarzyszącymi im usługami uzupełniającymi (np. gastronomia, wypożyczalnia rowerów itp.).
- 10. Dopuszcza się obiekty o funkcjach usługowych jako obiekty wolnostojące o wysokości nie większej niż ustalona dla zabudowy mieszkaniowej lub jako wydzielone w formie lokali użytkowych.
- 11. Należy dążyć do zachowania istniejących terenów zieleni, w tym zadrzewień i zakrzewień, trwałych użytków zielonych, a także cieków i oczek wodnych.
- 12. Zaleca się wprowadzenie zieleni izolacyjnej w pasie o szerokości min. 10 m od strony dróg wojewódzkich.
- 13. Dla terenów zlokalizowanych w sąsiedztwie terenów kolejowych obowiązują przepisy o transporcie kolejowym.

Warunki dodatkowe do planów miejscowych

Na terenach **B_M13, E_M2** dopuszcza się realizację zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w formie zabudowy szeregowej.

Dla terenu **D_M2** szczegółowe ustalenie dotyczące zasad ochrony obszarów cennych przyrodniczo należy określić na etapie sporządzania planu miejscowego.

Ponadto ustala się realizację potencjalnej zabudowy poza siedliskami przyrodniczymi, miejscami występowania zwierząt, miejscami przyrodniczo cennymi.

Dla terenów **A_M1, A_M2, F_M7, F_M15** ustala się obiekty o ilości kondygnacji nie większej niż 2.

ML – tereny zabudowy letniskowej

F_ML

Tereny istniejącej i planowanej zabudowy letniskowej.

1. Podstawowym przeznaczeniem na terenach oznaczonych symbolem **ML** jest zabudowa letniskowa.
2. Jako przeznaczenie uzupełniające dopuszcza się:
 - 1) zabudowę usługową, w tym usługi podstawowe z zakresu:
 - a) administracji publicznej,
 - b) innych usług dotyczących zaspokajania potrzeb ludności poprzez obsługę, pośrednictwo, wytwarzanie lub serwis dóbr materialnych np. usługi

finansowe, gastronomiczne, hotelarskie, handlowe, obsługa komunikacji samochodowej itp., które nie powinny powodować uciążliwości na terenach zabudowy lotniskowej;

- 2) sport i rekreację;
- 3) zieleń krajobrazową;
- 4) zieleń urządzonej - park.
3. Zieleń krajobrazową ustala się w pasie pomiędzy obszarem lokalizowania obiektów budowlanych, a linią brzegową jeziora.
4. Ustala się wyposażenie terenów w drogi publiczne lub wewnętrzne, inną infrastrukturę techniczną z zastrzeżeniem pkt 5, ciągi piesze, parkingi oraz zieleń urządzonej z zastrzeżeniem pkt 6.
5. Ustala się odprowadzanie ścieków komunalnych wyłącznie do sieci kanalizacji sanitarnej.
6. Ustala się tworzenie i zachowanie terenów zieleni urządzonej ogólnodostępnej w postaci placów, skwerów i zieleńców oraz zieleni w pasach drogowych, przy czym zaleca się aby łączna powierzchnia terenów zieleni ogólnodostępnej nie była mniejsza niż 30% powierzchni terenu.
7. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów:
 - 1) ustala się minimalną powierzchnię działki budowlanej:
 - a) nie mniejszą niż 600 m² w pierwszej linii zabudowy od jeziora,
 - b) nie mniejszą niż 450 m² w drugiej linii zabudowy od jeziora,
 - c) nie mniejszą niż 300 m² w trzeciej i kolejnych liniach zabudowy od jeziora;
 - 2) udział powierzchni biologicznie czynnej zaleca się nie mniej niż 50% działki budowlanej;
 - 3) lokalizowanie obiektów budowlanych (w tym infrastruktury technicznej) w odległości nie mniejszej niż 50 m od linii brzegowej jeziora.
8. Ustala się dla zabudowy lotniskowej obiekty o wysokości nie przekraczającej 6 m, ilości kondygnacji nie większej niż 1 i powierzchni do 50 m².

U – tereny zabudowy usługowej

A_U1, A_U2, A_U3, A_U4, A_U5, A_U6, A_U7, A_U8, A_U9, A_U10, A_U11, A_U12, A_U13, A_U14, A_U15, A_U16, A_U17, A_U18, B_U1, B_U2, B_U3, B_U4, B_U5, C_U1, C_U2, C_U3, C_U4, C_U5, C_U6, D_U1, D_U2, D_U3, E_U1, E_U2, E_U3, E_U4, F_U1, F_U2

Tereny istniejącej i planowanej zabudowy usługowej.

1. Podstawowym przeznaczeniem na terenach oznaczonych symbolem **U** jest zabudowa usługowa, w tym również z zakresu oświaty i szkolnictwa, zdrowia, kultury, administracji.
2. Jako przeznaczenie uzupełniające dopuszcza się:
 - 1) funkcję mieszkaniową wyłącznie jako towarzyszącą obiektom usługowym (np. mieszkanie funkcyjne);
 - 2) drobną działalność produkcyjną i inne przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko nie powodujące uciążliwości poza granicami działki inwestora, w szczególności na tereny sąsiadującej zabudowy mieszkaniowej dopuszcza się wyłącznie na terenach poza granicami form ochrony przyrody w rozumieniu przepisów określających cele, zasady i formy ochrony przyrody, za wyjątkiem działań dopuszczonych w aktach powołujących te formy ochrony;
 - 3) sport i rekreację,

z jednoczesnym uwzględnieniem zakazów wynikających z przepisów dotyczących ochrony ujęcia wody Mosina-Krajkowo na terenie strefy ochrony pośredniej ujęcia.

3. Ustala się wyposażenie terenów w drogi publiczne lub wewnętrzne, inną infrastrukturę techniczną, ciągi piesze, parkingi oraz zieleni urządzoną.
4. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów:
 - 1) ustala się minimalną powierzchnię działki budowlanej nie mniejszą niż – 500 m²;
 - 2) ustala się, aby udział powierzchni biologicznie czynnej dla planowanych terenów stanowił nie mniej niż 20% działki budowlanej;
 - 3) dla usług handlu ustala się powierzchnię sprzedaży nie większą niż 300 m² za wyjątkiem istniejących obiektów oraz usług handlu wyznaczonych w obowiązujących planach miejscowych.
5. Ustala się dla nowej zabudowy usługowej wysokość budynków nie przekraczającą maksymalnej wysokości zabudowy sąsiedniej;
6. Należy dążyć do zachowania istniejących terenów zieleni, w tym zadrzewień i zakrzewień.

UZ – tereny zabudowy usługowej w zieleni

A_UZ1, A_UZ2, A_UZ3, A_UZ4, C_UZ1, C_UZ2, C_UZ3, C_UZ4, D_UZ1, D_UZ2, D_UZ3, D_UZ4, E_UZ1, E_UZ2, E_UZ3, E_UZ4, F_UZ1, F_UZ2, F_UZ3, F_UZ4, F_UZ5

Tereny zabudowy usługowej w zieleni obejmują istniejące i planowane obiekty sportowe i rekreacyjne służące zaspokajaniu potrzeb ludności z zakresu aktywnego wypoczynku, sportu, turystyki.

1. Podstawowym przeznaczeniem na terenach oznaczonych symbolem **UZ** jest sport i rekreacja, turystyka oraz zieleni urządzone, za wyjątkiem terenu E_UZ3, na którym dopuszcza się ochronę zdrowia i opieki w formie domów spokojnej starości.
2. Jako przeznaczenie uzupełniające dopuszcza się zabudowę usługową z zakresu:
 - 1) usług kultury;
 - 2) ochrony zdrowia i opieki, np. ośrodki zdrowia, domy spokojnej starości itp.;
 - 3) innych usług związanych z obsługą przeznaczenia podstawowego np. usługi gastronomiczne, handlowe itp.
3. Ustala się wyposażenie terenów w drogi publiczne lub wewnętrzne, inną infrastrukturę techniczną, ciągi piesze, parkingi.
4. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, o ile ustalenia dodatkowe dla planów miejscowych nie stanowią inaczej:
 - 1) minimalna powierzchnia działki budowlanej uzależniona od szczegółowego przeznaczenia terenu, określona w planie miejscowym;
 - 2) liczba kondygnacji nadziemnych budynków: nie większa niż 3;
 - 3) powierzchnia zabudowy nie większa niż 20% powierzchni terenu;
 - 4) udział powierzchni biologicznie czynnej nie mniejszy niż 60% terenu.
5. Należy dążyć do zachowania istniejących terenów zieleni, w tym zadrzewień i zakrzewień, trwałych użytków zielonych, a także cieków i oczek wodnych.

Warunki dodatkowe do planów miejscowych

Dla terenu **A_UZ3** w ramach przeznaczenia podstawowego dopuszcza się ochronę zdrowia i opieki w formie domów spokojnej starości. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów:

- 1) powierzchnia zabudowy nie większa niż 30% powierzchni terenu,
- 2) udział powierzchni biologicznie czynnej nie mniejszy niż 50% terenu.

Dla terenu **A_UZ1** szczegółowe ustalenie dotyczące zasad ochrony obszarów cennych przyrodniczo należy określić na etapie sporządzania planu miejscowego.

Ponadto ustala się realizację potencjalnej zabudowy poza siedliskami przyrodniczymi, miejscami występowania zwierząt, miejscami przyrodniczo cennymi.

Dla terenów **A_UZ1, F_UZ2, F_UZ3, F_UZ4, F_UZ5** ustala się obiekty o ilości kondygnacji nie większej niż 2.

Dla terenu **E_UZ2** w ramach przeznaczenia podstawowego dopuszcza się sport i rekreację, turystykę i agroturystykę oraz hotelarstwo i gastronomię. Na terenie dopuszcza się realizację dominanty urbanistycznej jako obiektu budowlanego o wysokości do 45 m do najwyższego punktu połaci dachowej, jednak nie więcej niż do 108 m n.p.m..

UZ/I – tereny zabudowy usługowej w zieleni, tereny infrastruktury technicznej

D_UZ/I

Teren zabudowy usługowej w zieleni obejmuj planowane obiekty sportowe i rekreacyjne służące zaspokajaniu potrzeb ludności z zakresu aktywnego wypoczynku, sportu, turystyki oraz obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej.

1. Podstawowym przeznaczeniem na terenach oznaczonych symbolem **UZ/I** jest sport i rekreacja, turystyka, infrastruktura techniczna – wodociągi oraz zieleń urządzona.
2. Jako przeznaczenie uzupełniające dopuszcza się zabudowę usługową związaną z obsługą przeznaczenia podstawowego np. usługi gastronomiczne, handlowe itp. lub zabudowę administracyjno-techniczną.
3. Ustala się wyposażenie terenów w drogi publiczne lub wewnętrzne, ciągi piesze, parkingi.
4. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów:
 - 1) minimalna powierzchnia działki budowlanej uzależniona od szczegółowego przeznaczenia terenu, określona w planie miejscowym;
 - 2) liczba kondygnacji nadziemnych budynków: nie większa niż 3;
 - 3) powierzchnia zabudowy nie większa niż 10% powierzchni terenu;
 - 4) udział powierzchni biologicznie czynnej nie mniejszy niż 70% terenu.
5. Należy dążyć do zachowania istniejących terenów zieleni, w tym zadrzewień i zakrzewień, trwałych użytków zielonych, a także cieków i oczek wodnych.
6. Szczegółowe ustalenie dotyczące zasad ochrony obszarów cennych przyrodniczo należy określić na etapie sporządzania planu miejscowego.
7. Ustala się realizację potencjalnej zabudowy poza siedliskami przyrodniczymi, miejscami występowania zwierząt, miejscami przyrodniczo cennymi.

ZRP – tereny zespołów rezydencjonalno-parkowych

C_ZRP, D_ZRP, F_ZRP

Zespoły pałacowo-parkowe obejmują tereny zabytkowych dworców i pałaców. Tworzą kompleksy złożone z historycznej zabudowy wraz z otaczającymi je założeniami parkowymi (w tym grunty leśne), wodami powierzchniowymi i innymi elementami zagospodarowania.

1. Podstawowym przeznaczeniem na terenach oznaczonych symbolem **ZRP** jest funkcja zgodna z aktualnym wykorzystaniem historycznej zabudowy zespołów pałacowo-parkowych.
2. Jako przeznaczenie podstawowe i/lub uzupełniające zaleca się funkcje:
 - 1) mieszkaniową jednorodziną i wielorodzinną, z wyłączeniem terenu F_ZRP;
 - 2) inne usługi dotyczące zaspokajania potrzeb ludności poprzez obsługę, pośrednictwo, wytwarzanie lub serwis dóbr materialnych np. usługi finansowe, gastronomiczne, hotelarskie (i inne turystyczne), handlowe, usługi sportu, kultury, opieki zdrowotnej, oświaty oraz usługi administracji publicznej z wyłączeniem usług związanych z obsługą komunikacji samochodowej.
3. Zespoły pałacowo-parkowe powinny stanowić integralną całość obejmującą historyczną zabudowę i zielen parkową.
4. Ustala się wyposażenie terenów w drogi publiczne lub wewnętrzne, inną infrastrukturę techniczną, ciągi piesze, parkingi oraz zielen urządzoną, pod warunkiem, że zagospodarowanie takie nie będzie ingerować w historyczny układ urbanistyczny zespołów.
5. Adaptację terenów na nowe funkcje należy prowadzić pod nadzorem konserwatorskim.
6. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów określi miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.
7. Zaleca się zachowanie i ochronę wartościowego drzewostanu. Uzupełnianie nasadzeń zieleni powinno być dostosowane do charakteru założeń parkowych i powinno być uzgodnione z konserwatorem zabytków.

Warunki dodatkowe do planów miejscowych

Dla terenu **F_ZRP** dopuszcza się wyłącznie:

- w zakresie istniejącego zagospodarowania: odbudowę, przebudowę, remont, rewitalizację i rozbiórkę,
- w zakresie nowego zagospodarowania: wyłącznie rozbudowę, z zastrzeżeniem ograniczenia nowej powierzchni użytkowej do 20% powierzchni istniejącej.

AG – tereny aktywności gospodarczej

A_AG1, A_AG2, A_AG3, A_AG4, B_AG1, B_AG2, C_AG, D_AG, E_AG1, E_AG2, E_AG3, E_AG4, E_AG5, E_AG6, E_AG7, E_AG8, E_AG9, E_AG10, E_AG11, E_AG12, E_AG13, E_AG14, E_AG15

Tereny istniejącej i planowanej aktywności gospodarczej rozumianej jako tereny działalności związanej z produkcją, tereny magazynów i składów oraz tereny parków technologicznych, a także inkubatorów przedsiębiorczości itp.

1. Podstawowym przeznaczeniem na terenach oznaczonych symbolem **AG** jest produkcja, składy i magazyny.
2. Jako przeznaczenie uzupełniające dopuszcza się:
 - 1) zabudowę usługową;
 - 2) funkcję mieszkaniową wyłącznie na działkach obecnie przez nią zajmowanych oraz jako towarzyszącą obiektom przemysłowym lub usługowym w postaci mieszkań funkcyjnych;
 - 3) obiekty sportowo-rekreacyjne (np. boiska, korty tenisowe, pływalnie) usytuowane w budynkach;
 - 4) obiekty produkcji rolnej, przetwórstwa, fermy hodowlane itp. z wyłączeniem terenów miasta Mosina;
 - 5) komunikacja kolejowa wraz z towarzyszącą infrastrukturą techniczną, z jednoczesnym uwzględnieniem zakazów wynikających z przepisów dotyczących ochrony ujęcia wody Mosina-Krajkowo na terenie strefy ochrony pośredniej ujęcia.
3. Ustala się wyposażenie terenów w drogi publiczne lub wewnętrzne, inną infrastrukturę techniczną, ciągi piesze, parkingi oraz zieleń urządzoną.
4. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów:
 - 1) ustala się minimalną powierzchnię działki budowlanej nie mniejszą niż 1000 m²;
 - 2) ustala się, aby udział powierzchni biologicznie czynnej dla planowanych terenów stanowił nie mniej niż 10% działki budowlanej, niemniej w szczególnie uzasadnionych przypadkach dopuszcza się zmniejszenie tego parametru;
 - 3) zaleca się dla nowej zabudowy wysokość budynków nie przekraczającą maksymalnej wysokości zabudowy sąsiedniej.

Dopuszcza się prowadzenie działalności przemysłowej i innych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, która nie powinna powodować przekroczenia standardów jakości środowiska zgodnie z przepisami określającymi zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, a także z jednoczesnym uwzględnieniem zakazów wynikających z przepisów dotyczących ochrony ujęcia wody Mosina-Krajkowo na terenie strefy ochrony pośredniej ujęcia. Działalność tą w granicach form ochrony przyrody w rozumieniu przepisów określających cele, zasady i formy ochrony przyrody dopuszcza się w sposób nie naruszający nakazów i zakazów obowiązujących w aktach powołujących te formy ochrony przyrody, za wyjątkiem określonych odstępstw.
5. Zaleca się odizolowanie terenów aktywności gospodarczej mogącej powodować uciążliwości od bezpośrednio graniczących terenów przeznaczonych pod: zabudowę mieszkaniową, szpitale i domy opieki społecznej, budynki związane ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, na cele uzdrowiskowe, na cele rekreacyjno-wypoczynkowe, na cele mieszkaniowo-usługowe. Postuluje się tworzenie nasadzeń zieleni izolacyjnej opartych o pas zwartej zieleni wielopiętrowej, w tym wysokiej, złożonych z gatunków odpornych na zanieczyszczenia, oddzielający funkcjonalnie i optycznie obiekty uciążliwe od terenów sąsiednich, w szczególności objętych formami ochrony przyrody.
6. Zaleca się stosowanie technicznych środków ograniczających lub eliminujących uciążliwości lub strefowanie zabudowy (np. oddzielanie zabudowy przemysłowej od mieszkaniowej zabudową usługową itp.).
7. Zaleca się lokalizowanie zieleni wysokiej na terenach biologicznie czynnych w ilości min. 1 drzewo na każde 100 m² powierzchni biologicznie czynnej. Przez zieleń wysoką należy rozumieć zadrzewienia liściaste o wysokości powyżej 5 m składające się wyłącznie z gatunków rodzimych i nieinwazyjnych.

PG – tereny eksploatacji złóż

B_PG, D_PG

Istniejące oraz planowane tereny powierzchniowej eksploatacji złóż kruszyw naturalnych.

1. Podstawowym przeznaczeniem na terenach oznaczonych symbolem **PG** jest powierzchniowa eksploatacja kruszyw naturalnych.
2. Jako przeznaczenie podstawowe i/lub uzupełniające zaleca się funkcje:
 - 1) produkcja, składy i magazyny;
 - 2) zakłady przeróbcze;
 - 3) administracja.
3. Ustala się wyposażenie terenów w drogi publiczne lub wewnętrzne, inną infrastrukturę techniczną, ciągi piesze, parkingi oraz zieleń urządzoną.
4. Obowiązuje prowadzenie działalności wydobywczej na zasadach ustalonych w przepisach odrębnych (Prawo geologiczne i górnicze), wyłączenie w granicach udokumentowanych złóż mineralnych, na podstawie uzyskanej koncesji. Na terenach znajdujących się w granicach form ochrony przyrody w rozumieniu przepisów określających cele, zasady i formy ochrony przyrody dopuszcza się prowadzenie działalności w sposób nie naruszający nakazów i zakazów obowiązujących w aktach powołujących te formy ochrony przyrody, za wyjątkiem określonych odstępstw.
5. Należy dążyć do zachowania warunków racjonalnego wykorzystania gospodarczego kopaliny, zrównoważonego uwarunkowaniami środowiska przyrodniczego, jego funkcjonowaniem i zagrożeniami ze strony eksploatacji. Obowiązuje zapewnienie bezpieczeństwa powszechnego, w tym filarów ochronnych od gminnych i powiatowych dróg publicznych, zgodnie z przepisami odrębnymi.
6. Po zakończeniu eksploatacji należy przeprowadzić rekultywację terenu. Preferowany kierunek rekultywacji kopalni odkrywkowych to leśny lub wodno-leśny z rekreacyjnym wykorzystaniem zbiorników, z jednoczesnym uwzględnieniem zakazów wynikających z przepisów dotyczących ochrony ujęcia wody Mosina-Krajkowo na terenie strefy ochrony pośredniej ujęcia.
7. Podjęcie eksploatacji winno być uzależnione od zapewnienia równowagi w zakresie istniejących stosunków wodnych, w szczególności na obszarach objętych formami ochrony przyrody.
8. Dopuszcza się sport i rekreację na terenach zrehabilitowanych, przy zachowaniu następujących kierunków i wskaźników dotyczących zagospodarowania oraz użytkowania terenów:
 - 1) minimalna powierzchnia działki budowlanej uzależniona od szczegółowego przeznaczenia terenu, określona w planie miejscowym;
 - 2) liczba kondygnacji nadziemnych budynków: nie większa niż 3;
 - 3) powierzchnia zabudowy nie większa niż 20% powierzchni terenu;
 - 4) udział powierzchni biologicznie czynnej nie mniejszy niż 60% terenu.

I – tereny infrastruktury technicznej

A_I1, A_I2, A_I3, A_I4, A_I5, B_I, C_I1, C_I2, C_I3, D_I1, D_I2, D_I3, E_I

Tereny przeznaczone pod infrastrukturę techniczną.

1. Podstawowym przeznaczeniem na terenach oznaczonych symbolem **I** jest

infrastruktura techniczna taka jak: elektroenergetyka, gazownictwo, wodociągi, kanalizacja, telekomunikacja, ciepłownictwo, gospodarowanie odpadami wraz z obiektami administracyjno-technicznymi.

2. Jako przeznaczenie uzupełniające dopuszcza się zieleń urządzoną, parkingi, drogi wewnętrzne.
3. Tereny infrastruktury technicznej nie powinny powodować uciążliwości, w szczególności z zakresu promieniowania elektromagnetycznego, na sąsiednich terenach mieszkaniowych.
4. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów zostaną ustalone na etapie sporządzania planu miejscowego w zależności od rodzaju infrastruktury, która jest realizowana na danym terenie.
5. Ustala się przeprowadzanie dróg oraz innych sieci infrastruktury technicznej i lokalizację urządzeń towarzyszących tym sieciom, w sposób nie kolidujący z podstawową funkcją terenu i pozostałymi zasadami zagospodarowania terenu.
6. Przebieg sieci infrastruktury technicznej na rysunku jest orientacyjny i zostanie szczegółowo wskazany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

KP – tereny placów

A_KP

Teren placu obejmujący Rynek w Mosinie – plac 20 Października.

1. Teren stanowi przestrzeń publiczną służącą zaspokajaniu potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych.
2. Obowiązuje wysoki standard zagospodarowania terenu. Zaleca się reprezentacyjne zagospodarowanie placu poprzez zieleń urządzoną, elementy małej architektury i oświetlenie.
3. Dopuszcza się wyposażenie terenu w drogi publiczne lub wewnętrzne, ciągi piesze, parkingi oraz zieleń urządzoną.
4. Dopuszcza się przeprowadzanie sieci infrastruktury technicznej i lokalizację urządzeń towarzyszących tym sieciom, w sposób nie kolidujący z podstawową funkcją terenu i pozostałymi zasadami zagospodarowania terenu oraz nie degradujący walorów estetycznych terenu.
5. Dopuszcza się funkcje i obiekty tymczasowe wynikające z organizacji imprez masowych i innych wydarzeń publicznych.

KK – tereny kolejowe

A_KK1, A_KK2, A_KK3, A_KK4, A_KK5, E_KK

Tereny obejmujące przebiegającą przez gminę linię wraz z infrastrukturą techniczną i stacją kolejową oraz przystankami kolejowymi.

1. Podstawowym przeznaczeniem na terenach oznaczonych symbolem **KK** jest komunikacja kolejowa.
2. Jako przeznaczenie uzupełniające dopuszcza się:
 - 1) zieleń urządzoną, w tym zieleń izolacyjną oraz zieleń wertykalną na ekranach dźwiękoszczelnych;
 - 2) parkingi, w tym w szczególności w systemach Park and Ride (P&R), Bike and Ride (B&R);
 - 3) obsługę miejsc przesiadkowych związanych ze zintegrowanym systemem

komunikacyjnym.

3. Dopuszcza się prowadzenie dróg, sieci infrastruktury technicznej, lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom w sposób nie kolidujący z podstawową funkcją terenu.
4. Obowiązują zasady zagospodarowania zgodnie z funkcją kolejową i przepisami odrębnymi.

ZC – tereny cmentarzy

A_ZC1, A_ZC2, A_ZC3, B_ZC, C_ZC1, C_ZC2, C_ZC3, C_ZC4, D_ZC1, D_ZC2, E_ZC1, E_ZC2, F_ZC1, F_ZC2, F_ZC3

Tereny istniejących i planowanych cmentarzy wraz z niezbędnymi obiektami (np. kaplice) i urządzeniami infrastruktury technicznej.

1. Podstawowym przeznaczeniem na terenach oznaczonych symbolem **ZC** są cmentarze.
2. Utrzymuje się istniejące cmentarze czynne i zabytkowe nieczynne.
3. Na czynnych cmentarzach dopuszcza się realizację obiektów, budynków i budowli związanych z ich funkcjonowaniem, w tym m.in. kaplic, domów przedpogrzebowych itp.
4. W strefach sanitarnych od cmentarzy, o szerokości wynikającej z obowiązujących przepisów prawa zabrania się lokalizacji zabudowań mieszkalnych, zakładów produkujących artykuły żywności, zakładów żywienia zbiorowego i przechowujących artykuły żywności oraz studni służących do czerpania wody do picia i potrzeb gospodarczych.
5. Dla cmentarzy zabytkowych obowiązują ustalenia dotyczące ochrony zabytków.
6. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów zostaną ustalone na etapie sporządzania planu miejscowego w zależności od rodzaju wprowadzanej zabudowy.
7. Dopuszcza się przeprowadzanie dróg oraz sieci infrastruktury technicznej i lokalizację urządzeń towarzyszących tym sieciom, w sposób nie kolidujący z podstawową funkcją terenu i pozostałymi zasadami zagospodarowania terenu oraz nie degradujący walorów estetycznych terenu.
8. Dopuszcza się lokalizowanie parkingów w sposób nie kolidujący z funkcją cmentarzy i ochroną konserwatorską.
9. Nakaz lokalizowania zieleni urządzonej oraz strefy izolacyjnej/buforowej w granicy cmentarza.

ZD – tereny ogrodów działkowych

A_ZD1, A_ZD2, A_ZD3

Istniejące tereny ogrodów działkowych.

1. Podstawowym przeznaczeniem na terenach oznaczonych symbolem **ZD** są ogrody działkowe.
2. Dopuszcza się prowadzenie dróg, sieci infrastruktury technicznej, lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom w sposób nie kolidujący z podstawową funkcją terenu.

ZU - tereny zieleni urządzonej

A_ZU1, A_ZU2, A_ZU3, A_ZU4, A_ZU5, A_ZU6, A_ZU7, B_ZU, E_ZU1, E_ZU2

Tereny zieleni urządzonej w postaci parków, przyulicznych skwerów, które tworzą tereny publiczne o funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej.

1. Podstawowym przeznaczeniem na terenach oznaczonych symbolem **ZU** jest zieleń urządzona.
2. Jako przeznaczenie uzupełniające dopuszcza się zieleń nieurządzoną.
3. Należy zadbać o zachowanie i pielęgnację zieleni, a także wysoki standard zagospodarowania.
4. Zaleca się wydzielanie ścieżek pieszo-rowerowych uzupełniających system powiązań komunikacyjnych na terenie gminy.
5. Dopuszcza się wyposażenie w obiekty małej architektury (np. ławki, rzeźby, fontanny, siłownie zewnętrzne, drabinki itp.).
6. Dopuszcza się przeprowadzanie sieci infrastruktury technicznej i lokalizację urządzeń towarzyszących tym sieciom, w sposób nie kolidujący z podstawową funkcją terenu i pozostałymi zasadami zagospodarowania terenu oraz nie degradujący walorów estetycznych i krajobrazowych terenu.

ZK - tereny zieleni krajobrazowej

A_ZK1, A_ZK2, A_ZK3, A_ZK4, A_ZK5, A_ZK6, A_ZK7, A_ZK8, A_ZK9, A_ZK10, A_ZK11, A_ZK12, B_ZK1, B_ZK2, B_ZK3, B_ZK4, B_ZK5, B_ZK6, B_ZK7, B_ZK8, B_ZK9, B_ZK10, B_ZK11, C_ZK1, C_ZK2, C_ZK3, C_ZK4, C_ZK5, C_ZK6, C_ZK7, D_ZK1, D_ZK2, D_ZK3, D_ZK4, D_ZK5, D_ZK6, D_ZK7, D_ZK8, D_ZK9, D_ZK10, D_ZK11, D_ZK12, D_ZK13, D_ZK14, D_ZK15, F_ZK

Tereny naturalnie ukształtowanej zieleni niskiej występującej w formie nieużytków z niewielkimi skupiskami zakrzewień i zadrzewień. Tereny te najczęściej towarzyszą ciekom i zbiornikom wodnym. Są to obszary umożliwiające naturalny rozwój flory, są także miejscami siedlisk fauny. Stanowią zarówno promenady nadrzeczne w mieście jak również doliny rzeczne poza miastem. Tereny te wskazują się do pełnienia funkcji przyrodniczych, a także służące zaspokajaniu potrzeb ludności z zakresu aktywnego wypoczynku i turystyki.

1. Podstawowym przeznaczeniem na terenach oznaczonych symbolem **ZK** jest zieleń krajobrazowa, zieleń urządzona i nieurządzona, wody powierzchniowe.
2. Kierunki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów – obowiązuje zakaz zabudowy za wyjątkiem obiektów infrastruktury technicznej.
3. Zaleca się wydzielanie ścieżek pieszo-rowerowych uzupełniających system powiązań komunikacyjnych na terenie gminy.
4. Dopuszcza się wyposażenie w obiekty małej architektury (np. ławki, rzeźby, fontanny).
5. Dopuszcza się sportowe, rekreacyjne i turystyczne wykorzystanie terenów w sposób nie naruszający procesów ekologicznych;
6. Dopuszcza się urządzenia i obiekty związane z ochroną przeciwpowodziową oraz inne niezbędne urządzenia hydrotechniczne.
7. Dopuszcza się przeprowadzanie sieci infrastruktury technicznej i lokalizację urządzeń towarzyszących tym sieciom, w sposób nie kolidujący z podstawową funkcją terenu i pozostałymi zasadami zagospodarowania terenu oraz nie

degradujący walorów estetycznych i krajobrazowych terenu.

Warunki dodatkowe do planów miejscowych

Dla terenu **A_ZK9** dopuszcza się budynki związane wyłącznie z realizacją uzbrojenia terenu. W ramach sportu, rekreacji i turystyki dopuszcza się realizację miejsca organizacji dla imprez sportowych (biegowych, narciarskich, rowerowych, spacerowych, nordic walking i innych podobnych).

Dla terenów **A_ZK10, D_ZK13, D_ZK14, D_ZK15** dopuszcza się wyłącznie podstawowe przeznaczenie – zieleń krajobrazową, zieleń urządzoną i nieurządzoną, wody powierzchniowe.

ZL – tereny lasów

Istniejące tereny stanowiące grunty leśne, tereny dotychczasowo zalesione i przeznaczone do zalesienia.

1. Podstawowym przeznaczeniem na terenach oznaczonych symbolem **ZL** są lasy.
2. Jako przeznaczenie uzupełniające dla terenów **ZL** w Mosinie dopuszcza się komunikację kolejową.
3. Kierunki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów – obowiązuje zakaz zabudowy za wyjątkiem obiektów infrastruktury technicznej.
4. Obowiązuje prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z planem urządzenia lasu.
5. Dopuszcza się prowadzenie gospodarki rolnej.
6. Dopuszcza się prowadzenie dróg, sieci infrastruktury technicznej, lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom w sposób nie kolidujący z podstawową funkcją terenu.
7. Dopuszcza się eksploatację surowców skalnych i okruchowych na terenach udokumentowanych złóż.
8. Wszelkie działania gospodarcze, inwestycyjne i eksploatacyjne, o których mowa w punktach 4–7 na terenach **ZL** znajdujących się w granicach form ochrony przyrody w rozumieniu przepisów określających cele, zasady i formy ochrony przyrody dopuszcza się w sposób nie naruszający nakazów i zakazów obowiązujących w aktach powołujących te formy ochrony przyrody, za wyjątkiem określonych odstępstw.

R - tereny rolnicze

Tereny rolnicze obejmują tereny, które są wykorzystywane jako uprawy polowe, uprawy ogrodnicze, sadownicze, łąki i pastwiska. Dopełnieniem krajobrazu terenów rolnych są śródpolne grupy zadrzewień i zakrzewień, a także wody powierzchniowe.

1. Podstawowym przeznaczeniem na terenach oznaczonych symbolem **R** jest teren rolniczy (uprawy polowe, uprawy ogrodnicze, sadownicze, łąki i pastwiska, zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, a także wody powierzchniowe).
2. Dopuszcza się:
 - 1) eksploatację złóż surowców mineralnych na terenach udokumentowanych złóż z jednoczesnym uwzględnieniem zakazów wynikających z przepisów dotyczących ochrony ujęcia wody Mosina-Krajkowo na terenie strefy ochrony pośredniej ujęcia;
 - 2) zalesienia.
3. Planowane zalesienia zaleca się realizować dostosowując dobór gatunkowy do naturalnie występujących w regionie siedlisk przyrodniczych.
4. Ustala się przeprowadzenie przez tereny, a także w razie konieczności

ich wyposażenie w infrastrukturę techniczną, drogi publiczne lub wewnętrzne, w sposób nie kolidujący z podstawową funkcją.

5. Kierunki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów – obowiązuje zakaz zabudowy za wyjątkiem obiektów infrastruktury technicznej.
6. Wszelkie działania gospodarcze, inwestycyjne i eksploatacyjne, o których mowa w punktach 2–5 na terenach R znajdujących się w granicach form ochrony przyrody w rozumieniu przepisów określających cele, zasady i formy ochrony przyrody dopuszcza się w sposób nie naruszający nakazów i zakazów obowiązujących w aktach powołujących te formy ochrony przyrody, za wyjątkiem określonych odstępstw.
7. Należy dążyć do zachowania zadrzewień i zakrzewień oraz wód powierzchniowych – naturalnych cieków i oczek wodnych.
8. Należy dążyć do utrzymania trwałych użytków zielonych, w szczególności w dolinach cieków.

Warunki dodatkowe do planów miejscowych

Nie dopuszcza się eksploatacji złoża Krosinko BW, a także sytuowania w jego obszarze zbiorników wodnych.

WS – tereny wód powierzchniowych

A_WS1, A_WS2, A_WS3, A_WS4, A_WS4, B_WS, C_WS, D_WS1, D_WS2, D_WS3, D_WS4, D_WS5, D_WS6, D_WS7, D_WS8, D_WS9, D_WS10, D_WS11, E_WS1, E_WS2, F_WS1, F_WS2 (a także pozostałe tereny oznaczone kolorem niebieskim wg legendy, zgodnym z terenami WS, nie posiadające etykiety ze względu na czytelność rysunku)

Tereny śródlądowych wód powierzchniowych obejmujące cieki powierzchniowe oraz zbiorniki wód stojących.

1. Podstawowym przeznaczeniem na terenach oznaczonych symbolem **WS** są wody powierzchniowe śródlądowe.
2. Jako przeznaczenie uzupełniające dopuszcza się zieleni urządzoną.
3. Dopuszcza się obiekty związane z ochroną przeciwpowodziową oraz inne niezbędne urządzenia hydrotechniczne.
4. Dopuszcza się przeprowadzenie przez tereny, a także w razie konieczności ich wyposażenie w infrastrukturę techniczną, drogi publiczne lub wewnętrzne w formie przepraw mostowych, w sposób nie kolidujący z podstawową funkcją.
5. Dopuszcza się sportowe i rekreacyjne wykorzystanie terenów śródlądowych wód powierzchniowych. Użytkowanie nie powinno naruszać równowagi ekosystemów wodnych.
6. Dla rzeki Warty ustala się transportowe wykorzystanie rzeki.
7. Dla terenów przylegających do wód powierzchniowych ustala się zachowanie po obu stronach brzegów pasów o szerokości co najmniej 3 m umożliwiających prowadzenie prac konserwacyjnych.
8. Ustala się realizację dopuszczeń, o których mowa w pkt 2–5 poza siedliskami przyrodniczymi, miejscami występowania zwierząt, miejscami przyrodniczo cennymi.
9. Na terenach wód powierzchniowych śródlądowych zlokalizowanych w obszarze rezerwatu przyrody „Krajkowo” dopuszcza się wyłącznie podstawowe przeznaczenie – wody powierzchniowe śródlądowe, zgodne ze stanem istniejącym.

Tereny wyłączone spod zabudowy

Tereny wyłączone spod zabudowy to w szczególności:

- tereny zieleni niskiej, łąk, pastwisk, zieleni łąkowej i terenów podmokłych – tereny zieleni, pełniące funkcje przyrodnicze – łączniki ekologiczne (tereny ZK, R, ZL),
- tereny położone w strefach oddziaływania obiektów i sieci infrastruktury technicznej (takie jak linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia, gazociągi, magistrale wodociągowe itp.) w zakresie zabudowy związanej ze stałym przebywaniem ludzi.
- obowiązuje uwzględnienie ograniczeń generowanych przez obiekty i sieci infrastruktury technicznej. Jednocześnie, dopuszcza się likwidację, przebudowę i rozbudowę obiektów i sieci infrastruktury technicznej.

3.5. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrona przyrody i krajobrazu kulturowego

W rozwoju przestrzennym gminy przyjmuje się ład przestrzenny i zrównoważony rozwój jako podstawę kształtowania polityki przestrzennej. Należy zadbać o ochronę najcenniejszych zasobów środowiska i ich racjonalne wykorzystanie. Ochrona poszczególnych elementów środowiska przełoży się na podniesienie warunków życia mieszkańców.

Narzędziem realizacji ochrony środowiska przyrodniczego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, w których szczegółowo zostaną opisane zasady ochrony środowiska w zależności od miejscowych uwarunkowań na poszczególnych terenach.

3.5.1. Obszary i obiekty chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody

Na terenie gminy znajduje się Wielkopolski Park Narodowy, Rogaliński Park Krajobrazowy, 2 rezerваты przyrody, 4 obszary Natura 2000, 58 obiekty zaliczane do pomników przyrody.

W odniesieniu do występujących na terenie gminy Mosina form ochrony przyrody stosuje się odpowiednie przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1098 ze zm.) oraz innych aktów prawnych bezpośrednio związanych z danym obszarem. Ochronie podlegają również inne, dotąd nie rozpoznane elementy prawnie chronione, np. stanowiska chronionych roślin i zwierząt.

3.5.2. Ochrona różnorodności biologicznej

Zagospodarowanie terenu gminy nie powinno naruszać stabilności naturalnych ekosystemów oraz funkcjonowania podstawowych procesów przyrodniczych.

W celu ochrony ekosystemów, wartości przyrodniczych oraz zróżnicowanego krajobrazu rolniczego, zaleca się zachowanie istniejących terenów zieleni, w tym zadrzewień i zakrzewień, przydrożnych szpalerów, łąk i pastwisk oraz innych form naturalnie występującej roślinności, a także zieleni urządzonej, takiej jak założenia parkowe i skwery. Zachowanie tych terenów istotne jest ze względu na utrzymanie zróżnicowania biologicznego gminy oraz występowanie zwierząt. W tym zakresie ważne jest także zabezpieczenie przed antropopresją wód powierzchniowych (jezior, oczek wodnych, wód płynących) wraz z ich obudową biologiczną.

Istotną rolę dla podniesienia zróżnicowania biologicznego gminy stanowi ochrona przed zmianą zagospodarowania doliny rzeki Warty oraz planowane wprowadzanie zalesień.

Postuluje się zwiększanie powierzchni terenów zieleni w formie wprowadzania zadrzewień śródpolnych i przydrożnych, wzbogacanie obudowy biologicznej cieków oraz tworzenie założeń zieleni urządzonej w obrębie terenów zabudowanych.

Istotne jest zapewnienie przebiegu międzynarodowego, krajowego i regionalnego korytarza ekologicznego oraz krajowego lądowego korytarza ekologicznego wzdłuż rzeki Samicy, Kanału Mosińskiego i Kanału Olszynki.

Postuluje się ochronę cennych przyrodniczo obszarów mokradłowych w otoczeniu rzeki Warty.

3.5.3. Ochrona wód

Gmina Mosina zlokalizowana jest w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 144 – Dolina Kopalna Wielkopolska oraz Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 150 – Pradolina Warszawsko-Berlińska (Koło – Odra). Na obszarach tych obowiązują zakazy, nakazy oraz ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów lub korzystania z wody w celu ochrony zasobów wód podziemnych przed degradacją określone w art. 140 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 624 ze zm.)

Gmina Mosina zlokalizowana jest w granicach strefy ochronnej ujęcia wody w rejonie Mosina-Krajkowo zgodnie z Rozporządzeniem Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu z dnia 9 sierpnia 2012 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody w rejonie Mosina-Krajkowo dla zaopatrzenia Poznańskiego Systemu Wodociągowego (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2012 r. poz. 3556).

Należy zapewnić prawidłowe funkcjonowanie przepływających przez obszar gminy cieków, a także zbiorników wód stojących i obszarów podmokłych. Zachowanie zbiorników wodnych zapewnia odpowiednie warunki dla systemu małej retencji, co pomaga przeciwdziałać skutkom suszy oraz potencjalnych powodzi.

Należy chronić wody powierzchniowe i podziemne przed wprowadzaniem zanieczyszczeń. Dla ochrony wód istotny będzie sukcesywny rozwój kanalizacji sanitarnej i deszczowej terenów zurbanizowanych oraz ochrona biologicznej obudowy cieków zapewniająca ograniczenie infiltracji związków azotu z pól uprawnych do wód powierzchniowych.

Na terenach rolnych, w bezpośrednim sąsiedztwie cieków i wód stojących, zaleca się pozostawienie pasów zieleni ochronnej stanowiącej naturalny bufor zapobiegający infiltracji nawozów do wód powierzchniowych. Zieleń ochronną tworzą tereny łąk i pastwisk, tereny zieleni krajobrazowej, naturalne zadrzewienia i zakrzaczenia. Zaleca się tworzenie stref buforowych w postaci pasów wzdłuż cieków i zbiorników, których nie powinno się nawozić.

Należy zapewnić właściwe zabezpieczenie techniczne obiektów, które stanowią potencjalne ogniska zanieczyszczeń.

Należy zapewnić dostępność do wód otwartych. W tym celu istotny jest zakaz grodzenia działek do linii wody.

Istotne jest zabezpieczenie nieczynnych ujęć wód podziemnych, z dopuszczeniem ich likwidacji włącznie.

Należy mieć na uwadze, iż duża część gminy Mosina znajduje się w obszarze wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć, określonych w regionie wodnym Warty, na podstawie

aktualnego rozporządzenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Uznaje się nadrzędność ochrony wód podziemnych zasilających ujęcie Mosina-Krajkowo nad eksploatacją złóż kopalin energetycznych, przede wszystkim węgla brunatnego położonych zarówno na terenie Mosiny jak i innych gmin.

3.5.4. Powietrze atmosferyczne

W celu ochrony atmosfery zaleca się wykorzystywanie do ogrzewania budynków proekologicznych paliw charakteryzujących się niskimi wskaźnikami emisyjnymi, takich jak: gaz, olej opałowy, drewno, biomasa lub urządzeń do niskoemisyjnych technologii spalania, a także modernizowanie i wymianę starych urządzeń o niskiej sprawności. Korzystne jest wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii.

3.5.5. Ochrona gleb i powierzchni ziemi

Należy dążyć do ograniczenia przeznaczenia terenów rolnych pokrytych glebami o najwyższych klasach bonitacyjnych na inne cele z wyjątkiem terenów wskazanych na rysunku Studium do zainwestowania, jak również wyłączonych z użytkowania rolnego na podstawie obowiązujących planów miejscowych.

Obowiązuje prowadzenie racjonalnej gospodarki surowcami mineralnymi. Ich eksploatacja powinna odbywać się z uwzględnieniem wymogów obowiązującego prawa. Działalność górnicza nie powinna powodować przekształceń naruszających równowagę w środowisku oraz powodować uciążliwości na pozostałych terenach. Dotyczy to także lokalizacji tego typu działalności na terenie innych gmin, w sytuacji, w której taka działalność mogłaby negatywnie wpływać na równowagę środowiska, w tym stan wód powierzchniowych i podziemnych, na terenie gminy Mosina.

Należy realizować obowiązek rekultywacji wyrobisk powstałych po powierzchniowej eksploatacji kruszyw. Z funkcjonalnego punktu widzenia preferowanym kierunkiem jest utworzenie terenów wodnych z możliwością ich rekreacyjnego zagospodarowania.

3.5.6. Ochrona ludzi i środowiska kulturowego

Prowadzenie działalności gospodarczej nie powinno powodować przekroczenia standardów jakości środowiska poza obrębem terenu inwestycji zgodnie z przepisami ustawy Prawo ochrony środowiska. W celu ograniczenia uciążliwości ze strony terenów przemysłu na tereny mieszkaniowe postuluje się tworzenie na styku tych terenów pasów zieleni izolacyjnej lub strefowanie zabudowy (np. wprowadzanie zabudowy nie powodującej uciążliwości pomiędzy terenami przemysłowymi i mieszkaniowymi). W planach miejscowych należy zapewnić ochronę przed hałasem terenów mieszkaniowych, szkół i przedszkoli, zgodnie z przepisami określającymi zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów. Ochronę klimatu akustycznego terenów mieszkaniowych w otoczeniu dróg o wysokim natężeniu ruchu i linii kolejowej umożliwi odsunięcie zabudowy od emitorów lub jej strefowanie.

3.5.7. Ochrona przed powodzią

W zakresie prewencyjnej ochrony przeciwpowodziowej wskazuje się ograni-

czenie w zmianach zagospodarowania ingerujących w ukształtowanie dolin rzecznych oraz zmniejszenie ich chłonności retencyjnej. Wskazuje się zachowanie i ochronę zlokalizowanej bezpośrednio wzdłuż cieków wodnych naturalnej zieleni zalewowej, którą budują tereny łąk i pastwisk, tereny zieleni krajobrazowej oraz tereny lasów, w celu zwiększenia chłonności retencyjnej terenu. Należy zapewnić swobodny przepływ wód w dolinach rzecznych poprzez odpowiednie kształtowanie brzegów rzek.

Na podstawie map zagrożenia i ryzyka powodziowego sporządzonych dla rzeki Warty, przepływającej wzdłuż północnej granicy gminy i przez centralną jej część oraz w niewielkim stopniu przy północnej granicy gminy dla Kanału Mosińskiego, na rysunku Studium wskazuje się obszary szczególnego zagrożenia powodzią, dla których obowiązują przepisy o gospodarowaniu wodami w zakresie realizacji inwestycji. Zasięg wód powodziowych w niewielkim stopniu obejmuje tereny zainwestowane, za wyjątkiem terenów **D_UZ** i **D_UZ/I**, gdzie zabudowa kubaturowa nie jest podstawowym elementem zainwestowania. Większa część zasięgu wód powodziowych dotyczy obszarów rolniczych **R**, leśnych **ZL** i przede wszystkim zieleni krajobrazowej **ZK**.

Wszelkie zamierzenia służące ochronie przeciwpowodziowej powinny mieć charakter kompleksowy i integrować działania jednostek samorządowych objętych zasięgiem zlewni na zasadach przewidzianych w planach zarządzania ryzykiem powodziowym oraz planie przeciwdziałania skutkom suszy.

3.6. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

W mieście Mosina, wpisane do rejestru zabytków są:

- układ urbanistyczny, nr rej.: 1961/A z 12 października 1984 roku,
- synagoga, obecnie Izba Muzealna, ul. Niezłomnych 1, pocz. XX, nr rej.: 2075/A z 24 lutego 1986 roku.

W przypadku obiektów wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków wszelkie prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane, prowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych, zmiana przeznaczenia zabytku lub sposobu korzystania z tego zabytku, umieszczanie na urządzeniach technicznych, tablic reklamowych oraz podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru itp. wymagają uzyskania pozwolenia właściwego miejscowo konserwatora zabytków zgodnie z art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Do obszarów z ograniczeniami zabudowy należą tereny dawnych parków i cmentarzy podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w tym: park w Rogalinie z 4 ćw. XVIII w., 1820-40 r., nr rej.: 1021/Wlkp/A z 21.07.1965 r. W Gminnej Ewidencji Zabytków, zaktualizowanej wraz z Programem Opieki nad Zabytkami dla gminy Mosina na lata 2020-2023 (uchwała Nr XXXVI/290/20 Rady Miejskiej w Mosinie z dnia 26 listopada 2020 roku – Dz. Urz. Woj. Wielk. z 2020 r., poz. 9711) wpisano 336 obiektów zabytkowych, w tym 2 postulowane do wykreślenia ze względu na obowiązujący plan miejscowy. Gminna Ewidencja Zabytków gminy Mosina obejmuje również 22 obiekty małej architektury. Ponadto na terenie gminy występuje 14 wpisów do rejestru zabytków (około 26 obiektów, w tym 1 układ urbanistyczny, 1 historyczny układ przestrzenny majątku ziemskiego, z zespołem pałacowym, parkiem, zabudowaniami folwarków).

Prowadzenie robót budowlanych, w tym prac rozbiórkowych, przy obiektach lub na obszarach ujętych w gminnej ewidencji zabytków (cmentarze) wymaga postępowania zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy Prawo budowlane.

Cmentarze wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków na terenie miasta Mosina (ul. Sienkiewicza, ul. Poniatowskiego) oraz na terenach wiejskich – wymagają pielęgnacji i zachowania. Cmentarz parafialny w Mosinie – jest cmentarzem czynnym, wymagającym rezerwy terenowej, którą wyznaczono w niniejszym Studium.

Wśród obiektów i założeń wpisanych do rejestru zabytków można wyróżnić:

- zespół pałacowo-parkowy hrabiów Raczyńskich – jako jeden z najznamienitszych w Wielkopolsce zespołów pałacowych, pełni ogromną rolę w tożsamości regionalnej i ponadregionalnej. Stanowi ważny element naszego dziedzictwa kulturowego. Podlega ścisłej ochronie konserwatorskiej, dlatego wszelkie działania budowlane na tym terenie muszą być nadzorowane przez właściwe służby konserwatorskie. W niniejszym Studium, planuje się utrzymanie obecnej funkcji – jako terenu usług w zieleni o specjalnych walorach kulturowych oraz wymaganiach – określonych w ustaleniach szczegółowych. Funkcja głównej atrakcji turystycznej jest planowana do kontynuacji i dalszego rozwoju krajobrazu założenia – zabudowa wsi Rogalin nie będzie rozwijana w bezpośrednim sąsiedztwie zespołu, lecz w rejonach nie wpływających na obecną ekspozycję w terenie,
- kościoły – w Krośnie (murowany) i w Rogalinku (drewniany) – Studium utrzymuje obecną funkcję i wprowadza ustalenia dotyczące ochrony brył obu obiektów oraz materiałów, z jakich je wykonano – do uwzględnienia w planach miejscowych,
- pałac w Głuszynie Leśnej i dwór w Radzewicach – Studium wprowadza ustalenia dotyczące ochrony brył obu obiektów oraz materiałów, z jakich je wykonano – do uwzględnienia w planach miejscowych.

Szczegółowe ustalenia dotyczące stref ochrony konserwatorskiej należy wprowadzić w planach miejscowych określając przedmiot i zasady ochrony zgodnie z wytycznymi zapisów Studium, ze szczególnym uwzględnieniem parametrów nowej zabudowy takich jak wysokość, gabaryty budynków oraz forma i geometria dachów.

Na etapie sporządzania planów miejscowych należy przeanalizować konieczność ewentualnego wprowadzenia stref konserwatorskich na innych obszarach.

Wyznacza się tereny ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych ujętych w ewidencji zabytków, nawarstwień kulturowych historycznej zabudowy założenia urbanistycznego miasta Mosina, wpisanego do rejestru zabytków oraz zabytków wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków w granicach, których określa się nakaz prowadzenia badań archeologicznych zgodnie z przepisami odrębnymi. W stosunku do nowej zabudowy lokalizowanej pośród obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków na terenie historycznego układu urbanistycznego miasta Mosina wpisanego do rejestru zabytków tj. w strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej wprowadza się następujące wymagania:

1. Konieczność dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej, w zakresie usytuowania, skali, zastosowanych materiałów budowlanych i bryły do lokalnej tradycji architektonicznej.
2. W przypadku inwestycji nakaz lokalizacji wyłącznie takich form, które stanowią rozszerzenie lub uzupełnienie już istniejącej zabudowy.
3. Obowiązek zachowania historycznego układu przestrzennego w zakresie rozplanowania dróg, ulic, placów, linii zabudowy, kompozycji wnętrza

- urbanistycznych i kompozycji zieleni.
4. Zachowanie proporcji wysokościowych, dotyczących szczególnie lokalizacji dominant wysokościowych mających wpływ na kształt sylwetki całego układu urbanistycznego lub zespołu budowlanego oraz jego fragmentów, ze szczególnym uwzględnieniem osi widokowych na obiekty wyróżniające się charakterystycznymi cechami, godnymi wyeksponowania w skali miasta np. wieża kościoła pw. św. Mikołaja w Mosinie.
 5. Nakaz dostosowania zabudowy nowo realizowanej oraz zabudowy bez wartości kulturowych do historycznej kompozycji urbanistycznej i architektonicznej zespołu budowlanego objętego strefą, w granicach której jest lub będzie lokalizowana, w szczególności w zakresie: sytuowania obiektów, linii zabudowy, wielkości powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni działki, gabarytów i wysokości budynków, formy architektonicznej, kompozycji stylistycznej fasad, geometrii dachów, wysokości gzymsów i kalenic.
 6. Na terenie zabudowanym podlegającym ochronie konserwatorskiej należy dążyć do maksymalnej ekspozycji walorów krajobrazu kulturowego poprzez respektowanie stałych zasad kształtowania architektury w odniesieniu do zabytkowej zabudowy tj. usuwanie lub przebudowa obiektów kolidujących z historycznym układem i lokalną architekturą, dostosowanie nowych obiektów do historycznej kompozycji przestrzennej i historycznej architektury (sposób usytuowania budynku na działce, liczba kondygnacji, rodzaj i sposób ustawienia kalenic, możliwy do zastosowania materiałów budowlanych z preferencją dla materiałów tradycyjnych, zastosowanie określonych detali architektonicznych. Ustalone zasady powinny obowiązywać w stosunku do małej architektury: ogrodzenia, nawierzchnie, schody zewnętrzne, latarnie, kioski, słupy ogłoszeniowe, tablice informacyjne, ławki itp.), należy ponadto wprowadzić zakaz wprowadzania w dawne śródmieścia nowoczesnej wielkopowierzchniowej zabudowy.
 7. Na obszarach objętych ochroną konserwatorską i wpisanych do rejestru zabytków należy wprowadzić ograniczenie w lokalizacji pylonów reklamowych oraz wprowadzić w planach miejscowych restrykcyjne ustalenia dotyczące lokalizacji reklam wolno stojących, reklam na budynkach czy reklam wielkopowierzchniowych.

3.7. Kierunki rozwoju systemów komunikacji

3.7.1. Transport drogowy

Układ drogowy powinien realizować podstawowe zadania związane z prawidłowym funkcjonowaniem ośrodka gminnego oraz jego powiązanie z Poznaniem, w tym obsługę ruchu tranzytowego i ruchu związanego z powiązaniem miasta Mosina z rejonem, transport wewnętrzny oraz zbiorowy. Zapewnienie prawidłowego funkcjonowania układu komunikacyjnego warunkuje zarówno bieżące rozwiązanie problemów związanych z uciążliwościami ruchu samochodowego, ale również daleko idący potencjał rozwojowy zarówno miasta Mosina jak i obszaru całej gminy. W związku z powyższym wyznacza się utworzenie nowych połączeń komunikacyjnych oraz modernizację sieci dróg istniejących.

Na rysunku Studium zostały zaznaczone planowane rozwiązania komunikacyjne, głównie na podstawie Koncepcji Programowo Przestrzennej Układu Drogowego Gminy, w szczególności proponowany przebieg wschodniej obwodnicy miasta Mosina, łączący ulicę P. Mocka w Mosinie (droga wojewódzka nr 431) z drogą wojewódzką nr 431 w Dymaczewie Nowym, z możliwością alternatywnego włączenia

do węzła Wronczyn (S5) na terenie gminy Stęszew.

Nawiązując do Planu zagospodarowania województwa wielkopolskiego, na terenie gminy Mosina powinna powstać, biorąc pod uwagę wpływ na ochronę ujęcia wody Mosina-Krajkowo, a także obszary cenne przyrodniczo, droga stanowiąca element Wewnętrznego Pierścienia Drogowego Bliskiego Zasięgu (na obecnym etapie rozwiązanie to nie jest prezentowane na rysunku Studium), alternatywa przebiegu całej drogi 431 Kórnik – Mosina – Granowo, tj. od Mieczewa do Dymaczewa Nowego, ewentualnie węzła Wronczyn (gmina Stęszew).

Przemieszczanie się w pozostałej części gminy w głównej mierze odbywać się będzie w oparciu o dotychczasowy układ drogowy, na który składają się drogi główne i zbiorcze. Zakłada się przebudowę i modernizację systemu drogowego w celu dostosowania go dla zapewnienia właściwej przepustowości i bezpieczeństwa ruchu, odpowiadających potrzebom i zakładanym klasom dróg.

Dopuszcza się zmianę kategorii dróg w planach miejscowych w oparciu o szczegółowe analizy oraz uzgodnienia z zarządcami dróg zgodnie z przepisami odrębnymi.

W obrębie nowych terenów zabudowanych ustala się budowę nowych dróg klasy lokalnej, dojazdowej i wewnętrznej. Wyznacza się następujące zasady obowiązujące w planach miejscowych, dotyczące parametrów dróg wewnętrznych nie wyznaczonych liniami rozgraniczającymi:

- 1) minimalna szerokość drogi w liniach rozgraniczających: 8,0 m;
- 2) minimalna odległość zabudowy od linii rozgraniczającej drogi: 6,0 m;
- 3) projektowanie ścież narożnych nie mniejszych niż 5,0 m × 5,0 m;
- 4) realizowanie dróg w miarę możliwości jako przelotowe;
- 5) w przypadku projektowania nieprzelotowego zakończenia drogi ustala się obowiązek realizacji placu do zawracania samochodów o promieniu nie mniejszym niż 9,0 m.

Dopuszcza się również przeprowadzenie dróg przez tereny rolne.

Należy wprowadzać zieleń w pasie drogowym, przy projektowaniu dróg.

Układ szlaków rowerowych powinien zapewniać bezpieczne powiązania pomiędzy miejscowościami i terenami rekreacyjnymi. Zaleca się, żeby ścieżki wzdłuż dróg klasy zbiorczej i głównej były poza pasami jezdni przeznaczonymi dla ruchu samochodów.

Nowe obiekty przy drogach należy lokalizować zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W odniesieniu do dróg wojewódzkich:

- 1) dopuszcza się obsługę komunikacyjną terenów z istniejących węzłów i skrzyżowań oraz przez wewnętrzne układy komunikacyjne za pomocą dróg niższej kategorii lub poprzez istniejące zjazdy do działek budowlanych;
- 2) zaleca się unikanie tworzenia nowych bezpośrednich zjazdów;
- 3) postuluje się zwiększenie przepustowości na odcinku dojazdowym drogi nr 430 do węzła autostradowego „Poznań Luboń”, zgodnie z potrzebami wzrastającego ruchu drogowego;
- 4) dopuszcza się regulacje granic pasa drogowego zgodnie z potrzebami rozbudowy dróg;
- 5) realizację wschodniej obwodnicy miasta Mosina w przebiegu drogi wojewódzkiej nr 431, zgodnie z ustaleniami graficznymi Studium;
- 6) zakazuje się tworzenia miejsc postojowych w pasie drogowym.

W odniesieniu do dróg powiatowych:

- 1) obsługę komunikacyjną terenów przyległych do dróg powiatowych postuluje się zapewnić poprzez drogi gminne lub wewnętrzne włączające się do dróg powiatowych;

2) zaleca się unikanie tworzenia nowych bezpośrednich zjazdów.

Dla dróg o znaczeniu lokalnym – dróg gminnych i wewnętrznych – dopuszcza się realizację indywidualnych zjazdów na działki budowlane.

3.7.2. Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania na lata 2016-2025

Mosina jako gmina położona na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania (Metropolii Poznań) objęta jest Planem Zrównoważonej Mobilności Miejskiej. Głównym celem tego planu jest wzrost jakości życia mieszkańców, poprawa środowiska naturalnego oraz konkurencyjności i atrakcyjności regionu metropolitalnego, poprzez zrównoważony rozwój systemu transportowego i zarządzanie mobilnością z uwzględnieniem wszystkich grup użytkowników.

Realizacja Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania ma umożliwić zintegrowane podejście do rozwiązywania problemów transportowych na terenie MOF oraz spójne planowanie inwestycji w tym zakresie we wszystkich gminach współtworzących obszar funkcjonalny.

Z punktu widzenia zwiększenia mobilności mieszkańców istotne jest podjęcie działań związanych z wprowadzaniem nowych modeli ruchu, a także rozwój istniejących już gałęzi transportu – zbiorowego, pieszego oraz rowerowego, których propagowanie przyczynia się do ograniczenia negatywnych efektów transportu. Istotne są działania, wynikające z rozwoju gospodarczego miast oraz nowych technologii takie jak wzorce uwzględniające ekodriving, carpooling czy carsharing, które dążą do minimalizacji negatywnego wpływu na środowisko oraz ograniczenia liczby samochodów na drogach miejskich. Ważne jest również systematyczne zwiększenie atrakcyjności, dostępności i ilości powiązań dla niezmotoryzowanego transportu indywidualnego, głównie związanego z rozwojem dróg dla rowerów.

W przypadku różnych rodzajów transportu oraz działań pozwalających na usprawnienie mobilności (intermodalność) jako lokalny węzeł integracyjny, łączący komunikację na poziomie lokalnym, uwzględnić należy w Mosinie lokalny węzeł integrujący komunikację kolejową z linią autobusową Stęszew – Mosina i Mosina – Kórnik. W związku z powyższym należy zwrócić uwagę na zwiększenie dostępności pozostałych środków transportu poprzez planowany rozwój sieci komunikacyjnych, dróg rowerowych i parkingów samochodowych w formule Park&Ride, Bike&Ride i Kiss&Ride, z uwzględnieniem miejsc dla osób z niepełnościami, infrastruktury drogowej ułatwiającej dostęp do dworców kolejowych. Istotnym jest tu również rozwój linii komunikacji zbiorowej i infrastruktury dla transportu zbiorowego.

3.7.3. Polityka parkingowa

W centrum miasta Mosina, a także w miejscach koncentracji obiektów użyteczności publicznej zaleca się realizację parkingów ogólnodostępnych. Ze względu na deficyt wolnych terenów w obrębie zabudowy śródmiejskiej dopuszcza się budowę parkingów podziemnych.

Na obszarze całej gminy obsługa w zakresie miejsc parkingowych powinna odbywać się w zakresie terenu inwestycji, którą ma obsługiwać. Jednocześnie dopuszcza się sytuowanie ogólnodostępnych miejsc parkingowych w formie zatok parkingowych w terenach dróg zbiorczych, lokalnych i dojazdowych. Ilość miejsc parkingowych powinna uwzględniać uwarunkowania na poszczególnych terenach, a także odpowiadać zapotrzebowaniu na miejsca postojowe. Dla poszczególnych rodzajów zabudowy ilość miejsc parkingowych będzie szczegółowo określona w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Należy przy

tym dążyć do określenia ilości nie mniejszej niż wyliczona na podstawie poniższych wskaźników:

- dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej – 2 miejsca postojowe na 1 lokal mieszkalny,
- dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z wydzielonymi lokalami użytkowymi – 2 miejsca postojowe na 1 lokal mieszkalny w budynku jednorodzinnym i co najmniej 1 miejsce na każde 20 m² powierzchni lokalu użytkowego,
- dla zabudowy wielorodzinnej – 1–1,5 miejsca postojowego na 1 lokal mieszkalny,
- dla zabudowy usługowej – w zależności od charakteru usług 1–3 miejsc postojowych na 100 m² powierzchni użytkowej lub 2–3 miejsca postojowe na 10 stanowisk pracy,
- dla usług oświaty – 3 miejsca postojowe na 100 m² powierzchni użytkowej lub 3 miejsca postojowe na 10 stanowisk pracy,
- dla sportu i rekreacji – 15 miejsc postojowych na 100 miejsc dla widzów,
- dla cmentarzy – 15 miejsc postojowych na 10 000 m² cmentarza,
- dla zabudowy aktywności gospodarczej – 2–3 miejsca postojowe na 10 stanowisk pracy.

Wskazuje się tworzenie miejsc parkingowych dla rowerów w obrębie centrum miasta oraz na terenach zabudowy usługowej, w szczególności na terenach koncentracji usług publicznych.

3.7.4. Transport kolejowy

Utrzymuje się przebiegającą przez teren gminy linię kolejową nr 271 relacji Świnoujście – Szczecin – Poznań – Wrocław wraz z infrastrukturą techniczną oraz zachowaniem stacji kolejowej w Mosinie oraz istniejącymi i projektowanymi (Krosno) przystankami kolejowymi.

Dopuszcza się przebudowę linii do parametrów technicznych pozwalających na uzyskanie wyższych prędkości. W ramach inwestycji realizować można także roboty w zakresie remontów przejazdów, wiaduktów, mostów i peronów. Należy zapewnić możliwość przyszłościowych modernizacji linii. Dopuszcza się budowę skrzyżowań dwupoziomowych w miejscach przecięcia linii kolejowej z drogami publicznymi. Postuluje się utrzymanie lub zwiększenie regionalnego systemu połączeń pasażerskich oraz integrację przewozów regionalnych z lokalnymi przewozami w obszarze aglomeracji Poznańskiej, w tym włączenie transportu szynowego w system komunikacji miejskiej Poznania.

W zakresie rozwoju systemu kolejowego należy uwzględnić:

- rezerwę terenową pod budowę dodatkowej pary torów wzdłuż linii E-59 dla realizacji połączeń lokalnych,
- reaktywację linii kolejowej Mosina – Pożegowo – Osowa Góra, a do czasu jej realizacji ochronę pasa infrastruktury kolejowej oraz jej sąsiedztwa zgodnie z przepisami odrębnymi,
- studium nie definiuje i nie ogranicza możliwości rozwoju infrastruktury do obsługi towarowego transportu kolejowego: bocznice, rampy przeładunkowe.

Szczegółowe ustalenia dla terenów kolejowych zawarto w rozdziale 3.4.8. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów.

3.7.5. Transport wodny

Dla systemu komunikacji wodnej przyjmuje się – współpracę z gminami

położonymi wzdłuż rzeki Warty, przy odbudowie i utrzymaniu śródlądowej drogi wodnej dla żeglugi turystycznej, indywidualnej i towarowej.

W zakresie żeglugi śródlądowej postuluje się:

- powstrzymanie dekapitalizacji szlaków żeglownych na Warcie (budowli, urządzeń hydrotechnicznych, portów i przeładowni),
- odbudowanie drogi wodnej Wisła – Noteć – Odra oraz Warty dla utrzymania połączeń z europejskimi szlakami wodnymi,
- powiązanie żeglugi śródlądowej z pozostałymi gałęziami transportu, dla powstania regionalnych centrów obsługi ładunków,
- lepsze przystosowanie dróg wodnych Warty dla celów turystycznych i rekreacyjnych, między innymi poprzez budowę przystani, pomostów i marin,
- realizację przystani wodnych w miejscach o dogodnych uwarunkowaniach terenowych i komunikacyjnych, na terenach zieleni krajobrazowej ZK, ze szczególnym uwzględnieniem lokalizacji w miejscowościach Radzewice, Rogalinek, Czapury.

Przy realizacji ww. postulatów należy chronić studnię promienistą usytuowaną na wysokości wyspy Krajkowskiej oraz pozostałe elementy ujęcia wody Mosina-Krajkowo, a także mieć na uwadze nakazy i zakazy obowiązujące na mocy aktów powołujących formy ochrony przyrody w rozumieniu przepisów określających cele, zasady i formy ochrony przyrody.

3.8. Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej

3.8.1. Zaopatrzenie w wodę

W zakresie zaopatrzenia w wodę niezbędne jest prowadzenie prac związanych z bieżącą eksploatacją, budową, rozbudową i modernizacją układów sieciowych, ujęć i stacji wodociągowych, a także innych obiektów związanych z ujmowaniem, uzdatnianiem i przesyłem wody. Należy liczyć się z koniecznością wprowadzenia w stacjach uzdatniania wody nowych procesów technologicznych dla osiągnięcia standardów Unii Europejskiej.

Istotne jest zachowanie istniejących ujęć wody przy maksymalnej ich ochronie przed zanieczyszczeniami powierzchniowymi i podziemnymi oraz rozbudowa terenowa ujęcia wody dla Poznania i aglomeracji poznańskiej w Sowińcu i Krajkowie. Nakazy, zakazy i obowiązki w granicach stref ochronny określone zostały w przepisach odrębnych.

Rozwój infrastruktury wodociągowej powinien uwzględniać m.in. następujące inwestycje:

- budowę magistrali wodociągowej o średnicy \varnothing 500 mm od magistrali „wschodniej” poprowadzonej przez rejon Rogalinka i Sasinowa w stronę Kórnik,
- możliwość podłączenia do ww. magistrali i zaopatrzenia w wodę następujących miejscowości: Rogalin, Rogalinek, Świątniki i Radzewice, Mieczewo,
- możliwość lokalizacji magistrali wodociągowej, której realizacja jest konieczna w celu wzmocnienia systemu wodociągowego miasta Lubonia,
- rozbudowa rozdzielczej sieci wodociągowej i doprowadzenie jej do wszystkich istniejących i projektowanych odbiorców,
- zachowanie stacji uzdatniania wody SUW Mosina, oraz zbiorników na Pożegowie,
- modernizacja, automatyzacja, rozbudowa i bieżące remonty sieci wodociągowych, stacji uzdatniania wody oraz zbiorników wody Pożegowo, ujęć wody

oraz innych obiektów związanych z ujmowaniem, uzdatnianiem i przesyłem wody do odbiorców,

- utrzymanie istniejących ujęć wody i stacji uzdatniania wody i lokalizacja nowych w celu zaopatrzenia ludności w wodę na terenie gminy,
- budowę programowanego rurociągu wody surowej o średnicy ≤ 1000 mm (bypass) przebiegającego z Wyspy Krajkowskiej, poprzez obręby Krajkowo, Baranowo, Sowinki, o łącznej przewidywanej długości ok. 5,2 km (dokładny przebieg określony zostanie na etapie opracowania koncepcji).

Postuluje się stworzenie strefy ochrony jakościowej i ilościowej zasobów wód infiltracyjnych rzeki Warty, poprzez:

- zachowanie dotychczasowego przeznaczenia terenów,
- planowanie rozwoju zabudowy wyłącznie wewnątrz granic istniejących jednostek osadniczych,
- budowę systemów kanalizacyjnych i wodociągowych we wszystkich jednostkach osadniczych znajdujących się w strefach,
- wykluczenie lokalizacji przedsięwzięć, które mogą spowodować zagrożenia dla jakości i ilości wód powierzchniowych i podziemnych,
- ograniczenie możliwości zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych położonych w obrębach ewidencyjnych: Krajkowo, Baranowo, Baranówko, Sowinki i Sowiniec na cele nierolnicze i nieleśne.

Postuluje się również stworzenie strefy perspektywicznej dla zapewnienia zaopatrzenia w wodę z zasobów infiltracyjnych rzeki Warty, poprzez:

- zachowanie dotychczasowego przeznaczenia terenów,
- wykluczenie lokalizacji przedsięwzięć, które mogą spowodować zagrożenia dla jakości i ilości wód powierzchniowych i podziemnych.

3.8.2. Odprowadzanie ścieków

Ścieki sanitarne

W celu ochrony wód podziemnych i powierzchniowych (a przede wszystkim ujęć wody) planuje się rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej i objęcia nią wszystkich terenów o zwartej, intensywnej zabudowie. W związku z bardzo zróżnicowaną konfiguracją terenu oraz licznymi ciekami wodnymi i rzeką Wartą, należy maksymalnie wykorzystać możliwości oferowane przez istniejące odbiorniki ścieków w postaci gminnych oczyszczalni ścieków lub ościennych systemów kanalizacyjnych.

Dodatkowo usługi kanalizacyjne wymagają stałego rozwoju:

- ilościowego (dostosowanie możliwości odbioru, odprowadzenia i unieszkodliwiania ścieków do stale wzrastających potrzeb w tym zakresie),
- jakościowego (zapewnienie jakości i niezawodności unieszkodliwiania odprowadzanych ścieków).

Dopuszcza się odprowadzenie ścieków do zbiorników bezodpływowych – tylko na obszarach, które z uzasadnionych ekonomicznych względów nie zostaną przewidziane do objęcia zbiorczą kanalizacją sanitarną, pod warunkiem zgodności z obowiązującymi przepisami, w tym stosownych rozporządzeń dotyczących obszarów położonych w strefach ochronnych od ujęcia wodnego.

Dopuszcza się również kompaktowe oczyszczalnie ścieków i inne alternatywne sposoby oczyszczania ścieków pod warunkiem zapewnienia odpowiednich parametrów oczyszczania i neutralności dla środowiska.

Oba powyższe rozwiązania nie dotyczą terenów w obrębie strefy ochrony pośredniej ujęcia wody w rejonie Mosina-Krajkowo, dla których dopuszcza się realizację nowej zabudowy dopiero po podłączeniu do sieci kanalizacji sanitarnej, jak również muszą uwzględniać zakazy wynikające z rozporządzenia Dyrektora

Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu z dnia 9 sierpnia 2012 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody w rejonie Mosina-Krajkowo dla zaopatrzenia Poznańskiego Systemu Wodociągowego (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2012 r. poz. 3556).

Ponadto na terenie ochrony pośredniej ujęcia wody zabronione jest również lokalizowanie nowych terenów o funkcji przemysłowej, dróg, terenów usługowych - bez stosowania zabezpieczeń, o których mowa w § 2 pkt 5 ww. rozporządzenia.

Wody opadowe

Na terenach położonych poza strefą ochrony pośredniej ujęcia wody:

Dla terenów zabudowy mieszkaniowej oraz dla terenów aktywności gospodarczej AG i usług o dużych połaciach dachowych i powierzchniach umocnionych, z uwagi na maksymalne zatrzymanie wody w miejscu jej powstawania, powinno zastosować się indywidualne sposoby jej zagospodarowania na terenie działki. Zakłada się rozwiązania zmierzające do przeciwdziałania skutkom suszy poprzez zwiększanie tzw. „małej retencji” wodnej oraz wdrażanie proekologicznych metod retencionowania wody.

Jednocześnie zaleca się tworzenie rozwiązań zrównoważonego zagospodarowania wód opadowych, które w efektywny sposób mogą przyczynić się do poprawy mikroklimatu i systemu przyrodniczego gminy, tj.:

- powierzchnie przepuszczalne,
- pasy roślinności buforowej,
- zielone dachy i ściany,
- zbiorniki chłonne,
- studnie chłonne,

z jednoczesnym uwzględnieniem zakazów wynikających z przepisów dotyczących ochrony ujęcia wody Mosina-Krajkowo na terenie strefy ochrony pośredniej ujęcia.

Z tych względów zabrania się lokalizacji miejsc postojowych i dróg na terenach powierzchni biologicznie czynnych.

Na terenach położonych w strefie ochrony pośredniej ujęcia wody zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych powinno być zgodne z zapisami Rozporządzenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu z dnia 9 sierpnia 2012 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody w rejonie Mosina-Krajkowo dla zaopatrzenia Poznańskiego Systemu Wodociągowego.

3.8.3. Gazownictwo

Dopuszcza się zachowanie, przebudowę i rozbudowę sieci i obiektów infrastruktury gazowej, w tym:

- istniejącego gazociągu odbocznego wysokiego ciśnienia Ø 200 mm relacji Konarzewo – Mosina,
- stacji redukcyjno – pomiarowej I stopnia w Mosinie.

Obowiązuje strefa kontrolowana od istniejącego gazociągu odbocznego wysokiego ciśnienia Ø 200 mm relacji Konarzewo – Mosina, wyznaczona zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz. U. z 2013 r. poz. 640). Wszelkie zamierzenia inwestycyjne na działkach, przez które przebiegają gazociągi jak i w obszarze strefy kontrolowanej tych gazociągów mogą być realizowane przy uwzględnieniu obowiązujących przepisów.

Nowe gazyfikacje dla potrzeb ciepłych i bytowo-gospodarczych mogą być realizowane w oparciu o istniejące i rozbudowywane sieci gazowe średniego ciśnienia.

3.8.4. *Zaopatrzenie w energię elektryczną*

Na terenie gminy ustala się:

- konieczności kablowania linii napowietrznych,
- zakaz realizacji nowych linii jako napowietrznych na terenach zabudowanych i wyznaczonych pod zabudowę,
- stosowanie oświetlenia chroniącego niebo przed zanieczyszczeniem światłem,
- dopuszcza się remont fragmentu jednotorowej linii elektroenergetycznej o napięciu 220 kV na odcinku od słupa nr 229 do słupa nr 39,
- dopuszcza się rozbiórkę fragmentu dwutorowej linii elektroenergetycznej 2×220 kV na odcinku od zachodniej granicy gminy do słupa nr 229.

W zakresie ww. sieci dopuszcza się:

- modernizację i rozbudowę istniejących obiektów elektroenergetycznych wysokiego napięcia,
- modernizację i rozbudowę sieci średniego i niskiego napięcia.

W zakresie sieci SN i nn dopuszcza się zachowanie, przebudowę i rozbudowę sieci i obiektów infrastruktury elektroenergetycznej.

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy przewidzieć miejsca pod stacje transformatorowe poprzez wyznaczenie terenów infrastruktury technicznej elektroenergetyki.

3.8.5. *Odnawialne źródła energii*

Na terenach zabudowanych dopuszcza się lokalizację urządzeń wykorzystujących energię odnawialną na użytek własny, takie jak kotłownie na biomasę, kolektory słoneczne na dachach budynków itp.

Na terenie gminy nie wyznacza się obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

3.8.6. *Gospodarka odpadami*

Plan gospodarki odpadami dla gminy Mosina został określony w Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego.

Przed nowelizacją ustawy z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach Gmina Mosina zobowiązana była kierować odpady do Tonsmeier Selekt sp. z o.o. Instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych Piotrowo Pierwsze 26/27 64-020 Czempień, która zgodnie z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego stanowiła instalację RIPOK (Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych) dla regionu IV. Z kolei odpady powstające w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych kierowane miały być na Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, kwatera nr 2, sektor 3B Mnichy 100 64-421 Kamionna gm. Międzychód.

Jednocześnie w przypadku awarii regionalnej instalacji przetwarzania odpadów komunalnych dla regionu IV w obrębie którego znajduje się gmina Mosina w Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego zostały wyznaczone instalacje zastępcze – w zakresie przetwarzania odpadów zielonych i innych bioodpadów, m.in. Tarnowska Gospodarka Komunalna TP-Kom sp. z o.o. Kompostownia przyzłomowa Rumianek w gminie Tarnowo Podgórne i Biokompostowni

Zakładu Zagospodarowania Odpadów Sp. z o.o. w Poznaniu oraz pozostałe instalacje we wszystkich regionach województwa wielkopolskiego.

Nowelizacja przepisów ustawy dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach wprowadzona ustawą z dnia 19 lipca 2019 roku o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r., poz. 1579) zniósła podział na regiony gospodarki komunalnej i powiązany z tym zakaz przetwarzania wybranych odpadów poza granicami regionów. Pomimo zniesienia regionalizacji, zostały zachowane w mocy umowy zawarte z ww. instalacjami, które przetwarzały odpady pochodzące z terenu Gminy Mosina w 2019 roku. Od dnia 1 stycznia 2020 roku gmina Mosina przekazuje odpady komunalne do instalacji przetwarzania odpadów komunalnych wybranych na podstawie postępowania przetargowego. W przetargu mogą brać udział instalacje, posiadające stosowne zezwolenia na przetwarzanie odpadów, oraz które są wpisane na listę Marszałka Województwa publikowaną w Biuletynie Informacji Publicznej.

3.8.7. Telekomunikacja

W rozwoju systemu komunikacji i przesyłu danych należy dążyć do osiągnięcia europejskich standardów. Ograniczenie niekorzystnego oddziaływania na krajobraz miasta obiektów radiowych telefonii komórkowej (wież i masztów antenowych), przy jednoczesnym rozwoju szybkości przesyłu oraz niezawodności – wymaga często kompromisów. Określa się następujące kierunki rozwoju:

- wspieranie realizacji nowoczesnych sieci telekomunikacyjnych,
- wspieranie rozwoju infrastruktury informatycznej, a także zwiększenie dostępu i wykorzystania Internetu oraz innych technik informatycznych,
- zapewnienie dostępu do Internetu w miejscach publicznych m.in. biblioteki, domy i centra kultury, świetlice wiejskie,
- bardziej efektywne, wspólne wykorzystywanie przez różnych operatorów już wzniesionych obiektów budowlanych (zredukowanie do niezbędnego minimum liczby nowo wznoszonych konstrukcji).

Na obszarze gminy znajduje się pas łączności teleradiowej relacji Poznań – Śrem, zgodnie z ustaleniami szczegółowymi właściwych organów wojskowych, w granicach którego obowiązuje zakaz lokalizowania obiektów budowlanych o wysokości większej niż 40 m n.p.t.

3.9. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Jako inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym wskazuje się cele publiczne odnoszące się do kompetencji gminnych w zakresie katalogu celów publicznych, szczególnie dotyczące:

- dróg publicznych kategorii lokalnej i dojazdowej,
- infrastruktury technicznej,
- ochrony środowiska,
- oświaty.

3.10. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa

Zgodnie z art. 39 ust. 4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w planie zagospodarowania przestrzennego województwa uwzględ-

nia się programy zawierające zadania rządowe służące realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym oraz te inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, które zostały ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa.

Do zadań rządowych służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego (uchwała Nr V/70/19 z dnia 25 marca 2019 r., Dz. U. Woj. Wlkp. z dnia 15 kwietnia 2019 r., poz. 4021) zaliczone zostały następujące inwestycje:

- modernizację linii kolejowej E 59 na odcinku Wrocław – Poznań, etap III, odcinek Czempień – Poznań – Faza I,
- modernizację linii kolejowej E 59 na odcinku Wrocław – Poznań, etap III, odcinek Czempień – Poznań – Faza II,
- modernizację budynków administracyjnych Resortu Obrony Narodowej.

Ponadto na terenie gminy Mosina lub w bliskim jej sąsiedztwie znajdują się następujące zadania o znaczeniu ponadlokalnym:

1) w zakresie komunikacji:

- drogi wojewódzkie nr 430 i 431,
- linia kolejowa nr 271,
- regionalna droga wodna – rzeka Warta;

2) w zakresie infrastruktury technicznej:

- linia elektroenergetyczna 110 kV,
- gazociąg wysokiego ciśnienia Ø 200 mm;

3) w zakresie środowiska przyrodniczego:

- Rogaliński Park Krajobrazowy,
- Wielkopolski Park Narodowy,
- obszar specjalnej ochrony ptaków w sieci Natura 2000 „Ostoja Rogalińska” PLB300017,
- specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 – „Rogalińska Dolina Warty” PLH300012, „Ostoja Wielkopolska” PLH300010 i „Będlewo-Bieczyny” PLH300039,
- rezerwaty przyrody,
- ważniejsze korytarze migracyjne ptaków,
- kopaliny skalne – piaski kwarcowe,
- główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP) w obrębie utworów czwartorzędowych,
- główne zbiorniki wód podziemnych, monitorowane w sieci krajowej i regionalnej o ponadnormatywnym stężeniu badanych zanieczyszczeń.

3.11. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej

Na terenie gminy brak jest obszarów, które należy objąć planem miejscowym ze względu na przewidywaną realizację programów wojewódzkich lub programów zawierających zadania rządowe, służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Ustala się obowiązek przeprowadzenia procedury podziału i scalania gruntów na terenie zabudowy lotniskowej w Dymaczewie Nowym dla działek o powierzchni poniżej 3000 m². Dopuszcza się włączenie do ww. procedury również działek o powierzchni przekraczającej 3000 m². Zasięg terenu do objęcia procedurą scalenia

i podziału określi szczegółowa analiza.

Nie definiuje się potrzeby sporządzania planów miejscowych dla przestrzeni publicznych.

Nie ustala się obszarów, na których planuje się rozmieszczenie obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m². Jednocześnie w Studium, zgodnie z kierunkami i wskaźnikami dotyczącymi zagospodarowania i użytkowania terenów wprowadza się ograniczenie dla usług handlu ustalając powierzchnię sprzedaży nie większą niż 300 m² za wyjątkiem istniejących obiektów oraz usług handlu wyznaczonych w obowiązujących planach miejscowych.

3.12. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

Dla właściwej struktury przestrzennej rozwijającego się miasta oraz wsi w gminie Mosina niezbędne jest sukcesywne sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego przed uruchamianiem kolejnych terenów inwestycyjnych. Terenami pretendującymi do sporządzenia planów miejscowych są nowe tereny inwestycyjne wyznaczone w Studium, oraz tereny w granicach istniejących jednostek osadniczych, które wymagają uporządkowania.

Gmina zamierza sporządzać miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego zgodnie z granicami terenów – co docelowo ma doprowadzić do pokrycia planami miejscowymi terenów przeznaczonych pod zainwestowanie.

Plany miejscowe muszą być sporządzane dla całej powierzchni poszczególnych terenów wskazanych w Studium. W wyjątkowych sytuacjach dopuszcza się sporządzenie mpzp dla części terenu, wydzielonej za pomocą istniejących dróg publicznych i/lub gminnych oraz cieków wodnych.

Gmina zamierza chronić przed degradacją zwarte kompleksy użytków rolnych. W tym celu sporządzi plany miejscowe ochronne, ograniczające lub uniemożliwiające inwestowanie na tych terenach. Granice terenów rolniczej przestrzeni produkcyjnej, na których gmina zamierza sporządzić mpzp, mogą zostać doprecyzowane na etapie przystąpienia do sporządzania planów miejscowych.

3.13. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

W gminie Mosina, w gruntach ornych dominuje kompleks 7 (żytni bardzo słaby), 8 (zbożowo-pastewny mocny) i 9 (zbożowo-pastewny słaby). Są to gleby o niskiej produktywności, przydatne dla roślin o małych wymaganiach glebowych.

Kompleksy użytków zielonych charakteryzowanych jako średnie, słabe i bardzo słabe (2z i 3z) to około 12% powierzchni użytków rolnych gminy.

W związku ze znaczną powierzchnią gleb słabych, notuje się zainteresowanie właścicieli gruntów zalesianiem. W Studium wyznaczono tereny zachowujące funkcje rolnicze, jak również i te planowane pod potencjalne zalesienie.

Właściciele lasów prowadzą gospodarkę leśną zgodnie z przyjętymi zasadami, zawartymi w planach urządzenia lasu, sporządzonych dla lasów Skarbu Państwa, oraz w uproszczonych planach urządzenia lasu sporządzonych dla tych, które nie są własnością Skarbu Państwa. Plany urządzenia lasów są opracowywane z uwzględnieniem przyrodniczych i ekonomicznych warunków gospodarki leśnej, na podstawie przyjętych jej celów i zasad.

Na terenach leśnych znajdują się różne obiekty obsługujące ruch turystyczny: parkingi leśne, miejsca postoju dla pojazdów, pola biwakowe, pola namiotowe.

Głównymi czynnikami stanowiącymi zagrożenie dla stanu lasów są:

- zwierzyna łowna,
- szkodniki,
- negatywny wpływ zanieczyszczenia powietrza,
- pożary.

W związku z tym, że gmina stanowi część aglomeracji poznańskiej istnieje duża presja zagospodarowania terenów na funkcje mieszkaniowe – jest to jeden z głównych kierunków rozwoju. Dlatego też gleby nieprzydatne do celów rolniczych mogą stanowić obszary potencjalnych zalesień. Tereny wskazane pod funkcje leśne wynikają między innymi z uzupełniania kompleksów leśnych, ochrony gruntów przed osuwaniem, erozją jak również posiadają znaczenie krajobrazowe (intensyfikacja funkcji przyrodniczych i podkreślanie struktury funkcjonalno-przestrzennej w krajobrazie).

Ponadto ustala się:

- wprowadzanie zadrzewień śródpolnych (przeciwdziałanie erozji gleb, nadmiernemu przewietrzaniu powierzchni),
- zachowanie śródpolnych enklaw zieleni w postaci grup drzew, oczek i cieków wodnych, użytków ekologicznych,
- tworzenie systemu korytarzy ekologicznych m. in. jako ostoje ptaków i zwierząt zamieszkujących lasy,
- możliwość wykorzystywania terenów rolniczych do produkcji ogrodniczej (sady).

3.14. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych

3.14.1. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią

Gmina Mosina znajduje się w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) Prawa wodnego, tj.:

- obszarów, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- obszarów, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- obszarów między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w których wbudowano trasę wału.

Teren opracowania znajduje się także w granicach obszarów, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego, obszarów obejmujących tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia wału przeciwpowodziowego.

Obowiązuje zakaz zabudowy na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% oraz na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% z wyjątkiem przebudowy, nadbudowy i rozbudowy wyłącznie na cele mieszkaniowe pod warunkiem ograniczenia strat powodziowych i zachowaniem bezpieczeństwa.

Na obszarach tych powinno się dążyć jednocześnie do ograniczenia wykorzystania rolniczego, ze względu na duże ryzyko upraw i hodowli zwierząt. W dolinie rzeki Warty wskazuje się między innymi tereny zieleni krajobrazowej pełniące funkcję korytarza ekologicznego i posiadające wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe.

Jednocześnie zgodnie z art. 176 ust. 1 pkt 5) Prawa wodnego zakazuje się wykonania obiektów budowlanych, kopania studni, sadzawek, dołów oraz rowów

w odległości mniejszej niż 50 m od stopy wału. W przypadku wykonywania robót i czynności wskazanych wyżej, wymagane jest uzyskanie decyzji zwalniającej właściwego Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Wód Polskich od ww. zakazów. Zgodnie z art. 388 ust. 4 Prawa wodnego, wydanie decyzji, o których mowa w art. 176 ust. 4 ww. ustawy, następuje przed uzyskaniem decyzji wydawanych na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Ponadto na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zapisy wynikające z przepisów odrębnych, tj. przepisów ustawy Prawo wodne.

3.14.2. Obszary osuwania się mas ziemnych

W rejonie Radzewic, Ludwikowo (obręb Krosinko), Czapur, Dymaczewa Starego, Rogalinka oraz Mosiny istnieje 33 zinventaryzowanych (w tym 27 na terenie miasta Mosina, dzielnicy Pożegowo) obszarów osuwania się mas ziemnych oraz 22 tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi.

Cechą charakterystyczną jest wysokość – wysokość zboczy kształtuje się od 5,5 m do 27,5 m. W obrębie stoków mogą występować grunty sypkie (piaski, żwiry, namuły) i spoiste. W tworzeniu tych terenów istotną rolę odegrał czynnik „ludzki” – najczęściej to tereny po żwirowniach lub nieczynnych cegielniach (Dymaczewo Stare), gdzie okresowo dochodzi do ruchów masowych gruntów.

W dolinie Warty występują strefy wydzielone w newralgicznych punktach, gdzie zachodzą procesy erozji bocznej (rejon Czapur i Wiórka). W obrębie osuwisk stwierdzono spływy w postaci potoków rumoszowych i przemieszczania materiału luźnego. Ruchy masowe w obrębie zboczy związane są z występowaniem skał spoistych i sypkich. W podłożu zalegają osady ilaste plejstocenu oraz gliny zwałowe.

Spływy spowodowane są oddziaływaniem wód powierzchniowych i opadami atmosferycznymi. Notuje się również silne działanie erozyjne nurtu kanału Obry. Osuwisko w Dymaczewie Starym wynika z utraty stateczności zbocza na terenie starej cegielni. Tereny szczególnie narażone na ruchy masowe winny podlegać obserwacji. Ze względów bezpieczeństwa nie należy przeznaczать ich pod zabudowę. Wskazane są wszelkie działania, które mogą być pomocne w stabilizacji gruntu (np. zalesienia).

Osuwisko nr 24 w miejscowości Czapury może stanowić lokalne zagrożenie dla odcinka drogi asfaltowej (ul. Poznańska) na długości około 300 m, co wymaga odpowiednich prac zabezpieczeniowych.

3.15. Obszary zdegradowane

W gminie Mosina uchwałą Nr XLIII/448/17 Rady Miejskiej w Mosinie z dnia 26 stycznia 2017 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Mosina wyznaczono obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji. Przesłanki wyznaczenia tych obszarów i ich kwalifikacji opisano w „Diagnozie służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji” stanowiącej załącznik nr 3 do uchwały.

Za obszary zdegradowane, zgodnie z Ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. (Dz. U. z 2020 r., poz. 802, ze zm.) uznaje się obszary, na których zidentyfikowano stan kryzysowy, spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz współwystępujących negatywnych zjawisk w co najmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

W gminie Mosina obszary zdegradowane wyznaczono w wyniku analizy stanu

sołectw i terenów miejskich z uwzględnieniem takich czynników, jak m.in.: liczba działających organizacji pozarządowych, liczba osób bezrobotnych, liczba kradzieży mienia, kradzieży samochodu oraz bójek, liczba podmiotów gospodarczych, liczba osób objętych pomocą społeczną, liczba zabytkowych budynków, długość sieci wodociągowej, długość sieci kanalizacyjnej. Obszar zdegradowany tworzy miasto Mosina oraz następujące sołectwa oznaczone na załączniku graficznym:

- Dymaczewo Nowe,
- Wiórek,
- Czapury,
- Rogalin,
- Krosno,
- Mieczewo,
- Babki, Kubalin, Głuszyna Leśna,
- Daszewice,
- Pecna, Konstantynowo,
- Rogalinek,
- Dymaczewo Stare,
- Sowinki, Sowiniec.

3.16. Granice terenów zamkniętych

Na obszarze gminy znajdują się tereny zamknięte, do których należą:

- 1) tereny obejmujące grunty kolejowe, oznaczone są na rysunku Studium symbolem KK – tereny kolejowe;
- 2) tereny zamknięte MON:
 - Kompleks K-4246 Babki (koszarowy) – o. Babki, AM 1, dz. nr 74 i 73/7,
 - Kompleks K-7887 Babki (techniczny) – o. Babki, AM 1, dz. nr 61/1, 59/2, 62/1 i 59/4,
 - Kompleks K-7096 Rogalin (techniczny) – AM 5, dz. nr 267.

Uwzględniono strefy ochronne dla obiektu technicznego jednostki wojskowej 2748 (na podstawie decyzji lokalizacyjnej nr 0055/76 z dnia 13 lipca 1976 r. na podstawie § 12 uchwały 109 Rady Ministrów z dnia 29.05.1971 r. w sprawie lokalizacji inwestycji (MP nr 31, poz. 198) oraz Zarządzenia Przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów nr 40 z dnia 28.10.1971 r. w sprawie ustalenia lokalizacji inwestycji budowy specjalnej w zakresie obronności kraju).

W sąsiedztwie ww. kompleksów eksploatowane są podziemne i naziemne urządzenia teletechniczne stanowiące własność JW Nr 2823 oraz Regionu Wsparcia Teleinformatycznego we Wrocławiu ROA Poznań, dla których obowiązuje zachowanie stref bezpiecznej eksploatacji o szerokości min. 0,5 m od osi kabla i ścian bocznych urządzeń, bez zabudowy obiektami trwałymi, nawierzchnią trwałą oraz nasadzeń drzew i krzewów, pozwalającej na bezkolizyjne funkcjonowanie istniejącej infrastruktury teletechnicznej, niezbędnej dla potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa.

3.17. Obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym

Miejskie obszary funkcjonalne to układy osadnicze ciągle przestrzennie złożone z odrębnych jednostek administracyjnych. Gmina Mosina należy do rdzenia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego (MOF) Poznania, zwanego również Metropolią Poznań lub Poznańskim Obszarem Metropolitalnym.

Zarząd Województwa Wielkopolskiego podjął uchwałę nr 4268/2014 z dnia 23 stycznia 2014 r. w sprawie: przyjęcia zasad i kryteriów wyznaczania obszarów

funkcjonalnych w województwie wielkopolskim (dokument wdrożeniowy zaktualizowanej Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 r.). Gmina Mosina zaliczona jest do gmin, w których koncentruje się aż 43% wartości analizowanych cech całego obszaru analiz delimitujących granice obszaru. Cele i zadania dla miejskiego obszaru funkcjonalnego zgodne są z zapisami ujętymi w Strategii województwa.

Zarząd Województwa Wielkopolskiego podjął również wcześniej uchwałę nr 4013/2013 z dnia 7 listopada 2013 r. w sprawie: wyznaczenia zasięgu realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) dla obszaru funkcjonalnego Miasta Poznania w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne to forma współpracy samorządów współfinansowana ze środków Funduszy Europejskich. Dzięki takiej formie współpracy możliwe jest ponadlokalne realizowanie wspólnych przedsięwzięć, a celem jest:

- sprzyjanie rozwojowi współpracy i integracji na obszarach funkcjonalnych miast (szczególnie miast wojewódzkich),
- promowanie partnerskiego modelu współpracy różnych jednostek administracyjnych na miejskich obszarach funkcjonalnych,
- realizacja zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby i problemy miast i ich obszarów funkcjonalnych,
- zwiększanie wpływu miast i ich obszarów funkcjonalnych na kształt i sposób realizacji działań na ich obszarze w ramach polityki spójności.

Postulowane w Strategii ZIT projekty strategiczne dotyczą następujących sfer:

- transport i komunikacja – infrastruktura zintegrowanych węzłów przesiadkowych, integracja sieci dróg wojewódzkich, rozbudowa tras rowerowych,
- edukacja – infrastruktura placówek kształcenia zawodowego, wzmocnienie systemu kształcenia ogólnego oraz zawodowego i dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- przedsiębiorczość – rozwój usług inkubatorów przedsiębiorczości,
- efektywność energetyczna – termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej,
- ochrona zabytków,
- opieka społeczna i ochrona zdrowia – usługi opieki nad dziećmi do lat 3, usługi asystenta rodziny oraz koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, usługi profilaktyki zdrowotnej.

Aktualna wersja Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla obszaru funkcjonalnego Miasta Poznania została przyjęta uchwałą Rady Metropolii nr 7/2019 z dnia 18 listopada 2019 roku.

3.18. Obszary, które nie zostały w Studium określone

W Studium ze względu na brak występowania nie określa się:

- 1) obszarów uzdrowisk;
- 2) obiektów lub obszarów, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;
- 3) obszarów pomników zagłady i ich stref ochronnych;
- 4) obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.

3.19. Bilans zagospodarowania terenu.

Określając bilans zagospodarowania terenu, należy mieć na uwadze ściśle powiązania i bezpośrednie zależności pomiędzy funkcją mieszkaniową, wynikającą z uwarunkowań demograficznych ale również kształtowaną na bazie istniejącego zaplecza funkcji oferujących zatrudnienie, swoistą ich bazę oraz funkcji usługowej, niejako wtórnej, wynikającej z potrzeb mieszkańców. Aktywność gospodarcza jako funkcja wiodąca, faktycznie stanowiąca ekonomiczne zaplecze pozostałych funkcji, inicjująca zmiany i uzasadniająca potencjalny rozwój zabudowy mieszkaniowej i usługowej może w pewnym zakresie stanowić element polityki przestrzennej, w oparciu o który określa się rezerwy funkcji. W komercyjnej przestrzeni ekonomicznej istnieją trudności w prognozowaniu tego typu relacji, niemniej większa swoboda i możliwości interpretacji bezpośrednio przekładają się w większym stopniu na charakter przestrzeni społeczno-ekonomicznej. Zachowanie spójności w kształtowaniu struktury funkcjonalno-przestrzennej pozwala elastycznie i racjonalnie rozwijać istniejący potencjał, prowadząc do modelowania przestrzeni w oparciu o zasadę ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju. Istotnym jest również fakt, iż prognozy wykraczają znacząco poza horyzont czasowy opracowania dokumentu jakim jest Studium, co może prowadzić do stwierdzenia, że urzeczywistnienie nakreślonej polityki nie ma możliwości pełnej realizacji w tym czasie. Wskazane zatem w Studium kierunki polityki stwarzają możliwości konsumpcji przestrzeni na wielu płaszczyznach ze wskazaniem na postulat etapowania i uwzględniania obszarów o najkorzystniejszych uwarunkowaniach związanych z uzbrojeniem terenu, to jest wyposażeniem w infrastrukturę techniczną i komunikację.

Nakreślenie terenów inwestycyjnych i mieszkaniowych wyłącznie w oparciu o wartości uzyskane z prognozowania demografii mogą jedynie pozwolić na wykreowanie oferty inwestycyjnej w niezwykle ograniczonym zakresie, nie stanowiącej konkurencji na istniejącym rynku ofert. Prowadzić to może do oczywistych przeszkód w postaci braku nowych inwestorów, nowych ofert pracy i tym samym spadków demograficznych. Brak określonych zasad prognozowania w odniesieniu do wszystkich samorządów lokalnych różnicuje już na wstępie możliwości rozwoju i uzależnia je od niezdefiniowanych kryteriów przyjętych przy szacowaniu bilansów terenów pod zabudowę. Elastyczne ukształtowanie oferty przestrzennej czyni zatem daną gminę bardziej konkurencyjną i wiodącą w procesie pozyskiwania potencjalnych inwestorów. Istotnym jest również, iż wcześniejsza realizacja planów miejscowych w obszarze danego sołectwa przy niewielkim potencjale demograficznym może wyczerpać rezerwy terenów dla całej gminy. Jednocześnie dla restrykcyjnego przyjęcia zdiagnozowanych wskaźników i powierzchni przy sporządzaniu analiz należałoby założyć, iż planowanie i kreowanie polityki przestrzennej każdej gminy oparte było na tożsamyh zasadach i wytycznych. W sposób oczywisty takie założenie nie znajduje uzasadnienia, bowiem – przynajmniej w części – obecnie ukształtowana struktura funkcjonalno-przestrzenna w dokumentach planistycznych w takich wskaźnikach odniesienia nie znajduje. Nadpodaż terenów w obrębie poszczególnych jednostek administracyjnych i ich utrzymanie przy jednoczesnym braku jakichkolwiek możliwości rozwoju w innych obszarach prowadzić może do paraliżu rozwoju i faktycznie wymuszenia działań inwestycyjnych prowadzonych niezgodnie z aktualnymi potrzebami. Istotnym zatem wydaje się, aby gmina posiadała poza czysto analitycznymi rozwiązaniami pewną rezerwę możliwości rozwoju realizowanego w oparciu o czynnik konkurencji rynkowej, stanowiącego unikatową ofertę wynikającą z pozycji gminy w regionie i próbę ukształtowania nowego statusu, możliwości rozwoju wychodzącego naprzeciw oczekiwaniom inwestorów, jak również mieszkańcom.

Należy mieć również w tym miejscu na uwadze, że istniejące już ustalenia powinny zostać usankcjonowane ze względu na fakt, iż zniesienie możliwości wskazanych obszarów inwestycyjnych niesie zagrożenie wystąpienia skutków finansowych dla gminy. Jednocześnie ich korekta w obecnym opracowaniu nie wyklucza stosownych zmian i dalszego rozwoju w przyszłości, w nawiązaniu do obserwowanych trendów i wynikających zarówno z demografii jak i innych uwarunkowań możliwości inwestycyjnych. Co istotne, wskazanie w chwili obecnej potencjału rozwojowego, stanowić może bazę i trzon dalszych zmian.

Przedstawiony bilans oparto na rozpoznanej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, a także ustaleniach obowiązujących planów miejscowych.

Należy mieć na uwadze pewne przybliżenie w prezentacji wyników spowodowane wariantowymi możliwościami interpretacji prawa miejscowego i co za tym idzie określeniem pewnych stałych zależności, parametrów i współczynników, a jednocześnie uproszczeniem ze względu na złożoność zastanej struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Ustalenia planów miejscowych jako prawa miejscowego należy traktować jako ostateczne w danej chwili, niemniej nie wszystkie plany opracowano na podstawie obowiązującego Studium i nie na całym obszarze gminy plany są opracowane. Wszelkie zmiany zmierzające do redukcji w przyszłości powierzchni obszarów możliwych do zainwestowania generują wysokie ryzyko odszkodowawcze i w niekorzystny sposób mogą wpłynąć na finanse gminy.

3.19.1. Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę

Na podstawie przeprowadzonych analiz poniżej wskazano szacunkowe zapotrzebowanie na nową zabudowę w skali gminy. Przy uwzględnieniu istniejącej struktury i obserwowanych kierunków przeobrażeń można przyjąć, iż głównym elementem zabudowy mieszkaniowej w gminie jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Powierzchnia zajęta przez typową zabudowę wielorodzinną nie przekracza 1 ha, natomiast zabudowa zagrodowa stanowi funkcję recesywną, wynikającą ze stopniowego zanikania funkcji rolniczej. W sposób oczywisty nie można jej pominąć w dokumencie Studium, niemniej dla potrzeb niniejszych analiz, ujednoczenie funkcji w kierunku zabudowy mieszkaniowej pozwala na określenie pewnego punktu referencyjnego określającego powierzchnię zabudowy.

Dla potrzeb określenia maksymalnego zapotrzebowania na zabudowę przyjęto najbardziej aktualne dane dotyczące liczby mieszkańców gminy, a także wyznaczony w prognozie trend demograficzny.

Oszacowanie liczby mieszkańców na końcowy okres prognozowania dopuszczony przepisami (30 lat) wskazuje na wzrost liczby mieszkańców w 2050 roku do poziomu 46 869 mieszkańców, to jest wzrost o 13 102 mieszkańców w stosunku do stanu z 2020 roku (33 767 mieszkańców), dla którego to roku dostępne są ostatnie aktualne dane dotyczące zasobu mieszkaniowego i który może stanowić punkt odniesienia dla obliczeń.

Gmina Mosina w przedmiotowym Studium wskazuje, jako oczywisty element wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej ujętej w dotychczasowym Studium z 2010 r., również tereny związane z aktywnością gospodarczą. Duża część tych terenów to zinventaryzowane działalności, których utrzymanie stanowi kluczowy element polityki gminy, niemniej istnieje również dosyć istotna rezerwa terenowa utrzymywana we wcześniejszych opracowaniach planistycznych stanowiąca potencjał gospodarczo-ekonomiczny gminy. Przyjmuje się tu obszar o wielkości ok. 100 ha.

Na podstawie odrębnych analiz własnych przyjąć można, iż na obszarach

skoncentrowanej działalności gospodarczej takich jak specjalne strefy ekonomiczne rozpoznaje się wskaźnik ok. 50 pracowników na hektar prowadzonej działalności. Ze względu na starania o pozyskanie strategicznych inwestorów i co za tym idzie możliwość dalszego rozwoju gospodarczego w oparciu o nowe podmioty należy uznać taki wskaźnik za zasadny.

Powyższe pozwala przyjąć, iż zainwestowanie w pełni wyznaczonych we wcześniejszym Studium terenów aktywności gospodarczej w gminie Mosina w prognozowanym okresie, co przyjmując sąsiedztwo Poznania jest wysoce prawdopodobne, może zaowocować pojawieniem się ok. 5000 nowych pracowników. Przy założeniu, że na terenie gminy Mosina osiedli się niewiele ponad połowa zatrudnionych – 60% i przy założeniu, iż 3/4 z nich posiadać będzie statystyczne gospodarstwo domowe można uznać, że populacja gminy docelowo może wzrosnąć dodatkowo o ok. 6825 mieszkańców (2,7 osoby w rodzinie w woj. wielkopolskim, na podstawie Prognozy gospodarstw domowych na lata 2016–2050, GUS, Departament badań demograficznych i rynku pracy, Warszawa – czerwiec 2016 r.). Takie dane, przyjmując iż wskazana rezerwa stanowi atrakcyjną ofertę potencjalnych pracodawców oraz mając na uwadze atrakcyjność gminy Mosina jako miejsca zamieszkania np. w stosunku do Poznania (niższe koszty, dobre zaplecze społeczno-edukacyjne) można uznać za prawdopodobne.

Sumując wskazaną wartość z szacunkami na podstawie prognozy demograficznej można przyjąć dla szacowania terenów zabudowy mieszkaniowej, iż do roku 2050 (maksymalny okres prognozowania) liczba mieszkańców w gminie Mosina może zwiększyć się o:

$$13\ 102 + 6\ 825 = \mathbf{19\ 927}$$
 mieszkańców

Powierzchnia użytkowa zasobów mieszkaniowych, co do których dostępne są dane na rok 2019 wynosi 1 064 631m². Daje to średnio 31,8 m² powierzchni mieszkaniowej na jedną osobę. Dane za rok 2019 wskazują również przeciętną powierzchnię użytkową 1 mieszkania na poziomie 99,1 m². Obserwowany na podstawie Tabeli 13. trend pozwala określić, iż w minionych latach systematycznie wzrasta przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania, co przy zachowaniu obecnych wskaźników (wzrost o 0,11 m² rocznie) na rok 2050 może osiągnąć poziom 102,5 m² przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania. Z kolei liczba osób w gospodarstwie domowym (przyjmuje się gospodarstwo domowe jako tożsame z ilością osób zamieszkujących jedno mieszkanie) w chwili obecnej to 3,11. Należy jednak zauważyć, iż w ujęciu perspektywicznym liczebność gospodarstwa domowego systematycznie maleje. W roku 2050 liczba ta, przy obserwowanej tendencji może zmniejszyć się do 2,7 osoby.

Powyższe pozwala przeprowadzić następujące obliczenia.

102,5 m²/2,7 mieszkańców = 38,0 m² średniej powierzchni mieszkania na osobę

19 927 mieszkańców * 38,0 m² = **757 226** m² nowej powierzchni użytkowej mieszkalnej

Wskazana powierzchnia użytkowa przy szacunkowej powierzchni przeciętnego mieszkania na poziomie 102,5 m² może się przełożyć na 7 388 nowych mieszkań, z kolei przy założeniu, iż jedno mieszkanie odpowiada jednemu budynkowi w zabudowie mieszkalnej jednorodzinnej – 7 388 budynków.

Tym samym, przy założeniu przyjętych parametrów (min. pow. działki w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej 1000 m²) zapotrzebowanie na nową zabudowę może być wypełnione np. na powierzchni 738,8 ha zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

W odniesieniu do pozostałej zabudowy, należy rozważyć zabudowę przemysłową i usługową (inne przeznaczenia możliwe do realizacji nie stanowią istotnego elementu mającego wpływ na niniejsze analizy).

W odniesieniu do danych GUS, w gminie struktura zatrudnienia dzieli się na sektory:

- przemysłowy 54,63%,
- usługowy 42,16%,
- rolnictwo 3,22%.

Dla szacowania zapotrzebowania na zabudowę przemysłową przyjmuje się do prognozowania wzrost zaludnienia wyłącznie w oparciu o prognozy demograficzne (opierające się na przesłankach biologicznych i przy pominięciu stopy bezrobocia), co przy wzroście liczby ludności o 13 102 i założeniu 60% mieszkańców w wieku produkcyjnym, może przełożyć się na 7 861 osób zatrudnionych.

Przy obecnych relacjach 25% tej wartości to zatrudnieni w granicach gminy Mosina – stanowi to liczbę 1 965 nowych pracowników mogących znaleźć zatrudnienie. Zakłada się jednak, iż kształtująca się oferta nowych miejsc pracy może znacząco poprawić ten współczynnik, przyjmuje się więc 50% zatrudnionych w granicach gminy Mosina, co stanowi 3 930 nowych pracowników.

Powierzchnia terenu związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej wg danych na podstawie wymiaru podatku od nieruchomości to w gminie Mosina łącznie w przypadku osób prawnych i osób fizycznych 4 726 499 m² terenu i 239 998 m² powierzchni budynków przy 5 005 zatrudnionych. Przyjmując powierzchnię użytkową na poziomie 70% powierzchni całkowitej w chwili obecnej w gminie znajduje się 167 998,6 m² powierzchni użytkowej związanej z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Takie wartości przekładają się na 33,6 m² na jednego zatrudnionego. Należy tu mieć jednak na uwadze, iż w chwili obecnej spektrum firm funkcjonujących na obszarze gminy jest zróżnicowane i wśród nich znajduje się między innymi hodowla drobiu, gdzie ilość zatrudnionych w stosunku do powierzchni gruntu znacząco zaniża średni wskaźnik. Odnosząc się jednak do zaobserwowanych relacji i przyjmując, iż przemysł i usługi mogą być rozproszone i nie stanowić skoncentrowanej oferty dużych podmiotów do dalszych obliczeń przyjmuje się wyliczony wskaźnik.

Zabudowa przemysłowa

54,63% z 3930 pracowników – 2 147 pracowników

2 147 prac. * 33,6 m² = **72 139,2** m² nowej powierzchni użytkowej przemysłowej

Usługi z kolei stanowią przeznaczenie wzbogacające i towarzyszące funkcji mieszkaniowej i ściśle związane są z liczbą ludności. Dla wyliczenia zapotrzebowania na funkcję usługową przyjąć więc należy całkowitą oszacowaną liczbę ludności. W takim wypadku liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym stanowić będzie 11 956 z czego zatrudnienie w granicach Gminy znaleźć może 5 978 osób.

Zabudowa usługowa

42,16% z 5978 pracowników – 2 520 pracowników

2 520 prac. * 33,6 m² = **84 672,0** m² nowej powierzchni użytkowej usługowej

3.19.2. Chłonność położonych na terenie gminy obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Chłonność terenów zainwestowanych (netto), czyli potencjalną możliwość wypełnienia obszarów, które w części posiadają wykształconą strukturę funkcjonalną, ocenić można na podstawie poniższych wyliczeń.

Na podstawie przeprowadzonych analiz przyjmuje się, iż struktura obszarów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej obejmuje następujące funkcje (zestawienie sporządzono przyjmując przy funkcjach łączonych równy ich udział):

- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna – 443,9 ha,
- zabudowa zagrodowa – 1,4 ha,
- zabudowa wielorodzinna – 3,3 ha,
- zabudowa usługowa – 24,8 ha,
- zabudowa przemysłowa – 35,7 ha.

Wyliczenia przeprowadzono dla obecnych danych, nie perspektywicznych.

Dla zabudowy **mieszkaniowej wielorodzinnej** przybliżona chłonność przedstawia się na poziomie:

- 33 186,5 m² – powierzchnia terenu zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej,
- 40% – średnia powierzchnia zabudowy,
- 3,5 kondygnacji – średnia wysokość zabudowy,
- 99,1 m² – średnia powierzchnia mieszkania w gminie,
- 3,11 – średnia ilość osób zamieszkujących jedno mieszkanie.

Powierzchnia budynku $33\ 186,5 \times 40\% = 13\ 274,6\ \text{m}^2$

Powierzchnia całkowita $13\ 274,6 \times 3,5 = 46\ 461,1\ \text{m}^2$

Powierzchnia użytkowa $46\ 461,1 \times 85\% = \mathbf{39\ 491,9\ \text{m}^2}$

Liczba mieszkań $39\ 491,9/99,1 = 398,5$ mieszkania

Liczba mieszkańców $398,5 \times 3,11 = 1\ 239,3$ mieszkańców

Dla zabudowy **mieszkaniowej jednorodzinnej** przybliżona chłonność przedstawia się na poziomie:

- 4 439 234,7 m² – powierzchnia terenu zabudowy mieszkaniowej,
- 1000 m² – średnia powierzchnia działki,
- 4 – średnia ilość osób zamieszkujących w jednym budynku mieszkalnym,
- 138,7 m² – średnia powierzchnia budynku indywidualnego (przyjęta jako 140% średniej powierzchni mieszkania na podstawie przybliżonych relacji istniejących).

Ilość działek $4\ 439\ 234,7/1000 = 4\ 439,2$

Liczba mieszkańców $4\ 439,2 \times 4 = 17\ 756,8$ mieszkańców

Powierzchnia użytkowa $4\ 479,9 \times 138,7\ \text{m}^2 = \mathbf{621\ 362,13\ \text{m}^2}$

Dla zabudowy **zagrodowej** przybliżona chłonność przedstawia się na poziomie (przyjmuje się parametry dla budynku mieszkalnego w zabudowie zagrodowej jak dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej):

- 14 308,4 m² – powierzchnia terenu zabudowy zagrodowej,
- (134 300 m² – średnia powierzchnia gospodarstwa¹⁷),

¹⁷ Średnia powierzchnia gospodarstwa w województwie wielkopolskim w roku 2015, na podstawie danych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa <http://www.arimr.gov.pl>

- 1000 m² – średnia powierzchnia przeznaczona na budynek mieszkalny,
- 4 – średnia ilość osób zamieszkujących w jednym budynku mieszkalnym,
- 138,7 m² – średnia powierzchnia budynku mieszkalnego.

Ilość budynków mieszkalnych – $14\ 308,4 / 1000 = 14,3$

Liczba mieszkańców – $14,3 * 4 = 57,2$ mieszkańców

Powierzchnia użytkowa $14,3 * 138,7 \text{ m}^2 = \mathbf{1\ 983,4 \text{ m}^2}$

Powyższe pozwala przyjąć, iż rezerwa powierzchni użytkowej w zwartej strukturze zainwestowanej dla zabudowy mieszkaniowej wynosi **662 837,43 m²**.

Dla zabudowy **usługowej** przybliżona chłonność przedstawia się na poziomie:

247 621,5 m² – powierzchnia terenu zabudowy usługowej

60% – średnia powierzchnia zabudowy

3 kondygnacje – średnia wysokość zabudowy

Powierzchnia zabudowy $247\ 621,5 * 60\% = 148\ 572,9 \text{ m}^2$

Powierzchnia całkowita $148\ 572,9 * 3 = 445\ 718,7 \text{ m}^2$

Powierzchnia użytkowa $445\ 718,7 * 85\% = 378\ 860,9 \text{ m}^2$

Dla zabudowy **przemysłowej** przybliżona chłonność przedstawia się na poziomie:

356 841,0 m² – powierzchnia terenu zabudowy przemysłowej

60% - średnia powierzchnia zabudowy

1,5 kondygnacji – średnia wysokość zabudowy (przeważnie nie określa się liczby kondygnacji dla zabudowy przemysłowej – powierzchnia użytkowa wynika z wprowadzonej funkcji)

Powierzchnia zabudowy $356\ 841,0 * 60\% = 214\ 104,6 \text{ m}^2$

Powierzchnia całkowita $214\ 104,6 * 1,5 = 321\ 156,9 \text{ m}^2$

Powierzchnia użytkowa $321\ 156,9 * 85\% = \mathbf{272\ 983,3 \text{ m}^2}$

3.19.3. Chłonność położonych na terenie gminy obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę

W planach miejscowych można wydzielić kilka grup funkcjonalnych związanych z zabudową:

- MN – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,
- MN/RM – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zabudowa zagrodowa,
- MN/U – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zabudowa usługowa,
- MW – zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna,
- RM – zabudowa zagrodowa,
- U – zabudowa usługowa,
- P/U – zabudowa przemysłowo-usługowa,
- P – zabudowa przemysłowa.

Tab. 25. Struktura funkcjonalna terenów zabudowy w planach miejscowych

Przeznaczenie	Symbol	Powierzchnia [ha]
Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	MN	136,6
Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zabudowa zagrodowa	MN/RM	1,2
Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zabudowa usługowa	MN/U	7,2
Zabudowa zagrodowa	RM	21,5
Zabudowa usługowa	U	11,3
Zabudowa przemysłowo-usługowa	P/U	20,7
Zabudowa przemysłowa	P	71,4

źródło: opracowanie własne

Dla określenia zasobu terenów mieszkaniowych przyjmuje się na terenach o funkcjach łączonych udział każdej z funkcji w równym stosunku, tj. 50%.

Dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej przybliżona chłonność przedstawia się na poziomie:

- 1 408 000 m² – powierzchnia terenu zabudowy mieszkaniowej
- 1000 m² – średnia powierzchnia działki
- 4 – średnia ilość osób zamieszkujących w jednym budynku mieszkalnym
- 138,7 m² – średnia powierzchnia budynku indywidualnego

Ilość działek – $1\,408\,000 / 1000 = 1408$

Liczba mieszkańców – $1408 * 4 = 5632$ mieszkańców

Powierzchnia użytkowa $1408 * 138,7 \text{ m}^2 = \mathbf{195\,289,6 \text{ m}^2}$

Dla zabudowy zagrodowej przybliżona chłonność przedstawia się na poziomie (przyjmuje się parametry dla budynku mieszkalnego w zabudowie zagrodowej jak dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej):

- 221 000 m² – powierzchnia terenu zabudowy zagrodowej (134 300 m² – średnia powierzchnia gospodarstwa)
- 1000 m² – średnia powierzchnia działki na budynek mieszkalny
- 4 – średnia liczebność gospodarstwa domowego
- 138,7 m² – średnia powierzchnia mieszkania w budynku indywidualnym

Ilość budynków mieszkalnych – $221\,000 / 1000 = 221$

Liczba mieszkańców – $221 * 4 = 884$ mieszkańców

Powierzchnia użytkowa $221 * 138,7 \text{ m}^2 = \mathbf{30\,652,7 \text{ m}^2}$

Całkowita powierzchnia użytkowa zabudowy mieszkaniowej możliwa do zrealizowania na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę to **225 942,3 m²**.

Dla zabudowy usługowej przybliżona chłonność przedstawia się na poziomie:

- 216 500 m² – powierzchnia terenu zabudowy usługowej
- 50% - średnia powierzchnia zabudowy
- 2,5 kondygnacji – średnia wysokość zabudowy

Powierzchnia zabudowy $216\,500 * 50\% = 108\,250 \text{ m}^2$

Powierzchnia całkowita $108\,250 * 2,5 = 270\,625\text{ m}^2$
Powierzchnia użytkowa $270\,625 * 85\% = \mathbf{230\,031,2\text{ m}^2}$

Dla zabudowy przemysłowej przybliżona chłonność przedstawia się na poziomie:

817 500 m² – powierzchnia terenu zabudowy przemysłowej
60% - średnia powierzchnia zabudowy
1,5 kondygnacji – średnia wysokość zabudowy

Powierzchnia zabudowy $817\,500 * 60\% = 490\,500\text{ m}^2$
Powierzchnia całkowita $490\,500 * 1,5 = 735\,750\text{ m}^2$
Powierzchnia użytkowa $735\,750 * 85\% = \mathbf{625\,387,5\text{ m}^2}$

3.19.4. Porównanie zapotrzebowania na zabudowę z obliczeniami dotyczącymi wykształconej zwartej struktury i ustaleniami planów miejscowych

Zabudowa mieszkaniowa

Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową wyrażone w powierzchni użytkowej mieszkalnej – **757 226 m²**

Należy w tym miejscu dodać, że ustawodawca przewidział przy określaniu zapotrzebowania na nową zabudowę, możliwość uwzględnienia niepewności procesów rozwojowych skutkującą zwiększeniem zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz o nie więcej niż 30%.

Wskazane zapotrzebowanie, przy uwzględnieniu powyższych możliwości korekty:

$757\,226\text{ m}^2 * 30\% = 227\,167,8\text{ m}^2$
 $757\,226\text{ m}^2 + 227\,167,8\text{ m}^2 = \mathbf{984\,393,8\text{ m}^2}$

Całkowita powierzchnia użytkowa możliwa do zrealizowania na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej to **662 837,43 m²**.

Całkowita powierzchnia użytkowa możliwa do zrealizowania na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę to **225 942,3 m²**.

Suma powierzchni użytkowej możliwej do zrealizowania – **888 779,73 m²**

Tym samym porównanie obu wartości i ich różnica:

$\mathbf{984\,393,8\text{ m}^2 - 888\,779,73\text{ m}^2 = \mathbf{95\,614,07\text{ m}^2}}$

Powyższy wynik wskazuje, iż zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową może być większe o **95 614,07 m²** od możliwości zabudowy w zwartej strukturze zainwestowanej i na obszarach wskazanych w mpzp. A zatem istnieje możliwość zwiększenia powierzchni terenów ponad istniejące rezerwy wskazane w niniejszej analizie.

Przy założonych wcześniej parametrach zabudowy wynik taki przełożyć się może na ok. 689,3 domy mieszkalne, tj. **68,93 ha** nowej zabudowy.

Zabudowa usługowa

Zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową wyrażone w powierzchni użytkowej – **84 672,0 m²**

Wskazane zapotrzebowanie, przy uwzględnieniu możliwości korekty
 $84\,672,0\text{ m}^2 * 30\% = 25\,401,6\text{ m}^2$

$$84\ 672,0\ \text{m}^2 + 25\ 401,6\ \text{m}^2 = \mathbf{110\ 073,6\ \text{m}^2}$$

Całkowita powierzchnia użytkowa usług możliwa do zrealizowania na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej to **378 860,9 m²**.

Całkowita powierzchnia użytkowa możliwa do zrealizowania na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę to **230 031,2 m²**.

Suma powierzchni użytkowej możliwej do zrealizowania – **608 892,1 m²**

Tym samym porównanie obu wartości i ich różnica:

$$\mathbf{110\ 073,6\ \text{m}^2 - 608\ 892,1\ \text{m}^2 = -498\ 818,5\ \text{m}^2}$$

Powyższy wynik wskazuje, iż zapotrzebowanie na zabudowę usługową może być mniejsze o **-498 818,5 m²** od możliwości zabudowy w zwartej strukturze zainwestowanej i na obszarach wskazanych w mpzp, a zatem nie ma potrzeby wyznaczania nowych terenów ponad istniejące rezerwy wskazane w niniejszej analizie.

Zabudowa przemysłowa

Zapotrzebowanie na nową zabudowę przemysłową wyrażone w powierzchni użytkowej – **72 139,2 m²**

Wskazane zapotrzebowanie, przy uwzględnieniu możliwości korekty

$$72\ 139,2\ \text{m}^2 * 30\% = 21\ 641,76\ \text{m}^2$$

$$72\ 139,2\ \text{m}^2 + 21\ 641,76\ \text{m}^2 = \mathbf{93\ 780,96\ \text{m}^2}$$

Całkowita powierzchnia użytkowa przemysłu możliwa do zrealizowania na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej to **272 983,3 m²**.

Całkowita powierzchnia użytkowa możliwa do zrealizowania na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę to **625 387,5 m²**.

Suma powierzchni użytkowej możliwej do zrealizowania – **898 370,8 m²**

Tym samym porównanie obu wartości i ich różnica:

$$\mathbf{93\ 780,96\ \text{m}^2 - 898\ 370,8\ \text{m}^2 = -804\ 589,84\ \text{m}^2}$$

Powyższy wynik wskazuje, iż mając na uwadze przyjętą metodykę analiz, zapotrzebowanie na zabudowę przemysłową przy zdiagnozowanym zapotrzebowaniu może zostać zaspokojone przy istniejących uwarunkowaniach.

Oszacowane powyżej zapotrzebowanie oraz możliwość realizacji poszczególnych typów zabudowy w zwartej strukturze zainwestowanej i planach miejscowych wskazuje, iż istniejące rezerwy mogą w części wypełnić zapotrzebowanie na wskazane rodzaje zabudowy. Jednocześnie możliwe i wskazane jest utrzymanie kierunków rozwoju przestrzennego wskazanych w obowiązującym Studium.

3.19.5. Możliwości finansowania przez gminę inwestycji służących realizacji zadań własnych gminy

Prowadzona przez gminę polityka finansowa ukierunkowana jest na stwarzanie możliwości do racjonalnego gospodarowania nakładami na zadania inwestycyjne.

Osiągane jest to głównie dzięki:

- zapewnieniu pokrycia wkładu własnego do projektów przewidzianych do realizacji z wykorzystaniem współfinansowania z zewnętrznych źródeł pozabudżetowych, w tym funduszy Unii Europejskiej,
- zapewnieniu obsługi istniejącego zadłużenia wraz z możliwością stworzenia warunków jego dostosowywania do nowych potrzeb finansowych gminy,
- realizacji takiego modelu zarządzania środkami finansowymi gminy, który zmierza w długiej perspektywie do dysponowania kwotą wolnych środków wystarczających na realizację zakładanego poziomu wydatków inwestycyjnych przewidzianych w przyjętych dokumentach strategicznych.

Zadania własne w zakresie szeroko pojętej gospodarki przestrzennej i działań związanych z ich finansowaniem, są skomplikowanym i wieloletnim procesem wynikającym z bieżących analiz stopnia ich realizacji. Ze względu na złożoną strukturę przestrzenną, a także trudny do zdiagnozowania na obecnym etapie harmonogram prac, wynikający między innymi z koniunktury ekonomicznej, gospodarczej i finansowej oraz horyzont czasowy prognozowania sięgający 30 lat niezwykle trudno wskazać szacunki dotyczące konkretnych kwot finansowania.

Finansowanie inwestycji będzie odbywać się poprzez:

- 1) wydatki z budżetu gminy;
- 2) współfinansowanie środkami zewnętrznymi, poprzez budżet gminy – w ramach m.in.:
 - a) dotacji unijnych,
 - b) dotacji z budżetu państwa,
 - c) dotacji innych jednostek samorządu terytorialnego,
 - d) dotacji i pożyczek z funduszy celowych,
 - e) kredytów, pożyczek bankowych oraz obligacji,
 - f) innych środków zewnętrznych;
- 3) Udział inwestorów w finansowaniu w ramach porozumień o charakterze cywilnoprawnym lub w formie partnerstwa publiczno-prywatnego – „PPP”, a także właścicieli nieruchomości.

Nie określa się szczegółowo zasad finansowania terenów wskazanych w Studium ponad istniejące rezerwy ze względu na bezpośrednią zależność ich aktywizacji od pozyskania odpowiednich, strategicznych inwestorów. Ustalenie bilateralnych zasad i relacji w tym względzie pozwolić może na szczegółowe wskazanie zasobów i możliwości inwestycyjnych.

Jednocześnie zaleca się realizację nowych inwestycji w zwartej strukturze zainwestowanej jako zasadnicze wskazujące tereny położone najbliżej istniejącej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej w celu redukcji kosztów i wykorzystania obecnego potencjału.

3.19.6. *Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy*

Potrzeby inwestycyjne gminy wynikają z zapisanych w budżecie wydatków, w tym wydatków związanych z zadaniami własnymi w zakresie związanym z realizacją kierunków polityki przestrzennej. W przypadku obszarów inwestycyjnych ograniczone są do realizacji infrastruktury technicznej w części niezainwestowanej. Jest to zadanie systematycznie realizowane w zależności od postępu urbanizacji i wykorzystania terenu.

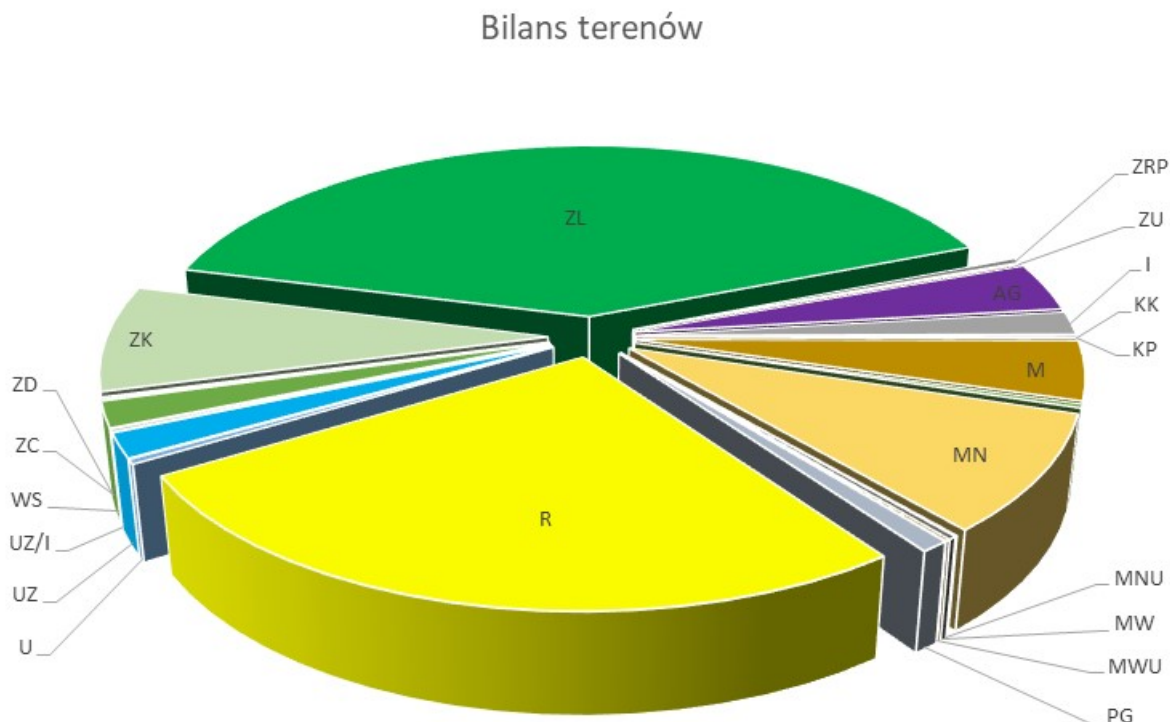
3.19.7. Bilans zagospodarowania terenów w Studium

Tab. 26. Bilans zagospodarowania terenów

Przeznaczenie	Symbol	Powierzchnia	
		[ha]	[%]
Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	MN	1541,5	9,0
Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zabudowa usługowa	MNU	3,6	0,02
Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	MW	39,6	0,2
Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna i usług	MWU	23,9	0,1
Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zagrodowa	M	849,3	5,0
Zabudowa letniskowa	ML	45,3	0,3
Usługi	U	69,3	0,4
Zabudowa usługowa w zieleni	UZ	362,9	2,1
Zabudowa usługowa w zieleni i infrastruktura techniczna	UZ/I	29,6	0,2
Zespoły parkowo-parkowe	ZPP	61,6	0,4
Aktywność gospodarcza	AG	475,2	2,8
Eksploatacja złóż	PG	90,3	0,5
Cmentarze	ZC	23,0	0,1
Ogrody działkowe	ZD	12,1	0,1
Infrastruktura techniczna	I	308,7	1,8
Zieleń urządzona	ZU	23,5	0,1
Kolej	KK	29,7	0,2
Place	KP	0,8	0,005
Tereny rolnicze	R	4450,5	26,0
Wody powierzchniowe	WS	331,4	1,9
Zieleń krajobrazowa	ZK	1390,0	8,1
Lasy	ZL	6962,6	40,6
Tereny zamknięte		19,5	0,1

źródło: opracowanie własne

Wyk. 20. Bilans zagospodarowania terenów

źródło: opracowanie własne

Mając na uwadze najbliższy okres obowiązywania polityki przestrzennej można przyjąć, iż wskazane rezerwy wypełniają zapotrzebowanie na funkcje wymagające realizacji zabudowy w stopniu zapewniającym stosowny rozwój i możliwość realizacji przeznaczeń.

Nakreślona struktura funkcjonalno-przestrzenna stanowi kompromis pomiędzy potrzebami i możliwościami realizacji nowych inwestycji. W stosunku do Studium uchwalonego w 2010 r. bilans terenów przedstawia się następująco (przyjęto szacunkowe wartości powierzchni terenów pierwotnego Studium na podstawie rastrowej wersji załącznika graficznego przy istotnym ograniczeniu dokładności odczytu):

Zabudowa mieszkaniowa

Wzrost o ok. 3 ha zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (przy przyjętych założeniach można wskazać ok. 3 075 m² pow. użytkowej), zatem istnieje możliwość dalszego rozwoju zabudowy mieszkaniowej w ramach określonego zapotrzebowania, w odniesieniu do przyszłych potrzeb. Pozostałe tereny mieszczą się w granicach zwartej struktury funkcjonalno-przestrzennej, planów miejscowych bądź odzwierciedlają istniejące już zagospodarowanie.

Zabudowa usługowa

Brak nowych terenów w ramach terenów usług U.

Wzrost o 9,1 ha terenów usług w zieleni UZ. Tereny te wskazują jednak przestrzeń istniejących i planowanych obiektów sportowych i rekreacyjnych służących zaspokajaniu potrzeb ludności z zakresu aktywnego wypoczynku. Tereny te wykorzystują istniejący ponadlokalny potencjał gminy związany z uwarunkowaniami środowiskowymi i nie należą do typowego katalogu usług komercyjnych. Trudno jednoznacznie łączyć oba rodzaje przeznaczeń przyjmując jako wspólny mianownik warstwę semantyczną – usługi w zieleni stanowią odrębny twór funkcjonalny, nie powiązany ściśle z parametrem powierzchni użytkowej jako

wspólnym punktem odniesienia terenów inwestycyjnych.

Zabudowa przemysłowa

Wzrost o 16,25 ha – korekta dotyczy głównie dwóch obszarów zlokalizowanych w sąsiedztwie istniejących działalności – Wielkopolski Indyk sp. z o.o. i terenu aktywności gospodarczej po zachodniej stronie ul. Głównej. Tereny te stanowią o możliwości rozwoju prowadzonej działalności, dla której kontynuacja funkcji w bezpośrednim sąsiedztwie może stanowić istotny element strategii.

W związku z powyższym należy uznać, iż obecna polityka przestrzenna zawarta w niniejszym dokumencie ogranicza się w dużym zakresie do istniejących, wcześniej wyznaczonych i w dużej części usankcjonowanych w prawie miejscowym terenów, a także w części wypełnia wskazane zapotrzebowanie na nowe tereny mieszkaniowe. Sytuacja taka wynika z faktu, iż dla rozwoju gminy istniejące zaplecze funkcjonalne i możliwość obsługi terenów istniejących mieści się w ramach elastycznego i racjonalnego rozwoju. Przyjmując możliwości rozwoju i przedstawienie ofert, które potencjalnie mogą zostać skonsumowane na rynku ofert, polityka przestrzenna wskazuje i zabezpiecza również tereny stanowiące rodzaj zabezpieczenia funkcjonalnego możliwego do wykorzystania w przypadku szczególnie korzystnych uwarunkowań ekonomiczno-gospodarczo-społecznych.

4. Synteza ustaleń Studium

Niniejsze Studium zostało zainicjowane uchwałą XL/272/13 Rady Miejskiej w Mosinie z dnia 27 lutego 2013 r. Przedmiotem opracowania Studium jest diagnoza zagospodarowania przestrzennego oraz określenie założeń polityki przestrzennej Gminy w zakresie jej granic administracyjnych.

Obowiązujące dotychczas Studium uchwalono w 2010 roku, niemniej nowe Studium obejmuje kompleksową analizę i aktualizację zagadnień w szerokim zakresie istniejących uwarunkowań i opracowanych kierunków. Przyjętą strukturę funkcjonalno-przestrzenną oparto na przeprowadzonych analizach dotyczących zarówno sytuacji demograficznej gminy, jak również możliwości inwestycyjnych w dostosowaniu do sytuacji społecznej i ekonomicznej.

W Studium uwzględniono uwarunkowania wynikające z m.in.:

- struktury własności gruntów,
- cennych przyrodniczo, chronionych elementów środowiska (Park Narodowy, Park Krajobrazowy, Rezerваты Przyrody, Obszary Natura 2000, pomniki przyrody),
- istniejących zasobów dziedzictwa kulturowego,
- wykształconego szkieletu komunikacyjnego oraz funkcjonujących środków transportu, a także układu infrastruktury technicznej,
- walorów turystycznych.

W kierunkach rozwoju przestrzennego po przeanalizowaniu uwarunkowań, w tym nadrzędnych dokumentów planistycznych i uwzględnieniu mocnych stron gminy określonych w Strategii Rozwoju Gminy Mosina 2020+ przyjęto ogólne i szczegółowe zasady zagospodarowania terenów.

Określono zasady zgodności zapisów Studium z planami miejscowymi w przypadku rozpoznanych procesów inwestycyjnych na podstawie decyzji o pozwoleniu na budowę i o warunkach zabudowy, a także w przypadku konfliktów powodujących dla gminy skutki finansowe.

Wyodrębniono w gminie dwie główne kategorie terenów:

- tereny zainwestowane, które tworzą obszary zabudowy mieszkaniowej, usługowej, przemysłowej, tereny i obiekty infrastruktury drogowej oraz technicznej,

- tereny niezabudowane, które tworzą obszary chronione, przestrzeń rolnicza, wody powierzchniowe, tereny swobodnego wzrostu roślinności oraz obszary lasów.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna

Rozwój zabudowy mieszkaniowej na terenie gminy został określony w oparciu o nowe tereny inwestycyjne. Bazuje przede wszystkim na rozwoju zabudowy jednorodzinnej na terenie miasta Mosina oraz zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej na obszarach wiejskich. Dodatkowym elementem są obszary sankcjonujące ustalenia obowiązujących planów miejscowych.

W obrębie miasta zakłada się utrzymanie istniejących funkcji terenów mieszkaniowych i usługowych, w szczególności zachowanie historycznych założeń urbanistycznych w części centralnej. Wskazuje się rozwój terenów inwestycyjnych, a także zwiększanie w jego ogólnej powierzchni, udziału terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową.

Zakłada się wycofanie zagospodarowania rolniczego z obszaru zwartej zabudowy miasta Mosina. Grunty rolne w granicach Mosiny przeznacza się pod zainwestowanie związane przede wszystkim z zabudową mieszkaniową oraz terenami zieleni urządzonej. Obszary aktywności gospodarczej planuje się utrzymać i rozwijać w niezbędnym zakresie zgodnym z przyjętymi założeniami.

Na terenach wiejskich zakłada się uzupełnianie istniejącej zabudowy w celu tworzenia zwartych układów urbanistycznych. Nową zabudowę stanowiącą uzupełnienie istniejących układów lokalizuje się w sąsiedztwie dróg, co minimalizuje koszty rozbudowy sieci infrastruktury technicznej i drogowej. Zaleca się, w miarę możliwości lokalizowanie nowych budynków w liniach zabudowy wyznaczonych przez istniejącą zabudowę.

W odniesieniu do terenów inwestycyjnych zapewnia się wyposażenie w szeroki wachlarz usług z zakresu usług podstawowych i ponadpodstawowych poprzez dopuszczenie ich jako towarzyszących dla większości typów zabudowy. W ramach terenów usługowych, dla usług handlu ustala się powierzchnię sprzedaży nie większą niż 300 m² za wyjątkiem istniejących obiektów oraz usług handlu wyznaczonych w obowiązujących planach miejscowych.

Tereny komercyjne tworzy się na terenie miasta oraz na terenach wiejskich, w miejscach o dobrze wykształconych połączeniach drogowych oraz przy linii kolejowej.

Rolnictwo i leśnictwo

Przewiduje się wykorzystanie czynników sprzyjających produkcji rolniczej, to jest szczególnie dobrym warunkom do rozwoju produkcji roślinnej i zwierzęcej i możliwości powiązania hodowli z turystyką ze względu na charakter i uwarunkowania środowiskowe (np. agroturystyka). W tym celu dąży się do utrzymania i rozwoju zwartych kompleksów rolniczej przestrzeni produkcji, poprzez uniemożliwienie jej rozczłonkowania przez inne, niepowiązane funkcje.

Ogólnym kierunkiem jest utrzymanie, modernizacja i rozwój rolnictwa na terenach wiejskich w aspektach funkcjonujących działalności rolniczych.

Ochrona środowiska naturalnego

Na terenie gminy znajduje się park narodowy oraz krajobrazowy, 2 rezerваты przyrody, 4 obszary Natura 2000, 52 pomniki przyrody.

W odniesieniu do występujących na terenie gminy Mosina form ochrony przyrody stosuje się odpowiednie przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (jDz. U. z 2020 r., poz. 55 ze zm.) oraz innych aktów prawnych bezpośrednio związanych z danym obszarem. Ochronie podlegają również inne,

dotąd nie rozpoznane elementy prawnie chronione, np. stanowiska chronionych roślin i zwierząt.

Zagospodarowanie terenu gminy nie powinno naruszać stabilności naturalnych ekosystemów oraz funkcjonowania podstawowych procesów przyrodniczych.

W celu ochrony ekosystemów, wartości przyrodniczych oraz zróżnicowanego krajobrazu rolniczego, zaleca się zachowanie istniejących terenów zieleni, w tym zadrzewień i zakrzewień, przydrożnych szpalerów, łąk i pastwisk oraz innych form naturalnie występującej roślinności, a także zieleni urządzonej, takiej jak założenia parkowe i skwery. Zachowanie tych terenów istotne jest ze względu na utrzymanie zróżnicowania biologicznego gminy oraz występowanie zwierząt. W tym zakresie ważne jest także zabezpieczenie przed antropopresją wód powierzchniowych (jezior, oczek wodnych, wód płynących) wraz z ich obudową biologiczną. Istotną rolę dla podniesienia zróżnicowania biologicznego gminy stanowi ochrona przed zmianą zagospodarowania doliny rzeki Warty oraz planowane wprowadzanie zalesień. Postuluje się zwiększanie powierzchni terenów zieleni w formie wprowadzania zadrzewień śródpolnych i przydrożnych, wzbogacanie obudowy biologicznej cieków oraz tworzenie założeń zieleni urządzonej w obrębie terenów zabudowanych.

Należy zapewnić prawidłowe funkcjonowanie przepływających przez obszar gminy cieków, a także zbiorników wód stojących i obszarów podmokłych. Zachowanie zbiorników wodnych zapewnia odpowiednie warunki dla systemu małej retencji, co pomaga przeciwdziałać skutkom suszy oraz potencjalnych powodzi.

Należy chronić wody powierzchniowe i podziemne przed wprowadzaniem zanieczyszczeń. Dla ochrony wód istotny będzie sukcesywny rozwój kanalizacji sanitarnej i deszczowej terenów zurbanizowanych oraz ochrona biologicznej obudowy cieków zapewniająca ograniczenie infiltracji związków azotu z pól uprawnych do wód powierzchniowych.

Ochrona dziedzictwa kulturowego

W celu ochrony dziedzictwa kulturowego w odniesieniu do obiektów zabytkowych wpisanych i niewpisanych do rejestru zabytków obowiązuje priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich w kierunkach ich zagospodarowania. Działania podejmowane w odniesieniu do tych zabytków wymagają postępowania zgodnie z przepisami o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Cmentarze wpisane do gminnej ewidencji zabytków na terenie miasta Mosina (ul. Polna, ul. Poniatowskiego) oraz na terenach wiejskich – wymagają pielęgnacji i zachowania.

Stanowiska archeologiczne podlegają ochronie konserwatorskiej. W odniesieniu do stanowisk archeologicznych, w przypadku robót ziemnych, zastosowanie mają przepisy ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Komunikacja

Układ drogowy powinien realizować podstawowe zadania związane z prawidłowym funkcjonowaniem ośrodka gminnego oraz jego powiązanie z Poznaniem, w tym obsługę ruchu tranzytowego i ruchu związanego z powiązaniem miasta Mosina z rejonem, transport wewnętrzny oraz zbiorowy. Zapewnienie prawidłowego funkcjonowania układu komunikacyjnego warunkuje zarówno bieżące rozwiązanie problemów związanych z uciążliwościami ruchu samochodowego, ale również daleko idący potencjał rozwojowy zarówno miasta Mosina jak i obszaru całej gminy. W Studium utrzymuje się istniejące powiązania i wyznacza nowe, w szczególności przebieg wschodniej obwodnicy miasta Mosina. Przebudowa i modernizacja systemu drogowego ma na celu dostosowanie go dla zapewnienia właściwej przepustowości

i bezpieczeństwa ruchu, odpowiadających potrzebom i zakładanym klasom dróg.

Przyjmuje się towarzyszącą rozwojowi dróg politykę parkingową mającą na celu zapewnienie właściwego zaplecza parkingów ogólnodostępnych, w tym szczególnie w miejscach koncentracji obiektów użyteczności publicznej

Utrzymuje się przebiegającą przez teren gminy linię kolejową nr 271 relacji Świnoujście - Szczecin - Poznań - Wrocław wraz z infrastrukturą techniczną oraz zachowaniem stacji kolejowej w Mosinie oraz istniejącymi i projektowanymi (Krosno) przystankami kolejowymi. Dopuszcza się przebudowę linii do parametrów technicznych pozwalających na uzyskanie wyższych prędkości.

Dla systemu komunikacji wodnej przyjmuje się – współpracę z gminami położonymi wzdłuż rzeki Warty, przy odbudowie i utrzymaniu śródlądowej drogi wodnej dla żeglugi turystycznej, indywidualnej i towarowej.

Infrastruktura

W zakresie zaopatrzenia w wodę niezbędne jest prowadzenie prac związanych z bieżącą eksploatacją, budową, rozbudową i modernizacją układów sieciowych, ujęć i stacji wodociągowych, a także innych obiektów związanych z ujmowaniem, uzdatnianiem i przesyłem wody. Należy liczyć się z koniecznością wprowadzenia w stacjach uzdatniania wody nowych procesów technologicznych dla osiągnięcia standardów Unii Europejskiej.

Istotne jest zachowanie istniejących ujęć wody przy maksymalnej ich ochronie przed zanieczyszczeniami powierzchniowymi i podziemnymi oraz rozbudowa terenowa ujęcia wody dla Poznania i aglomeracji poznańskiej w Sowińcu i Krajkowie. Nakazy, zakazy i obowiązki w granicach stref ochronny określone zostały w przepisach odrębnych.

W celu ochrony wód podziemnych i powierzchniowych (a przede wszystkim ujęć wody) planuje się rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej i objęcia nią wszystkich terenów o zwartej, intensywnej zabudowie. W związku z bardzo zróżnicowaną konfiguracją terenu oraz licznymi ciekami wodnymi i rzeką Wartą, należy maksymalnie wykorzystać możliwości oferowane przez istniejące odbiorniki ścieków w postaci gminnych oczyszczalni ścieków lub ościennych systemów kanalizacyjnych.

Nowe gazyfikacje dla potrzeb ciepłych i bytowo-gospodarczych mogą być realizowane w oparciu o istniejące i rozbudowywane sieci gazowe średniego ciśnienia.

W zakresie sieci elektroenergetycznej dopuszcza się zachowanie, przebudowę i rozbudowę sieci i obiektów infrastruktury elektroenergetycznej.